

*Nie ma w kolekcji
ani w inwentarzu*

D-r Kiriłowicz
Radca Wojewódzki

SPRAWOZDANIE
WOJEWODY BIAŁOSTOCKIEGO

z działalności

administracji państwowej i samorządów

na obszarze

WOJEWÓDZTWA BIAŁOSTOCKIEGO

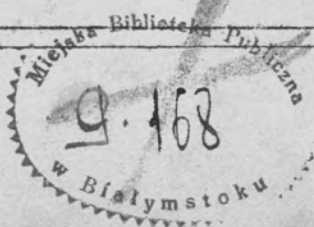
za czas od 1.IV.1931 do 1.IV.1932 r.

817

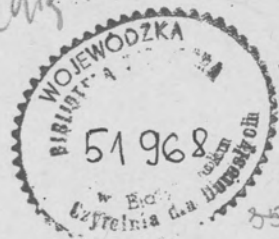
BIAŁYSTOK

1933

Wydawnictwo Białostockiego Wydziału Wojewódzkiego



2012/11/10



KOMPUTER

353/438/05

332.1(438)/1818/1939 Reg

SPRAWOZDANIE

WOJEWODY BIAŁOSTOCKIEGO

MARJANA ZYNDRAK-KOŚCIAŁKOWSKIEGO

gg0



S P R A W O Z D A N I E

z działalności

administracji państwowej

g 90.

ADMINISTRACJA OGÓLNA.

Podział administracyjny województwa białostockiego uległ w roku sprawozdawczym zmianie przez skasowanie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21.XII.1931 r. powiatu kolneńskiego i włączenie gmin wiejskich Gawrychy, Łyse i Turośl do powiatu ostrołęckiego, a gmin miejskich: Kolno, Jedwabne i Stawiski oraz gmin wiejskich: Czerwone, Jedwabne, Mały-Płock, Przytuły, Rogienice i Stawiski do powiatu łomżyńskiego. Obecnie zatem województwo białostockie dzieli się na 12 powiatów, a mianowicie na powiaty: augustowski, białostocki, bielski /starostwo w Bielsku-Podlaskim/, grodzieński, łomżyński, ostrołęcki, ostrowski /starostwo w Ostrowi-Mazowieckiej/, sokólski, suwalski, szczuczynski /starostwo w Grajewie/, wołkowyski, wysoko-mazowiecki /starostwo w Wysokiem-Mazowieckiem/. W m. Białymstoku administrację państwową sprawuje starosta grodzki.

W zakresie organizacji Urzędu Wojewódzkiego i Starostw prace były głównie prowadzone pod znakiem oszczędności. Przeprowadzono znaczne redukcje wydatków rzeczowych i administracyjnych oraz redukcje personalne. Na uwagę zasługują projektowane wykonanie w roku 1932 w Urzędzie Wojewódzkim dwóch zmian: 1/ połączenia Wydziału Opieki Społecznej i Wydziału Zdrowia w jeden wydział, co nastąpi z chwilą przekazania agend służby zdrowia do resortu Min. Opieki Społecznej i 2/ reorganizacji Dyrekcji Rob. Publicznych w związku z projektowaniem skasowaniem Min. Robót Publicznych. Ta ostatnia reorganizacja prawdopodobnie pójdzie w kierunku przekazania spraw budowlanych, pomiarowych i grobownictwa wojennego do zakresu działania Min. Spraw Wewnętrznych, załatwianych przez oddział budowlany, następnie wydzielenia z Dyrekcji Rob. Publicznych oddziału wodnego i przekazania spraw wodnych do Okręgowego Urzędu Ziemskiego oraz przydzielenia referatu elektrycznego do Wydziału Przemysłowego. Prace reorganizacyjne są w toku.

Pozatem organizacja zarówno Urzędu Wojewódzkiego jak i Starostw pozostała bez zmian. Wprowadzone w r. 1930 i 1931 w tych urzędach statuty organizacyjne wraz z podziałami czynności i instrukcją biurową okazały się dostosowane do wymagań życia, gdyż uprościły tryb urzędowania i uczyniły aparat administracyjny bardziej sprężysty. Szczególniejszą uwagę w ro-

ku sprawozdawczym zwrócono na podniesienie sprawności Starostw, czy to przez dobor personelu, czy to przez dokonywanie pośredniej lub bezpośredniej kontroli. Chodzi bowiem o systematyczny nadzór nad pracą podległych urzędów i dopilnowanie stosowania obowiązujących przepisów. W tym względzie decydującym czynnikiem jest inspekcja wojewódzka, zreorganizowana w r. 1930, która ma obowiązek dokonywania inspekcji tak pod względem organizacyjnym jak i merytorycznym, a to niezależnie od przeprowadzonych inspekcji fachowych z ramienia poszczególnych wydziałów według zgóry ułożonego programu. Takich lustracji, dokonanych przez inspektora starostw, odbyto już kilka, a w roku następnym przewidywane są we wszystkich Starostwach.

Orzecznictwo karno-administracyjne. W dziedzinie orzecznictwa karnego spełniają powiatowe władze administracji ogólnej nie mniej doniosłe zadanie od sądów. Starostowie orzekają o winie i karze w wypadku popełnienia wykroczeń t.j. przestępstw zagrożonych karą aresztu do 3-ich miesięcy i grzywny do 3.000 zł. lub jedną z tych kar. Zadanie to spełniają starostowie w trudniejszych aniżeli sądy warunkach. Około 40.000 spraw było przedmiotem rozpatrywania w okresie sprawozdawczym w referatach karno-administracyjnych 13 starostw. Daleko posunięta różnorodność spraw karno-administracyjnych uzasadniona jest koniecznością ingerencji władz administracyjnych w najrozmaitsze przejawy życia indywidualnego, społecznego i gospodarczego. Pod tym względem nie łatwe jest zadanie referentów karno-administracyjnych, świadczy o tem przeszło 150 ustaw i rozporządzeń ogłoszonych w Dzienniku Ustaw do dnia 1.IV.1932 r., a zawierających przepisy materialnego prawa karno-administracyjnego. Celem zorientowania się o całokształcie pracy w zakresie orzecznictwa karnego starostów na obszarze województwa podajemy poniżej tabelę wymierzonych kar z podziałem wykroczeń na główne grupy:

T A B E L A

kar administracyjnych za okres od dnia 1.IV.1931r. do 1.III. 1932 r.

Typowy rodzaj wykroczeń.	Ilość wymierzonych kar.	Ilość grzywien			Ilość aresztu bezwzględniego		Ilość skierowania spraw na drogę sądową.
		do 10 zł.	od 10 do 50 zł.	ponad 50 zł.	do 7 dni	ponad 7 dni	
Sanitarne	7.331	6.418	883	24	5	1	53
Drogowe	10.389	8.413	1.858	96	20	2	184
Broni	1.269	203	570	293	64	139	306
Lichwa	924	793	126	5	-	-	10
Alkoholowe	3.096	2.428	651	1	16	-	8
R ó ż n e	22.043	18.161	3.330	436	49	67	514
R a z e m	45.052	36.416	7.418	855	154	209	1.075

Tabela powyższa nie wyszczególnia spraw karno-administracyjnych umorzonych w toku śledztwa oraz zakończonych orzeczeniem, umiawniającym w toku rozprawy. Mimo to tabela ta stwierdza, że

powiatowe władze administracji ogólnej w wykonywaniu polityki karno-administracyjnej stosowały się ściśle do wydanych w tej mierze zarządzeń Min. Spraw Wewnętrznych. 81% wymierzonych kar stanowią grzywny, nie przekraczające kwoty 10 zł. Natomiast ilość wyroków karno-administracyjnych, skazujących na areszt bezwzględny, wynosi jedynie 8/00 /8 pro mille/ ogółu kar orzeczonych w tym okresie. Dane te dowodnie stwierdzają, że starostowie oględnie korzystali z przysługujących im uprawnień, wychodząc z tego słusznego założenia, że do poprawy społeczeństwa należy zdążyć nie drogą stosowania ostrych środków represyjnych, lecz drogą stosowania kar, noszących raczej charakter upomnień. Że z orzecznictwa karnego powiatowych władz administracji ogólnej ludność była zadowolona, stwierdza to 2% spraw skierowanych na drogę sądową. Omawiając orzecznictwo karno-administracyjne, nie można pominąć milczeniem współpracy organów policji zarówno w ustalaniu okoliczności towarzyszących przestępstwu, jak również w wykonywaniu orzecznictwa w imieniu starostów, w formie doraźnych nakazów karnych. Ten ostatni sposób karania miał wówczas miejsce, gdy winny schwytany był na gorącym uczynku, lub kiedy co do osoby winowajcy nie zachodziły żadne wątpliwości i gdy wykroczenie było tego rodzaju, że nie uzasadniło wymiaru kary, przekraczającej kwoty 10 zł.

Dochód Skarbu Państwa z tytułu grzywien, wymierzonych na obszarze województwa przez starostów oraz w ich imieniu przez organa policji wynosił w okresie sprawozdawczym 172.518 zł. 43 gr.-

Sprawy alkoholowe. W dniu 21.III.1931 r. została uchwalona nowa ustawa przeciwalkoholowa /Dz.U.R.P.Nr.51, poz.423/, obowiązująca od dnia 17.VI.1931 r. Ustawa ta wprowadza większą ilość punktów sprzedaży alkoholu dla poszczególnych województw. Na województwo białostockie przypada obecnie ogólna liczba 600 punktów sprzedaży; zamiast jak dotychczas według starej ustawy 510.

Na posiedzeniu Wydziału Wojewódzkiego w dniu 30.IX.1931 roku ustalono ilość miejsc istniejących wyszynków 244, miejsc detalicznej sprzedaży 251 i bufetów 12. Ponadto na temże posiedzeniu w myśl wymienionej ustawy zgłoszono projekt dodatkowy rozmieszczenia zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w liczbie 90. jako uzupełnienie do ogólnej ilości 600 w Okręgu Białostockiej Izby Skarbowej. Z uwagi jednak na to, iż wogóle zachodzą zmiany przez zamykanie jednych zakładów, lub otwieranie drugich, cyfry powyższe ulegają stałym zmianom i faktyczna ilość czynnych zakładów sprzedaży napojów alkoholowych określa się cyfrą około 500.

W okresie od 1.IV.1931 r. do 1.IV.1932 r. Urząd Wojewódzki rozpatrzył 41 spraw, dotyczących dyspensy z art.5 powołanej ustawy o ograniczeniach w sprzedaży, podaniu i spożyciu napojów alkoholowych, z czego przychylnie załatwiono 37, odmownie 4.-

Sprawy obywatelstwa. Aktów nadania obywatelstwa wydano w okresie sprawozdawczym 334. Pozbawiono obywatelstwa z powodu dezercji lub uchylania się od powszechnego obowiązku wojskowego - 57 osób. Orzeczono utratę obywatelstwa polskiego z powodu nabycia obywatelstwa obcego bez zgody rządu polskiego

w 34 wypadkach. Wydano aktów zmiany nazwiska 45. Nadano nazwiska 15 dzieciom niższych rodziców.-

Sprawy wyznaniowe. W okresie sprawozdawczym nie zaszły żadne istotne zmiany co do stanu organizacyjnego i liczebności parafii wyznań rzymsko-katolickiego, wschodnio-słowiańskiego i prawosławnego na terenie województwa.

Jedynie Polski Kościół Narodowy, który poprzednio posiadał cztery parafie na terenie województwa, zwiększył swój stan posiadania o jedną parafię na terenie powiatu wołkowyskiego we wsi Parfianowice gminy Piaskowskiej.

Co do wyznania mojżeszowego zaszły pewne zmiany w działalności gospodarki finansowej w gminach wyznaniowych żydowskich, położonych na terenie 5 powiatów wschodnich. Racjonalna gospodarka, oparta o budżety, była prowadzona jedynie w 37 gminach wyznaniowych żydowskich, położonych na obszarze zachodnich powiatów województwa. Dopiero rozporządzenie Min. Wyznań Religijnych z dn. 9. IX. 1931 r. rozszerzyło obowiązek sporządzania budżetów na gminy wyznaniowe żydowskie, położone na terenie 5 powiatów wschodnich /białostocki, sokólski, grodzieński, bielski i wołkowyski/ i ustaliło zasady budżetowania i celowej gospodarki gmin. Mimo wydanych zarządzeń zarządy gmin z powodu napotykanym trudności przy sporządzaniu pierwszych budżetów i braku wyszkolonych sił fachowych, nie zdały ułożyć preliminarzy budżetowych w określonym terminie i z tego powodu do 1. IV. 1932 r. budżety gmin wschodnich na rok 1932 nie mogły być zatwierdzone przez Urząd Wojewódzki. Nastąpiło to dopiero w okresie późniejszym.-

Akcja odbudowy zniszczeń wojennych. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 1.164 uchwały pożyczkowe i wydano poшкоdowanym wskutek wojny na odbudowę budynków wiejskich zł. 1.63.818,44 gotówką, 2.051,34 m.3 budulcu z lasów prywatnych z tytułu daniny lasowej wartości 21.845,12 zł., oraz 20.285,85 m.3 budulcu z lasów państwowych wartości 663.775,19 zł. Razem wydano tytułem pomocy państwowej 849.438,75 złotych. W tym czasie odbudowano 2.737 budynków, w tym 884 budynków gospodarczych, 6 szkół, 1 kościół i 1 budynek użyteczności publicznej. Od momentu rozpoczęcia akcji odbudowy do dnia 1. IV. 1932 r. z ogólnej ilości zniszczeń wojennych 201.848 budynków, odbudowano budynków mieszkalnych i gospodarczych 181.935, czyli 90,13% ogólnych zniszczeń, pozostaje jeszcze do odbudowania 19.913 budynków, czyli jeszcze 9,87% ogólnych zniszczeń.

W okresie sprawozdawczym Wojewódzka Komisja Odbudowy odbyła 13 posiedzeń, na których rozpatrzyła 1.299 spraw. Umorzono poшкоdowanym udzielonych pożyczek na odbudowę na sumę 467.049,13 zł.

Konserwacja zabytków na terenie Województwa.

Augustówek, powiat grodzieński, pałacyk myśliwski kr. Stanisława Augusta, klasycyzm, II-a połowa XVIII wieku. Dzięki udzielonemu subsydjum na konserwację, przeprowadzono częściowe odnowienie pałacyku.-

Białystok. Dawny pałac Branickich /ob. gmach Urzędu Wojewódzkiego/ z parkiem, w. XVIII. W okresie wiosennym 1931 r. ukończona została regulacja drugiego dziedzińca. Usunięto dwa klomby z fontannami żelaznymi z czasów rosyjskich, zerwany został stary bruk, a całą przestrzeń dziedzińca wyszabro-

wano i pokryto drobnym żwirkiem. Po bokach dziedzińca ułożone zostały prowizoryczne cementowe chodniki. Przy robotach zatrudniono bezrobotnych. Prof.-arch. Franciszek Polkowski wykonał projekt częściowej regulacji parku. Na skrzydłach bocznych pałacu naprawiono dachy. Rozpoczęto odczyszczanie stiukowych dekoracji ściennych pałacu.-

Grodno. Kołoza, świątynia św. Borysa i Hleba, koniec XII wieku. Komitet restauracji świątyni na Kołozy, zamierzając w pierwszym etapie prac otoczyć cmentarz kościelny murem ogrodzeniem, zakupił znaczną ilość cegły i wapna. Szczupłość posiadanych przez Komitet funduszy nie pozwoliła na uruchomienie robót.-

Grodno. Kościół garnizonowy /dawna Fara Witoldowa/ gotyk XV wieku, przebudowany w XVI w. gruntownie przez Rosjan w II połowie XIX w. Rozpoczęto generalną restaurację kościoła garnizonowego. W pierwszym etapie robót usunięto dobudówki dostawione przez Rosjan do prezbiterium kościoła. Rozpoczęto restaurację wieży kościelnej. Dalsze roboty w toku.-

Hniezna, powiat wołkowyski, kościół paraf. św. Michała, schyłkowy gotyk, połowa XVI w. Odbudowano szczyt za-chodni - frontowy kościoła parafialnego według zatwierdzonego planu, sporządzonego przez inż. architekta Tadeusza Plucińskiego, oraz wymieniono stare zniszczone cegły na nowe. Odbudowano szkarpe od strony północnej. W związku z dalszą restauracją kościoła zatwierdzono projekt dobudowy nowej zakrystji.-

Łomża. Katedra św. Michała, późny gotyk, początek XVI w. W związku z zamierzoną dobudową nowej zakrystji dla kanoników przy kościele katedralnym oraz wykonaniem chóru śpiewaczego i zmian adaptacyjnych w prezbiterium katedry, odbyło się w Warszawie dnia 11. XI. 1931 r. posiedzenie Okręgowej Komisji Konserwatorskiej pod przewodnictwem Wojewody, na którym rozpatrzono nową alternatywę projektu zamierzonych robót w wykonaniu inż.-arch. Stefana Cybichowskiego z Poznania. Komisja ze względów konserwatorskich wypowiedziała się ujemnie o przedłożonym projekcie, wobec czego inż. Cybichowski sporządzić ma nowy projekt, któryby musiał przed zrealizowaniem uzyskać zatwierdzenie Okręgowej Komisji Konserwatorskiej.-

Łopienica Wielka, powiat wołkowyski, kościół paraf. po-franciszkański Niepokalanie Poczęcia Najświętszej Marji Panny, barok XVIII w. Celem przywrócenia dawnego wyglądu zabytkowego kościoła w Łopienicy Wielkiej, zamienionego w roku 1832 przez rząd rosyjski na cerkiew prawosławną, rozpoczęte zostały kroki, mające na celu usunięcie bizantyjskich wież-czek z fasady frontowej, późniejszych dobudówek przy nawach bocznych kościoła oraz podjęcie najkonieczniejszych prac konserwatorskich ze względu na bardzo zniszczone dachy, wskutek czego zaciekająca woda niszczyła wnętrze świątyni i mury zewnętrzne. Po wykonaniu projektu rekonstrukcji kościoła przez inż. arch. T. Plucińskiego, przystąpiono do robót zabezpieczających.-

Milejczyce, powiat bielski, kościół paraf. drewniany, św. Stanisława wiek XVIII. Wykonany został gruntowny remont drewnianego zabytkowego kościoła w Milejczycach, polegający na wymianie zmuśniętych części konstrukcyjnych, wzmocnieniu ścian i pokryciu kościoła nowym dachem. Roboty powyższe nadzorowano i przeprowadzono w/g planu wykonanego przez Od-

dział Sztuki.-

Siemiatycze, powiat bielski, kościół i klasztor pomisjonarski, barok, wiek XVII/XVIII. Dzięki subsydjum udzielonemu przez Urząd Wojewódzki, dokonano restauracji zabytkowego muru otaczającego kościół i klasztor pomisjonarski w Siemiatyczach.

Supraśl, powiat białostocki, warowna świątynia XVI wieku. Urząd Wojewódzki asygnował 500 zł. tytułem subsydjum na wykonanie najniezbędniejszego zabezpieczenia dachów warownej świątyni.-

Świątek, powiat augustowski, dawny pałac Wołłowiczów, II-a połowa XVIII w., klasycyzm Stanisława Augusta. Roboty około restauracji i adaptacji pałacu na państwowy szpital dla alkoholików i narkomanów prowadzone były w dalszym ciągu, należąc do najpoważniejszych prac restauratorskich wykonywanych w ostatnich czasach w kraju. Korpus główny pałacu: wykonano wszystkie roboty murarskie, wyreperowano tynki zewnętrzne, ukończono roboty dekarские, wyreperowano stropy drewniane oraz boazerję w salach reprezentacyjnych wraz z koniecznym jej uzupełnieniem. Wykonano drzwi i przemalowano okna zewnętrzne. Dokonano wzmocnienia murów. W części piwnic wykonana została betonowa płyta wodoszczelna po dokonaniu drenażu i założeniu tras kanalizacyjnych. Zreperowano gzymsy w dwóch salach zabytkowych. Galerie przejściowe pałacu: ukończono roboty przy tarasach. Wykonano tynki wewnętrzne. Oficyny pałacu: ukończono tynki wewnętrzne i zewnętrzne po uprzednim zabezpieczeniu ścian płytami korkowymi. Zmontowano klatkę schodową. Ułożono wzmocnienia pod posadzkę. Teren dookoła pałacu splantowany został w promieniu dwóch metrów. Założono i uruchomiono w pałacu centralne ogrzewanie. Dokonano ekspertyzy stanu zachowania zabytkowych malowideł ściennych w pałacu, oraz sporządzono kosztorys ich restauracji.-

Wigry, powiat suwalski, kościół pokamedulski, barok początek XVIII wieku. Z powodu braku funduszy przeprowadzone prace nad restauracją kościoła pokamedulskiego w Wigrach całkowicie ustały. Ażkolwiek kościół w Wigrach nie został jeszcze oddany na użytek kultu, to jednak roboty wykonane dotychczas około jego odbudowy całkowicie zabezpieczają jego losy jako zabytku. Piękne ołtarze roboty snycerskiej, których restauracja wymagała wielkich kosztów pozostają nadal w stanie ruiny.-

Asygnowano na konserwację zabytków w okresie sprawozdawczym: 1/ na restaurację kościoła parafialnego w Hnieźnie 200 zł., 2/ na pokrycie kosztów dozoru przy restauracji kościoła w Hnieźnie 100 zł., 3/ na restaurację muru zabytkowego otaczającego kościół i klasztor w Siemiatyczach 200 zł., 4/ na restaurację świątyni w Supraślu 500 zł. Razem wyasygnowano 1.000 zł.-

Uprawnienie działalności organów bezpieczeństwa i stan bezpieczeństwa.

W roku ubiegłym władze administracji ogólnej czyniły w dalszym ciągu wszelkie możliwe wysiłki w kierunku usprawnienia działalności organów bezpieczeństwa publicznego i ścisłego przystosowania jej do istotnych potrzeb terenu pod względem bezpieczeństwa. W pierwszym więc rzędzie skasowano kilka naciągów posterunków policji w miejscowościach, które bez posterunków tych obejść się całkowicie mogły, wzmocniono natomiast obsadę jednostek policyjnych w ośrodkach, za-

grożonych mniej lub więcej działalnością czynników przestępczych, zwłaszcza wywrotowych. Znaczne wyniki zostały osiągnięte w dziedzinie odciążenia policji państwowej od tych czynności, których policja wykonywać nie powinna, a które były narzucone jej w poprzednich latach przez różne władze, instytucje i czynniki. Wszystko to, łącznie z dalszym wykształceniem policji, dało w sumie duże rezultaty i pozwoliło władzom administracji ogólnej utrzymać bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny na całym terenie województwa nawet w tych okresach, w których na terenie województw sąsiednich zdarzały się poważniejsze zakłócenia bezpieczeństwa publicznego. Oceniając ogólnie sytuację w województwie białostockim pod względem bezpieczeństwa publicznego w roku ubiegłym, należy zaznaczyć, że pomimo pogorszenia się sytuacji gospodarczej ludności, wzrostu bezrobocia, licznych zwolnień z więzienia przestępców po odbyciu kary i innych okoliczności, które nie mogły nie odbić się na bezpieczeństwie publicznym w poszczególnych ośrodkach, stan bezpieczeństwa nie tylko nie był gorszy, niż w poprzednim roku sprawozdawczym, ale przeciwnie lepszy. Przyczyniło się do tego w dużym stopniu narzucenie organom bezpieczeństwa zasady, że działalność ich obliczona być winna zawsze na zapobieganie przestępstwom, a więc na czynności prewencyjne i w ostatecznym dopiero wypadku represyjne, a także pociągnięcie dość znacznej społeczności do współdziałania z tymi organami. Podkreślić muszę, że odczucie konieczności współdziałania społeczności z władzami administracji ogólnej i ich organami w dziedzinie walki z przestępczością, a w szczególności skierowanej przeciwko państwu, wprowadzić powoli, lecz stale wzrasta. Jest to czynnik w naszych warunkach ważki, gdyż w roku ubiegłym ze względów budżetowych liczebność policji została wydatnie zmniejszona bez rekompensaty w formie wyposażenia technicznego. Wyposażenie to zwiększone jedynie w odniesieniu do policji śledczej, która posługuje się już dzisiaj najbardziej nowoczesnymi środkami, niezbędnymi w ściganiu i dochodzeniu przestępstw.

Biorąc za wykładnię stanu bezpieczeństwa publicznego ilość dokonanych kradzieży, zaznaczam, że zmniejszyła się ilość przestępstw, zagrożonych karą ciężkiego więzienia i pomniejszyła się masowość ruchu wywrotowego, uległa natomiast zwiększeniu ilość drobnych kradzieży, popełnianych przez element wędrowny, poszukujących pracy i zwolnionych na mocy amnestyjnej.

Jeżeli chodzi o przestępstwa skierowane przeciwko państwu, to mogę zaznaczyć, że w roku ubiegłym udział w tych przestępstwach mniejszości białoruskiej i litewskiej w porównaniu np. z latami 1927-1928 zmniejszył się o blisko 30%.

Ważnym wydarzeniem w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego było wprowadzenie na całym obszarze województwa postępowania doraźnego przed sądami powszechnymi. Do kwietnia 1932 r. łącznie jedynie Sąd Okręgowy w Grodnie jako doraźny orzekł w trzech wypadkach karę śmierci. Stracono zostały trzy osoby, którym dowiedziano pozostawanie na usługach wywiadu wojskowego państwa ościennego.

Jednym z najważniejszych bodaj zagadnień, rozwiązywanych w miarę możliwości i posiadanych środków przez władze administracji ogólnej przy współdziałaniu społeczności było zagadnie-

nie bezrobocia. W miesiącach zimowych 1932 roku ilość bezrobotnych w województwie dochodziła do 15 tysięcy, przyczem największymi skupieniami bezrobotnych były Białystok - 6.800, Grodno - 1.900, Łomża - 700 i ośrodki przemysłowe powiatu białostockiego - 2.000. Wysilki organów bezpieczeństwa w państwie rozwiązywania zagadnienia bezrobocia szły głównie w kierunku: niedopuszczenia do tego, ażeby bezrobotni dawali posłuch czynnikom nieodpowiedzialnym i wywrotowym, które za wszelką cenę dążyły do wywołania ekscesów i zaburzeń ulicznych bezrobotnych oraz ujawniania tych wszystkich odchył od zarządzeń władz centralnych, zmierzających do obdzielenia istniejącą ilością pracy jak największe ilości robotników. W obu wypadkach osiągnięto wyniki dodatnie. Zaburzenia bezrobotnych w województwie nie miały miejsca, jeśli pominąć drobne manifestacje w Białymstoku i Grodnie, wyłącznie pod wpływem działalności komunistycznej.

Rozporządzenie porządkowe w sprawach bezpieczeństwa. W roku ubiegłym wydano jedno rozporządzenie wykonawcze, a mianowicie, rozporządzenie porządkowe w sprawie trzymania psów na ulicy na terenie strefy nadgranicznej na odcinku granicznym z Litwą.

Koncesje widowiskowe. W roku 1932 wydano 4 koncesje na utrzymanie i prowadzenie przedsiębiorstw teatralnych, a mianowicie: 1/ teatrowi "Palace" w Białymstoku, 2/ teatrowi miejskiemu m. Grodna i objazdowemu Koła Miast Województwa Białostockiego ze stałą siedzibą w m. Grodnie, 3/ kino "Collosum" w Ostrowi-Mazowieckiej i 4/ kino "Gryf" Związku Obrony Krasow Zachodnich w Białymstoku. W tymże roku wydano 32 koncesje na prowadzenie kinoteatrów stałych, a mianowicie w Augustowie na 2 kinematografy, w Białymstoku na 4, w Czarnej-Wsi, powiatu białostockiego - 1, w Bielsku-Podlaskim - 1, w Hajnówce - 1, w Białowieży - 1, w Grodnie - 4, w Łomży - 4, w powiecie łomżyńskim w Zambrowie - 2, w Kolnie - 1, w Ostrołęce - 1, w Sokółce - 1, w Ostrowi-Mazowieckiej - 1, w Suwałkach - 4, w Grąbnie - 1, w powiecie szczuczyńskim - 1, w Wołkowysku - 2, w Łapach, powiatu wysoko-mazowieckiego - 1. Ponadto wydano 17 koncesyj na prowadzenie kinematografów objazdowych i 14 koncesyj na urządzenie innych widowisk, jako przedstawień cyrkowych, sztuk magicznych i t.p. Na prowadzenie szkół tańców towarzyskich wydano w 1932 roku 8 koncesyj, ponadto na prowadzenie sal zabaw publicznych wydano jedną koncesję Ognisku Kółkowi w Białymstoku.

Kwesty publiczne. Na terenie województwa białostockiego w roku 1932 urządzono 57 kwost publicznych, z czego na zasadzie zezwoleń Min. Spraw Wewnętrznych 42 i 15 na podstawie zezwoleń Urzędu Wojewódzkiego.

Sprawy graniczne. W lutym i marcu 1932 r. została ustalona strefa nadgraniczna zarówno na granicy polsko-niemieckiej, jako też polsko-litewskiej. Praca w tym kierunku, o ile chodzi o granicę niemiecką, prowadzona była na terenie powiatów suwalskiego, augustowskiego, szczuczyńskiego, b. kolnońskiego, łomżyńskiego i ostrołęckiego.

W odniesieniu do granicy polsko-litewskiej prace te były prowadzone na terenie powiatów suwalskiego, augustowskiego i grodzieńskiego. Opracowano również spis miejscowości wchodzących w strefę nadgraniczną na granicy polsko-litewskiej i polsko-niemieckiej oraz sporządzono odpowiednie mapy stref. Prace wykonywano komisyjnie. W skład komisji wchodził delegaci Urzędu Wojewódzkiego, starostowie powiatów granicznych, przedstawiciele wojskowości, straży granicznej, policji, władz centralnych.

Przepustek jednorazowych na przekroczenia granicy polsko-litewskiej z Polski do Litwy wydano 59. Ponadto starostowie graniczni wydawali przepustki reine dla obywateli polskich, posiadających grunta uprawne po stronie litewskiej.

Cudzoziemcy. W roku 1932 na terenie województwa białostockiego zamieszkiwało 5.594 cudzoziemców, z czego w powiecie augustowskim 313, w m. Białymstoku - 1.074, w powiecie białostockim - 327, w powiecie bielskim - 1.021, grodzieńskim - 945, łomżyńskim - 267, ostrołęckim - 119, ostrowskim - 147, sokólskim - 155, suwalskim - 651, szczuczyńskim - 110, wołkowyskim - 404, wysoko-mazowieckim - 61. W roku 1932 udzielono 54 zezwoleń na przyjazd cudzoziemców z zagranicy do Polski. Odmówiono zezwoleń na przyjazd cudzoziemców w 67 wypadkach. W ciągu roku wydano z Polski 5 cudzoziemców, jako uciążliwych ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Łowiectwo. Wydano 1.559 kart łowieckich, z czego: w powiecie augustowskim - 86, w m. Białymstoku - 63, w powiecie białostockim - 106, w bielsko-podlaskim - 187, w grodzieńskim - 146, w łomżyńskim - 203, w ostrowskim - 43, w ostrołęckim - 79, sokólskim - 86, suwalskim - 158, szczuczyńskim - 77, wołkowyskim - 179, wysoko-mazowieckim - 146.

Pozwolenia na broń. Wydano 5.084 pozwoleń na broń krótką i 1.908 pozwoleń na broń myśliwską, z tego w powiecie: augustowskim - 310 na broń krótką i 147 na broń myśliwską, w m. Białymstoku 443 " " " " 59 " " " " bielskim 593 " " " " 186 " " " " grodzieńskim 1.030 " " " " 1175 " " " " łomżyńskim 673 " " " " 203 " " " " ostrołęckim 330 " " " " 80 " " " " ostrowskim 286 " " " " 94 " " " " sokólskim 229 " " " " 97 " " " " suwalskim 401 " " " " 164 " " " " szczuczyńskim 218 " " " " 75 " " " " wołkowyskim 663 " " " " 269 " " " " wysoko-mazowieck 450 " " " " 148 " " " "

Wniesiono 280 odwołań w sprawie odmowy pozwoleń na broń, z czego Urząd Wojewódzki uwzględnił 11, odrzucił 269.

Ewidencja i kontrola ruchu ludności. W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 marca 1928 roku o ewidencji i kontroli ruchu ludności /Dz.U.R.P. Nr.32, poz.309/ wszystkie gminy wiejskie oraz z miejskich Łomża i Suwałki kontynuowały w dalszym ciągu prace nad ukończeniem rejestrów mieszkańców. Miasta Białystok i Grodno ukończyły prace, związane z założeniem rejestrów mieszkańców, w początkach stycznia 1932 roku. Miasta Suwałki i Łomża ukończyły rejestry

mieszkańców znacznie później, podobnie jak większość gmin miejskich i wiejskich. Dawne księgi stałej ludności oraz księgi stanowe zostały zamknięte. Po ukończeniu rejestrów mieszkańców wszystkie gminy miejskie i wiejskie przystąpiły do akcji zbierania i kompletowania dokumentów osobistych mieszkańców. Akcja meldunkowa, o ile chodzi o mieszkańców, osoby czasowo przybyłe, cudzoziemców oraz osoby zamieszkałe chwilowo w hotelach była normalnie prowadzona na terenie wszystkich powiatów województwa białostockiego. Kontrola biur ewidencji dokonana była przez Urząd Wojewódzki w m. Białymstoku, Grodnie, Łomży, Suwałkach i Wasilkowie, a przez starostów we wszystkich gminach, powierzonych im powiatów.-

Prasa. W województwie istnieje 40 czasopism, w tym 11 dzienników, 12 tygodników, 4 dwutygodniki i 14 miesięczników. Z ogólnej liczby 40, czasopism 28 redagowanych jest w języku polskim i 12 w języku żydowskim. Z tej liczby 19 czasopism zajmuje stanowisko lojalne i przychylne w odniesieniu do rządu i władz, 8 pozostaje na usługach stronnictw opozycyjnych, zaś 13 stanowi neutralne placówki prasowe.-

Stowarzyszenia. Istnieje ogółem w województwie 2.300 stowarzyszeń i związków, z których w roku ubiegłym zarejestrowano 102, w tym 30 kółek rolniczych, 24 oddziały ochotniczych straży pożarnych, 14 stowarzyszeń kulturalno-oświatowych, 17 sportowych, 5 o charakterze opieki społecznej i 9 różnych. Zamknięto 6 stowarzyszeń, z czego 4 za działalność skierowaną przeciwko Państwu i 2 za przekroczenia statutowe.-

Wychowanie fizyczne. Na terenie województwa było czynnych 12 powiatowych i 4 miejskie komitety wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Ogólna suma budżetów tych komitetów wynosi na okres budżetowy 1932/33 - 194.494 zł. Wobec trudnych warunków finansowych roboty inwestycyjne mogły być prowadzone tylko w bardzo ograniczonych rozmiarach. Przy tych robotach była wykorzystana praca osób ćwiczących oraz fundusze przeznaczone na zatrudnienie bezrobotnych. W roku 1932 wybudowano boisko w Grajewie i prowadzono prace na boisku w Łomży, ponadto ulepszono boisko w Białymstoku i dokonano szeregu drobnych inwestycji w osiedlach mniejszych /strzelnice małokalibrowe/. Największy wysiłek komitetów był skierowany na rozbudowę sieci inżynierów, zakup sprzętu i amunicji małokalibrowej oraz na akcję świetlicową.

Najczynniejszą organizacją P.W. był na terenie całego województwa Związek Strzelecki.

W dniach 11 i 12 czerwca 1932 roku odbyło się w Białymstoku wojewódzkie święto W.P. i P.W., które zgromadziło licznych uczestników z całego województwa i cieszyło się wielkim zainteresowaniem.

Ustanowiona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27.VI. 1930 roku Państwowa Odznaka Sportowa stała się w roku bieżącym doskonałym bodźcem dla zainteresowania najszerszych warstw społeczeństwa wychowaniem fizycznym. W roku 1932 przyznano na terenie województwa 12.341 P.O.S., co stanowi ogromny wzrost w porównaniu do roku 1931, w którym przyznano 2.521 P.O.S. W roku 1932 przyznano P.O.S. 1.339 osobom ze szkół, 8.395 z wojska i 2.697 innym z tego 11.651 mężczyznom i 780 kobietom.-

OPIEKA SPOŁECZNA.

Wobec ciężkich warunków gospodarczych i niemożności wyszukania dostatecznych środków do należytego i racjonalnego sprawowania opieki społecznej, władze państwowe, samorządy i stowarzyszenia społeczne musiały zmniejszyć w roku sprawozdawczym rozmiary opieki społecznej, licząc się z najdalej posuniętymi względami oszczędnościowymi, oraz biorąc pod uwagę stopień ważności poszczególnych zamierzeń.

W okresie sprawozdawczym prowadzono prace w zakresie opieki społecznej najpilniejsze i najwięcej konieczne w obecnym warunkach, a przede wszystkim szczególną uwagę zwracano na wykonywanie zadań, związanych z pomocą bezrobotnym, a więc na dożywianie bezrobotnych i dzieci rodziców bezrobotnych na stacjach opieki nad matką i dzieckiem, w przedszkolach, szkołach i świetlicach, na kolońjach letnich dla dzieci i młodzieży, pracującej zawodowo. Zapoczątkowano urządzenie ogródków działkowych dla bezrobotnych, organizowano kursy dokształcające buchalteryjne i samorządowe dla bezrobotnych przy współudziale Wojewódzkiego Komitetu do Spraw Bezrobocia, oraz zatrudniano bezrobotnych przy robotach publicznych.

Rozpoczęta w poprzednim okresie budowa domów na kolońje letnie dla dzieci przez Związek Pracy Obywatelskiej Kobiąt w Druśkienikach na 200 miejsc, powstała z inicjatywy i pomocy finansowej Wojewody Białostockiego p. Marjana Zyndram-Kościałkowski, oraz przez Towarzystwo T.O.Z. pod Białymstokiem na 120 miejsc, została wykończona i kolońje uruchomione w ubiegłym sezonie letnim.-

Stowarzyszenia. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 4 nowe stowarzyszenia. Ogółem na terenie województwa białostockiego istniało 136 stowarzyszeń, mających na celu opiekę społeczną, /w tym 80 żydowskich/ i 36 żydowskich kas, udzielających pożyczek bezprocentowych. I w tym roku najwięcej intensywną działalność przejawiały: 1/ Wojewódzkie Towarzystwo Opieki Społecznej "Przystań", 2/ Polskie Towarzystwo Dobroczynności w Grodnie, 3/ Białostockie Towarzystwo Opieki nad sierotami żydowskimi, 4/ Związek Pracy Obywatelskiej Kobiąt, 5/ Towarzystwo Ochrony Zdrowia ludności żydowskiej.-

Zakłady dla dzieci. W 42 zamkniętych zakładach opiekuńczo-wychowawczych przebywało około 3.000 dzieci. Stacji opieki nad matką i dzieckiem było czynnych 16, żłobków zamkniętych 5 na ogólną ilość łóżeczek 179 i 1 żłobek dzienny na 30 łóżeczek.-

Zakłady dla dorosłych. W okresie sprawozdawczym w 18 przytułkach przebywało około 900 starców. W dziale opieki nad doro-

słymi daje się odczuwać brak schroniska dla niezdolnych do pracy. Akcja stowarzyszeń w tym dziale była słaba. Związki komunalne nie prelininowały dostatecznych funduszy na rozszerzenie zakładów opieki nad dorosłymi.

Kolonje letnie. W roku sprawozdawczym na terenie województwa białostockiego były zorganizowane kolonje i półkolonje wypoczynkowe i lecznicze w 33 punktach. Ogólna liczba dzieci korzystających z kolonij była 5154 w tem chłopców 2525, dziewcząt 2629. Całkowity koszt zorganizowanych półkolonij wynosił zł. 124.653. Wydatki pokryte z następujących sum: z subwencji - zł. 135.138, z opłat rodziców za dzieci - zł. 56.653. Koszt utrzymania dziecka na kolonjach przeciętnie wynosił zł. 1 gr. 70, na półkolonjach 50 gr. Specjalnych budynków przeznaczonych na kolonje było 16 o warunkach higienicznych dobrych. W okresie sprawozdawczym przybyły 2 nowe budynki Związku Pracy Obywatelskiej Kobiety w Druskenikach na 200 miejsc i T.O.Z. pod Białymstokiem na 120 miejsc.

Akcje dożywiania dzieci w 1931 r. prowadzono przy 16 stacjach opieki nad matką i dzieckiem, na kolonjach i półkolonjach wypoczynkowych, w 10 przedszkolach, w szkołach i w świetlicach przy szkołach. Ilość punktów dożywiania wynosiła 69, w tem prowadzonych przez samorządy 2, szkoły 28, instytucje społeczne 39. Liczba dożywianych dzieci - 22.865, w tem było dzieci bezrobotnych - 16.710. Wydano na dożywianie dzieci - 142.584 zł., w tem z sum samorządowych - 36.840 zł., państwowych - 20.400 zł., z akcji społecznej - 60.053 zł., z opłat - 25.291 zł.

W szerszym zakresie akcję dożywiania dzieci prowadził Związek Pracy Obywatelskiej Kobiety, Wojewódzkie Towarzystwo Opieki Społecznej "Przystań" i Towarzystwo Ochrony Zdrowia Imności Żydowskiej.

Wojewódzki Komitet do Spraw Bezrobocia asygnował znaczne subwencje instytucjom na dożywianie dzieci, a łącznie ze Związkiem Pracy Obywatelskiej Kobiety przyjął udział w zorganizowaniu opieki pozaszkolnej dla dzieci ze szkół powszechnych /świetlice-półinternaty/, by przedewszystkiem otoczyć opieką działalność rodzin, dotkniętych bezrobociem. Świetlice przy szkołach powszechnych powstało 11. Uczęszczało 585 dzieci. Świetlice były czynne od 16 do 19 godziny i w tym czasie działalność spędzała wolne chwile w odpowiednich warunkach w izbach szkolnych pod fachowym kierownictwem. W świetlicach działalność odrabiała lekcje, dostawała podwieczorek, składający się z kawy lub kakao z chlebem i po podwieczorku czytała pisemka, grała w gry, lub śpiewała chórem.

Stan zdrowia dzieci w zakładach opiekuńczych. Jednorazowe badanie lekarskie 2017 wychowanków w 36 zakładach opiekuńczo-wychowawczych wykazuje dzieci chorych na: gruźlicę otwartą - 6; powiększenie gruczołów chłonnych - 397; ropienie gruczołów chłonnych - 10; gruźlicę kręgosłupa, stawów kości - 7; kalectwo uleczalne - 9; kalectwo nieuleczalne - 17; choroby oczu - jaglicę - 42; inne 80; wątlży i anemicznych - 338; wady serca - 27. Razem chorych 933 na ogólną ilość 2017, czyli 41%.

Emigracja zarobkowa. Z terenu województwa białostockiego wyemigrowało w tym okresie do robot zagranicę: do Francji - 4, do Niemiec - 2, do innych krajów kontynentalnych - 40. Wydano zaświadczeń na ulgowe paszporty emigracyjne - 87.

Subwencje na walkę z bezrobociem. Na walkę z bezrobociem Ministerstwo Opieki Społecznej w okresie sprawozdawczym asygnowało do dyspozycji Wojewody sumę złotych 570.936 gr. 93. z pieniędzy tych udzielono na prowadzenie robot publicznych zł. 473.667 gr. 11, na inne akcje pomocy - zł. 47.235 gr. 15.

Wojewódzki Komitet do Spraw Bezrobocia w Białymstoku funkcjonował się na zebraniu organizacyjnym w dniu 17 września 1931 r. pod honorowym protektoratem Wojewody p. Mariana Tyndram-Kościakowskiego, Arcybiskupa Metropolity Wileńskiego kardynała Jakubzykowskiego i Generała Aleksandra Litwinowicza.

Fundusze, jakimi Komitet rozporządzał, pochodziły z 2-ech źródeł. 1/ od Naczelnego Komitetu i 2/ z ofiar dobrowolnych obywateli. Naczelny Komitet wyasygnował sumę 548.000 złotych. Dochody własne Komitetu wynosiły 472.000 złotych, w tem ofiary dobrowolne od urzędników prywatnych i państwowych - 165.000 zł., od właścicieli nieruchomości - 11.000 zł., od wojska - 47.000 zł., od handlu, przemysłu i rzemiosła - 48.000 zł., od robotników - 8.000 zł. Pozatem Komitet otrzymał od Naczelnego Komitetu produktów na sumę 320.000 złotych, ofiar w naturze od obywateli na 112.000 zł.

W okresie od 17.IX.1931 r. do dnia 30.IX.1932 r. Komitet wydatkował 1.345.000 zł., z czego na zatrudnienie bezrobotnych - 246.000 zł., na pomoc żywnościową dla bezrobotnych i ich rodzin - 1.007.000 zł.

Opieka nad inwalidami. Ogólny stan ilościowy inwalidów wojennych na dzień 31/III.1932 r. wynosił 2913, w tem chorych na gruźlicę - 141, chorych umysłowo - 7, ociemniałych - 96 / w tem na jedną oko - 87/, inwalidów objętych innymi chorobami i uszkodzeniami było - 2669. W okresie sprawozdawczym przybyło 272 inwalidów.

Inwalidzkie komisje rewizyjno-lekarskie przy referatach do spraw inwalidów wojennych starostwa białostockiego i grodzieńskiego odbyły 44 posiedzenia, na których rozpatrzono 708 spraw.

Inwalidzka Komisja Odwoławcza przy Urzędzie Wojewódzkim w okresie od 31/II.1931 r. do końca grudnia 1932 r. odbyła 19 posiedzeń gospodarczych, na których rozpatrzono spraw bez udziału stron 388, oraz odbyła rozpraw głównych 33, na których rozpatrzono 340 odwołań od orzeczeń, wydanych przez inwalidzkie komisje rewizyjno-lekarskie przy starostwach w Białymstoku i Grodnie.

Zapomóg bezwrotnych udzielono inwalidom wojennym, wdowcom i sierotom po inwalidach wojennych w sumie zł. 1295. Skapitalizowano rentę jednemu inwalidzie na okres dwóch lat.

Odwołania w sprawach ubezpieczeń od wypadków. W okresie sprawozdawczym wpłynęło 168 rekursów. Urząd zmienia decyzje Zakładu w 73 wypadkach. Rekurenci odwołali się od decyzji Urzędu do Ministerstwa Opieki Społecznej w 47 wypadkach.

Subwencje. W okresie 1931/32 r. udzielono subwencji z kredytów Ministerstwa Opieki Społecznej: 1/ dla instytucji, organizacji i zakładów, opiekujących się dziećmi na utrzymanie dzieci, pokrycie niedoborów i na wydatki inwestycyjne zł. 73.059, 2/ na organizację letnich kolonij i półkolonij zł. 29.000, 3/ na organizację nowych stacji opieki nad matkami i dziećmi zł. 1.000, 4/ na pomoc doraźną i opiekę zakładową nad niezdolnymi do pracy zł. 9.900, 5/ na zasiłki dla inwalidów pracy zł. 45.250, 6/ na zasiłki nadweteranami powstań narodowych zł. 325, 7/ na zasiłki dla reemigrantów i uchodźców zł. 3.350, 8/ na pomoc poszkodowanym przez wypadki żywiołowe i dożywianie dzieci zł. 27.095, 9/ dla instytucji opiekujących się kobietami i dziewczętami zł. 1.000, 10/ dla patronatów b. więźniami i ich rodzinami w Grodnie, Łomży, Suwałkach i Wołkowysku zł. 1.400. Razem Ministerstwo Opieki Społecznej udzieliło subwencji na sumę 191.474 zł.-

Opiekunowie i komisje opieki społecznej. Praca opiekunów społecznych naogół ciężka i odpowiedzialna, przyjmuje bardzo powoli należyty kierunek w nowej formie organizacji społeczno-opiekunczej.

Stosunek opiekunów społecznych do ludności na terenie województwa białostockiego przedstawia się zupełnie poprawnie, jednak wykonywanie przez opiekunów zadań opieki społecznej było często trochę dość utrudnione, gdyż związki komunalne nie dysponowały w starczającymi funduszami. W okręgach rolniczych funkcje opiekunów społecznych spełniali przeważnie drobni rolnicy. W miastach opiekunowie rekrutowali się ze sfer różnych: byli nimi lekarze, kucy, rzemieślnicy i robotnicy.

W gminach miejskich i wiejskich w 533 okręgach opiekunów było opiekunów społecznych - 624. Zorganizowano 192 gminnych komisji opieki społecznej, w tym 39 w gminach miejskich, 124 w gminach wiejskich ponad 5.000 mieszkańców i 29 w gminach wiejskich poniżej 5.000 mieszkańców.

Skład wojewódzkiej komisji opieki społecznej był następujący: przewodniczący - Wojewoda, 5 członków Rady Wojewódzkiej, 2 opiekunów społecznych i 1 przedstawiciel organizacji społecznych.

Pośrednictwo pracy. Na terenie województwa działają dwa państwowe urzędy pośrednictwa pracy: Urząd Pośrednictwa Pracy Białymstoku, który obejmuje swą działalnością powiaty: białostocki, łomżyński, bielski, kolneński, ostrołęcki, szczuczyński i soko-mazowiecki i Urząd Pośrednictwa Pracy w Grodnie, obejmując swą działalnością powiaty: grodzieński, suwalski, wołkowyski, kólski i augustowski, oraz 9 biur pośrednictwa pracy społecznych przy związkach i stowarzyszeniach zawodowych. W okresie sprawozdawczym w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy w Białymstoku było zarejestrowanych bezrobotnych miesięcznie /średnio/ 5.430, pośredniczono bezrobotnych 3.628. Zapośredniczono inwalidów wojennych 21. W Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy w Grodnie było zarejestrowanych bezrobotnych miesięcznie /średnio/ 2.835. Zapośredniczono bezrobotnych 1.347. Zapośredniczono inwalidów wojennych 40. W społecznych 9 biurach pośrednictwa pracy zarejestrowano poszukujących pracy 301. Zgłoszono wakujących miejsc 242. Zapośredniczono do pracy 145.-

U Odwołania w sprawach ubezpieczeń pracowników umysłowych. W okresie sprawozdawczym wpłynęło 451 rekursów. Urząd zmienił decyzję Zakładu w 157 wypadkach. Zaskarżono decyzję Urzędu Wojewódzkiego w 89 wypadkach do Ministerstwa Opieki Społecznej i w 3 wypadkach do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.-

Z D R O W O T N O Ś Ć I S Z P I T A L N I C T W O .

Rok budżetowy 1931/32 jako trzeci rok przeżywanego kryzysu gospodarczego przez samorządowe jednostki województwa białostockiego wyraził się w dalszym przeprowadzaniu oszczędności, co odbiło się również i na służbie zdrowia publicznego.

Organizacja służby zdrowia państwowa na terenie województwa nie uległa zmianie, natomiast samorządy w niektórych powiatach polikwidowały rejony lekarskie, tylko w powiecie Łomżyńskim otwarto 2 nowe rejony. Wszystkich rejonów na terenie z końcem roku budżetowego pozostało 28.

Na terenie województwa praktykuje lekarzy 380, dentystów 215, felerów 132 i położnych 364. Stosunek lekarzy do ludności wyraził się na całym terenie jak 1 do 4.526.

Liczba szpitali nie zmieniła się podczas roku 1931/1932, okoliczność zaś szpitali i zaopatrzenie znacznie się obniżyło ze względu na zbiednienie ludności, która niema środków na opłacanie kosztów leczenia, oraz z powodu złego stanu materialnego samorządów, które nie mają środków na zakup bielizny, inwentarza, instrumentów i t.p.

Poniżej umieszczona tablica przedstawia liczbę szpitali, łóżek w nich, przeciętne obciążenie, liczbę dni leczenia i przeciętny czas leczenia się jednego chorego. Z tablicy tej wynika, że jedno łóżko w szpitalach wypada na 1.000 mieszkańców, że ogólna liczba dni leczenia była 403.133 i liczba chorych 20.944 i przeciętny czas leczenia 19,25 dni.

Białostocki Wojewódzki Szpital dla psychicznie i nerwowo chorych w Choroszczy w drugim roku swego istnienia powiększył swą pojemność do 500 łóżek, pomimo bardzo ciężkich warunków pieniężnych, w jakich znalazł się Związek Międzykomunalny, właściciel szpitala. Trudności płatnicze zarządów gmin i magistratów województwa sprawiły, że opłaty za leczenie chorych wpływały ze znacznym opóźnieniem i zaległości czynne szpitala przekroczyły sumę 350.000 zł. Ponadto szpital uzupełniał braki w urządzeniach i adaptował istniejące budynki, dając tanim kosztem nowe łóżka psychiatryczne. Uchwała Magistratu m.st. Warszawy o przystąpieniu na członka Związku Międzykomunalnego dla utrzymania szpitala w Choroszczy, pozwala mieć nadzieję, że szpital będzie miał zapewnioną przyszłość finansową po uregulowaniu zobowiązań krótko i średnio-terminowych.

Opłata za chorych jest systematycznie obniżana i obecnie wynosi 4 zł. za dzień zakładowy dla chorych umysłowo ubogich, wymagających leczenia szpitalnego i 2 zł. 50 gr. w otwartej czę-

ści zakładu. Pod względem uzyskania wolnych miejsc szpitalnych dla psychicznie chorych z terenu województwa niema trudności. Do ostatego uregulowania sprawy opieki nad psychicznie chore i stoi brak funduszy na opłacanie kosztów kuracyjnych.

W roku 1931 z pomocy szpitala korzystało 690 osób /373 mężczyzn i 317 kobiet/. Z tej liczby 29 osób opuściło szpital jako zdrowi i 109 z poprawą. Zmarło 32 osoby /4,64%. Liczba leczonych osób z terenu województwa białostockiego wynosi 427, co stanowi 63,3% ogólnej liczby leczonych.

Według wyznaczonej ilości leczonych dzieliła się: rzym.-katolików 58,27%, izraelitów 27,77%, prawosławnych 8,19%, ewangelików 1,67%. W najbliższej przyszłości liczba łóżek szpitalnych pozostanie powiększona jeszcze o 50.

Szpital na do swej dyspozycji folwark o ogólnej powierzchni przeszło 140 ha z odpowiednimi zabudowaniami i inwentarzem żywym oraz martwym. Szpital cieszy się uznaniem wśród miejscowego społeczeństwa i świata lekarskiego. Ponadto szpital promieniuje na otoczenie jako placówka kultury polskiej za pośrednictwem organizacji społecznych, tworzonych lub popieranych przez personel szpitalny. Pracownicy szpitala w ciągu 7 miesięcy przez dobrowolne ofiarowanie 10% swych pobrań dają możliwość zatrudnienia na terenie szpitala około 60 bezrobotnych. Folwark zarządzany przez szpital stopniowo nabiera charakteru stacji pokazowej gospodarstwa rolnego.

W związku z istnieniem szpitala dla psychicznie chorych i rozwojem jego działalności, powstało na terenie m. Białegostoku Towarzystwo pomocy lekarskiej i opieki nad psychicznie i nerwowo chorymi, które zajęło się organizacją opieki nad psychicznie i nerwowo chorymi, pozostającymi poza szpitalami. W ten sposób przy dalszym pomyślnym rozwoju Towarzystwa, opieka nad psychicznie chorymi na terenie województwa, będzie zorganizowana zgodnie z wymogami nowoczesnej psychiatrii. Udział w pracy Towarzystwa osób, zajmujących wybitne stanowiska i znanych na terenie województwa ze swej pracy obywatelskiej, zapewnia temu Towarzystwu powodzenie.

Budowa Zakładu dla alkoholików i narkomanów w Świątku Wołkowiczowskim /w powiecie augustowskim/ postępuje naprzód i zakład będzie prawdopodobnie otwarty w roku 1933.

Taksy szpitalne na terenie województwa znacznie się wahały od 5 zł. dziennie do 8 zł. na oddziałach ogólnych. Tak duże taksy są rezultatem bardzo wysokich kosztów administracyjnych, a wynikają z tego powodu, że szpitale są małe o niewielkiej ilości łóżek. W celu obniżenia taksy Urząd wojewódzki dąży do skomasywania małych szpitali w większych miastach: w Białymstoku i Grodnie. Szpital większy nowopowstały w Choroszczy mógł obniżyć taksę z 5 zł. na 4.50 i w niedalekiej przyszłości będzie mógł jeszcze więcej obniżyć taksę dla chorych, przesyłanych przez samorządy, należące do Związku Międzykomunalnego.

Choroby zakaźne. W roku 1931 na choroby zakaźne zapadło na dur brzuszny 465 - zmarło 25, na dur plamisty 40, na czerwonkę 12, na błonicę 567 - zmarło 10, na błonicę 403 - zmarło 16, na odrę 438. Na dur plamisty chorowało tylko w powiecie białostockim 20, grodzieńskim 2, ostrołęckim 5, sokolskim 7, suwalskim 2 i w m. Grodnie 4, czyli, że wypadki były sporadyczne, za wyjątkiem jednej gminy powiatu białostockiego. Przy powstawaniu duru plamistego zarzą-



dzenia dezynfekcji i dezynsekcji i izolacji dawały wyniki dodatnie, nie dopuszczając do szerzenia się epidemicznego choroby. Szczepienia ochronne przeciwko durowi brzuszemu i płonicy powstrzymały szerzenie się tych chorób tam, gdzie zgłaszanie chorób było wczesne i gdzie szczepienie zastosowane było masowo.

Choroby społeczne. W roku 1931 zarejestrowano 4.544 zachorowań na gruźlicę - zmarło 705, jaglicy zarejestrowano 1.602 wypadki, najwięcej w powiecie grodzieńskim 353 i suwalskim 201. Zarejestrowano wypadków zachorowań na choroby weneryczne: na kiłkę 737, rzeżączkę 930 i wrzód weneryczny 61. Walkę z chorobami społecznymi na terenie województwa prowadziły 42 poradnie, część z nich jest połączona w ośrodki zdrowia, których było czynnych 12.

Kapieleiska. Nie bacząc na obietnicę poparcia budowy kąpielisk przez Skarb Państwa wydatną pomocą finansową, ani jedna z gmin na terenie województwa nie zdecydowała się wobec trudności finansowych na budowę nowego zakładu kąpielowego. Ogółem kąpielisk było czynnych 539, z czego rytualnych mykwo 502. Większość z tych kąpielisk pozostawia dużo do życzenia i tylko 2 w Ostrowi-Nazowieckiej i Łomży są urządzone wzorowo.

Stan sanitarny osiedli. Kryzys gospodarczy odbił się do pewnego stopnia i na stanie sanitarnym osiedli: mniej odnowiono domów, nie przeprowadzono kapitalnych remontów, przez co część zabudowań straciła swój schludny wygląd. Bardzo niewiele domów przyłączonych zostało do sieci wodociągowych. Nie budowano studzien artezyjskich. Tylko to wykonywano w dziedzinie higieny, co można było zrobić bez wydatków pieniężnych: jak zamiatanie, mycie, uprzążanie śmietnisk.

Apteki i drogerie. Na terenie województwa białostockiego funkcjonują 122 apteki, w tym normalnych 68, wiejskich 46, zakładowych i samorządowych 3, Kasy Chorych 2, szpitalnych 3. Przemysł chemiczno-farmaceutyczny nie rozwija się zupełnie, wyraża się on jedynie w egzystencji 5 fabryk wód mineralnych.

Przy rozmieszczaniu nowych aptek są brane pod uwagę: wygodą mieszkańców w zaopatrywanie się w środki lecznicze oraz zapewnienie aptekom minimum egzystencji. Owe minimum egzystencji w większości małych aptek /a takich mamy najwięcej/ w ostatnich latach zostało silnie podważone masowym otwieraniem przez Kasy Chorych składnic leków gotowych. Odbiera to aptekom publicznym najpoważniejszy teren odbiorczy i jest objawem zupełnie nieracjonalnym, bo prowadzi do zmechanizowania lecznictwa przez stosowanie gotowych mieszanek, przygotowywanych na zapas w wielkich ilościach.

Wręcz ujemne wyniki dla lecznictwa dają apteczki, funkcjonujące przy różnych towarzystwach dobroczynności /Linas Macedek, Linas Chojli/. Prowadzone są one z pominięciem wszelkich przepisów sanitarnych, oraz wiedzy farmaceutycznej i nie odpowiadają swemu celowi, to też sązeniem Urzędu Wojewódzkiego jest stopniowa ich likwidacja, oraz przejmowanie akcji leczenia biednych przez samorządy. Drogerie funkcjonuje 121, w tym hurtowych 5.

Wobec trwania trudności finansowych jak ogólnopanstwowych tak i samorządowych Urząd Wojewódzki w dziedzinie zdrowia pu-

blicznego będzie dążył do utrzymania stanu posiadania tego, co jest, redukując te placówki, których prowadzenie jest niewspółmiernie drogie z rezultatami ich działalności, czyli na przykład do kasowania tych szpitali, których obłożenie przeciętne nie przekracza 6-10 łóżek i tych poradni, w których jedna porada przeciętnie wynosi powyżej 3 złotych.

Szpitala Województwa Białostockiego w roku 1931.

Miejscowość	Nazwa szpitala	Liczba łóżek	Przeciętny czas leczenia	Liczba dni leczenia
Augustów	Powiatowy	37	11.5	4.652
" Sopoćkinie	Sejmikowy	5	10	1.195
Białystok - Gródek	Komunalny	25	5.1/3	1.951
" Knyszyn	Rejonowy	34	13.1/3	2.159
Bielsk-Podlaski	Sejmikowy	60	19.3	14.036
Grodno	Sejmikowy	60	19	12.017
" Krynki	Sejmikowy	20	7.9	2.493
" Skidel	Rejonowy	30	6.6	1.744
Ostrołęka	Sejmikowy	72	15.6	14.894
Ostrów-Nazowiecki	Sejmikowy	50	17	6.782
Sokołka	Sejmikowy	50	9.4	6.558
Czczuczyn	Sejmikowy			
	Św. Stan.	50	16.4	4.835
Wołkowysk	Sejmikowy	40	12.7	8.526
Łysokie-Nazowieckie	Powiatowy	25	15.5	7.404
Białystok - Choroszcz	Międzykomunalny	420	165	114.106
m. Białystok	Św. Rocha	60	16	20.417
" "	Św. Łazarza	35	33	13.153
" "	w Zwierzynku	148	6.8	31.963
" "	Żydowski	86	19	24.130
m. Grodno	Miejski	120	19	32.981
m. Łomża	Św. Ducha	60	17.8	18.569
" " Piątek	Św. Rocha	30	22	2.028
m. Suwałki	Św. Piotra i Pawła	60	17.1	19.531
m. Białystok	Pol. Czerw. Krzyża	25	10.83	4.690
Bielsk-Bransk	" " "	15	4	1.457
m. Grodno	Żydowski	60	39.2	16.786
" Łomża	"	70	14	6.742
" Wołkowysk	"	35	10.2	2.222
" Suwałki	"	25	18	5.112
		1.767	-	403.133

WETERYNARJA

Służba weterynaryjna na terenie województwa białostockiego w roku sprawozdawczym składała się z państwowej służby weterynaryjnej, w skład której wchodziła w Wydziale Weterynaryjnym Urzędu Wojewódzkiego inspektor i lekarz-praktykant i w Starostwach 13 lekarzy, z których jeden został zredukowany z powodu skasowania powiatu kolneńskiego, oraz ze samorządowej służby weterynaryjnej powiatowej i miejskiej, składającej się z 9 miejskich i 21 lekarzy sejmikowych i 67 oglądaczy.

Podział personelu samorządowego nie był równomierny. Najwięcej lekarzy utrzymywał powiat grodzieński, w którym pracowało 2-ch miejskich i 5-u sejmikowych, najmniej powiat wołkowyski, w którym pracował 1 miejski lekarz, sejmikowa zaś służba została zwolniona.

Z chorób, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22.VIII.1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. Ust. R. P. Nr. 77, poz. 673/ były stwierdzone w r. 1931: nosacizna, wąglik, szalestnica, zaraza bydła i dziczyzny, pryszczycza, gruźlica, wścieklizna, świerzby koni, otryt bydła, różyczka świń, pomorze świń oraz cholera drobiu.

Nasilenie tych chorób utrzymało się na ogół na poziomie roku 1930.

Przyczyną tego jest, zwłaszcza przy pomorze świń, ograniczona możność użycia do zwalczania zaraźliwych chorób samorządowych lekarzy, jak również wzbronienie wybijania i przeprowadzania szczepień na koszt Skarbu Państwa. Z powodu tych ograniczeń, ludność z nieufnością odnosi się do zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych, widząc, że powiatowy lekarz przybywa tylko w celu stwierdzenia choroby lub przeprowadzenia sekcji padłego zwierzęcia. Wynika stąd lekceważenie obowiązku zgłaszania wybuchu chorób. Skutkiem tego zgłoszenia w najlepszym razie wpłynęły w opóźnionym terminie.

Przebieg poszczególnych epizodów:

Nosacizna koni była stwierdzona w roku sprawozdawczym w 7 powiatach, 3 gminach, 8 zagrodach u 31 koni. Na podstawie objawów klinicznych zabito 5 koni, na podstawie badań krwi 25 koni, 1 konia padł w trakcie przeprowadzania badań rozpoznawczych. W wszystkich 31 koni sekcje potwierdziły nosaciznę. Z powodu podejrzenia o tę chorobę pobrano poza zagrodami zapowietrzonymi 288 prób krwi oraz w 58 wypadkach przeprowadzono malleinizację spojówkową, a w 4 wypadkach malleinizację podskorną. Ponadto w związku z eksportem koni zagranicę poddano malleinizacji spojówkowej 15.895 koni. Powyższe badania dały w 5-ciu wypadkach wynik dodatni. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym ilość koni dotkniętych nosacizną wzrosła; w roku 1930 zabito

z klinicznymi objawami 1 konia i 3 koni na podstawie wyników badań rozpoznawczych. Za zabite z powodu nosacizny 13 koni przyznano 1.688 zł. 72 gr. odszkodowania. Odmówiono odszkodowania za 12 koni i zapomogi za 1 konia. W metodach zwalczania nosacizny nie zaszły żadne zmiany. Koni z klinicznymi objawami były bezwzględnie wybijane. Od koni podejrzanych pobierane były próby krwi i odsyłane do badań Instytutu Gospodarstwa Miejskiego w Tyńszycy. Malleinizacje stosowano jedynie w poszczególnych wypadkach na zarządzenie Ministerstwa Rolnictwa, względnie przy badaniu koni przeznaczonych na eksport zagranicę. Pozatem stosowano przepisowe odkażania w zagrodach zapowietrzonych. Należy zaznaczyć, że stosowanie, jako głównej metody diagnostycznej - pobierania krwi, jest nadzwyczaj uciążliwe dla rolników. Badania ciągną się w ciągu całych miesięcy, narażając rolników na dotkliwe straty, wskutek ograniczeń przy używaniu do robót badanych koni. Z powyższych względów uważam, że przepisy, dotyczące przeprowadzania badań przy nosaciznie, winny być poddane rewizji i jako główną metodę należy przyjąć malleinizację tembardziej, że malleinizacja nie ustępuje, a może przewyższać badanie krwi pod względem skuteczności, pozwala załatwić sprawę szybciej. W porównaniu z rokiem ubiegłym, w którym nosaciznę stwierdzono w 9 wypadkach, ilość wypadków nosacizny znacznie wzrosła. Powodem tego było ujawnienie większego ogniska nosacizny w majątku Drozdowo powiatu łomżyńskiego, gdzie zabito 15 chorych koni. Na ogół nosacizna na terenie województwa białostockiego ma nieznaczne rozpowszechnienie i cała zachodnia część, a mianowicie powiaty: suwalski, augustowski, kolneński, szczuczynski, ostrołęcki, ostrowski, jest od szeregu lat wolna od nosacizny. Najwięcej wypadków daje powiat wołkowyski, białski i grodzieński.

Wąglik w roku 1931 był stwierdzony w 8 powiatach, 27 gminach, 109 obejściach u 6 koni, 112 sztuk bydła i 1 owcy. Z tej liczby wyzdrowiało 2 sztuki bydła, padło 6 koni, 105 sztuk bydła i 1 owca; dorznięto 5 sztuk bydła. Z powodu mokrego lata wąglik w okresie sprawozdawczym przybrał większe rozmiary, niż w r. 1930. Szczególnie ucierpiały z powodu tej choroby miejscowości niskopokoszone i bagniste powiatu szczuczynskiego, kolneńskiego, wołkowyskiego, sokolskiego i grodzieńskiego. Zwalczano wąglik przez zamykanie zakazanych pastwisk, izolację chorych sztuk, szczepienie oraz odkażanie zagrod zapowietrzonych. Przeprowadzono szczepienie w powiecie grodzieńskim u 171 sztuk bydła, w powiecie sokolskim u 156 i szczuczynskim u 484 sztuk bydła 1 sztuka bydła w powiecie sokolskim po szczepieniu padła. Za padłe zwierzęta przyznano zapomóg: za 5 koni 797 zł. 50 gr., za 52 sztuk bydła 7.747 zł. Odmówiono zapomóg za 1 konia, 59 sztuk bydła i 1 owcę. Na terenie województwa znajduje się 2.051 grzebowisk. Po większej części są one okopane szerokim rowem, w niektórych zaś miejscowościach ogrodzone drutem kolczastym. Co roku odbywa się uporządkowanie grzebowisk zarządzane przez poszczególne starostwa.

Szalestnica stwierdzona była w 2 powiatach, 2 gminach, 2 zagrodach u 3 sztuk bydła. Padło 3 sztuki bydła. Odmówiono zapomóg za 3 sztuki bydła.

Zaraza bydła i dziczyzny była stwierdzona w 1 powiecie, 4 gminach, 5 zagrodach u 6 sztuk bydła. 6 sztuk bydła padło. Zapłacono zapomogę za 1 sztukę bydła w wysokości 65 zł., za 5 sztuk bydła odmówiono zapomogi.

Pryszczycę w 1931 roku skonstatowano w 5 powiatach, 7 gminach, 153 zagrodach u 836 sztuk bydła, 835 sztuk bydła przechorowało; 1 sztuka bydła padła. Wypłacono zapomogi za 1 sztukę bydła 259 zł. 34 gr. Pryszczycę została zawleczona do powiatu szczuczyńskiego i ostrołęckiego z Prus Wschodnich. Do powiatów bielskiego, ostrowskiego i wysoko-mazowieckiego - z województwa lubelskiego.

Przy współudziale policji w każdej miejscowości zapowietrzonoj, zaknięciu miejscowości zapowietrzonych, zakazie odbywania targów na zwierzęta racicowe, wyjaławianiu mleka w mleczarniach oraz dokładnem oczyszczeniu i odkażeniu wszystkich zagrod w zapowietrzonych miejscowościach, pryszczycę bardzo szybko dało się zlikwidować.

Gruźlica. Walka z gruźlicą opiera się na usuwaniu jedynie poszczególnych sztuk z otwartą formą gruźlicy. Przewidziane ustawą dobrowolne zwalczanie gruźlicy przez organizacje rolnicze nie jest wykonywane; z powodu bierności organizacyj rolniczych i samorządów. W roku sprawozdawczym przeprowadzono szczepień rozpoznawczych w powiecie grodzieńskim i szczuczyńskim 114. Gruźlicę stwierdzono w 1 powiecie, 1 gminie, 1 zagrodzie u 4 sztuk bydła; 4 sztuk bydła zabito. Za zabite z powodu gruźlicy bydła zwierzęta odszkodowań nie wypłacono.

Świerzb koni. Trafiąją się pojedyncze wypadki ujawnienia tej choroby, które są wkrótce zlikwidowane.

Takie wypadki w roku 1931 miały miejsce w 2 powiatach, 3 gminach, 3 zagrodach u 7 koni, z których 4 konie wyleczono, a 3 konie zostały zabite przez właścicieli.

Wścieklizna była stwierdzona w 8 powiatach, 33 gminach, 69 zagrodach. Wybito wściekłych psów 61, kotów 1, koni 2, bydła 15, świń 10. Ponadto zabito podejrzanych o zarażenie się psów 678, kotów 32, oraz walających się psów 3164, kotów 75. Ludzi pokąsanych było 74. Wypłacono odszkodowań za 6 sztuk bydła 594 zł., za 1 świnie 30 zł., oraz zapomogi za 1 konia 330 zł., za 1 sztukę bydła 140 zł., i 1 świnie 75 zł. Odnówiono odszkodowań za 1 konia, 6 sztuk bydła, 1 świnie, zapomog za 5 sztuki bydła i 1 świnie.

W roku sprawozdawczym z powodu zniesienia przez Ministerstwo Rolnictwa zakazu trzymania psów na ulicy, jak również zniesienia nadzoru nad przewozem psów, wścieklizna na terenie tego województwa przybrała większe rozmiary, niż w roku ubiegłym. Wogodnienia te w maokulturalnych wsiach i miasteczkach trafiły na grunt nieodpowiedni i przyczyniły się do rozszerzenia wścieklizny. Aby zaznaczyć ludność z tem, co to jest wścieklizna i jakie straty wywołuje ta choroba, krążył po województwie film: "Groźne niebezpieczeństwo" i był wyświetlany w miastach i miasteczkach całego województwa przy ilości 14.592 widzów.

Otręt bydła w roku 1931 był stwierdzony w 1 powiecie, 1 gminie, 3 zagrodach u 3 sztuk bydła. Wszystkie 3 sztuki bydła wyzdrowiały.

Rozryca trzody chlewnej stwierdzona w 13 powiatach, 35 gminach, 381 zagrodach u 903 świń, wyzdrowiało 349, padło 282, zabito chorych 266, pozostało na dzień 31.XII.31 r. 7 świń; pozostała z roku ubiegłego 1 sztuka. Rozryca jest stazą enzootyczną województwa białostockiego. W porównaniu z przeszłym okresem sprawozdawczym, rozryca w roku 1931 przybrała większe rozmiary. Tłumaczy się to tem, że z powodu zubożenia ludności, szczepienia świń były przeprowadzane w mniejszej ilości niż w roku ubiegłym. W roku sprawozdawczym zaszczepiono ochronnie 6.600 sztuk: z konieczności

ci 2.926, leczniczo 361, po szczepieniu leczniczem padło 37 sztuk. Stosowano surowicę z Państwowego Instytutu w Puławach i z firmy "Klawe" w Warszawie.

Pomór trzody chlewnej w roku sprawozdawczym był stwierdzony w 13 powiatach, 131 gminach, 947 zagrodach.

Zachorowało 2.936 sztuk, wyzdrowiało 140, padło 1.469. Zabito chorych 994, podejrzanych 302. Pozostało na dzień 31. XII.31 roku 31 sztuk. Przyznano odszkodowań za 201 sztuk 7.450 zł. 01 gr., zapomóg za 393 sztuk 25.659 zł. 32 gr. Odnówiono przyznania odszkodowań za 187 sztuk, zapomóg za 231 szt. Pomimo zakazu wybijania i przeprowadzania szczepień przeciwpomorowych na koszt Skarbu Państwa, nasilenie pomoru w porównaniu z ubiegłym rokiem sprawozdawczym znacznie się zmniejszyło. Prawdopodobnie zmniejszyła się zjadliwość zarazka pomorowego, który obecnie nie jest już w stanie tak łatwo zakażać i przenosić się z zagrod zapowietrzonych do innych zagród. Zwalczano pomór z początkiem roku 1931 za pomocą wybijania sztuk i podejrzanych o chorobę. Pozostałe zaś szczepiono surowicą pomorową. Po wydaniu przez Ministerstwo zakazu wybijania i przeprowadzania szczepień przeciwpomorowych, walka z pomorem ogranicza się do stwierdzenia przez pow. lekarza weterynaryj pomoru i zapobiegania dalszemu rozszerzeniu się tej choroby przez zamykanie wsi zapowietrzonych, zakaz odbywania targów na świnie w okręgach zapowietrzonych i zagrożonych oraz oczyszczanie i odkażanie zagrod zapowietrzonych. W wielu wypadkach ludność samorzutnie wybija chore świnie i w ten sposób usuwa źródło zakażenia. Szczepienia surowicą przeprowadzono u 150 sztuk ochronnie: z konieczności u 1701 sztuk, leczniczo u 47 sztuk. Padło po szczepieniu ochronnem 4 sztuki, z konieczności 388 sztuk, leczniczem 30 sztuk. Do szczepień była używana surowica Państwowego Instytutu w Puławach i firmy "Klawe" w Warszawie.

Cholera drobiu była ujawniona w 6 powiatach, 10 gminach 56 zagrodach u 244 kur, 267 gęsi, 22 kaczek i 4 indyków. Wyzdrowiały 3 kury, 1 gęś, 2 kaczki. Padło 197 kur, 255 gęsi, 13 kaczek, 2 indyki. Zabito chorych 44 kury, 11 gęsi, 7 kaczek, 2 indyki. Zwalczanie tej choroby odbywało się przez zastosowanie środków sanitarno-weterynaryjnych oraz szczepienia. Przeprowadzono szczepienia z konieczności u 155 kur, lecznicze u 14 kur. Po szczepieniu z konieczności padło 6 kur. Do szczepień używano surowicę Państwowego Instytutu w Puławach.

Koszta ocenicieli zwierząt. Ocenicielom zwierząt za udział w komisjach szacunkowych zwierząt wraz z kosztami podróży zapłacono w 1931 r. 652 zł. 30 gr.

Stan rzeźni w Województwie Białostockiem. Na terenie województwa funkcjonuje 85 rzeźni i miejsc uboju. Z tego w miastach wydzielonych 4 rzeźnię, z których 3 w dobrym stanie, 1 w Suwałkach w zupełnie złym stanie. W miastach powiatowych rzeźnie, za wyjątkiem miasta Ostrołęki, są w stanie zadawalającym. W pozostałych miastach w okresie od 1913 roku zbudowano 23 nowych rzeźni. Rzeźnie są zbudowane z cegły lub z pustaków, zaopatrzone w windy i bloki do podnoszenia zabitych sztuk, mają należycie urządzone zbiorniki dla odpadków płynnych i stałych. Wogóle na terenie województwa mamy w stanie

dobrym lub zadawalniającym 39 rzeźni. Najlepiej sprawa ta jest załatwiona w następujących powiatach: 1/ grodzieńskim, gdzie z 10-ciu rzeźni - 5 jest zbudowane po roku 1918; 2/ w powiecie bielskim, gdzie z 11-tu rzeźni zbudowano 6 nowych, 3/ oraz w powiecie sokólskim, w którym na ogólną ilość 57 rzeźni, zbudowano po roku 1918 - 4. Najgorzej sprawa stoi w powiecie wołkowyskim, gdzie prócz rzeźni Spółdzielni Przetworów mięsnych, nie zbudowano ani jednej rzeźni i stan ich jest gorszy niż był za czasów rosyjskich. Rzeźni w złym stanie jest na terenie województwa 48. Są to przeważnie rzeźnie z b. małym ubojem w małych miasteczkach. W obecnej chwili uważam za najpotrzebniejsze przeprowadzenie do porządku rzeźni na pograniczu pruckim i litewskim, a więc w powiatach: ostrołęckim, szczuczyskim, augustowskim, suwalskim i grodzieńskim. Sprawa uregulowania i podniesienia naszego pogranicza nie schodzi z porządku dziennego od kilku lat, na nieszczęście jednak na tym odcinku, sprawy rzeźniane uregulował tylko powiat grodzieński, w pozostałych powiatach pozostaje jeszcze bardzo dużo do zrobienia.

Stan targowic zwierzęcych poprawia się z roku na rok. Obecnie funkcjonuje na terenie województwa 63 targowice. Targowice są ogrodzone barjerami, podzielone na przedziały, zaopatrzone w budkę targową. Na 20 targach są wagi pomostowe. Utrzymanie targowic w należytych porządku jest trudne, gdyż barjery stale są rozkładane.

ROLNICTWO.

Okres sprawozdawczy 1931/32 r., jako okres bardzo niekorzystnych koniunktur dla rolnictwa, odbił się ujemnie na intensywności akcji prowadzonej nad podniesieniem rolnictwa. Spadek cen zbóż skłaniał rolników do szukania dróg wyjścia przez podniesienie opłacalności warsztatów rolnych, a to drogą przejścia na masową produkcję hodowlaną. Rezultatem tej zmiany było załamanie się cen i produktów hodowlanych, a co zatem idzie ogólna depresja wśród ogółu rolników. W tym okresie następuje i zmniejszenie dotacji rządowych i samorządowych na akcję podniesienia rolnictwa, co znowu obniżyło ilościowo i jakościowo pracę organizacji rolniczych.

Budżety sejmikowe. Na rok 1931/32 samorządy powiatowe preliminowały na popieranie rolnictwa sumę zł. 576.091 w budżetach zwyczajnych, co stanowi przeciętnie 6,8% ogólnej sumy budżetu. W stosunku do roku 1930/31 wyniosło to mniej o 44%. Szczegółowe zestawienie danych według budżetów powiatowych związków przedstawia następująca tablica.

Preliminowano przez związki powiatowe na popieranie rolnictwa w r. 1931/32.

P o w i a t y	Perso- nel.	Oświa- ta.	Produ- kcja ros- linna	Produ- kcja zwie- rzę- ca.	Wieljo- racje	Różne subwen- cje, za- pomogi i t.d.	R a- zem	Stosu- nek % do o- gólne- go bu- dżetu
Augustowski	8972	4830	1200	7452	1500	-	24004	4,3%
Białostocki	25343	2660	1000	2400	1500	150	33053	5,3%
Bielski	41918	6500	620	5460	1000	1600	57098	5,6%
Grodzieński	39131	3700	-	7500	1000	-	51331	8,4%
Kolneński	14700	4964	1000	9000	17102	8800	55566	12%
Łomżyński	25000	3800	-	7600	-	4500	45900	5,4%
Ostrowski	9183	2000	-	3000	-	5000	19183	1,5%
Ostrołęcki	17127	7376	650	5954	-	-	31107	5,9%
Sokołowski	21587	5100	1100	5700	12200	10700	56387	13%
Suwalski	29000	20800	-	11400	-	24800	86000	18%
Szczuczyski	7115	2500	1000	3875	-	1000	15490	3,2%
Wołkowyski	40700	7920	8050	6470	4700	2500	70340	12%
Wys. Mazowiecki	25200	1432	-	4000	-	-	30632	5%
	304976	78632	14020	79811	39002	59050	576091	6,8%

Z zestawienia tego widać, jak nierównomiernie poszczególne powiaty prelinowały kwoty na popieranie rolnictwa. Wzrost ten się od 13% ogólnego budżetu do 18%.

Organizacje rolnicze. Wojewódzka Organizacja Rolnicza, utrzymująca się wyłącznie z subwencji rządowych, wskutek znacznego zmniejszenia tych subwencji, zmuszona była zredukować w ciągu okresu sprawozdawczego 3/4 ilości personelu fachowego. Okres redukcji i wymówień personelu, połączony równocześnie z trudnościami finansowymi organizacji, odbił się ujemnie na wynikach pracy organizacji. Praca organizacji wojewódzkiej ograniczała się do działu organizacji konkursów rolniczych młodzieżowych, organizacji gospodarstw przykładowych, oraz organizacji Okręgowych Towarzystw. W marcu i kwietniu 1931 roku zostały przeprowadzone wybory władz Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych na terenie wszystkich powiatów za wyjątkiem ostrołęckiego, w którym wybory odbyły się w dniu 15 maja. Organizacja powiatowa jednoczyła ogółem 301 kółek rolniczych, zrzeszających 7.660 członków. Poza tym na terenie powiatów istniało 50 kół gospodyń wiejskich z ilością 1.146 członków. Żywotność kółek rolniczych, uzależniona od walorów osobistych i uspołecznienia Zarządu Kółka, również i sprężystej działalności organizacji powiatowej, wykazywała różnorodne napięcie. Należy stwierdzić trzeba, że zaledwie 40-45% kółek było żywotnych, reszta nie przejawiała większej aktywności, a zebrania urządzane były w wypadku przyjazdu instruktorów. Własne środki finansowe organizacji powiatowych były znikome, to też istnienie ich opierało się prawie wyłącznie na subwencji samorządów. Współpraca czynników, pracujących nad podniesieniem rolnictwa, stopniowo się rozwijała w zależności od układu miejscowych sił społecznych. Ogółem pracowało 4 siły inspektorskie W.T.O. i K.R. oraz na powiatach 38 sił instruktorskich. Z tego 24 instruktorów i 5 instruktorek koł gospodyń opłacanych przez sejmiki, a 9 instruktorów z subwencji Ministerstwa Reform Rolnych. Kontrolerów mleczności było 20. W okresie sprawozdawczym liczba instruktorów na powiatach zmniejszyła się o 11 osób. Specjalnych instruktorów hodowlanych posiadały 4 powiaty /wołkowyski, suwalski, ostrołęcki i wysoko-mazowiecki/, ogrodników 2 powiaty /łomżyński i wołkowyski/, instruktorki koł gospodyń - 3 powiaty /białostocki, bielski i łomżyński/ po jednej i grodzieński 2. Instruktorzy miejscowych i sąsiednich powiatów utrzymywali stały kontakt z zakładami doświadczalnymi i fermami wzorowymi.

Gospodarstwa przykładowe. Wszystkich gospodarstw nadzorowanych było 363 z tego na terenie poszczególnych powiatów: augustowskiego - 28, białostockiego - 25, bielskiego - 10, grodzieńskiego - 14, kolneńskiego - 44, łomżyńskiego - 38, ostrołęckiego - 26, ostrowskiego - 31, sokolskiego - 37, szczuczyńskiego - 30, suwalskiego - 26, wysoko-mazowieckiego - 19 i wołkowyskiego - 35. Z powyższej liczby około 30% było gospodarstw nowo przyjętych, które przechodziły okres próbny. Około 30% gospodarstw zakończyło 3-letni okres nadzoru i te w większości stały na poziomie zupełnie zadowalającym. Pozostałe około 40%, były to gospodarstwa, które już drugi rok pozostawały pod kontrolą; w nich zauważyć się dawał pewien postęp w stanie podniesienia kultury rolnej. Najlepsze wyniki osiągnięte zostały w 4-ch powiatach /bielskim, łomżyńskim, ostrowskim i szczuczyń-

skim/, średnio w siedmiu powiatach i składowo w 2-ch /suwalskim i białostockim/. Nadzór nad wyżej wymienionymi gospodarstwami na terenie 9 powiatów prowadzili specjaliści instruktorzy na terenie pozostałych 4 powiatów - instruktorzy ogólni. Nadzór fachowy nad pracą instruktorów, oraz wycofywanie funduszy, prowadziło W.T.O. i K.R. Ponadto Okręgowy Urząd Ziemski utrzymywał swego inspektora organizacji gospodarstw, który sprawował nadzór nad zużyciem przez W.T.O. i K.R. subwencji na akcję wspomnianą, a także nad wykonywaniem pracy w terenie.

Konkursy gospodarstw samodzielných ilościowo i jakościowo ustępowały konkursom młodzieżowym. Akcją tą były objęte: 1/ tematy roślinne /buraki pastewne, ziemniaki i ogórki warzywne/ 87 zespołów przy 698 uczestnikach, 2/ tematy hodowlane - wychów cieląt: 6 zespołów, 60 uczestników w powiatach ostrołęckim, grodzieńskim, łomżyńskim i wysoko-mazowieckim, tucz skoninowy: 14 zespołów 124 uczestników w powiatach kolneńskim, grodzieńskim, wołkowyskim; wychów jagniąt w powiecie łomżyńskim w 8 zespołach przy 132 uczestnikach; strzyż owiec - w powiecie ostrołęckim w 4 zespołach 23 sztuki. Poza tym prowadzony był w 10 gospodarstwach w powiecie ostrołęckim, lecz nie zakończony, konkurs na najwyższą roczną wydajność mleka. Konkursy producentów drobiu prowadzone były w 2 powiatach /w ostrowskim w 17 i w wołkowyskim w 18 gospodarstwach/.

Przysposobienie rolnicze młodzieży. Organizacja konkursów rolniczych /przedewszystkiem młodzieżowych/ jest jedną z podstawowych akcji, prowadzonych na terenie województwa i daje nam ogół wyniki zadowalające. Realnym efektem konkursów jest stale zwiększający się areal uprawy buraków pastewnych w gospodarstwach drobnych, a nawet powstawanie uprawy ich tam, gdzie dotąd nie było. Poza tym konkursy wykazują już znaczny wpływ na podniesienie produkcji i z prac prowadzonych dają stosunkowo tanim kosztem największy efekt. Zainteresowanie się młodzieży akcją przysposobienia jest na ogół dość duże. Zaznaczyć jednak trzeba niedostatek intensywną działalność związków młodzieżowych przy organizacji konkursów. W okresie sprawozdawczym doprowadzono do końca pracę w 231 zespołach z ilością uczestników 2.096.

Wycieczki. Wobec ciężkiej sytuacji finansowej samorządu i braku na ten cel zasiłków rządowych wycieczki w okresie sprawozdawczym urządzane były w niewielkiej ilości i tylko o charakterze lokalnym. Odbyły się one z 8 powiatów /augustowskiego, grodzieńskiego, kolneńskiego, łomżyńskiego, ostrołęckiego, wołkowyskiego, szczuczyńskiego i wysoko-mazowieckiego/ do zakładów doświadczalnych w Elżbiecinie i Kisielnicy, ogniska kultury rolnej w Małym-Płocku, zakładu doświadczalnego w Swisłoczy, oraz do wyróżniających się gospodarstw nadzorowanych na terenie swoich powiatów. Ogółem zorganizowanych było 19 wycieczek z udziałem 767 uczestników.

Przenumerata pism fachowo-rolniczych, którą poprzednio stale wzrastała, w okresie sprawozdawczym spadła o 45%. Przewodnik gospodarski przenumerowany był w ilości około 1500 egzemplarzy /poprzednio 2600/. Ilość biblioteczek rolniczych natomiast wzrosła o 3 /to liczby 120/, a to wskutek przyznania ngród powiatowych na konkursach w postaci biblioteczek. Biblioteczki były należycie wykorzystywane.

Kursy rolnicze. W okresie sprawozdawczym powiatowe organizacje rolnicze przeprowadziły szereg kursów z udziałem prele-

gentów W.T.O. i K.R. Kursów krótkoterminowych 1-3 dniowych odbyło się 223 z udziałem 10.465 słuchaczy. Z kursów specjalnych były urządzane tylko kursy żywienia bydła na terenach mleczarni i kół kontroli obór. Przy lustracjach dało się zauważyć, że największe zainteresowanie i efekt dały kursy specjalne i pogadanki, odbywane w zagrodach poszczególnych rolników na tematy aktualne/ przechowywanie obornika, robienie kompostów, utrzymanie i żywienie inwentarza i t.p. /. Czynne były uniwersytety ludowe w Łomży, Wiźnie i Ostrołęce. Uniwersytety w Łomży i Wiźnie, cieszyły się dużym zainteresowaniem i znaczną frekwencją /60 - 80 słuchaczy/. Uniwersytet w Ostrołęce uruchomiony w listopadzie 1931 r. miał niewielką frekwencję /17-tu uczestników/.

Szkoła rolnicza w Krzyżewie otrzymywała subwencje od Rządu na utrzymanie personelu, a ponadto dodatkowo jednorazową subwencję Ministerstwa na opłacenie uciążliwych długów w kwocie zł. 5.870. W roku 1931 ukończyło kurs 28. Uczniowie ci rekrutowali się z najbliższych okolic i sąsiednich powiatów. Z poza obrębu województwa był zaledwie 1 uczeń. Stypendjów, przyznanych szkole, rządowych było do października 5, a następnie - 4; samorządowych - 10 od tych powiatów, które kierowały uczniów do szkoły. Jak wykazały lustracje, gospodarstwo szkolne jest prowadzone b. dobrze i służy jako przykład dla okolicy. Jedyny zarzut jaki można postawić, to utrzymywanie bydła rasy nizinej. Poza kształceniem fachowem, zarząd szkoły dąży do społecznego wyrobienia uczniów, a więc istnieje bratnia pomoc; szkolny sklep spożywczy. Po opuszczeniu szkoły uczniowie wstępują do Związku absolwentów szkoły Krzyzewskiej.

Szkoła żeńska w Kukowie /powiatu suwalskiego/ jest obliczona na pomieszczenie 40 uczennic. W roku 1931 kurs ukończyło 26 uczennic, rekrutujących się z powiatu suwalskiego i sąsiednich powiatów za wyjątkiem jednej z poza terenu województwa.

Zakłady doświadczalne. Z zakładów doświadczalnych czynne były zakłady doświadczalnictwa roślinnego w Elżbiecinie i Kisielnicy oraz Zootechniczny Zakład doświadczalny w Swisłoczy. Personel fachowy w Elżbiecinie i Kisielnicy składał się z kierownika i 2 asystentów; w Swisłoczy z kierownika, 2-ch asystentów i pomocnika gospodarskiego. W doświadczalnictwie roślinnym były uwzględniane odmiany ustalone dla województwa białostockiego. Zakłady w Elżbiecinie i Kisielnicy utrzymywały kontakt z instruktorami rolnymi i terenem, publikując ulotki i przyjmując wycieczki. Kierownik zakładu brał udział w posiedzeniach komisji rolnych sąsiednich powiatów oraz w radzie fachowej W.T.O. i K.R. Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Swisłoczy prowadził doświadczenia nad wartością hodowlaną wyłącznie krajowych ras zwierząt domowych, a mianowicie: bydła /czerwone polskie/, trzody chlewnej /świnia poleska/, owiec /wrzosówka/ oraz kur zielononózek. Wyniki doświadczeń publikowane są w sprawozdaniach zootechnicznych zakładów doświadczalnych.

Meljoracje. Prace nad meljoracjami podstawowymi kontynuowały przeważnie sposobem szarwarkowym - sejmiki: kolneński, ostrołęcki i grodzieński. Osuszono /przeważnie rowami otwartymi /około 2.244 ha.

Nasiennictwo. W okresie sprawozdawczym istniało 14 gospodarstw nasiennych, w tem 3 hodowlane. W stosunku do roku ubiegłego ubyło 13. Stacji czyszczenia nasion jest obecnie 147

/uruchomiono w okresie sprawozdawczym - 5/. Ilość zboża oczyszczonego na stacjach znacznie się obniżyła, wynosząc niejednokrotnie zaledwie 30% w stosunku do roku poprzedniego. Przyczyn tego zjawiska należy szukać w kryzysie rolniczym, który zniechęcił gospodarzy do stosowania ulepszonych metod pracy. Urodzaje lat ostatnich oraz doświadczenia prowadzone na stacji w Elżbiecinie dostatecznie stwierdzają, że odmiany nasion, które zostały uznane za odpowiednie dla województwa białostockiego, w zupełności zasługują na wyróżnienie i zalecanie rolnikom. Najlepiej udają się na terenie województwa żyto Petkus Lachowo, pszenica jara Hyldebranda, owiec Findling Bensinga, ziemniaki "Parnasja". Z miejscowych odmian zasługują na wyróżnienie /doświadczenie w Elżbiecinie/ pszenica: jara Sieburczyńska i Suska. Zapotrzebowanie na nasiona spadło w okresie sprawozdawczym znacznie, co widać ze zmniejszenia się liczby gospodarstw nasiennych o 50%.

Nawozy sztuczne. Zapotrzebowanie na nawozy sztuczne w roku sprawozdawczym znacznie zmalało /o 40%/. Zużyto naogół: 9.797 tonn, na jesieni 1930 roku 6.532 tonn, na wiosnę 1931 r. 3.265 tonn, z czego nawozów azotowych - 782 tonn, nawozów fosforowych 8.178 tonn, /superfosforowych 6.450 tonn, tomasówki 1.728 tonn/, nawozów potasowych 837 tonn /soli potasowej 592, kainitu 245 tonn. Do zmniejszenia zużycia nawozów przyczyniła się głównie nieopłacalność stosowania nawozów wobec bardzo niskich cen płodów rolnych.

Uprawy specjalne. Z upraw specjalnych, przestrzeń zajęta pod uprawę lnu nie uległa znaczącej zmianom w stosunku do roku poprzedniego. Zmniejszyła się natomiast przestrzeń uprawy tytoniu wskutek odnosnych zarządzeń Monopoli Tytoniowego. Wzrastał stopniowo obszar zasiewu jęczmienia i grochu, oraz pszenicy. Powierzchnia uprawy buraka pastewnego zwiększyła się znacznie /o 80%/, szczególnie w okolicach mleczarni. Z roślin pastewnych, uprawa lucerny i wyki stosowana była w niewielkich ilościach, przeważnie w gospodarstwach nadzorowanych; stosunkowo znaczne przestrzenie /34.753 ha/ zajęte były pod uprawę koni. Pielęgnacja pastwisk nizinnych i łąk na terenach zmniejszonych została zapoczątkowana szeregiem doświadczeń łąkowych, przeprowadzonych z funduszy Ministerstwa Reform Rolnych. Wyniki są bardzo dobre.

Ogrodnictwo. Na terenie województwa zarejestrowanych było 45 szkółek drzew owocowych o przestrzeni 108 ha, 206 sadów handlowych o powierzchni 488 ha. W okresie roku sprawozdawczego założono 52 nowe sady, przyczem wysadzono 3.597 sztuk drzewek owocowych i 627 sztuk krzewów jagodowych. Naogół jednak ciężkie warunki materialne wsi powodują powolne odnawianie wymarłych w 1929 roku sadów. Z materiałów posiadanych w tej mierze można stwierdzić, że odnowiono zaledwie do 15%. Z działalności sejmików w dziedzinie szkolnictwa zasługują na wyróżnienie powiaty: kolneński, łomżyński, grodzieński i wołkowyski.

Hodowla bydła. Niekorzystne konjunktury oraz bardzo niskie ceny na inwentarz, nawet zarodowy, ujemnie wpłynęły na dość już zaawansowaną na terenie województwa akcję hodowlaną, z drugiej znów strony brak paszy w roku 1931 spowodował wyzbywanie się nawet i cennego materiału hodowlanego, to też akcja, zmierzająca do podniesienia hodowli bydła na terenie, była bardzo utrudniona. W okresie sprawozdawczym odbyło się na terenie wo-

jewodztwa 13 pokazów, t.j. 22, zeszłorocznej ilości, na które zostało doprowadzone 957 sztuk rasy czerwonej polskiej, z czego nagrodzono 359 sztuk /w roku poprzednim odbyło się 39 pokazów, na które doprowadzono 5.089 sztuk, nagrodzono 1.780 sztuk rasy czerwonej polskiej/. Zalicencjonowanych na terenie województwa było 444 stadników, z czego stacjonowanych na mocy ustawy i poza ustawą 207. Jakość pod względem hodowlanym była zadowalająca. Organizacja kół hodowlanych rozwijała się słabo. Istniało 9 kół hodowlanych bydła czerwonego polskiego /powiat białostocki 2, łomżyński 1, ostrołęcki 1 i wysoko-mazowiecki 5/.

Zużycie pasz treściwych /śruty zbożowej i otrąb/ było dość znaczne, szczególnie na terenach działalności K.K.O., a to ze względu na taniość zbóż. Intensywne żywienie krów odbywało się przez użycie śruty zbożowej, otrąb i buraków pastewnych. Pokazowe żywienia były prowadzone w okresie sprawozdawczym w powiatach: augustowskim 9 sztuk, szczuczyńskim 4, łomżyńskim 10, ostrowskim 4 i sokolskim 6/ system okresowy/ i w powiecie wysoko-mazowieckim w 2 miejscowościach 15 sztuk /system grupowy/. Akcja ta finansowana była całkowicie przez poszczególne sejmiki. Wpływ pokazowego żywienia wyraził się w podniesieniu mleczności od 40 do 60%, a z pasz treściwych najlepiej kalkulowały się pieniężnie śruta i otrąby. Stan żywienia letniego, ze względu na słabe pastwiska pozostawiał dużo do życzenia. Obserwowany w roku 1930 rozwój kół kontroli mleczności, w okresie sprawozdawczym uległ zmniejszeniu, a mianowicie z 25 czynnych kół kontroli pozostało 20, które zrzeszały ogółem 3.587 krów. Na ogólną ilość 565.690 sztuk bydła rogatego stanowiło to zaledwie 0,6%. W stosunku do roku zeszłego /1930/ ilość zrzeszonych w K.K.O. krów zmalała o 25%.

Mleczarnie. W okresie sprawozdawczym czynne były na terenie województwa 93 mleczarnie spółdzielcze, z czego 75 zarejestrowanych w związku rewizyjnym spółdzielni rolniczych, 7 w związku spółdzielni polskich i 11 dzikich. Zrzeszone mleczarnie posiadały 16.078 członków, z ilością 31.893 sztuk krów. Roczna przeróbka mleka w tych mleczarniach wyniosła 26.079.304 litrów, z którego wyprodukowano przeszło 1.000.000 kilogramów masła. W okresie sprawozdawczym 3 największe mleczarnie na terenie województwa, a mianowicie: Poświętne i Dąbrówka /w powiecie wysoko-mazowieckim/ i Siemiatycze /w powiecie bielskim/, przeszły na napęd parowy, a mleczarnia w Grajewie na napęd elektryczny. Mleczarnie dodatnio wpływały na podniesienie się mleczności i u krów. Tak, na przykład, przeciętna wydajność mleka od jednej krowy, dostarczonego do mleczarni w roku 1928, wynosiła 585 litrów zaś w okresie sprawozdawczym prawie 900 litrów. Z prac, zmierzających do podniesienia hodowli bydła, prowadzonych w okresie sprawozdawczym, należy wymienić: konkursy wychowu cieląt w powiecie ostrołęckim 3 zespoły 30 sztuk, w powiecie grodzieńskim 1 zespół 11 sztuk, łomżyńskim 1 zespół 9 sztuk, i wysoko-mazowieckim 1 zespół 10 sztuk. Ponadto był prowadzony przez 8 miesięcy konkurs mleczności krow, w powiecie ostrołęckim u 10 gospodarzy. Nie został on jednak doprowadzony do końca, gdy uczestnicy konkursu dowiedzieli się, że nagrody pieniężne nie będą wypłacane.

Hodowla trzody chlewnej. Stan hodowli trzody chlewnej od szeregu lat jest ulepszany przez stacjonowanie rozpłodni-

kow rasy W.B.A. i obecnie pogłowie trzody chlewnej jest zadowalające na całym hodowlanym terenie województwa. Wraz ogólnie złą koniunkturą, która powodowała zupełną nieopłacalność hodowli trzody, pomyślnemu rozwojowi stał na przeszkodzie pomór świni. Kniurów stacjonowanych na terenie województwa było 84, kół hodowlanych 3 /powiat łomżyński 1, ostrołęcki 2/. W okresie sprawozdawczym odbył się 1 pokaz trzody chlewnej, na który doprowadzono 22 sztuki z czego nagrodzono 2.

Hodowla owiec. Województwo białostockie w znacznej swej części jest terenem bardzo odpowiednim dla rozwoju owczarstwa tak ze względów terenowych jak i zamieszkania ludności do hodowli owiec, co wyraża się dość znaczną liczebnością pogłowia w stosunku do innych województw /powiat bielski przeszło 100 tysięcy/. Tym samym teren województwa zasługuje na specjalne uwzględnienie w akcji nad podniesieniem tej dziedziny hodowli. Jednak rozwojowi hodowli owiec na tutejszym terenie, poza dotychczasową niedostatecznie intensywną w tym dziale pracą organizacji rolniczej, stoi na przeszkodzie brak organizacji skupa produktów tej hodowli, w szczególności zaś wełny i skor, umożliwiającą hodowcom spieniężanie ich przy uzyskaniu choćby minimalnego zysku.

Hodowla drobiu. Stan hodowli drobiu naogół jest bardzo różnolity. Samorządy i organizacje rolnicze przez szereg lat szły w kierunku popierania głównie hodowli zielononożek kuro-patwianych. Ośrodkiem, promieniującym w dziale hodowli drobiu na terenie, jest zakład w Swisłoczy. Z powiatów zaawansowanych w dziale drobiowym, wymienić należy: wysoko-mazowiecki, łomżyński, suwalski, sokolski i bielski. Dla zasilenia pracy nad podniesieniem hodowli drobiu W.T.O. i K.R. wybrało powiaty: białostocki, sokolski i ostrowski, do których jest łatwy i tani dojazd, co ma duże znaczenie przy braku środków na rozjaśnienie. Akcja hodowlana w wymienionych powiatach przedstawiała się następująco: w powiecie białostockim przeprowadzony został konkurs wychowu kurcząt w 4 zespołach po 8 uczestników w zespołach. Konkurs zakończono w październiku. Na terenie powiatu są 2 gospodarstwa objęte opieką. W innych powiatach, nie wybranych do akcji zasilenia hodowli drobiu, prowadzone były następujące prace: w powiecie wysoko-mazowieckim zostały objęte opieką 3 gospodarstwa drobiowe celem przekształcenia ich na reprodukcyjne; w powiecie wołkowyskim prowadzony był konkurs gospodarstw drobiowych, zapoczątkowany w 26 gospodarstwach, z których po lustracjach odpadło 8. Związkowych zbiorników jaj było na terenie województwa 28. Zbrano w nich 1.173.703 jaj, z czego wywieziono do Związku spółdzielni mleczarsko-jajczarskich w Warszawie 1.103.681 szt. W dziale hodowli zwierząt futerkowych W.T.O. i K.R. zarejestrowało w powiecie sokolskim 3 zarodowe hodowle królików /Szemszylle/, przy czym zostało zakwalifikowanych 35 samców i 7 samic.

Organizacja życia gospodarczego. Zorganizowanie zbytu produktów rolnych i produktów wytworczosci zwierzęcej, wskutek nieposiadania przez spółdzielnie rolniczo-handlowe kapitałów obrotowych i ciężki naogół stan wszystkich spółdzielni, nigdzie nie stało na należytym poziomie. Spółdzielni rolniczo-handlowych na terenie województwa było 20, spółdzielni kredytowych 208 /banków ludowych 25, i kas Stefczyka 183/. W okresie spra-

wodzawczym ogłosiła upadłość spółdzielni rolniczo-handlowa w Bielsku. W bardzo ciężkich warunkach finansowych były spółdzielnie: w Suwałkach, Łomży, Ostrowi-Mazowieckiej i Augustowie. Ze spółdzielni przetwórczych na terenie województwa należy wymienić spółdzielnie lniarskie w Niemczynie, powiatu sokólskiego, Łazku, powiatu ostrołęckiego, tkackie: w Lipnikach, powiatu kolneńskiego i w Myszynie, powiatu ostrołęckiego. Istniejące w powiecie bielskim, kolneńskim i łomżyńskim spółdzielnie budowlane i betoniarnie, w związku z bardzo zagwansowaną na terenie województwa akcją scaleniową, nieźle prosperowały.-

OCHRONA LASÓW.

Ogólny obszar lasów, nie stanowiących własności Państwa, położonych na terenie województwa, wynosi według danych, posiadanych przez Urząd Wojewódzki, 229.322,36 ha, które wchodzi w skład 6.663 obiektów leśnych /majątków i wiosek/ z czego:

do 50 ha obiektów	5826	o powierzchni	36.827,81 ha
od 50 do 100 "	"	376 "	26.306,45 "
od 100 do 500 "	"	405 "	82.353,50 "
ponad 500 "	"	56 "	84.134,90 "

Obszar, obciążony serwitutami leśnymi i pastwiskowemi, wynosi 16.551,68 ha /w 112 obiektach leśnych/. Procent leśistości województwa, przy uwzględnieniu również lasów państwowych, wynosi 21, podczas gdy cały obszar Państwa posiada 23% leśistości. Z tego wynika, że leśistość województwa białostockiego jest zbliżona do przeciętnej leśistości w Polsce. W lasach, nie stanowiących własności Państwa, sosna zajmuje na terenie województwa 75% powierzchni, świerk 20%, a liściaste 5%.-

Zmiana ilości gruntów leśnych. W roku 1931 udzielono zezwoleń na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych:

w związku z parcelacją	236.86 ha
w związku z likwidacją serwitutów	987.76 ha
z innych względów	740.51 ha
ujawniono mniejszą powierzchnię lasów o	246.40 ha

czyli razem ubyło lasów 2.211,53 ha

Włączono do obszarów leśnych na skutek załeszenia gruntów nieleśnych 79,23 ha, oraz ujawniono przy badaniach lasów większą powierzchnię o 346,44 ha, czyli razem włączono do lasów 425,67 ha. Wobec tego ubytek przestrzeni leśnej w roku 1931 wyniósł 1.785,86 ha.-

Lasow ochronne. W dniu 31.XII.1930 r. było na terenie całego województwa lasów ochronnych - 139 obiektów leśnych o pow. 40.386,01 ha. W roku 1931 uznano za lasy ochronne 542 obiekty o powierzchni 10.811,13 ha, objęto charakter ochronny w 5 obiektach leśnych o powierzchni 1.387,81 ha. Ogółem stan lasów ochronnych w dniu 31.XII.1931 r. wynosił 676 obiektów leśnych o powierzchni 50.309,35 ha.-

Zagospodarowanie lasow. W dniu 31.XII.1931 r. zatwierdzone plany względnie programy gospodarstwa leśnego posiadało 4.233 gospodarstwa leśne, obejmujące ogółem 96.211,31 ha z czego 178 gospodarstw nasienne-zrębowych o pow. 78.026,71 ha, 4.054 gospodarstw przerebowych o powierzchni 15.105,48 ha i 25 gospodarstw odroślowych o powierzchni 3.079,12 ha. Z ogólnej ilości 4.233 wyżej wymienionych gospodarstw leśnych, zatwierdzono w 1931 roku 5 planów o powierzchni 9.848,92 ha na lasy, posia-

dające stare plany gospodarstwa leśnego, oraz 785 planów i programów gospodarczych o powierzchni 4.574,13 ha na lasy poprzednio nigdy nie urządzone. Ponieważ ogólna powierzchnia lasów, nie stałowiących własności Państwa, na terenie województwa wynosi 229,622,66 ha, a urządzonych lasów jest 96.211,31 ha, przeto pozostało lasów nieurzadzonych 133.411,35 ha przeważnie drobnej własności.

Ciecia nieprawne /pustoszące/. W ciągu roku wszczęto sprawy o nieprawne wyręby w 158 obiektach leśnych, obejmujących ogółem 20.792,21 ha, gdzie ujawniono wyręby plądrowniczego-przerębowe w ilości 49.655 drzew, oraz masę drzewną 4.577 m.³. Suma kar przysądzonych przez władze administracji ogólnej za nielegalne wyręby, dokonane w roku 1931, wynosi 213.587,19 zł.

Zalesienie halizn i zrębów. W roku 1931 było do zalesienia w 301 majątkach 7.986,59 ha halizn. Z tego zalesiono w roku 1931 w 31 majątku ogółem 521,17 ha. Pozostało jeszcze do zalesienia w 288 majątkach 7.465,42 ha.

Zezwolenie na wyręby. Zgłoszenia o udzielenie pozwoleń na wyręby na zasadzie planów względnie programów gospodarczych wpłynęły z 806 obiektów leśnych, obejmujących 26.255,02 ha. W zgłoszeniach zabiegano o wyręby 354,52 ha w formie czystych zrębów, oraz o przerębowy wyręb 72.760 sztuk drzew o masie 46.328,94 m.³. Z ilości tej udzielono zezwoleń 798 obiektom leśnym, obejmującym powierzchnię 25.635,69 ha na wyręb 218,76 ha drzewostanów zrębami czystymi, oraz zezwolono na przerębowy wyręb 70.421 sztuk drzew o masie 42.215,60 m.³. W lasach urządzonych, w granicach jednorocznego etatu, zezwolono wyrębać 11,42 ha, w granicach 2 - 4 letniego etatu 127,97 ha, w granicach 5-letniego etatu 30,66 ha i w granicach ponad 5-letni etatu 48,71 ha oraz przerębowo 70.421 sztuk drzew o masie 42.215,60 m.³. W związku ze zmianą rodzaju użytkowania, parcelacją i likwidacją służebności, zezwolono na wyręb w 62 obiektach leśnych 1.965,13 ha.

Kłoski elementarne. Kłoski elementarne o większych rozmiarach na terenie województwa białostockiego w 1931 roku nie było. Pożary zniszczyły w 10 majątkach 10,5 ha młodników, oraz uszkodziły w 4 majątkach 103,28 ha drzewostanów starszych. Burze uszkodziły w 2 majątkach 54,5 ha drzewostanów /złomy, wywroty/. Cetyniec i kornik drukarz uszkodził w 5 majątkach 603 ha drzewostanów iglastych.

Zalesienia nieużytków. Akcję zalesień nieużytków rozpoczęto na terenie województwa w 1927 roku. Prowadzona jest na gruntach drobnej własności przez Wydziały Powiatowe poszczególnych sejmików pod nadzorem i według wskazówek organów ochrony lasów. Koszty związane z zalesieniem nieużytków pokrywane są w 75% przez Ministerstwo Rolnictwa, a w 25% przez sejmiki powiatowe. Dzięki zasiłkom Ministerstwa akcja zalesień nieużytków z roku na rok coraz lepiej się rozwijała, bowiem w roku 1927 zalesiono 45,05 ha nieużytków i założono 4 szkółki o powierzchni 22 arów, w roku 1928 zalesiono 107,07 ha nieużytków i założono 2 szkółki o powierzchni 40 arów, w roku 1929 zalesiono 215,35 ha nieużytków i założono 13 szkółek o powierzchni 162 arów, oraz uzupełniono kultury z poprzednich lat na powierzchni 6,00 ha; w roku 1930 zalesiono 490,83 ha nieużytków i założono 13 szkółek o powierzchni 230 arów, oraz uzupełniono kul-

tury z poprzednich lat na powierzchni 8,00 ha.

W roku budżetowym 1931/32 Ministerstwo Rolnictwa nie udzieliło Wydziałom Powiatowym zasiłku na zalesienie nieużytków. Wobec tego akcja zalesieniowa w roku 1931 uległa znacznej kompresji i zalesienia dokonywane były z pozostałości niewydatkowanych w poprzednich latach sum ministerjalnych /45% wydatków/, oraz z własnych funduszy poszczególnych sejmików /25% wydatków/. Na zmniejszenie akcji zalesieniowej w roku 1931 wpłynął również w wysokim stopniu krytyczny bardzo stan finansowy prawie we wszystkich powiatowych związkach. Ogółem w roku 1931 zalesiono 197,66 ha nieużytków i założono 2 szkółki o powierzchni 15 arów, oraz uzupełniono kultury z lat ubiegłych na powierzchni zredukow. 15,09 ha. Według stanu z dnia 21.III.1932 roku poszczególne Wydziały Powiatowe posiadają jeszcze niewydatkowanych sum ministerjalnych 54.347,75 zł. Kwota ta, zgodnie z reskryptem Ministerstwa Rolnictwa z dnia 22.III.1932 roku Nr.L.III-1 a/1, ma być zwrócona Skarbowi Państwa. Ten stan rzeczy spowoduje oczywiście dalszą kompresję akcji zalesieniowej, która będzie mogła być podtrzymywana jedynie tylko z własnych funduszy sejmików.

Łowiectwo. W celu uzdrowienia pod każdym względem stosunków łowieckich i postawienia łowiectwa na racjonalnych podstawach, oraz ułatwienia władzom administracji ogólnej wykonywania opieki nad łowiectwem i zwierzyną łowną została przez Pana Wojewodę powołana do życia w roku 1931 Wojewódzka Rada Łowiecka, jako organ doradczy Wojewody. W tymże samym celu na terenie wszystkich powiatów zostały powołane Powiatowe Rady Łowieckie, oraz Powiatowi Delegaci Łowieccy, mianowani przez Zarząd Polskiego Związku Towarzystw Łowieckich w Warszawie na wnioski odnośnych Starostów Powiatowych.

W roku 1931 poszczególne Starostwa Powiatowe wydały kart łowieckich bezpłatnych 135, płatnych jednorazowych 1621 i płatnych 3-letnich 147. Na terenie województwa w roku 1931 było zarejestrowanych kółek myśliwskich 40, w skład których weszło 664 członków myśliwych. Do 1 stycznia 1931 r. na terenie województwa było zarejestrowanych 505 obwodów własnych i 1.206 obwodów wspólnych. W roku 1931 zarejestrowano 279 obwodów wspólnych o łącznej powierzchni 217.750,64 ha. Do 1 stycznia 1931 r. na terenie województwa było 23 zaprzysiężonych strażników łowieckich, w tem 19 utrzymywanych przez właścicieli obwodów własnych i 4 przez dzierżawców obwodów wspólnych. W roku 1931 zaprzysiężono 17 nowych strażników łowieckich, w tem 10 utrzymywanych przez właścicieli obwodów własnych i 7-miu przez dzierżawców obwodów wspólnych. Ponadto został zlikwidowany w roku 1931 jeden strażnik w obwodzie własnym i jeden strażnik w obwodzie wspólnym. Stan zaprzysiężonej straży łowieckiej na terenie województwa w dniu 1 stycznia 1932 roku wynosi wobec tego 38 strażników, w tem 28 utrzymywanych przez właścicieli obwodów własnych i 10 przez dzierżawców obwodów wspólnych.

Ogólne zamierzenia na przyszłość. Głównym zadaniem Oddziału Leśnictwa będzie usilne forsowanie zalesień halizn i zrębów celem zredukowania zaległości w zalesieniach. Udzielanie zezwoleń na wyręby będzie w znacznym stopniu uzależnione od intensywności zalesień, prowadzonych przez poszczególne majątki. Zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania i na podział lasów będzie ograniczone do minimum. Zasadniczo będą jedynie uwzględniane

wnioski Okręgowego Urzędu Ziemińskiego, gdzie tego będzie wymagać regulacja ustroju rolnego. Wobec tego, że likwidacja serwitutów, która dotychczas najbardziej wpływała na zmniejszenie powierzchni leśnej, została już przeważnie zakończona, odpadnie obecnie poważny motyw do uszczuplenia obszarów leśnych. Kryzys, jaki od 3 lat rolnictwo i leśnictwo przeżywa, wpływając wysokim stopniu na dążność właścicieli lasów do zwiększenia wyrębów, względnie wyzbywania się mniej dogodnych obiektów leśnych w drodze parcelacji, a nawet w wielu wypadkach do wykroczeń leśnych. To też urzędy ochrony lasów pojdą na daleko posunięte ustępstwa, aby ratować poszczególne warsztaty pracy, ale jedynie w ramach wytrzymałości lasu; natomiast dewastacyjne nielegalne wyręby będą ścigane przy użyciu wszelkich rozporządzalnych środków prawnych.

W dziale łowiectwa dążenia pojdą w kierunku wpływów, by utworzyć możliwie największą ilość obwodów łowieckich i tem samem zmniejszyć powierzchnię t.zw. dzikich terenów, ograniczyć do stopnia możliwości ilość wydawanych zezwoleń na prawo wykonywania polowania, wzmocnić ściganie kłusownictwa pod wszelkimi postaciami oraz wdrożyć przy współudziale czynników społecznych wszelkie działania, zmierzające do podniesienia opieki nad zwierzną łowną.

PRZEMYSŁ, HANDEL I RZEMIOSŁO

Stan przemysłu. W dniu 1.IV.1932 r. na terenie województwa było zakładów przemysłowych czynnych 860, zatrudniających około 11.000 robotników. Zakłady czynne przemysłowe obejmowały następujące rodzaje przemysłu: chemiczny, produktów zwierzęcych, spożywczy, drzewny, papierniczy, graficzny, mineralny, włókienniczy, metalowo-maszynowy. Procentowe rozmieszczenie produkcji w odniesieniu do wyżej wymienionych rodzajów przemysłu było następujące.

Rodzaj przemysłu	Powiaty	%
<u>Chemiczny</u>		
Produkty destylacji drzewa .	Bielski . .	około 100 %
<u>Produktów zwierzęcych</u>		
Garbarski	Białostocki . .	" 100 %
<u>Spożywczy</u>		
Piwowarski i słodowniczy . .	Białostocki . .	" 46 %
" "	Suwałski . .	" 35 %
" "	Łomżyński . .	" 19 %
Tytoniowy "	Grodzieński . .	" 100 %
<u>Drzewny</u>		
Tartaczny	Bielski	" 38 %
"	Białostocki	" 19 %
"	Augustowski	" 12 %
"	Ostrołęcki	" 10 %
"	Ostrowski	" 9 %
"	Grodzieński	" 8 %
"	Wołkowyski	" 3 %
"	Łomżyński	" 1 %
<u>Mineralny</u>		
Szklany	Białostocki	" 53 %
"	Grodzieński	" 47 %
Włókienniczy	Białostocki	" 100 %

Przemysł włókienniczy skoncentrowany jest w powiecie białostockim. Główne ośrodki tego przemysłu: Białystok, Supraśl, Wasilków, Michałowo, Gródek. Największe kompletne fabryki przemysłu włókienniczego znajdują się w Białymstoku i Supraślu. Niepomyślna sytuacja gospodarcza kraju, szczególnie rolnictwa, jako głównego konsumenta tkanin białostockich oraz tendencja zniżkowa cen tkanin, a przez to wstrzymanie się kupców od zakupu towarów na skład, spowodowały w roku sprawozdawczym silne zmniejszenie siły nabywczej na rynku wewnętrznym, za to w związku z wydaniem rozporządzenia o zwrocie ceł przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych wzrasta się w czerwcu 1931 r. silnie rozwój eksportu gotowych ubrań głównie do Anglii i kolonii angielskich. W IV kwartale 1931 r. napięcie eksportu spada, a w związku z tem następuje ogólny spadek produkcji, gdyż zapotrzebowanie rynków krajowych jest nieznaczne. Rozporządzenie z dnia 22.XII.1931 r. wprowadza nowe zmniejszone stawki zwrotu ceł. W marcu 1932 roku uruchomienie maszyn przędzalniczych wynosiło już zaledwie 40%.

Konjunktury dla przemysłu drzewnego były niepomyślne wskutek trudności natury celnoregulacyjnej na rynkach zagranicznych, słabego zapotrzebowania na rynkach zagranicznych, a także wewnętrznych, słabnącego ruchu w kopalniach, w związku z czem nastąpiło zmniejszenie eksportu, sprzedaży w kraju i produkcji. Ośrodkami przemysłu dyktowego są powiaty grodzieński i białostocki.

Drobniejszymi zakładami przemysłu chemicznego, zatrudniającymi najwyżej kilku robotników, są wytwórnie smoły i terpentyny oraz wydlarni. Jako większe zakłady należy wymienić 3 fabryki produktów destylacji drzewa, mianowicie: "Terebenthen" w Białowieży i w Hajnówce oraz "Grodzisk" w Hajnówce. "Terebenthen" produkuje terpentynę, smołę, węgiel drzewny i karbolinę, "Grodzisk" aceton, węgiel drzewny, kwas octowy, spirytus drzewny, smołę drzewną. W przemyśle destylacji drzewa zbyt terpentyny, węgla drzewnego i smoły drzewnej zmniejszył się zarówno w kraju, jak i zagranicą.

Przemysł produktów zwierzęcych ześrodkowany w Białymstoku, Zabłudowie, Krylikach, Jasionówce, Świsłoczy, Skidlu, Grodnie zmuszony był ograniczać nadal swą wytwórczość.

Konjunktury dla przemysłu mineralnego z powodu słabego ruchu budowlanego spowodowanego ogólnym kryzysem były niepomyślne. Jeden z największych zakładów przemysłu mineralnego, mianowicie fabryka portlandzkiego cementu "Tysoka" w Podrosi powiatu wołkowyskiego była nieczynna i zatrudniała robotników tylko przy konserwacji fabryki.

Przemysł metalowo-maszynowy pracował wyłącznie na potrzeby rynku wewnętrznego, ze względu na zmniejszający się zbyt w kraju, zmuszony był ograniczać nadal swą produkcję.

Nowe elektrownie nie powstały w roku sprawozdawczym na terenie województwa, jak również nie zostały przeprowadzone większe inwestycje w istniejących zakładach. Powstał projekt elektryfikacji części powiatu białostockiego z miastami Zabłudowem, Michałowem, Gródkiem, Supraślem, Starosielcami i Ochoroszczą. Zrealizowanie tego projektu pragnie przeprowadzić Białostockie Towarzystwo Elektryczności, które złożyło już odpowiednie podanie do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Instytucje kredytowe, odczuwają pośrednio skutki wstrząsów

na międzynarodowy rynek pieniężny, przeżyły rok ubiegły, opierając się przeważnie na własnych siłach. Stale zmniejszające się obroty towarowe oraz dążność przemysłu i handlu do przejścia na transakcje gotówkowe w konsekwencji pociągnęły za sobą zmniejszenie materiału, nadającego się do dyskonta i banki faktycznie dostosowywały swoją działalność kredytową do stanu potrzeb jedynie najpoważniejszych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych. Dobry materiał pochodzący z operacji handlowych chętnie był przyjmowany przez banki. Znaczna jednak część przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, pozbawionych środków obrotowych, zmuszonych do sprzedaży na weksle, musiała z konieczności korzystać z kredytów na rynku prywatnym, co znacznie zwiększało koszty dyskonta. Banki prywatne, ze względu na sytuację pieniężną i stałe wycofywanie wkładów, starały się trzymać przyznanane przez Bank Polski kredyty redyskontowe jako ewentualne rezerwy dla zasilenia pogotowia kasowego.

Izba Przemysłowo-Handlowa z siedzibą w Wilnie, obejmująca swą działalnością cztery województwa: Wileńskie, Białostockie, Nowogrodzkie i Połockie w roku sprawozdawczym zastanawiała się głównie nad środkami osłabienia skutków przesilenia gospodarczego. W imieniu sfer przez nią reprezentowanych oraz w ścisłym porozumieniu z izbami rzemieślniczymi, organizacjami rolniczymi i wydziałami wojewódzkimi opracowała "Memoriał w sprawie stanu gospodarczego i najważniejszych potrzeb Ziemi Południowo-Wschodniej, z uwzględnieniem województw Białostockiego i Połockiego, zawierający postulaty przemysłu, handlu, rzemiosła, rolnictwa i samorządów terytorjalnych oraz plan uzdrowienia stanu gospodarczego omawianego terenu, który winien przejść z biernego na aktywny czynnik w organizmie gospodarczym Państwa.

Izba Rzemieślnicza w Białymstoku w trzecim roku swego istnienia, współpracując z czynnikami rządowymi, dąży do rozszerzenia zakresu swego działania i podniesienia rozwoju organizacyjnego i gospodarczego rzemiosła. Droga wystąpień i interwencji u władz, oraz przez uświadomienie rzemiosła, Izba starała się złagodzić skutki kryzysu, który w roku sprawozdawczym pogłębił się znacznie. Jedną z zasadniczych prac Izby było podjęcie akcji przeciwko nielegalnie istniejącym warsztatom rzemieślniczym oraz ułatwianie rzemieślnikom uzyskania dostaw do instytucji i urzędów państwowych i samorządowych. Izba rozszerzyła swą pracę w zakresie zawodowego kształcenia rzemieślników przez zorganizowanie szeregu kursów dokształcających /wieczorowych/, subsydiowanych przez Ministerstwo Oświaty przez przeprowadzanie egzaminów zawodowych oraz popieranie i inicjonowanie szkolnictwa zawodowego. Rozpoczęła dość intensywną akcję w zakresie organizacji eksportu, zbierając źródłowe materiały statystyczne i podejmując pracę nad zorganizowaniem i przygotowaniem rzemiosła do eksportu.

Stan rzemiosła. Według danych statystycznych na dzień 1 kwietnia 1931 roku na terenie województwa zostało zarejestrowanych około 20.000 warsztatów rzemieślniczych, w tem 14.500 posiadało karty rzemieślnicze, t.j. ustawowe warunki do prowadzenia samodzielnego warsztatu rzemieślniczego. Z ogólnej ilości warsztatów rzemieślniczych, znajdujących się na terenie województwa, największą ilość wykazuje powiat grodzieński - przeszło 3.000 warsztatów, następnie powiat bielski i miasto Białystok.

Ogólne położenie gospodarcze rzemiosła w roku sprawozdawczym pogorszyło się, do czego przyczyniło się ciężkie położenie gospodarcze rolników, którzy są głównymi konsumentami wytworców produkcji rzemieślniczej.-

Cechy. Na terenie województwa istnieje 139 korporacji przemysłowych - cechów, które pomimo trudnych warunków finansowych prowadziły akcję uświadamiania rzemiosła pod względem społeczno-zawodowym. Dowodem zainteresowania się cechów sprawami terminatorskimi, jest powołanie przy cechach wydziałów czeladników, które mają za zadanie przez współpracę regulować sprawę nauki w rzemiosle oraz nieść pomoc osobom zatrudnionym w warsztatach rzemieślniczych w charakterze czeladników i uczniów.-

Przemysł ludowy. Założony w 1930 roku przez Wojewódzkie Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego pod nazwą "Krajan", sklep w Białymstoku przekształcony w spółdzielnię pod nazwą "Bazar Przemysłu Ludowego w Białymstoku", zmierza do zapoznania szerszego ogółu z wyrobami przemysłu ludowego i zapewnienia tym wyrobom rynku zbytu. Niezależnie od obrotów wyrobami o charakterze artystyczno-dekoracyjnym Bazar Przemysłu Ludowego w Białymstoku w porozumieniu z bazarami w Wilnie, Nowogródka i Brześciu n/B dostarczał użytkowych tkanin lnianych dla różnych instytucji państwowych. Skupując potrzebne dla dostaw płótna lniane bezpośrednio od ludności wiejskiej po możliwie najwyższych cenach, Bazar Przemysłu Ludowego wydatnie przyczynił się do zasilenia w gotówkę ludności wiejskiej i wzmocnienia produkcji tkanin użytkowych.-

A P R O W I Z A C J A.

Kształtowanie się cen. Ceny artykułów pierwszej potrzeby były w okresie sprawozdawczym wyznaczone przez państwowe władze administracji ogólnej, a w miastach wydzielonych przez prezydentów miast na podstawie opinii komisji do badania cen, przyczem każda wyżka cen w miastach powiatowych wymagała zatwierdzenia przez Urząd Wojewódzki, a jeśli chodzi o miasta Białystok i Grodno, zatwierdzanie wyżki cen zastrzegło sobie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Dla ułatwienia jednak pracy komisjom do badania cen oraz umożliwienie skutecznej ingerencji Urzędowi Wojewódzkiemu w tych miejscowościach, gdzie ceny były nadmiernie wysokie, wprowadzono w poszczególnych powiatach notowanie najważniejszych artykułów żywności w okresach miesięcznych. Zebrany w ten sposób materiał statystyczny dokładnie ilustrował stan rynku i kształtowanie się cen na obszarze całego województwa. Na podstawie tych danych zestawione zostały przedstawione w załączonej tablicy Nr.7 cztery wykresy cen żyta, chleba, trzody chlewnej i mięsa wołowego w okresie od 1. IV. 1931 r. do 1. IV. 1932 r.

Z powyższych wykresów wynika:

1/ cena żyta w miesiącu kwietniu wynosiła za 100 klg. - 19 zł. Następuje tendencja zwykła i w lipcu żyto osiąga najwyższy poziom 26 zł. W miesiącu sierpniu następuje gwałtowna obniżka do 19 zł., w pozostałych zaś miesiącach wyżka wyraża się w granicach od 21 do 23 zł. 2/ cena chleba pyłowego podlegała tym samym wahaniom, co i cena żyta. W miesiącu kwietniu wynosiła 0,34 gr. w miesiącu lipcu osiągnęła najwyższy poziom 0,43 gr. w październiku spadła do 0,35 gr., w pozostałych miesiącach ceny chleba wahają się od 0,40 do 0,37 gr. Zaznaczyć należy, że cena chleba razowego utrzymywała się przeważnie na równi z ceną żyta. 3/ cena trzody chlewnej za 100 klg. w miesiącu kwietniu wynosiła 129 zł., najwyższy poziom uzyskuje w sierpniu 141 zł. w pozostałych miesiącach następuje stały spadek cen, osiągając w lutym najniższy poziom 78. złotych. 4/ cena mięsa wołowego za 1 klg. w miesiącu kwietniu wynosiła 1,43 zł., w następnych miesiącach zauważa się stały spadek cen dochodzący w listopadzie do 0,76 gr., poczem następuje wahanie się cen z nieznacznymi odchyleniami.

Ceny powyżej wskazane są cenami przeciętnymi dla terenu województwa. Najwyższe ceny osiągały miasta Białystok i Grodno, najniższe miały powiaty: wołkowyski, sokolski i suwalski. Podkreślić należy, że województwo białostockie było w okresie sprawozdawczym jednym z najtańszych okręgów w Polsce pod względem aprowizacyjnym. Przodowały wprawdzie w tym kierunku województwa kresowe: nowogródzkie, poleskie, wołyńskie i tarnopolskie, jednak województwo białostockie postępowało zaraz za nimi, nie wykazując zbyt wielkich różnic co do poszczególnych artykułów pierwszej potrzeby, a bijąc pod względem taniości wszystkie pozostałe województwa. Dla przykła-

du podam, że różnica ceny chleba pszennego w Warszawie i Białymstoku wynosiła przeciętnie około 10 groszy na 1 klg.-

Kontrola nad piekarniami. Zapoczątkowana jeszcze poprzednio akcja zmechanizowania wytworni pieczywa i uporządkowania ich stanu sanitarnego i wprowadzenia tych koniecznych zmian /odpowiednia ilość ubikacji, oświetlenie, zaopatrzenie ściąg w lampy olejne i t.p./, jakie przewiduje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29.X.1929 r. /Dz.Ust. Nr.78, poz.582/ o dozorcze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych, była prowadzona w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu, intensywność jednak tej akcji i jej tempo musiały z konieczności ulec pewnemu zahamowaniu. Urząd Wojewódzki bowiem, biorąc pod uwagę ciężkie położenie gospodarcze i brak odpowiednio wysokich kapitałów gotówkowych u ogółu piekarzy, oraz niemożność kredytów na ten cel w bankach prywatnych, czy w Banku Gospodarstwa Krajowego, zmuszony był traktować sprawy piekarni jak najbardziej liberalnie, już to odraczając termin zaprowadzenia w piekarniach urządzeń mechanicznych, już to udzielając ulg od obowiązku dokonywania znaczniejszych i kosztowniejszych przerobek. Tylko w nielicznych bardzo wypadkach Urząd Wojewódzki uciekał się do radykalnego środka całkowitego zamykania piekarni, gdy stan ich czystości i higieny odbiegał znacznie od przeciętnej normy, a zatem gdy przeważały względy ochrony zdrowia ludności. Nawet jednak wówczas Urząd Wojewódzki udzielał właścicielom piekarni dłuższego terminu zlikwidowania ich interesów, by ich narazić na jak najmniejsze straty.-

ROBOTY PUBLICZNE.

I. Budowa i utrzymanie dróg.

Stan sieci dróg na 1.IV.1931 r. W roku budżetowym 1930/31 zbudowano 29,9 klm. dróg o twardej nawierzchni. Łącznie z ogólną długością dróg o twardej nawierzchni - 2,605.7 klm., podaną w sprawozdaniu za rok budżetowy 1930/31, stan na 1.IV.1931 roku wyniósł $2,605.7 + 29.9 = 2,635.6$ klm. W rzeczywistości ogólna długość dróg o twardej nawierzchni na 1.IV.1931 r. /tablica Nr.1/ wynosi 2,664.6 klm. Przyrost $2,664.6 - 2,635.6 = 29$ klm. pochodzi stąd, że zostały uwzględnione obecnie odcinki dróg brukowanych w osiedlach na drogach wojewódzkich i powiatowych.

Budowa dróg o twardej nawierzchni. W okresie sprawozdawczym dróg państwowych nie budowano, dróg zaś samorządowych zbudowano - 13.7 klm., w tem 0,4 klm. - wojewódzkich, 8.4 klm. - powiatowych i 4.9 klm. - gminnych /tablica Nr.2/. Przyjmując ilość dróg zbudowanych w latach 1919-1931 za 100%, otrzymujemy następujące dane porównawcze o postępie w budowie nowych dróg:

1919/1931	1919/1928	1929/1930	1930/1931	1931/1932
165.8 klm. 100%	80.8 klm. 48.7%	41.4 klm. 25.6%	29.9 klm. 18%	13.7 klm. 8.7%

W trzech okresach 1929/1930, 1930/1931 i 1931/1932 zbudowano zatem nieco więcej dróg /51.3%/ niż w dziesięcioleciu 1919/1928, natomiast w porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 zbudowano w roku budżetowym 1931/32 tylko 33%, a w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - 46%. Mimo to w roku budżetowym 1931/32 zbudowano więcej dróg niż wynosi przeciętna za lata 1919-1931 - 8.3% wobec przeciętnej za okres 13-letni - 7.7%.

Budowy dróg wykonywano w 9 powiatach, przyczem całkowicie zbudowano odcinki nowych dróg w 6 powiatach. Najwięcej dróg zbudowano w powiecie bielskim /4.3 klm./, najmniej zaś - w powiecie ostrołęckim. W porównaniu z istniejącą długością dróg gruntowych największy postęp w budowie wykazuje powiat wysoko-mazowiecki. Przy pomocy spółek drogowych budowano drogi w 4 powiatach: białostockim, bielskim, ostrowskim i wysoko-mazowieckim. Ogółem zorganizowano dla budowy dróg 14 spółek drogowych /białostocki 3, bielski 6, kolneński 1, ostrowski 1, wysoko-mazowiecki 4/, z których dwie w okresie sprawozdawczym nie wykonały żadnych robót /w powiecie kolneńskim i białostockim/.

Na budowę dróg wydatkowano - 893,053 zł. /tablica Nr.2/. Przyjmując lata 1919 - 1931 za 100%, otrzymujemy następujące dane porównawcze o wydatkach na budowę dróg:

1919/1931	1919/1928	1929/1931	1930/1931	1931/1932
9,723,900zł.	4,718,000zł.	2,051,000zł.	1,561,800zł.	893,100zł.
100%	51,1%	22,2%	16,9%	9,3%

Wydatki z funduszy własnych stanowią - 38,5%, udziały spółek drogowych - 45,5% i zapomogi państwowe - 16%. Pożyczek na budowę dróg w okresie sprawozdawczym nie zaciągnięto. Zapomoga państwowa stanowi kwotę 142,251 zł., wyasygnowaną na zatrudnienie bezrobotnych w powiecie białostockim z kredytów Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Zapomoga powyższa została celowo i produktywnie zużyta na budowę nowych dróg. Spadek wydatków na budowę dróg spowodowany został głównie zmniejszeniem się wpływów z opłat drogowych i niemożnością otrzymania długoterminowego kredytu. Pociągającym objawem jest fakt, że pomimo trudności finansowych działalność spółek drogowych rozwijała się z wzmożoną intensywnością.

Budowa mostów. W okresie sprawozdawczym mostów na drogach państwowych nie budowano. Z mostów samorządowych zbudowano most drewniany o rozpiętości około 120 m. przez rzekę Niemen pod Grodnem, most drewniany przez rzekę Kotrę w powiecie grodzieńskim i kontynuowano odbudowę mostu drewnianego przez Niemen pod Łuną w powiecie grodzieńskim. Na powyższe 3 roboty wydankowano z funduszy państwowych w formie zapomóg na budowę mostów samorządowych - 319,340 zł. i z funduszy samorządowych - 12,705 zł., razem 330,035 zł.

Utrzymanie dróg i mostów. Na utrzymanie dróg dostawiono 21,560 m.3 kamienia /tablica Nr.3/, w tem na drogi państwowe - 14,125 m.3 i na drogi samorządowe - 7,435 m.3. Przyjmując lata 1919-1931 za 100%, otrzymujemy następujące dane porównawcze o dostawie kamienia na utrzymanie dróg

1919/1931	1919/1928	1929/1930	1930/1931	1931/1932
676,105 m.3	538,000 m.3	70,160 m.3	46,385 m.3	21,560 m.3
100%	79,5%	10,4%	6,9%	3,2%

W porównaniu z przeciętną 13-lecia 1919/1931 dostawiono - 40% kamienia /3,2% wobec 7,7%/, w porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 - 31% i w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - 46%. W stosunku do ogólnej długości dróg o twardej nawierzchni dostawiono najwięcej kamienia w powiecie ostrowskim /19,2 m.3 na 1 klm./, najmniej w powiecie wołkowyskim /0,8 m.3 na 1 klm./.

Kapitałnych remontów wykonano na łącznej długości 47 klm. /tablica Nr.3/, w tem - 38,4 klm. na drogach państwowych i 8,6 klm. na drogach samorządowych. Przyjmując lata 1919-1931 za 100% otrzymujemy następujące dane porównawcze o kapitałnych remontach dróg bitych:

1919/1931	1919/1928	1929/1930	1930/1931	1931/1932
802,8 klm.	578 klm.	146,8 klm.	31 klm.	47 klm.
100%	72%	18,3%	3,9%	5,8%

W porównaniu z przeciętną 13-lecia 1931/31 wykonano 74% kapitałnych remontów /5,8% wobec 7,7%/, w porównaniu z rokiem bu-

dżetowym 1929/30 - 31% i w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - 149% czyli prawie o 50% więcej.

W czterech powiatach: bielskim, kolnenskim, wołkowyskim i wysoko-mazowieckim kapitałnych remontów nie wykonano, lecz ograniczono roboty do drobnych remontów. Najwięcej remontów w stosunku do ogólnej długości dróg bitych wykonano na drogach państwowych w powiecie ostrowskim /24,3 klm. na 100 klm./.

Na utrzymanie dróg i mostów wydankowano 1,987,792 zł. /tablica Nr.4/, w tem na drogi państwowe 856,739 zł. i na drogi samorządowe - 1,131,053 zł. Przyjmując lata 1919-1931 za 100%, otrzymujemy następujące dane porównawcze o wydatkach na utrzymanie dróg i mostów:

1919/1931	1919/1928	1929/1930	1930/1931	1931/1932
30,196,840zł.	21,066,000zł.	4,230,000zł.	2,912,048 zł.	1,987,792zł.
100%	70%	14%	9,6%	6,4%

W porównaniu z przeciętną 13-lecia 1919-1931 r. wydankowano - 83% /6,4 wobec 7,7%/, w porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 - 46% i w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - 63%.

Wydatki miast wydzielonych z powiatu. Cztery miasta wydzielone z powiatów: Białystok, Grodno, Łomża i Suwałki wydankowały na drogi, ulice i place publiczne - 279,576 zł. /tablica Nr.5/. W porównaniu z przeciętną 13-lecia wydankowano - 90% /6,9% wobec 7,7%/, w porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 - 60% i w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - 40%.

Wydatki miast niewydzielonych z powiatu. W miastach niewydzielonych z powiatu wydankowano gotówką, czyli oprócz świadczeń drogowych w naturze - 122,969 zł. /tablica Nr.6/, co stanowi prawie tyle, ile wynosi przeciętna 13-lecia 1919/1931 - 7,6% /wobec 7,7%/. W porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 wydankowano - 41% i z rokiem budżetowym 1930/31 - 54%.

Praca szarwarkowa na drogach gminnych. Na uporządkowanie dróg gminnych o łącznej długości około 21,000 klm. użyto około 265,000 dniówek szarwarkowych pieszych i około 139,000 konnych o łącznej wartości 1,935,173 zł. /tablica Nr.7/. Łącznie z wartością kamienia dostarczonego w ilości 45,820 m.3 ogólna wartość świadczeń w naturze wynosi około 2,275,000 zł. Doliczając zapomogi udzielone gminom przez samorządy powiatowe, ogólny koszt robót szarwarkowych wynosi około 2,400,000 zł. Przyjmując lata 1919 - 1931 za 100%, otrzymujemy następujące dane porównawcze o wartości robót szarwarkowych

1919/1931	1928/1929	1929/1930	1930/1931	1931/1932
6,581,156 zł.	1,439,075zł.	176,192zł.	1,442,716 zł.	1,935,173zł.
100%	22%	27%	22%	29%

Wartość dniówek szarwarkowych w okresie sprawozdawczym prze- wyższa przeciętną 13-lecia 1919/1931 prawie czterokrotnie /29% wobec 7,7%/, jest większa w porównaniu z rokiem budżetowym 1929/30 o 80% i w porównaniu z rokiem budżetowym 1930/31 - o 33%.

Zestawienie ogólnych kosztów robót. W okresie sprawozdawczym ogólny koszt robót drogowych wynosi:

na budowę dróg /wykaz Nr.2/	893,059 zł.
" " mostów	330,045 zł.
" utrzymanie dróg i mostów /wykaz Nr.4/	1,987,792 zł.
" drogi, ulice i place publiczne w miastach wydzielonych z powiatu /wykaz Nr.5/	279,576 zł.
" drogi, ulice i place publiczne w miastach niewydzielonych z powiatu /wykaz Nr.6/	122,969 zł.
" drogi gminne	około 2,400,000 zł.
Razem:	6,013,441 zł.

II. B u d o w n i c t w o.

Budowa gmachów państwowych. Administracja państwowa, szkolnictwo, sądownictwo, monopole państwowe dotychczas jeszcze nie są należycie zaopatrzone w niezbędne własne pomieszczenia, gmachy, wytwórnie. Brakuje też kulturalnych mieszkań dla urzędników. Możliwości zaspakajania tych potrzeb są obecnie ograniczone ze względu na brak środków pieniężnych. Wykonywane były tylko najniezbędniejsze roboty, kontynuowano już rozpoczęte budowle lub wykonywano niezbędne remonty budynków państwowych.

Ogólne zestawienie robot wykonanych w okresie sprawozdawczym za rok budżetowy 1931/32 wykazuje, że z nowych robót budowlanych w tym okresie były wykonane tylko: wykonanie gmachu państwowego gimnazjum w Ostrołęce i wykonanie krat żelaznych w gmachu Izby Skarbowej w Białymstoku. Procz tego kontynuowane były rozpoczęte w latach poprzednich budowy: Sądu Okręgowego w Białymstoku, magazynu etapowego przy machorzarni w Grodnie, domu urzędniczego w Bielsku Podlaskim i Izby Skarbowej w Białymstoku przyczem przy dwóch ostatnich budowlach wykonywane były tylko roboty terenowe i ogrodzenia. Na cele budowlane wydatkowano było łącznie - 1,241,404,95 zł.

Program robót budowlanych w okresie 1932/33 r. zawiera projekt wykonania następujących gmachów: Sądu Okręgowego w Białymstoku, domu mieszkalnego dla urzędników w Białymstoku, kontynuowanie budowy gmachu gimnazjum państwowego w Ostrołęce, wykonanie magazynu etapowego przy machorzarni w Grodnie /onopol Tytoniowy/.

Zarząd gmachów i placów państwowych. Dyrekcja Robót Publicznych administrowała gmachami i placami państwowymi, położonymi na terenie województwa w ilości 225 nieruchomości o ogólnej wartości 34,980,634 zł. Nieruchomości te składają się z 776 budynków o kubaturze 1,252,258 mtr.3 oraz placów o powierzchni 2,337,906 mtr.2.

III. S p r a w y w o d n e.

W okresie sprawozdawczym Dyrekcja Robót Publicznych ułatwiała sprawy wodne, wydając orzeczenie techniczne przy przeprowadzaniu dochodzeń wodno-prawnych w sprawach nadawania

uprawnień wodnych na zakłady przemysłowe o sile wodnej. W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III. 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych /Dz.U.R.P.Nr.32, poz.311 z 1928 r./ został sporządzony wykaz zakładów przemysłowych na terenie województwa białostockiego, korzystających z rzek do odprowadzania do nich swoich ścieków. Wykaz ten sporządzony był w celu ewidencji zakładów przemysłowych zanieczyszczających wody płynące na terenie województwa. Wykaz został przesłany do "Międzywojewódzkiego Komitetu ochrony rzek przed zanieczyszczeniem /w Warszawie/".

Pomimo powyższych prac Dyrekcja Robót Publicznych w okresie sprawozdawczym kontynuowała jednocześnie opracowywanie projektów regulacji rzek na podstawie przeprowadzonych w ubiegłych latach studjów i pomiarów. Ukończone zostały całkowicie projekta regulacji rzek Jęgrzni z kanałem Woznawieckim, Łęgu z kanałem Rudzkim i "Bagna-Wizny". Projekt regulacji rzeki Nurca w powiecie bielskim opracowany został w stosunku około 60% całości, a projekt regulacji rzeki Róż w powiecie łomżyńskim w stosunku 40% do całości.

Z wykonywanych na terenie robót regulacyjnych należy zaznaczyć dalsze roboty prowadzone w powiecie ostrołęckim na rzekach Szkwie, Rozodze i Piasecznicy. W roku sprawozdawczym wykonano na tych rzekach: a/ na rzece Szkwie - regulacyjnych robót na długości trasy 1.575 m.b. i rowów dopływowych - 4.996 m.b. przyczem wykonano robót ziemnych - 18.441,7 m.3, rozplantowano - 4.064,7 m.3, opłotkowano - 3.230 m.b., wydarniowano skarp - 10.289 m.2, wybudowano w klm. 7 + 900 szluzę spiętrzącą o świetle 9,0 m.b., wybudowano w klm. 11 + 250 most drewniany o długości 10 m. oraz na bocznym rowie koło wsi Dąbrówki most długości 5,5 m. Ogólne koszty tych robót wyniosły - 68.015,63 zł. w tem ludność dała 1.838,5 dniówek szarwarkowych ocenionych na 5.515,50 zł.; b/ na rzece Rozodze - wykonano regulacyjnych robót na długości trasy - 1.550 m.b. i prowizorycznie na długości 3.300 m.b., przyczem wydobyto ziemi - 28.010 m.3, rozplantowano 43.135 m.3, ubezpieczono płatkami i faszyną - 3.100 m.b., obsiano skarpy trawą - 5.440 m.2 i na klm. 8 + 485 wybudowano jedną szluzę spiętrzącą o świetle 9,0 m. Ogólne koszty tych robót wyniosły 53.706,39 zł. w tem ludność dała 6.192 dniówek szarwarkowych ocenionych na 18.576 zł.; c/ na rzece Piasecznicy wykonano robót regulacyjnych na długości trasy - 1.300 m.b. i prowizorycznego wykopu na długości - 2.150 m.b. przyczem wykonano ziemnych robót - 11.439 m.3, rozplantowano - 2.839 m.3, ubezpieczono płotkami - 1.400 m.b., odarniowano skarp - 1.820 m.2. Ogólne koszty tych robót wyniosły - 17.261,74 zł. w tem ludność dała 1.124 dniówek szarwarkowych ocenionych na 3.372 zł.

Wobec nieprzewidywanych na 1932/33 rok budżetowy subsydjów ze strony Skarbu Państwa na kontynuowanie powyższych robót regulacyjnych prowadzenie ich w następnym roku może być wykonywane wyłącznie środkami jak spółki wodnej na rzece Szkwie, tak i funduszami samorządowymi i ludności zainteresowanej w tych robotach.

O Ś W I A T A.

I. Administracja szkolna.

Zarząd szkolnictwa na terenie województwa warszawskiego sprawuje Kurator z pomocą przydanego mu do pomocy Urzędu Kuratorjum Okręgu Szkolnego. Kurator jest organem administracji państwowej w dziedzinie wychowania publicznego na obszarze mu podległym /w roku szkolnym 1931/32 - m.st. Warszawa, województwo warszawskie i województwo białostockie/, sprawuje kierownictwo i nadzór nad wszystkimi zakładami naukowymi i naukowo-wychowawczymi, z wyjątkiem szkół akademickich i szkół wyższych, w zakresie powierzonym mu ustawami lub rozporządzeniami oraz jest zwierzchnikiem władz i urzędów szkolnych, szkół państwowych i publicznych powszechnych.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego dzieli się na wydziały: 1/ ogólny, 2/ szkół powszechnych, 3/ szkół średnich ogólnokształcących, 4/ szkół zawodowych i oddziały: 1/ kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i 2/ finansowy.

W roku szkolnym 1931/32 Ministerstwo Wyzna. Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadziło w strukturze Kuratorjum ważną zmianę, ustanawiając w marcu 1932 r. nową komórkę organizacyjną - Biuro Personalne, do zakresu działania Biura należy załatwianie w uzgodnieniu z właściwymi Wydziałami spraw osobowych nauczycieli wszelkich kategorii szkół oraz urzędników i niższych funkcjonariuszy Kuratorjum i podległych mu władz, urzędów i instytucji, opracowywanie projektów zarządzeń natury ogólnej w sprawach osobowych i zasad szkolenia personelu urzędniczego, prowadzenie spraw ewidencyjno-kwalifikacyjnych i statystyki personalnej nauczycieli oraz urzędników i niższych funkcjonariuszy.

II. Szkoły powszechne.

W roku szkolnym 1931/32 było szkół powszechnych na terenie województwa białostockiego 1.469, /w roku 1930/31 - 1.465/, z czego 1-klasowych 696, 2-klasowych 437, 3-klasowych 128, 4-klasowych 63, 5-klasowych 30, 6-klasowych 12, 7-klasowych 103. W porównaniu z rokiem ubiegłym 1930/31 zmniejszyła się ilość szkół 1-klasowych z 742 do 696, powiększyła się ilość szkół wyżej organizowanych /od 2 do 7-klasowych/ z 723 do 773.

Z ogólnej liczby 211.992 dzieci w wieku szkolnym na terenie województwa białostockiego pobiera naukę w publicznych szkołach powszechnych 185.661 dzieci /87,6%/, uczy się w in-

nych szkołach lub w domu 17.043 /8,1%/, oraz nie pobiera wogóle nauki z powodu braku miejsca w szkole, braku szkoły w obwodzie i t.p. 9.228 dzieci t.j. 4,3%.

Na terenie województwa było 3.360 nauczycieli. Na jednego nauczyciela przypadało średnio 35 dzieci, gdy w roku 1930/31 - 49 dzieci.

Należy podkreślić, że mimo trudnych warunków publiczne szkolnictwo powszechne nie zatrzymało się w swym rozwoju, lecz dąży stale do wytkniętego celu - zapewnienia w miarę możliwości wszystkim dzieciom w wieku szkolnym nauki w szkołach możliwie najwyższego stopnia organizacyjnego.

III. Szkoły średnie ogólnokształcące.

W roku szkolnym 1931/32 na terenie województwa białostockiego były czynnych 15 gimnazjów państwowych /6 męskich, 4 żeńskie i 5 koedukacyjnych/ i 17 szkół średnich ogólnokształcących prywatnych /4 męskie, 1 żeńska i 12 koedukacyjnych/, a ogółem 32 szkoły, t.j. o 2 mniej, niż w roku poprzednim.

Zwinięta została jedna szkoła prywatna w Łomży i jedna /niższe gimnazjum/ w Białymstoku przekształciła się na szkołę powszechną. W szkołach było czynnych oddziałów: 134 w państwowych /o 9 mniej, niż w roku poprzednim, wskutek wejścia w życie zarządzeń o oszczędnościach budżetowych/ i 130 w prywatnych. Razem było czynnych 264 oddziałów, w tym 87 męskich, 39 żeńskich i 138 koedukacyjnych.

Pod względem języka nauczania stan rzeczy nie zmienił się: była czynna jedna szkoła z językiem żydowskim /żargon/ i 3 z językiem hebrajskim, reszta miała język nauczania polski. Pod względem uprawnień było prywatnych szkół: z pełnymi prawami szkół państwowych - 1, z niepełnymi - 11 i bez praw - 5. Pod względem typu było państwowych szkół matematyczno-przyrodniczych - 2, humanistycznych 12 i jedna o obu typach; prywatnych matematyczno-przyrodniczych - 0, humanistycznych - 15 i neoklasycznych - 2. Prywatne szkoły utrzymywane były: przez stowarzyszenia - 9, przez organizacje zakonne i kurje biskupie 3 i przez osoby prywatne 5.

W państwowych szkołach uczyło się w 1931/32 roku 2.590 chłopców i 1.732 dziewcząt razem 4.291 młodzieży /o 30 mniej, niż w roku poprzednim/, w prywatnych 1.635 chłopców i 1.252 dziewcząt razem 2.887 młodzieży /o 260 mniej, niż w roku poprzednim/. Ubytek ten należy przypisać pogarszającym się stosunkom gospodarczym.

W szkołach państwowych przypadało przeciętnie 32 uczniów na oddział, w prywatnych - 22 uczniów na oddział. Przy takim załadunku klas i osłabionej wypłacalności rodziców warunki materialne szkolnictwa i nauczycielstwa prywatnego znacznie się pogorszyły. Na ogólną ilość 7.178 młodzieży było rzymsko-katolików 4.025, wyznania mojżeszowego 2.621, prawosławnych 406, ewangelików 111 i innych wyznań 21. W klasach VIII w roku szkolnym 1931/32 było ogółem 435 uczniów i 270 uczennic czyli razem 705 młodzieży. Świadectwa dojrzałości otrzymało 337 chłopców i 211 dziewcząt, razem 548 młodzieży czyli 77% uczniów klas VIII-ych.

Stosunki w nauczycielstwie nie uległy zasadniczym znia-

nom: daje się zauważyć stały, dość jednak na prowincji słaby przyrost sił kwalifikowanych zawodowo i posiadających studia wyższe. Przyczyn gospodarczych wyraża się w słabym nauczycielstwie występowaniem sił bezrobotnych starszych, a nie mniej i młodszych, nie mogących znaleźć zajęcia.

W dziedzinie lokali i pomieszczeń szkolnych należy zanotować w szkolnictwie państwowym: 1/ wykonczenie połowy nowego gmachu szkolnego w Ostrołęce, gdzie w związku ze zwinięciem z końcem roku 1931/32 szkoły prywatnej wprowadzono w 5-tych klasach niższych koedukację, 2/ rozbudowę pomieszczeń gimnazjum męskiego w Suwałkach i 3/ objęcie przez gimnazjum państwowe im. Marszałka J. Piłsudskiego w Białymstoku znacznej części gmachu szkolnego dzięki ustąpieniu z niego sądów, w ten sposób nastąpiła możność normalnego rozwoju tej szkoły. W szkolnictwie prywatnym poza pewnym rozszerzeniem lokalu jednej szkoły w Białymstoku nie można zanotować żadnych inwestycji budowlanych.

Urządzenia i pomoce naukowe w szkołach państwowych wzrastały normalnie dzięki trosce oraz planowej i systematycznej pracy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w tym zakresie. W szkolnictwie prywatnym dał się zauważyć ruch inwestycyjny, jakkolwiek słabszy.

Był wielu szkół prywatnych ulegał coraz dalszemu pogorszeniu /niektóre szkoły utrzymują się jeszcze przy życiu dzięki bezrobociu wśród nauczycielstwa, godzącego się na minimalne zarobki/.

Samowystarczalne bursy były czynne przy gimnazjach państwowych w roku 1931/32.

Sprawa nadzoru i opieki Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nad szkolnictwem średnim ogólnokształcącym wyraża się jak i w poprzednim roku we wzmożonej działalności wizytatorów i w intensywniej pracy instrukcyjnej i przeszkoleniowej nauczycielstwa. Praca ta odbywała się częściowo na terenie województwa białostockiego za pośrednictwem wizytowania szkół przez p.p. instruktorów ministerjalnych i kierowników ognisk metodycznych, założonych w Warszawie, oraz w drodze urzędowania konferencji metodycznych i dydaktycznych w Białymstoku i Grodnie. Częściowo wzięło udział w tej pracy nauczycielstwo województwa przez powoływanie go do Warszawy na kursy wychowawcze, na konferencje i zjazdy, wreszcie na kursy wakacyjne. Przeszkalanie nauczycielstwa na kursach i konferencjach wpływa dodatnio na poziom nauczania i wychowania w szkołach. Na stan wychowania zwrócona została szczególnie baczna uwaga wizytatorów i dyrekcji szkół. Zalecono szkołom opracowanie planów wychowawczych ze szczególnym uwzględnieniem wychowania obywatelsko-państwowego. Akcja, prowadzona w tym kierunku w Warszawie podczas konferencji wychowawczych miesięcznych, na których opracowywano problem wychowania obywatelsko-państwowego przy nauczaniu poszczególnych przedmiotów, promieniowała i na szkoły województwa dzięki ogłaszaniu drukiem materiałów konferencyjnych w Dzienniku Urzędowym Kuratorium.

IV. Seminarja i kursy nauczycielskie.

Podobnie jak w roku ubiegłym, w roku sprawozdawczym

1931/32 w obrębie województwa białostockiego funkcjonowało 12 zakładów kształcenia nauczycieli: 10 państwowych seminarjów /5 męskich i 5 żeńskich/, jeden państwowy kurs nauczycielski dla posiadających maturę szkoły średniej /koedukacyjny/ i jedno prywatne seminarjum z językiem hebrajskim /koedukacyjne/. Zakłady te mieściły się: państwowe męskie w Augustowie, Białymstoku, Grodnie, Łomży, Suwałkach i Wołkowysku, kurs nauczycielski i seminarjum z językiem hebrajskim w Grodnie. W stopniowej likwidacji z powodów budżetowych znajdowało się seminarjum w Suwałkach. Przy wszystkich seminarjach istniały dla celów praktyki szkolnej szkoły ćwiczeń, głównie 4-oddziałowe. Do powyższych zakładów uczęszczało ogółem 1.530 uczniów i uczenic. Wszystkie państwowe seminarja mieściły się we własnych budynkach prócz seminarjów: żeńskiego w Łomży i w Suwałkach; w Augustowie seminarjum korzysta bezinteresownie z gmachu magistrackiego. Nauka w seminarjach odbywa się w ciągu 5 lat na podstawie ustalonego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego programu nauki; przyjmowana jest na I kurs młodzież po ukończeniu 7 klas szkoły powszechnej. Nauczyciele posiadają dyplomy do nauczania w szkołach ogólnokształcących i seminarjach, młodzie-magisterja.

Co się tyczy wychowania, położony jest nacisk na wychowanie w duchu państwowym i społecznym; w tym ostatnim względzie zwraca się uwagę - poza rozwojem samorządów szkolnych - na pewne usprawnienie młodzieży do pracy w kierunku Oświaty pozaszkolnej, straży pożarnej, w spółdzielniach i kasach oszczędności.

Przy wszystkich seminarjach są internaty, znajduje w nich pomieszczenie około 50% młodzieży, uczęszczającej do seminarjów; są one dostępne dla młodzieży niezamożnej nawet, bo utrzymanie w nich wynosiło w roku 1931/32 przeciętnie 550 zł. rocznie /przy 30 zł. rocznie opłat za naukę/. Państwo pomaga internatom, udzielając bezpłatnie lokal, opału i światła. W latach ubiegłych samorządy pomagały internatom dość wydatnie, użyczając im bowiem rocznie po 1000 do 4000 zł. subsydjum; w ostatnim roku ta pożądana ze wszechmiar pomoc społeczeństwa, niestety, osłabła poważnie.

Nowa ustawa o ustroju szkolnym z dnia 11 marca 1932 r. reformuje sposób kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, powołuje mianowicie do życia zamiast seminarjów dwuletnie licea pedagogiczne i dwuletnie pedagogja. Do liceów przyjmowana będzie młodzież po ukończeniu 6 oddziałów szkoły powszechnej i 4 klas gimnazjów; w ten sposób kształcenie nauczycieli do zawodu przedłużone zostaje, zważywszy na dwa lata pobytu w liceum, o jeden rok, co jest postępem w porównaniu ze stanem dotychczasowym. Do pedagogjów uczęszczać na młodzież po skończeniu 6 oddziałów szkoły powszechnej, 4 klas gimnazjum i 2 klas liceum ogólnokształcącego, zważywszy na dwa lata studjów w pedagogjum, kształcenie kandydatów do zawodu będzie trwało o dwa lata dłużej w porównaniu ze stanem obecnym i zapewni lepsze jeszcze przygotowanie, niż poprzez licea. Ustawa z dn. 11 marca 1932 r. gwarantuje istnienie przy liceach i pedagogjach - przy tych zakładach wyłącznie - internatów. Licea i pedagogja powstaną na miejsce seminarjów zapewne od roku 1935/36 /w roku bieżącym już trzy pedagogja w Rzeczypospolitej/, ile

powstanie liceów i pedagogów i gdzie, ustalić sieć szkolną, opracowana przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.-

IV. Szkoły zawodowe.

A. Męskie szkoły rzemieślniczo-przemysłowe. Po zlikwidowaniu w roku sprawozdawczym pozbawionych zresztą większego znaczenia szkół w Różanymstoku i Łomży /vide zeszłoroczne sprawozdanie/ pozostały na terenie województwa białostockiego następujące szkoły rzemieślniczo-przemysłowe męskie: 1/ Państwowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Białymstoku o wydziałach ślusarskim, stolarskim i włókienniczym, liczy 226 uczniów, 2/ Państwowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Suwałkach z wydziałem ślusarskim o 74 uczniach, 3/ Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego w Hajnowce z wydziałami: stolarskim, kołodziejskim, kowalskim i ciesielskim o 89 uczniach, 4/ Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Polskiej Macierzy Szkolnej w Ostrołęce /ślusarsko-mechaniczna/ o 163 uczniach, 5/ Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Polskiej Macierzy Szkolnej w Grodnie z wydziałami stolarskim i ślusarskim o 11 uczniach, 6/ Żydowska Szkoła Rzemieślnicza H. Perelsztejna w Białymstoku z wydziałami ślusarskim, stolarskim i elektrotechnicznym o 147 uczniach oraz 7/ Szkoła Rzemieślnicza przy gminie wyznaniowej żydowskiej im. E. Bregmana z wydziałami ślusarskim i stolarskim o 86 uczniach.

Wszystkie te szkoły w roku sprawozdawczym pracowały normalnie. Mieszczą się one we własnych, specjalnie dla nich przeznaczonych budynkach i naogół są nieźle zaopatrzone w pomoce naukowe i narzędzia pracy. Należy zaznaczyć, że w Państwowej Rzemieślniczo-Przemysłowej Szkole w Białymstoku z końcem 1931/32 roku szkolnego zawieszono wydział włókienniczy wobec braku dostatecznej liczby kandydatów. Ponieważ szkoły rzemieślnicze zaspakajają wszystkie najgłówniejsze potrzeby miejscowej ludności, przeto Kuratorjum nie miało zamiaru tworzenia nowych szkół tego typu w najbliższej przyszłości na terenie województwa białostockiego. Na terenie województwa białostockiego poza szkołami rzemieślniczo-przemysłowymi istnieje jedna szkoła techniczna, a mianowicie Państwowa Szkoła Miernicza i Przemysłowo-Léśna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łomży. Wydział mierniczy tej szkoły znajduje się w likwidacji. Ma to ścisły związek z otwarciem takiegoż Wydziału w Państwowej Szkole Technicznej w Wilnie.-

B. Bursy przy szkołach rzemieślniczo-przemysłowych.

Istnieją one przy następujących szkołach: 1/ Państwowej w Białymstoku, 2/ Przemysłu Drzewnego w Hajnowce, 3/ Polskiej Macierzy Szkolnej w Ostrołęce i 4/ Polskiej Macierzy Szkolnej w Grodnie. W roku sprawozdawczym ponadto powstał zamiar uruchomienia w 1932/33 roku szkolnym piątej bursy przy Państwowej Szkole Rzemieślniczo-Przemysłowej w Suwałkach. Budżety burs opierają się na opłatach, pobieranych od uczniów za pomieszczenie i żywienie. Miesięczna opłata w różnych bursach jest różna. Zasadniczo waha się ona w granicach od 40 zł. do 60 zł. i zależną jest od założeń organizacji, opiekującej

się poszczególną bursą. W roku sprawozdawczym ściąganie należnych opłat za żywienie i utrzymanie uczniów w bursach naotykało na duże trudności. Rodzice i opiekunowie poszczególnych uczniów, a nawet niektóre wydziały powiatowe uiszczają opłaty te bardzo powolnie i często niechętnie. Ponieważ jednak bez utrzymania burs większość szkół rzemieślniczo-przemysłowych w województwie białostockim miałaby zbyt małą frekwencję, a należy jeszcze w niektórych z nich /np. w Ostrołęce, Hajnowce/ wprowadzić pewne konieczne ulepszenia sanitarne, przeto wskazaną jest rzeczą udzielanie bursom intensywnej opieki i pomocy ze strony samorządów i instytucji prywatnych.-

C. Szkoły dokształcające. Na terenie województwa białostockiego szkoły dokształcające istnieją 1/ w Białymstoku, 2/ w Łomży, 3/ w Grodnie, 4/ w Suwałkach, 5/ w Augustowie, 6/ w Ostrołęce, 7/ w Łapach. Brak szkół dokształcających zawodowych w takich ośrodkach i miastach, jak Bielsk-Podlaski, Hajnowka, Wołkowysk, Sokołka, Siemiatycze, Zambrow, Małkinia, Wysokie-Mazowieckie, Ostrow-Mazowiecka, Kolno i t.p. z chwilą wygaśnięcia postanowień przejściowych, zawartych w § 5 Rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 lipca 1930 roku /Dz.U.R.P.Nr.59,poz.477/, uniemożliwi terminatorom rzemieślniczemu, pochodzącym z powyżej wyszczególnionych miast, przystępowanie do składania egzaminów czeladniczych. Koszt prowadzenia szkoły dokształcającej zawodowej trzyklasowej /normalnej/ nie przekracza 4.000 zł. rocznie. Szkoły te nie wymagają budowania nowych gmachów, gdyż zasadniczo lokowane są w istniejących szkołach powszechnych. Nadto na prowadzenie szkół dokształcających Magistraty otrzymują stałe subwencje państwowe w wysokości 1/3 wynagrodzenia kierownika i personelu nauczycielskiego. Przytoczone okoliczności stwierdzają, że zakładanie i prowadzenie szkół dokształcających zawodowych dla terminatorów we właściwych miejscowościach jest możliwe i konieczne do zrealizowania nawet i dzisiaj, mimo przeżywanego ogólnie znacznego kryzysu finansowego. Liczbą uczniów w szkołach dokształcających wykazuje dość znaczną, bo 18% wyższą /1.036 w roku sprawozdawczym zamiast 883 uczniów w roku 1930/.

Niezależnie od prowadzenia szkół dokształcających zawodowych Kuratorjum w roku sprawozdawczym zorganizowało kilka kursów dokształcających specjalnych, przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 lipca 1930 r. /Dz.U.R.P.Nr.53,poz.468/ i przeznaczonych dla tych terminatorów, którzy z uzasadnionej przyczyny nie mogli ukonczyć szkół dokształcających. Kursy te Kuratorjum zorganizowało w porozumieniu z Izłą Rzemieślniczą Białostocką. Działalność tych kursów ilustruje poniższe sprawozdanie:

Miejscowość	Okres trwania kursu specjalnego.	Liczba uczestników			
		Zapisa-nych.	Składowych egzamin.	Ktorzy złożyli.	Ktorzy nie złożyli.
Białystok	18.II.31.-25.IV.31	35	30	28	2
Augustów	4.VII.31.-14.VIII.31	52	42	42	-
Suwałki	4.V.31.-25.VI.31	41	24	20	4
Grodno	w paździer. 1931.	58	31	29	2

Żeńskie szkoły zawodowe. Na terenie województwa białostockiego istniały w roku szkolnym 1931/32 następujące szkoły zawodowe żeńskie: 1/ Państwowa Szkoła Przemysłowa żeńska w Białymstoku/działy: krawiecko-bielizniarski - 86 uczennic, modniarsko-czapniczy - 24, gospodarczy - 423/, 2/ Państwowa Szkoła Zawodowa żeńska w Grodnie/działy: krawiecko-bielizniarski 100 uczennic, gospodarczy - 72/, 3/ Szkoła Towarzystwa Ort w Białymstoku/dział krawiecki - 72 uczennice/, 4/ Szkoła Towarzystwa Ort w Grodnie /dział krawiecki 36 uczennice/, 5/ Szkoła Zawodowa P.M.S. w Ostrołęce /dział krawiecki - 50, dział gospodarczy 100 uczennic/, 6/ Szkoła Zawodowa Tow. Popierania szkół zawodowych w Ostrowi-Mazowieckiej /dział krawiecki - 37 uczennic/, 7/ Szkoła Zawodowa Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Łomży /dział krawiecki- 40 uczennic/. Nadto państwowe szkoły zawodowe prowadziły kursów zawodowych i gospodarczych wędrownych: kursów krawiecko-bielizniarskich 9, trykotarskich 1, tkackich 2, gospodarstwa domowego 1, koszykarskich 1. Naogół kursy te cieszą się frekwencją i uznaniem ludności; częściowo współpracowały samorządy w ich organizowaniu, udzielając pomieszczeń z opałem i oświetleniem, a niekiedy i pomocy naukowych. Pomoc materialna samorządów konieczna jest dla szkół prywatnych w Ostrowi-Mazowieckiej, Ostrołęce i Łomży.

Szkół dokształcających żeńskich niema poza Białymstokiem i Grodnem w żadnym innym mieście.

Ze względu na młodzież żeńską, pobierającą przygotowanie fachowe przez terminowanie, zakładanie szkół dokształcających żeńskich, albo chociażby klas dla dziewcząt przy szkołach męskich staje się sprawą pilną. O ile nie będą miały możliwości uczęszczania do szkół zawodowych dokształcających, nie będą mogły zdobywać uprawnień zawodowych, przeto przy zakładaniu nowych szkół dokształcających zawodowych oraz przy prowadzeniu już istniejących szkół samorządy winny mieć powyższe na uwadze.

F. Szkoły handlowe. Na terenie województwa istniało w 1931/32 roku szkolnym 5 szkół handlowych koedukacyjnych: 3 klasowa Szkoła Handlowa P.M.S. w Grodnie /uczniów 132/, 3 klasowa Szkoła Handlowa P.M.S. w Łomży /uczniów 127/, 3 klasowa Szkoła Handlowa J.Sassa w Grodnie /uczniów 31/, 3 klasowa Szkoła Handlowa T.N.S.W. w Suwałkach /uczniów 90/, 3 klasowa Szkoła Handlowa Polskiego Tow. Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej w Białymstoku /uczniów 223/. Kursy handlowe istniały 1/ w Grodnie przy Szkole Handlowej P.M.S., 2/ w Łomży przy Szkole Handlowej P.M.S., 3/ w Białymstoku przy Szkole Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej, 4/ w Suwałkach przy Szkole H.T.N.S.W.

Szkoły handlowe w województwie białostockim rozwijają się normalnie, nie powstają jednak nowe, co zdaje się świadczyć o nasyceniu potrzeby kształcenia handlowego na tym terenie. Najlepiej rozwija się szkoła w Białymstoku, jako ruchliwym ośrodku przemysłu włókienniczego na wschodzie Rzeczypospolitej. Szkoły P.M.S. w Grodnie i w Łomży również dość dobrze funkcjonują. Szkoła T.N.S.W. w Suwałkach utrzymuje się, jakkolwiek Suwałki przy braku prawidłowej wymiany towarowej z Litwą i Prusami Wschodnimi nie

stanowią na dłuższy dystans czasu, dobrego rynku pracy dla absolwentów szkół handlowych. Szkolnictwo handlowe w województwie białostockim powinno się rozwijać w kierunku przygotowywania pracowników dla ruchu spółdzielczego, wiejskiego i wiejskiego, oraz dla handlu ziemiopłodami.

Bursa funkcjonuje tylko jedna żeńska przy Szkole Handlowej w Grodnie - 34 uczennice. Byłoby pożądane uruchomienie burs w Łomży i Suwałkach dla udostępnienia młodzieży wiejskiej wykształcenia handlowego.

Lokale szkolne są w stanie zadawalającym /w Łomży zbyt szczupły/. Szkoły w Białymstoku i w Grodnie /P.M.S./ mają i pomoce naukowe dostateczne.

V. Stan szkolnictwa pod względem higienicznym.

Szkolnictwo powszechne. Stan szkół powszechnych pod względem higienicznym był naogół niezadawalający: nowych budynków prawie nie przybywało, a istniejące były bardzo przełudnione.

Wprawdzie, jak wykazuje załączona tabelka, zmniejszyły się liczby izb szkolnych szczupłych i zwiększyły się liczby obszerniejszych, ale też niewspółmiernie wzrosło ich obciążenie, które wynosiło przeciętnie 58,8 dzieci na izbę /w ub.r. szkolnym 54,4/.

R o k	Izby szkolne o powierzchni podłogi						Ogółem izb
	poniżej 20 m.2	20-24 m.2	24-30 m.2	30-40 m.2	40-50 m.2	ponad 50 m.2	
1930/31	92	605	960	764	492	341	3254
1931/32	3	256	1159	927	529	393	3267

Do tego zestawienia należy dodać, że izby na wsiach i w małych miasteczkach są przeważnie niskie, nierzadko niższe, niż 2,5 mtr., wiele z nich jest niedostatecznie oświetlonych, źle przewietrzanych ze względu na zabite ramy okienne, brak lufcików; w niektórych znow warunki powietrzne pogarsza wilgoć i obecność piecyków żelaznych. W związku z trudnościami finansowymi gmin bardzo niedomagała czystość w pomieszczeniach szkolnych; i tak już szczupłe kwoty, przeznaczone na ten cel w budżetach, były często obcinane i nawet zupełnie nie wypłacane, z tych samych powodów również wiele pozostawiało do życzenia opalanie szkół. Chociaż wyżej przedstawiony stan był prawie jednakowy na całym obszarze województwa, to jednak ze zrozumiałych względów na specjalną uwagę zasługuje stan szkół na pograniczu, których złe warunki powinny być jak najprędzej poprawione. Np. w Grajewie konieczne jest całkowite wykończenie nowego gmachu, którego tylko część jest czynna, w Suwałkach powinno się wreszcie oddać do użytku wspaniałe nowowzniesiony gmach szkolny, w którym do zupełnego wykończenia brakowało stosunkowo niewielkich rzeczy.

Zato na podkreślenie zasługuje fakt istnienia i dalszego rozwijania się t.zw. szkoły dziennej na powietrzu w Zwie-

rzyńcu, uruchomionej przez Magistrat m. Białegostoku w r. szk. 1930/31.

Stan opieki higieniczno-lekarskiej pogorszył się w związku ze skreśleniem w wielu przypadkach i tak niewielkich pozycji budżetowych, przeznaczonych na tę opiekę. Niektóre gminy miejskie skasowały zupełnie lekarzy szkolnych, przerzucając ich obowiązki na barki lekarzy miejskich, nadmiernie obciążonych swymi zasadniczymi zajęciami i stwarzając przez to nieraz niepożądaną fikcję tej opieki.

Ze względu na zły stan pomieszczeń szkolnych, ogromne przeładnienie izb szkolnych, niezadawalający stan zdrowia dzieci, wreszcie niebezpieczeństwo szerzenia się wśród nich chorób zakaźnych należałoby raczej dążyć do wzmożenia opieki higieniczno-lekarskiej, która i tak dotychczas nie była dostateczna, a już w każdym razie nie zezwalać na jej zupełne skreślenie, gdyż to z czasem bardzo utrudni jej odbudowywanie. Natomiast tam, gdzie opieka ta istnieje, winna być przedmiotem bacznej uwagi i kontroli ze strony lekarzy powiatowych ewentualnie sejmikowych co do sprawnego i należytego jej wykonywania, jak również i co do tego, czy i w jakim stopniu uwagi oraz zarządzenia lekarza szkolnego czy też rejonowego są uwzględniane przez właściwe czynniki.

Opieka społeczna nad działalnością szkolną zatoczyła w roku sprawozdawczym szersze kręgi i zwłaszcza akcja dożywiania dzieci najuboższych zorganizowana została we wszystkich prawie miastach i większych osiedlach przez instytucje społeczne przy wydatnej pomocy nauczycielstwa. Korzystało z niej przeciętnie od 15% do 30% wszystkich dzieci, uczęszczających do tych szkół. Dzieci przeważnie otrzymywały gorące mleko i pieczywo. Pewna część młodzieży szkół średnich, przynosząc ze sobą śniadania dodatkowe, oddawała je na rzecz dzieci szkół powszechnych. W niektórych miejscowościach dzieci najbardziej potrzebujące otrzymywały odzież ciepłą, obuwie, bieliznę.

Pozatem w niektórych szkołach miejskich powstały świetlice, w których dzieci w czasie wolnym od zajęć szkolnych spędzały parę godzin w dobrych warunkach, bawiąc się lub odrabiając lekcje na dzień następny.

Wprowadzenie organizowanie kolonij letnich dla dzieci szkół w miastach było ze względów finansowych nieco ograniczone, zato więcej dzieci korzystało z półkolonij, urządzonych w Białymstoku, Grajewie, Grodnie, Łomży, Suwałkach i paru innych większych miastach. Należy tu podkreślić zbudowanie przez Wojewódzki Ośrodek Opieki Społecznej pięknego baraku kolonij letnich na Pogoncu w Druskiénikach, z którego już w tym sezonie letnim korzystało z górą 100 dzieci szkolnych z terenu województwa.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące, zawodowe i seminarja nauczycielskie znajduje się na ogół w znacznie lepszych warunkach higienicznych: prawie wszystkie szkoły mają mniej lub więcej odpowiednie pomieszczenia; wszystkie mają zapewnioną opiekę higieniczno-lekarską, chociaż ze względów oszczędnościowych została ona znacznie ograniczona w porównaniu z latami ubiegłymi; pomoc dentystyczna w szkołach państwowych,

opłacana dotychczas z sum budżetowych, była utrzymywana przez Koła rodziców; w wielu szkołach przy pomocy tych kół prowadzone było dożywianie młodzieży słabszej, uboższej, również z ich pomocą niektóre szkoły np. państwowe gimnazja żeńskie w Grodnie, w Łomży urządzały kolonje letnie dla części swej młodzieży w zdrowych i ładnych miejscowościach.

Wydatki

na szkolnictwo za okres budżetowy 1931/1932

W y d a t k i			
Sumy budżetowe	Osobowe	Rzeczowe	Razem
Oświata pozaszkolna		7.743.40	7.743.40
Inspektoraty szkolne	178.777.66	51.930.40	230.708.06
Szkolnictwo powszechne	9.833.471.66	10.024.87	9,843.496.53
Seminarja nauczycielskie	955.617.80	64.647.51	1,020.265.31
Szkolnictwo średnie ogóln.	1.296.764.10	4.355.34	1,301.119.44
Szkolnictwo zawodowe	532.838.11	50.262.75	583.100.86
Zasiłki na szkolnictwo prywatne	47.381.81		47.381.81
	12.844.851.14	188.964.27	13,033.815.41

W y d a t k i		
Sumy niebudżetowe	Rzeczowe	Razem
Wydatki na szkolnictwo z funduszu specjalnego "Kasa administracyjna"		
Inspektoraty szkolne	34.859.90	34.859.90
Szkolnictwo powszechne	525.80	525.80
Seminarja nauczycielskie	183.287.95	183.287.95
Szkolnictwo średnie	528.415.56	528.415.56
Szkolnictwo zawodowe	75.140.90	75.140.90
Zasiłki na szkolnictwo prywatne zawodowe, udzielone z funduszu specjalnego na rzecz szkół zawodowych.	149.200.-	149.200.-
Razem sumy niebudżetowe	971.430.11	971.430.11

S P R A W O Z D A N I E

z działalności Izby Skarbowej w Białymstoku
za okres budżetowy 1931/32.

Zadania Izby Skarbowej. Do najważniejszych zadań Izby Skarbowej w roku budżetowym 1931/32 należało: nadzór nad należytem wykonywaniem prac, związanych z wymiarem i poborem podatków bezpośrednich, opłat stemplowych i danin pokrewnych przez Urzędy Skarbowe oraz nadzór nad należytem wykonywaniem przez Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych dozoru i kontroli przedsiębiorstw, wyrabiających lub handlujących towarami, będącymi przedmiotem monopolów państwowych, względnie towarami, obciążenymi podatkami spożywczymi, tudzież podniesienie sprawności wszystkich agend podległych władz skarbowych ze szczególnem uwzględnieniem agend działów egzekucyjnych w drodze odpowiedniego szkolenia personelu w kierunku znajomości ustaw i objawów życia gospodarczego.

Polityka podatkowa. Wymiar i pobór podatków bezpośrednich, jak to wynika z ich konstrukcji, ustalonej poszczególnymi ustawami, jest ściśle uzależniony od ogólnej sytuacji gospodarczej w danym roku podatkowym oraz od szczególnej sytuacji tych czy innych działów gospodarczych, a ponieważ ubiegły rok wobec ciągłego spadku cen ziemiopłodów, surowców i artykułów handlowych oraz pogłębianie się kryzysu nie przyniosł żadnej poprawy w ogólnej sytuacji gospodarczej, a przedewszystkiem nie poprawił położenia rolnictwa, dlatego wymiar i pobór podatków bezpośrednich w roku 1931 uległ dość poważnej niższce w porównaniu z rokiem 1930.

Stan gospodarczy okręgu oraz poszczególnych gałęzi gospodarstwa w przybliżeniu ilustrują kwoty wymierzonych podatków dochodowego i przemysłowego od obrotu, oparte na dochodach i obrotach.

Równocześnie oprócz konieczności uwzględnienia przy wymiarze tych podatków rzeczywistego stanu gospodarczego, prace władz skarbowych w tym względzie, pomimo niepomyślnej w dalszym ciągu sytuacji gospodarczej, cechuje stała troska o to, aby zapewnić Skarbowi Państwa wpłaty dostateczne dla pokrycia przewidzianych budżetem wydatków a przytem nie rujnować warsztatów pracy i źródeł dochodu.

Wymiar podatków bezpośrednich i rozkład na poszczególne grupy gospodarcze. W uwzględnieniu tych dwóch czynników wymiar podatków bezpośrednich i rozkład ciężaru ich na poszczególne grupy gospodarcze przedstawia się w roku 1931 następująco:

1/ Podatek dochodowy, wymierzony od dochodów osiągniętych:

	w r. 1930.	w r. 1931.	
a/ z gruntów	763.409 zł.	1.197.636 zł.	o 36,3 % więcej
b/ z budynków	596.989 "	634.199 "	o 6,2 % więcej
c/ z przedsiębiorstw przemysłowych	1.044.333 "	965.388 "	o 7,6 % mniej
d/ z przedsiębiorstw rzemieślniczych	320.303 "	300.480 "	o 6,2 % mniej
e/ z przedsiębiorstw handlowych	4.300.743 "	1.678.552 "	o 61 % mniej
f/ od zajęć przemysłowych i wolnych zajęć zawodowych	380.325 "	601.378 "	o 58,1 % więcej
			o g ó ł e m: 7.840.329 zł. 4.943.406 zł. o 36,9 % mniej

Udział procentowy poszczególnych grup gospodarczych w wymiarze podatku dochodowego przedstawia się następująco: handel - 34%, przemysł - 19,5%, nieruchomości gruntowa - 15,4%, nieruchomości budynkowa - 12,8%, wolne zawody i zajęcia przemysłowe 12,2% i rzemiosła - 6,1%. Liczby te wskazują, że największe kwoty wymierzonego podatku dochodowego przypadają na płatników osiągających dochód z przedsiębiorstw handlowych, znacznie mniejsze zaś w przedsiębiorstwach przemysłowych, a następnie z nieruchomości gruntowych, z nieruchomości budynkowych i wolnych zawodów, a najmniejsze z przedsiębiorstw rzemieślniczych.

Rażąco duża niższka w wymiarze podatku dochodowego w porównaniu z rokiem ubiegłym a zwłaszcza z przedsiębiorstw handlowych o 61% i z nieruchomości gruntowej o 36,3% znajduje uzasadnienie w kryzysie gospodarczym, zwyżkę natomiast w wymiarze tegoż podatku o 58,1% w stosunku do roku ubiegłego, dla płatników, osiągających dochód z zajęć przemysłowych i wolnych zajęć zawodowych, tłumaczyć należy tą okolicznością, że źródło to w roku ubiegłym nie było należycie podatkowo wykorzystane.

2/ Podatek przemysłowy od obrotu wymierzono:

	w r. 1930.	w r. 1931.
a/ dla przedsiębiorstw handlowych	6.047.483 zł.	4.665.066 zł.
b/ dla przedsiębiorstw przemysłowych	2.055.790 "	1.756.885 "
c/ dla przedsiębiorstw rzemieślniczych	577.799 "	357.273 "
d/ dla zajęć przemysłowych i wolnych zajęć zawod.	202.631 "	170.189 "

Ogółem kwota wymierzonego podatku przemysłowego od obrotu wynosi - 6.949.413 a w roku 1930 - 9.883.703 t.j. zniżka podatku wynosi - 1.934.290, czyli 21,8%.

Udział procentowy poszczególnych grup płatników w wymiarze podatku przemysłowego od obrotu wynosi na przedsiębiorstwa handlowe - 67,1%, na przedsiębiorstwa przemysłowe - 25,3%, na przedsiębiorstwa rzemieślnicze - 5,1% i na zajęcia przemysłowe i wolne zajęcia zawodowe - 2,5%.

Stosunek udziałów poszczególnych grup gospodarczych w wymiarze podatku przemysłowego od obrotu jest mniej więcej podobny do udziałów tychże grup w wymiarze podatku dochodowego z wyjątkiem nieruchomości gruntowych i budynkowych, od których podatek przemysłowy nie jest wymierzany. Zniżka podatku przemysłowego o 21,8% w porównaniu do roku 1930 ma uzasadnienie w zmniejszeniu się ilości płatników, ogólnej stagnacji w handlu i przemyśle oraz w spadku cen na towary, tudzież w zwolnieniu od tego podatku płatników ubogich.

Opodatkowanie handlu. Wyżej wyszczególnione kwoty podatków dochodowego i przemysłowego od obrotu stwierdzają, że w okręgu Izby Skarbowej naogół handel zajmuje wybitne miejsce w życiu gospodarczym, o czym świadczy również ilość wykupionych w roku 1931 świadectw przemysłowych zarówno rocznych jak i półrocznych.

Z ogólnej liczby 24.949 świadectw przemysłowych, wykupionych na rok 1931, przypada na przedsiębiorstwa handlowe - 19.596, podczas gdy na przedsiębiorstwa przemysłowe i rzemieślnicze wykupiono tylko 5.220, a na zajęcia przemysłowe zaledwie 133.

Pogłębiający się w dalszym ciągu kryzys gospodarczy, wywołany dalszym spadkiem cen tak na rynku polskim jak i na rynkach zagranicznych, tudzież ciasnotą wewnętrznego rynku zbytu oraz zamykaniem rynków zagranicznych dla produkcji rolniczej i przemysłowej - spowodował upadek handlu w porównaniu z rokiem 1930, co wyraziło się w zmniejszeniu liczby wykupionych świadectw przemysłowych o 5,7%, a w obniżeniu ogólnej kwoty wymierzonego przedsiębiorstwom handlowym podatku dochodowego o 61%, a przemysłowego od obrotu o 22,9%.

Zniżka wymiaru podatku przemysłowego od obrotu, zaznaczyła się we wszystkich branżach i wynosi od 7,1% /branża cukiernicza/ do 54% /w branży maszyn i narzędzi rolniczych/.

Nieznaczna wyższa obrotów o 0,3% zaznaczyła się tylko w handlu wyrobami monopolu tytoniowego.

Opodatkowanie rolnictwa. Drugą grupą gospodarczą z punktu widzenia osiąganych z tego źródła dochodów skarbowych jest rolnictwo. Rolnictwo zajmuje drugie miejsce po handlu, gdyż główne dochody podatkowe osiągane z tego źródła we formie podatku gruntowego i podatku dochodowego, w roku 1931 wynoszą: podatek dochodowy - 763.409 zł. i podatek gruntowy 3.535.671 zł., co stanowi razem 4.299.080 zł. Naogół kryzys gospodarczy najbardziej dotkliwie dał się odczuć w rolnictwie z powodu ciągle trwającej dużej zniżki cen produktów rolnych i dlatego zarówno kwoty wymierzonego rolnikom podatku dochodowego, jak i wpływy z tytułu tego podatku i podatku gruntowego uległy znacznej niższej w porównaniu z latami poprzednimi.

Opodatkowanie przemysłu. Sytuacja w przemyśle uległa dalszemu pogorszeniu i skutkiem tego obroty wsz. st. g. z. zi. przemysłu za małymi wyjątkami znacznie zmniejszyły się. Zwiększenie produkcji, a zatem obrotów i wymiarów podatku przemysłowego od obrotu i podatku dochodowego zarysowało się tylko w przemyśle elektrycznym, chemicznym i mydlarskim.

Opodatkowanie rzemiosła. Rzemiosła również w znacznym stopniu odczuły depresję gospodarczą, wykazując w ogólnej kwocie wymierzonego podatku przemysłowego od obrotu zniżkę w wysokości 38%, a dochodowego o 6,2% w porównaniu do roku ubiegłego.

Opodatkowanie wolnych zajęć przemysłowych. W opodatkowaniu wolnych zajęć przemysłowych, pomimo zmniejszenia się obrotów zaznaczyła się znaczna wyższa wynosząca 57,8% w opodatkowaniu tej grupy płatników podatkiem dochodowym, co tłumaczy się, jak zaznaczono wyżej - nienależytym wykorzystaniem tych źródeł dochodu w roku ubiegłym.

W końcu zaznacza się, że przy wymiarze podatku dochodowego za rok 1931 za podstawę wymiaru służyły zasadniczo dochody z roku 1930 a przy wymiarze podatku obrotowego za r. 1931 obroty z r. 1931.

Wpływy i polityka ulg podatkowych. Stale wzrastający kryzys gospodarczy i notoryczny u wszystkich płatników, brak gotówki z jednej strony, a troska o utrzymanie prelimitowanych wpływów podatkowych z drugiej strony, włożyły na Izbę Skarbową obowiązki wyjątkowej natury.

Na politykę ulg podatkowych trzeba było zwrócić szczególną uwagę i prowadzić ją pod kątem dbałości o utrzymanie warsztatów pracy, udzielać daleko idących ulg i odroczeń, a jednocześnie dążyć do utrzymania wpływów podatkowych na niezbędnym poziomie.

Na ogólną sumę zaległości w podatkach bezpośrednich, wynoszących w dniu 1 kwietnia 1932 r. sumę zł. 31.942.642, suma zaległości odroczonej względnie rozłożonej na raty wynosiła w tymże dniu zł. 5.925.425, czyli 18,6%, z tego w podatku gruntowym na ogólną sumę zaległości, wynoszących w dniu 1-go kwietnia 1932 r. zł. 4.400.809, odroczone lub rozłożone na raty kwotę 2.474.912 zł. to znaczy 56,2%, licząc w tem i ulgi z tytułu odroczeń, przysługujące rolnikom z mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r. /D.U.R.P. Nr. 31, poz. 319/.

Wpływy podatkowe za okres budżetowy 1931/32, jak wykazuje podane niżej zestawienie zmniejszyły się w stosunku do tegoż okresu 1930/31 o 5.585.797, czyli o 22,5%.

	1930/31	1931/32
podatki bezpośrednie	24.805.336	19.219.539

Wychodząc z założenia, że zabezpieczenie hipoteczne zaległości podatkowych na nieruchomościach, jest niekorzystne dla interesów płatników, albowiem staje na przeszkodzie do

zbywania nieruchomości lub obciążania dalszymi wierzytelnościami przed uregulowaniem należności podatkowych, hipotecznie zabezpieczonych. Izba Skarbowa stosowała ten środek tylko w wyjątkowych wypadkach względem płatników, zalegających z większymi kwotami, a mianowicie w 15 urzędach skarbowych za cały okres budżetowy 1931/32 dokonano 204 zabezpieczeń na ogólną kwotę 2.085.434 zł, należności na rzecz Skarbu Państwa i 193.117 zł, na rzecz Związków Komunalnych.

Na ogólną sumę zł. 19.219.539 wpływów z tytułu podatków bezpośrednich uiszczono dobrowolnie 15.546.279 zł, a ściągnięto przymusowo zaledwie 3.873.260 zł, czyli 20,2%.

Izba Skarbowa w miarę możliwości unikała ściągania należności podatkowych w drodze przymusowej sprzedaży publicznej, mając na względzie przeżywany kryzys gospodarczy oraz okoliczność, że przeprowadzenie sprzedaży ruchomości z licytacji podrywa kredyt i zagraża egzystencji gospodarczej płatników i w konkretnych wypadkach stosowała daleko idące ulgi podatkowe.

Z tego też powodu przeprowadzono stosunkowo małą ilość licytacji, gdyż na ogólną liczbę 91.134 protokołów fantowania dokonano w okresie budżetowym zaledwie 5.090 licytacji. Stosunek procentowy licytacji do protokołów fantowania wyraża się w 5,6%.

Sprawa odwołań. Izba Skarbowa położyła szczególny nacisk na załatwianie odwołań wniesionych przeciw wymiarom podatków i w przyspieszonym tempie i z nakładem dużej pracy wykonała to zadanie, załatwiając w czasie od 1.IV.1931 r. do 31.III.1932 na ogólną ilość 22.549 odwołań - 20.026.

Ponadto na skutek wniesionych podań i orzeczeń Okręgowego Urzędu Ziemskiego, Izba Skarbowa wydała 237 decyzji o sprostowanie przestrzeni i klas gruntów oraz podatku gruntowego i 110 decyzji o zwolnienie od państwowego podatku gruntowego na przeciąg dwóch lat z powodu scalenia gruntów. Urzędy skarbowe załatwiły 442 spraw o sprostowanie przestrzeni i klas gruntów.

Opłaty stemplowe i daniny pokrewno. W dziale opłat stemplowych i danin pokrewnych dokonano

Opłaty stemplowe.

Wymiary doraźne. W roku 1930/31 przedstawiono do wymiaru w okręgu Izby 6.337 pism, w roku 1931/32 - 6.883. Wymierzono doraźnie opłat w roku sprawozdawczym zł. 135.262,70, czyli o 4% mniej niż w roku poprzednim.

Wymiary nakazowe. Wpłynęło do urzędów - 5.270 spraw, t.j. więcej o 1%. Do załatwienia miały urzędy skarbowe wraz z zaległością z lat poprzednich w r. 1931/32 - 3.368 spraw, t.j. mniej o 50% niż w roku poprzednim. Załatwiły urzędy skarbowe - 6.149 spraw, t.j. więcej o 13%. Zaległość końcowa niezakończonych spraw nakazowych wynosiła na dzień 31.III.32 r. 11 tylko 219, t.j. zaległość niezakończonych spraw zmniejszyła się o 81% w stosunku do roku poprzedniego. Wymierzono opłat stemplowych zł. 188.573,29 oraz podwyżek zł. 491.896,25, t.j. w roku sprawozdawczym wymierzono opłat mniej o 5% natomiast podwyżek więcej o 34%.

Akcja kontrolna. Dokonano kontroli 7.165, t.j. o 36 wię-

cej. Ujawniono brak opłat stemplowych - zł. 46.548,30 t.j. więcej o 54% niż w roku poprzednim.

Akcja sprzedaży znaków stemplowych za pomocą dystrybutorów. Sprzedaż dokonywa się za pomocą 1.128 dystrybutorów, z których 303 dawniejszych i 825 wyznaczonych w m-cu sierpniu r. 1930 w celu przysunięcia podaży znaków stemplowych jak najbliżej do konsumenta i ewentualnego zwiększenia wpływów do Skarbu z tego źródła dochodu.

Dystrybutorzy dawniejsi nabyli znaków stemplowych za zł. 995.681,70 t.j. o 36% mniej niż w roku poprzednim. Spadek zakupu znaków stemplowych przez dystrybutorów dawniejszych, mających siedzibę przeważnie w miastach, miasteczkach oraz ośrodkach handlowo-przemysłowych, uzasadnia się przede wszystkim przeżywaną ciężką sytuacją gospodarczą i tylko w pewnym bardzo nieznaczonym stopniu wyznaczeniem dystrybutorów - wiejskich.

Dystrybutorzy wyznaczeni w r. 1930 nabyli znaków stemplowych na zł. 406.045,00, czyli o 42% więcej. Zwiększenie się zakupu znaków stemplowych i to w okresie kryzysu gospodarczego przez nowo wyznaczonych dystrybutorów, mających siedzibę przeważnie na wsi, wskazuje dosadnie, że szerokie masy ludności wiejskiej coraz więcej zapoznają się z przepisami ustawy o opłatach stemplowych, że znak stemplowy dociera do najgłębszych zakątków województwa i że rozszerzenie sieci dystrybutorów znaków stemplowych w r. 1930 było gospodarczo celowe. Spadek zakupu znaków stemplowych przez dystrybutorów dawniejszych wyniósł w ciągu roku 1931/32 - zł. 70.809,40 a toli wartość znaków stemplowych, nabytych przez dystrybutorów nowych znacznie przewyższa ową obniżkę, mianowicie o zł. 335.235,60, o którą to sumę w ostatecznym wyniku i nastąpiło zwiększenie wartości znaków stemplowych, sprzedanych w całym okręgu Izby.

Podatek spadkowy i od darowizn. Wpłynęło spraw spadkowych w okręgu Izby - 2.364, t.j. o 17% mniej. Do załatwienia miały urzędy skarbowe wraz z zaległością z lat poprzednich 3.844 spraw, t.j. o 5% mniej niż w roku poprzednim. Załatwiono 2.987 spraw, t.j. więcej o 15%.

Zaległość końcowa tych spraw na dzień 31.III.1931 r. wynosiła 1.480 i zmniejszyła się o 43% w stosunku do stanu w roku poprzednim.

Wpłynęło spraw darowizny 2.013, t.j. mniej o 31%. Do załatwienia miały urzędy skarbowe wraz z zaległością z lat poprzednich 4.069 spraw, t.j. mniej o 25%.

Ogółem załatwiono 3.263 spraw, t.j. mniej o 2%.

Zaległość końcowa spraw darowizny wynosiła na dzień 31.III.1932 r. - 806 spraw, t.j. zmniejszyła się o 61% w stosunku do roku poprzedniego.

Wymierzono podatku spadkowego i od darowizn - zł. 1.108.617 t.j. mniej o 14%.

Wpływy opłat stemplowych i danin pokrewnych. W roku budżetowym 1930/31 wpłynęło zł. 5.057.109, w roku zaś 1931/32 wpłynęło zł. 4.025.291, czyli wpływy opłat obniżyły się w roku 1931/32 o 20,4%; w porównaniu z wpływami podatków bezpośrednich w roku 1931/32 wpływy opłat i danin pokrewnych wynoszą 21%. Zaległość ściągalna na dzień 31.III.1932 r. wynosiła 1.408.721 złotych.

Podatki pośrednie. W ubiegłym okresie w okręgu Izby Skarbowej dozorowi czynników akcyzowych podlegały niżej wymienione przedsiębiorstwa:

gorzelń czynnych /kamp/	31
rektyfikacji spirytusu	1
browarów	10
wytwórni wina i miodu	14
octowni	4
lakierni	1
wytwórni perfum	1
wolnych składów soli	12
państwowych wytwórni wódek	1
państwowych fabryk tytoniowych	1
fabryk wódek gatunkowych	1
fabryk kwasu octowego	1
państwowych magazynów tytoniowych	2
państwowych wytwórni wódek	6
komisowych hurtowni wódek	2
hurtowni tytoniowych	24
miejsce detalicznej sprzedaży win i wódek	526
miejsce detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych	3.510
piwiarni i hurt. składów piwa	1.671
kawiaren, herbaciarni, jadłodajni, sklepów artykułów spożywczych i innych przedsiębiorstw niekoncesjonowanych	5.823

Ogółem: 11.640.

Rok ubiegły przeszedł pod znakiem energicznej walki z tajnym gorzelnictwem, nielegalnym plantowaniem tytoniu, w których to czynnościach cennej współpracy udzieliła Policja Państwowa. Skutkiem powyższego sporządzono protokółów: a/ za tajne gorzelnictwo 25, b/ za nielegalne plantowanie tytoniu 546, c/ za inne rodzaje przekroczeń akcyz-monopolowych 3.062.

Produkcja i obroty położonych w tutejszym okręgu przedsiębiorstw wyraziła się następująco:

a/ wypędzono spirytusu w gorzelniach	981.268 l.
b/ oczyszczono spirytusu monopolowego	530.579 "
c/ wyprodukowano wódek gatunkowych	3.425 "
wyprodukowano:	
d/ piwa	64.385 "
e/ wina	65.040 "
f/ miodu syconego	19.906 "
g/ wódek monopolowych	907.565 "
h/ spirytusu do celów leczn./rozlew/	74.767 "
i/ lakiery i politory	21.961,600 kg.
j/ spirytusu skażonego	115.715 l.
k/ perfum i wody kolońskiej	6.036,490 kg.
l/ octu ze spirytusu	214.414 l.
m/ kwasu octowego surowego	494.951 l.

W okresie ubiegłym tytułem akcyz i monopolów wpłynęło:

a/ z monopolu spirytusowego 17.947.687,51 zł.
/o 5.391.591,93 zł. mniej od okresu poprzedniego/

b/ z monopolu tytoniowego 20.863.746,25 zł.
/o 1.293.037,33 zł. mniej od okresu poprzedniego/

c/ opłat patentowych 98.609,29 zł.
/mniej o 32.175,09 zł./

Działalność Izby Skarbowej i podległych jej organów w zakresie akcyzowo monopolowym w wynikach swoich nie da się ująć w cyfry. W przeciwstawieniu do agend podatków bezpośrednich tutaj wyniki pracy przyczyniają się raczej pośrednio do wzmożenia wpływów Skarbu Państwa z tej dziedziny a to przez dozorowanie odnośnych źródeł dochodu, przez zapobieganie nielegalnej konsumpcji wykrywaniu i karaniu przestępstw.

Zamierzenia Izby Skarbowej na przyszłość. Zamierzenia Izby Skarbowej co do dalszej pracy idą jak i w latach poprzednich, w kierunku uzyskania z podatków bezpośrednich wpływów możliwie w wysokości zapewniającej Skarbowi Państwa proporcjonalnie do terenu - równowagę budżetową przy jednoczesnym dążeniu do uwzględnienia ciężkiej sytuacji gospodarczej płatników.

Również Izba Skarbowa dążyć będzie do przeprowadzenia w całej rozciągłości zasady sprawiedliwości i równomierności przy rozkładzie ciężaru podatkowego na wszystkie grupy gospodarcze.

W szerokiej mierze stosować będzie wszelkie ulgi w granicach służących jej uprawnieniom i udogodnieniom w spłacie podatków z wykluczeniem atoli od tego płatników opornych, którzy wskutek jawnej złości woli dopuścili się do zaległości, jakich by nie mieli, gdyby lojalnie wypełniali swój obowiązek podatkowy.

S P R A W O Z D A N I E

działalności Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Białymstoku
za rok budżetowy 1931/32.

Teren działalności Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Białymstoku w okresie sprawozdawczym obejmował 11 powiatów wchodzących w skład województwa białostockiego, a mianowicie augustowski, białostocki, bielski, kolneński, łomżyński, ostrołęcki, ostrowski, sokolski, suwalski, szczuczyński i wysokomazowiecki. Pozostałe dwa powiaty województwa białostockiego: grodzieński i wołkowyski należały do zakresu działania Nowogródzkiego Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Urodnie. W okresie sprawozdawczym na terenie działania Okręgowego Urzędu Ziemskiego istniało 11 Powiatowych Urzędów Ziemskich z siedzibami w miastach powiatowych.

Kryzys gospodarczy przeżywany przez cały kraj odbił się również bardzo silnie na działalności Okręgowego Urzędu Ziemskiego, który mając do dyspozycji uszczuplone kredyty zmuszony był również ograniczyć znacznie prowadzone przez siebie w roku budżetowym 1931/32 prace związane z przebudową ustroju rolnego.

Ze względu na różne rodzaje prac związanych z przebudową ustroju rolnego, prowadzone przez Okręgowy Urząd Ziemski, sprawozdanie niniejsze dzieli się na szereg działów, ujmujących poszczególne rodzaje prac.-

1. Scalanie gruntów. Prace scalenia gruntów stanowiły w okresie sprawozdawczym najważniejszy dział prac Okręgowego Urzędu Ziemskiego z uwagi na to, że akcja scalenia gruntów, której potrzeba ze względu na skomplikowaną szachownicę, w jakiej znajdują się gospodarstwa rolne szczególnie na wsiach drobnoszlacheckich, daje się dotkliwie zainteresowanym odczuwać, jest przedmiotem bardzo żywego zainteresowania się ludności. Zgłoszenia o przeprowadzenie scalenia wpływające od zainteresowanych wsi były tak liczne, że zadośćuczynienie im przekraczało zarówno techniczne jak i finansowe możliwości Okręgowego Urzędu Ziemskiego i cały szereg wsi, które złożyły wnioski o scalenie, zmuszony jest po parę lat oczekiwać na rozpoczęcie w nich prac pomiarowych.-

Plan prac scalenia gruntów w roku budżetowym 1931/32 ze względu na ograniczenia budżetowe, wynikające z przeżywanego przez cały kraj kryzysu gospodarczego, musiał w stosunku do lat poprzednich ulec ograniczeniu, jednak pomimo to obszar, na którym w 1931/32 roku budżetowym były prowadzone prace pomiarowe związane ze scaleniem obejmował 393.624 ha. Przy opracowywaniu omawianego planu Okręgowy Urząd Ziemski miał na uwadze konieczność przede wszystkim wykończenia i kontynuowania prac już rozpoczętych w latach ubiegłych, gdzie

zahamowanie prac naraziłoby zainteresowanych na dotkliwe straty, natomiast ze względu na oszczędności budżetowe zmuszony był ograniczyć bardzo znacznie ilość prac nowych.

Prace pomiarowe związane ze scaleniem Okręgowy Urząd Ziemski prowadził częściowo przy pomocy własnego personelu mierniczego, głównie jednak przy pomocy zakontraktowanych przez siebie mierniczych przysięgłych. Zawieranie umów z mierniczymi prywatnymi bezpośrednio przez uczestników scalenia nie miało miejsca.

Ograniczenie ilości nowych robót scaleniowych, jakie ze względu na oszczędności budżetowe Okręgowy Urząd Ziemski zmuszony był zastosować, wywołało prośby o rozpoczęcie prac od całego szeregu wsi, które od dłuższego czasu oczekiwały na rozpoczęcie w nich prac scaleniowych, jednak prośbom tym Okręgowy Urząd Ziemski zadośćuczynić nie mógł ze względu na ograniczone kredyty.

Dopiero zarządzenie Ministerstwa Reform Rolnych zezwalające na uruchamianie prac pomiarowych we wsiach, które zobowiązały się do zaliczkowego pokrywania kosztów prac scaleniowych w miarę postępu prac, pozwoliło Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu uruchomić pewną ilość nowych prac pomiarowych, a mianowicie rozpoczęto prace pomiarowe w 25-iu wsiach obejmujących 1.666 gospodarstw o łącznej powierzchni 12.347 ha. Wyniki prac scalenia gruntów w okresie sprawozdawczym przedstawiają się następująco:

Ukończono prace na gruncie /okazano projekty scalenia uczestnikom scalenia/ w 142 obszarach scalenia, obejmujących 11.599 gospodarstw o łącznym obszarze 83.886 ha.

Zostało zatwierdzone przez Okręgową Komisję Ziemską 120 projektów scalenia, obejmujących 8.633 gospodarstwa o łącznym obszarze 66.392 ha.

Dowody pomiarowe wykończone i zatwierdzone w okresie sprawozdawczym dotyczą 122 obiektów scalonych, obejmujących 8.056 gospodarstw o łącznym obszarze 55.140 ha.

Ogółem zaś od początku istnienia Urzędów Ziemskich do dnia 31 marca 1932 roku na terenie działania Okręgowego Urzędu Ziemskiego zostało scalone /projekty scalenia okazane uczestnikom/ 1.239 jednostek administracyjnych o łącznym obszarze 563.038 ha.

W stosunku do planu prac na rok budżetowy 1931/32 przewidywanego wykonanie ogółem 73.879,8 ha obliczeniowych zostało w tymże okresie wykonane 65.200,5 ha obliczeniowych czyli 88,3% prac zakreślonych planem. Niezupełne wykonanie zakreślonego na rok budżetowy 1931/32 planu prac wynikało stąd, że wobec ograniczeń budżetowych Okręgowy Urząd Ziemski zmuszony był osłabić tempo prac, aby przez to osiągnąć zmniejszenie wydatków.

Obszar gruntów wymagających scalenia jest jeszcze dość znaczny, gdyż na dzień 1 kwietnia 1932 roku pozostawało w szachownicy 1.991 jednostek administracyjnych, obejmujących 83.737 gospodarstw o łącznym obszarze 690.424 ha, z których na części prace miernicze były już w toku.

W związku ze scaleniem gruntów Okręgowy Urząd Ziemski prowadził akcję regulacji hipotek scalonych gospodarstw i w tym zakresie wyniki przedstawiają się następująco:

Zgłoszono w Wydziałach Hipotecznych wnioski o wywołaniu do pierwsiastkowej regulacji hipotecznej odnośnie 59 jednostek administracyjnych, obejmujących 3.254 gospodarstwa o łącznym obszarze 37.721 ha.-

Sprostowano wpisy hipoteczne odnośnie jednej jednostki hipotecznej.

Zamknięto z urzędu regulację hipoteczną odnośnie 141 jednostek administracyjnych obejmujących 6.205 uregulowanych gospodarstw o łącznym obszarze 47.491 ha, gdzie właściciele gospodarstw w przepisany termin zamknięcia regulacji hipotecznej nie dokonali.-

2. Zniesienie służebności. W zakresie służebności w ciągu roku budżetowego 1931/32 zostały ukończone postępowania zniesienia służebności /zapadły zatwierdzające orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej/ odnośnie 89 wsi obejmujących 733 osady uprawnione /1.137 obecnych gospodarstw/ za wynagrodzenie w postaci 1.285 ha gruntów oraz 73.568 zł. w gotówce. Ponadto Okręgowa Komisja Ziemska orzekła o wygaśnięciu służebności odnośnie 3-ch wsi obejmujących 11 osad uprawnionych /5 obecnych gospodarstw/.

Z powyższej ilości 89 wsi, w których służebności zostały zniesione, postępowanie likwidacyjne zostało ukończone w drodze umów odnośnie 73 wsi obejmujących 560 osad uprawnionych /815 obecnych gospodarstw/ za wynagrodzenie w postaci 927 ha ziemi i 160 zł. w gotówce, odnośnie pozostałych 16 wsi obejmujących 173 osady uprawnione /322 obecne gospodarstwa/ służebności zostały zniesione w drodze postępowania przymusowego.

Prace zniesienia służebności na terenie działania Okręgowego Urzędu Ziemskiego są na ukończeniu, jednak pozostają jeszcze pewne służebności, które ze względu na wzajemną szachownicę dziedziny służebnej i władającej mogą ulec likwidacji tylko przy jednoczesnym scaleniu gruntów.-

3. Drobne regulacje. Drobne regulacje, t.j. podziały wspólnot gromadzkich i międzywioskowych oraz zamiany gruntów są przez Okręgowy Urząd Ziemski prowadzone z reguły przy innych pracach przebudowy ustroju rolnego, jako prace samodzielne wykonywane są tylko sporadycznie.

W okresie sprawozdawczym został ukończony jako praca samodzielna podział wspólnoty międzywioskowej o obszarze 659 ha pomiędzy 8 zainteresowanych jednostek administracyjnych.-

4. Pomoc kredytowa przy scaleniu gruntów. W związku z przeprowadzonymi pracami scalenia gruntów Okręgowy Urząd Ziemski udzielał pomocy kredytowej w postaci pożyczek dla gospodarstw przenoszących zabudowania na scalone działki. Pożyczek takich w okresie sprawozdawczym udzielono 606 na łączną sumę 392.950 zł. Udzielana pomoc kredytowa nie pokryła jednak zapotrzebowania ze strony zainteresowanych i wobec wyczerpania posiadanych na pomoc przy scaleniu kredytów znaczną ilość podań o pożyczki nie mogła być w roku budżetowym 1931/32 załatwiona.

Ponadto Okręgowy Urząd Ziemski udzielił 13 pożyczek w łącznej sumie 24.580 na dokupno gruntów przy scaleniu.-

5. Melioracje i budownictwo. W związku z pracami przebudowy ustroju rolnego Okręgowy Urząd Ziemski prowadził na obszarach, objętych temi pracami, prace melioracyjne, których wyniki w roku budżetowym 1931/32 przedstawiają się następująco:

Wykonano 14 ekspertyz melioracyjnych obejmujących w przybliżeniu obszar 6.761 ha oraz opracowano 31 projektów meliora-

cyjnych, obejmujących osuszenie obszaru 9.551 ha.

W wyniku przeprowadzonych ekspertyz melioracyjnych zostały wytyczone na gruncie kanały i rowy w 22-ch obiektach na obszarze 8.395 ha o łącznej długości 320.800 metrów. Prace wykonawcze na gruncie, t.j. kopanie zaprojektowanych rowów i kanałów prowadzono w 18-tu obiektach na łącznym obszarze 2.620 ha, z czego do dnia 1 kwietnia 1932 roku ukończono całkowicie roboty w 4-ch obiektach.

Melioracje prowadzone przez Okręgowy Urząd Ziemski ograniczały się jedynie do melioracji najprostszyc /osuszenia rowami otwartymi/, a to aby jaknajmniej obciążać zainteresowanych kosztami ich wykonania. Roboty melioracyjne wykonawcze prowadzone były przedewszystkiem w tych obiektach, gdzie racjonalne rozwiązanie projektów scalenia bez uprzedniego osuszenia było niemożliwym oraz w obiektach, gdzie zainteresowani zobowiązali się do wykopania rowów szarwarkiem.

Z robót prowadzonych w okresie sprawozdawczym wykonywano prace całkowicie siłami zainteresowanych /szarwarkiem/ w 13-tu obiektach, częściowo szarwarkiem i częściowo robotnikami płatnym w 4-ch obiektach i całkowicie robotnikami płatnym w jednym obiekcie. Ogółem wykopano 102.900 metrów bieżących kanałów i rowów o łącznej kubaturze 142.274 metr³.

Ponadto Okręgowy Urząd Ziemski prowadził prace związane z zaopatrzeniem w wodę nowopowstałych osiedli i w tym celu w okresie sprawozdawczym wykonano 7 ekspertyz hydrotechnicznych, obejmujących obszar 7.635 ha, oraz dokonano próbnych wierceń o łącznej głębokości 112 metrów bieżących. Ponadto została pobudowana dla osadników na gruntach państwowych jedna studnia z cembrowin betonowych z kołowrotem o głębokości 12,5 metra oraz jedna studnia wiercona z pompą o głębokości 32 metry.

W zakresie budownictwa działalność Okręgowego Urzędu Ziemskiego w okresie sprawozdawczym przedstawiała się następująco:

Okręgowy Urząd Ziemski utrzymywał początkowo 5 techników budowlanych; następnie z dniem 1 grudnia 1931 roku ilość ta na skutek koniecznych oszczędności budżetowych została zmniejszona do dwóch osób.

Przy pomocy wspomnianych techników budowlanych była prowadzona akcja doradcza i instruktorska na terenach prac agrarnych.

W związku z powyższem ogłoszono 15 pogadek technicznych, udzielono 475 porad, sporządzono i wydano stronom 56 projektów domów mieszkalnych, 73 projekty budynków inwentarskich i 27 projektów stodoł, oraz wytyczono na gruncie miejsce pod budowlę w 242 wypadkach.

Ponadto dokonano w 2.285 wypadkach kontroli zużycia pożyczek, udzielonych na zabudowanie się przy scaleniu i parcelacji, przyczem nadzorowano i udzielono porad przy budowie prowadzonej przez samych zainteresowanych, którzy otrzymali pożyczki na pobudowanie się: 153 domów mieszkalnych, 36 budynków inwentarskich i 79 stodoł.

Poza wymienionymi pracami o charakterze instruktorskim Okręgowy Urząd Ziemski, aby przyjsć z pomocą nabywcom działek z parcelacji gruntów państwowych, którzy ze względu na stan finansowy nie byli w możności pobudować się, pobudował na poszczególnych działkach 21 domów mieszkalnych, których koszty budo-

wy pokryte z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej są następnie doliczane nabywcy do ceny kupna działki i spłacane przez niego w ratach amortyzacyjnych.-

6. Parcelacja. W okresie sprawozdawczym parcelacja prowadzona na terenie działania Okręgowego Urzędu Ziemskiego dała wyniki następujące:

a/ parcelacja rządowa:	12 obiektów o łącznym obszarze	842,60ha,
b/ parcelacja instytucyjna:	4 obiekty o łącznym "	67,35 "
c/ parcelacja prywatna:	61 obiektów o łącznym "	1.703,20 "

Razem 77 obiektów o łącznym obszarze 2.613,15ha

Parcelację gruntów państwowych w roku budżetowym 1931/32 prowadził tylko Okręgowy Urząd Ziemski. Państwowy Bank Rolny rozpoczął parcelację dóbr ziemskich Kurowo, obszaru 533 ha, nabytych na licytacji w 1930 roku, położonych w powiecie wysokomazowieckim, jednak parcelacji tej nie ukończył.

Z rozparcelowanego przy parcelacji gruntów państwowych obszaru 842,60 ha zużyto 27% obszaru na gospodarstwa samodzielne, 65% obszaru na parcele budowlane i około 6% obszaru na wyłączenia na cele kościelne i t.p.

Z obszaru 1.770,55 ha rozparcelowanego z gruntów prywatnych zużyto około 48% na utworzenie gospodarstw samodzielnych i około 52% na działki dodatkowe do już istniejących gospodarstw.

Ogólnie biorąc parcelacja na terenie Okręgu bardzo osłabła, gdyż zapas gruntów państwowych został prawie całkowicie wyczerpany, zmniejszył się również bardzo znacznie zapas ziemi w majątkach prywatnych. W dziedzinie parcelacji gruntów prywatnych zamarła prawie zupełnie działalność instytucji upoważnionych, gdyż właściciele wolą dokonywać czynności parcelacyjnych osobiście.

Ponadto na osłabienie parcelacji wpłynął bardzo silnie i przeżywany kryzys gospodarczy, skutkiem którego osłabł ogromnie popyt na ziemię przy parcelacji gruntów prywatnych, jakkolwiek zaofiarowanie ziemi do parcelacji było znaczne.

W związku z kryzysem gospodarczym dała się zaobserwować poważna zniżka cen ziemi na terenie Okręgu. Ceny ziemi wahały się od 400 do 1.000 zł. za ha, przy czym najczęściej spotykane ceny wynosiły 500-800 zł. za ha.-

7. Pomoc kredytowa przy parcelacji. Nabywcom gruntów z parcelacji Okręgowy Urząd Ziemski udzielał pomocy kredytowej na zagospodarowanie się oraz na uiszczenie reszty ceny kupna z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego.

W szczególności udzielono 23 pożyczki w łącznej sumie zł. 33.400 na zagospodarowanie się przy parcelacji gruntów państwowych i 26 pożyczek w łącznej sumie 35.500 zł. na tenże cel nabywcom gruntów z parcelacji majątków prywatnych. Prócz tego udzielono 47 pożyczek w łącznej sumie 159.950 zł. nabywcom gruntów z parcelacji majątków na uiszczenie reszty ceny kupna.-

8. Przewłaszczenia przy parcelacji rządowej. Tytuł własności przy parcelacji gruntów państwowych, przeprowadzonej przez Okręgowy Urząd Ziemski, przenoszony jest na nabywców w drodze orzeczeń przewidzianych w art. 61 ustawy z dnia 28.

grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej.

Orzeczeń rzeczonych w okresie sprawozdawczym Okręgowy Urząd Ziemski wydał 606 na obszar 1.334,80 ha na łączną sumę 666.297,74 zł.

Ogółem zaś do dnia 31 marca 1932 roku wydano 5.340 orzeczeń na obszar 23.133,09 ha na łączną sumę 13.364.363,62 zł.-

W dniu 31 marca 1932 roku pozostawało do wydania 1.911 orzeczeń na łączny obszar około 5.000 ha, wydaniu których stała na przeszkodzie konieczność uprzedniego uregulowania tytułu własności rozparcelowanych obiektów na Skarb Państwa.-

9. Przymusowy wykup majątków prywatnych. W okresie sprawozdawczym prowadzona była tylko jedna sprawa przymusowego wykupu majątku prywatnego, a mianowicie przymusowy wykup części majątku Nowy-Dwór, położonego w powiecie sokólskim, obszaru 139,99 ha, gdzie prace wykupowe doprowadzone zostały do ustalenia ceny szacunkowej przez Okręgowy Urząd Ziemski.-

10. Sprawy uwłaszczeniowe. Na terenie powiatów białostockiego, bielskiego i sokólskiego zakończona była akcja uwłaszczenia czynszowników i drobnych dzierżawców na zasadzie ustawy z dnia 20 czerwca 1924 roku o uwłaszczeniu ze zmianami, wprowadzoną ustawą z dnia 19 grudnia 1928 roku i w powiatach tych przy Powiatowych Urzędach Ziemskich działały Komisje Uwłaszczeniowe.

Przebieg spraw uwłaszczeniowych w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

Ze zgłoszonych do Powiatowych Komisji Uwłaszczeniowych 148 podań rozstrzygnięto przez te Komisje 11 spraw, pozostało 137 spraw w okresie sprawozdawczym rozstrzygnięto być nie mogły wobec konieczności przeprowadzenia uprzednio dodatkowych dochodzeń.-

11. Opieka nad gospodarstwami, powstałymi w wyniku przebudowy ustroju rolnego. Od 1928 roku Okręgowy Urząd Ziemski prowadzi akcję opieki nad gospodarstwami scalonemi i powstałymi w wyniku parcelacji, której zadaniem jest umożliwienie gospodarstwom, które wskutek poddania ich przebudowie znalazły się w nowych zupełnie dla siebie warunkach, jak najszybszego i właściwego zorganizowania wszystkich działów gospodarstwa.

Otoczenie jednak bezpośrednią opieką wszystkich gospodarstw, których corocznie podlegało przebudowie po kilkanaście tysięcy jest zadaniem przekraczającym możliwości Okręgowego Urzędu Ziemskiego i stąd akcja opieki obejmuje tylko część gospodarstw, traktowanych jako propagandowe.

Wspomnianą akcję opieki Okręgowy Urząd Ziemski prowadzi za pośrednictwem Wojewódzkiego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych oraz Zakładu Doświadczalnego w Kisielnicy, które otrzymywały specjalne zasiłki na ten cel.

W prowadzeniu wspomnianej akcji opieki brało udział 21 instruktorów, z których 10 było całkowicie opłacanych z funduszy Ministerstwa Reform Rolnych, oraz inspektor organizacji gospodarstw, kierujący rzeczoną akcją, a urzędujący przy Okręgowym Urzędzie Ziemskim.

Pod opieką wspomnianych instruktorów znajdowało się na obszarze województwa białostockiego 356 gospodarstw, z których

49 gospodarstw prowadziło pod nadzorem instruktorów rachunkowość rolniczą.

Gospodarstwa poszczególne obejmowane są akcją opieki na okres trzechletni, który, jak wykazała praktyka, jest wystarczającym do należytego nastawienia gospodarstwa, poczem opieką są obejmowane następne gospodarstwa. Z liczby wymienionych wyżej 356 gospodarstw, 118 gospodarstw znajdowało się pod opieką przez pierwszy rok, 146 gospodarstw - przez dwa lata i pozostałe 92 - przez 3 lata. Ponadto w okresie sprawozdawczym zakończono akcję opieki w stosunku do 60 gospodarstw, które przeszły wspomniany 3-letni okres organizacji.

Poza pracą nad wymienionymi gospodarstwami Okręgowy Urząd Ziemiński zwrócił uwagę na propagandę uprawy łąk zmeliorowanych i w tym celu prowadzono w 25-iu miejscowościach poletka pokazowe uprawy, nawożenia, obsiewu i pielęgnacji łąk.-

12. Zamierzenia na lata następne. W programie prac na lata najbliższe jako prace najważniejsza wysuwają się scalenia gruntów połączone z niezbędnymi melioracjami oraz zakończenie likwidacji służebności, pozostających jeszcze na terenie Okręgu.

Również jako jedna z najpilniejszych prac traktowane jest wydanie orzeczeń przenoszących tytuły własności na nabywców działek z parcelacji gruntów państwowych, którzy takich orzeczeń jeszcze nie otrzymali oraz zabudowanie przynajmniej części działek utworzonych przy parcelacji w powiatach augustowskim i suwalskim.-

S P R A W O Z D A N I E

z działalności Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach na terenie Województwa Białostockiego za rok gospodarczy 1931/32, t.j. za czas od dnia 1.X.1931r. do 30.IX.1932r.

1. Powierzchnia i podział administracyjny. Lasy państwowe Dyrekcji Siedleckiej na terenie województwa białostockiego zajmują obszar około 312.400 ha i podzielone są na 40 nadleśnictw, z których 38 leży w województwie białostockim całkowicie, a 2 częściowo. W skład powyższych 40 nadleśnictw wchodzi 165 leśnictw.

2. Eksploatacja lasów. W roku sprawozdawczym powierzchnia cięć na terenie województwa białostockiego wyniosła około 2.260 ha, a więc była niższa od powierzchni przewidzianej etatem cięć i wynoszącej 2.440 ha.

Wyrób drewna prowadzono zasadniczo kosztem Skarbu Państwa, we własnej administracji, sposobem gospodarczym bez pomocy prywatnych przedsiębiorców. Drobni nabywcy częściowo wyrabiali zakupowane drewno własnym staraniem.

W programie eksploatacji położono największy nacisk na zaopatrzenie w surowiec własnych tartaków, by te mogły pracować w/g maksymalnych norm swojej produkcji.

Pozatem prowadzono w dużym zakresie przerób drewna na sortymenty ciosane: ślipry, timbry, podkłady kolejowe oraz klepkę. Sortymenty te przeważnie produkowano na eksport.

Drewno nieprzeznaczone do przetarcia na tartakach ani do przerobu w sortymenty ciosane wyrabiano dla sprzedaży na rynku wewnętrznym detalicznej /dla ludności wiejskiej/ i częściowo hurtowej.

Wielki nacisk położono także na wyzyskanie niektórych cennych gatunków liściastych drewna, a mianowicie: dębiny fornirowej, olszy, przydatnej na wyrób dykty, oraz osiki zapalczanej.-

3. Zakłady przemysłowe. Prowadzono we własnym zarządzie 6 tartaków: w Czarnej-Wsi /powiat sokólski/, w Walikach /powiat białostocki/, w Augustowie, w Prociecznie /powiat suwalski/, w Nurcu /powiat bielsko-podlaski/, w Łysych /powiat ostrołęcki/.

Powyższe tartaki przetarły w roku sprawozdawczym około 215.000 m.³ drewna okrągłego.

Celem zorganizowania przerobu olszy fornirowej we własnym zarządzie Dyrekcja latem 1932 roku wydzierżawiła fabrykę dykt w Dojlidach /własność E. Hasbacha/.

Innych zakładów przemysłowych prowadzonych we własnej administracji Dyrekcja nie posiada, zaś istniejące 9 drobnych terpentyniarni są oddane w dzierżawę prywatnym przedsiębiorcom.-

4. Sprzedaż drewna. Ludności wiejskiej sprzedano detalicznie około 33.000 m.³ drewna użytkowego, w tem około 41.000 m.³ na kredyt i około 52.000 m.³ za gotówkę; drewna opałowego

sprzedano około 262.000 mp., w tem na kredyt około 30.000 mp. i za gotówkę około 232.000 mp.

Przeciętne ceny, pobierane przy sprzedaży kredytowej wynoszą za 1 m.3 drewna użytkowego 14 zł.13 gr., za 1 mp. opału 5 zł.65 gr.; przy sprzedaży za gotówkę za 1 m.3 użytku 10 zł. 90 gr., za 1 mp. opału 3 zł.62 gr.

Pozatem ludność miejscowa nabywała także materiały tarte na tartakach. Sprzedano detalicznie około 2.000 m.3 tarcicy, w tem na kredyt około 1.000 m.3 i za gotówkę około 1.000 m.3.

Przeciętne ceny wynosiły przy sprzedaży kredytowej 39 zł. 34 gr. za 1 m.3, a przy sprzedaży za gotówkę 32 zł.72 gr.

Różnica cen drewna użytkowego, opałowego i tarcicy, uzyskanych przy sprzedaży na kredyt i za gotówkę tłumaczy się głównie jakością sprzedanych sortymentów, a pozatem wywierało tu wpływ udzielanie przy sprzedaży gotówkowej rabatu do 10%.

Przy sprzedażach na kredyt zasadniczo rozkładano spłaty na 1 rok, a w gminach pogranicza pruskiego i litewskiego na dwa lata. Terminy tych spłat na prośbę zainteresowanych w większości wypadków były odraczane, jednak zawsze z obowiązkiem wpłacania choć części należności.

W roku sprawozdawczym sprzedano ludności wiejskiej materiałów drzewnych kredytowo na sumę około 800.000 zł.

Saldo zadłużenia ludności z tego tytułu z zaległościami za lata ubiegłe wynosi na dzień 1.X.1932 r. około 1.690.000 zł.

Stan zadłużenia w poszczególnych powiatach przedstawia się następująco:

powiat	suwalski	około 317.000 zł.
"	augustowski	" 157.000 "
"	suczyczyński	" 69.000 "
"	sokólski	" 74.000 "
"	białostocki	" 28.000 "
"	ostrołęcki	" 269.000 "
"	łomżyński	" 211.000 "
"	ostrów-mazowiecki	" 460.000 "
"	bielski	" 105.000 "

Przy dokonywaniu drobnych sprzedaży Nadleśnictwa czyniły nabywcom jaknajdalej posunięte ułatwienia w postaci zwiększenia ilości punktów i dni sprzedażnych.

5. Odnowienie lasu. W roku sprawozdawczym wykonano następujące prace odnowieniowe: odnowiono sztucznie 4.160 ha zrębów i halizn, dokonano poprawek upraw na powierzchni 2.280 ha i obsiano szkółek 4.400 ary.

Prace zalesieniowe są prowadzone w/g ustalonego w poprzednich latach programu, mającego na celu poza odnowieniem świeżych zrębów zalesienie starych halizn powojennych, w związku z czem powierzchnia niezalesiona z każdym rokiem wydatnie się zmniejsza.

6. Ochrona lasów. W roku sprawozdawczym nie zauważono w lasach Dyrekcji inwazji groźnych szkodników leśnych ze świata owadów, zaś istniejące w Puszczy Kurpiowskiej niebezpieczeństwo ze strony barczatki zostało ostatecznie zwalczone.

Pożarów leśnych na terenie województwa zanotowano 55.

W większości wypadków pożary nie przybrały groźniejszych rozmiarów i nie wyrządziły znacznych szkód.

Przeważnie przyczyn pożarów nie udało się ustalić; a jedynie w nadleśnictwach Myszyniec i Ostrołęka stwierdzono szereg rozmyślnych podpałów /w Nadleśnictwie Myszyniec 8, a w Nadleśnictwie Ostrołęka 7 leśnych pożarów nocnych/. Podpalaczy dotychczas nie wykryto. Ilość defraudacji leśnych nie wzmogła się zbyt w stosunku do lat ubiegłych. Defraudacje przeważnie popełniane były przez biedną ludność wiejską na własne potrzeby /zwłaszcza opał/. Notoryczni defraudanci leśni dopuszczali się przestępstw w stosunkowo niewielkich rozmiarach, gdyż wobec potania drewna, kradzież materiałów drzewnych z lasu przestała być dla nich intratnym procederem.

W roku sprawozdawczym zanotowano kilka wypadków napadów bandyckich i włamań do kas nadleśnictw:

- 1/ w Nadleśnictwie Krasnopol /powiat siwalski/ w czerwcu 1932r. do leśniczówki leśnictwa Maćkowa-Ruda wtargnął bandyta w obecności leśniczego i zrabował 98 zł. gotówki skarbowej oraz broń leśniczego;
- 2/ w temże nadleśnictwie dnia 26.IX.1932 r. w leśnictwie Tobożowo został dokonany napad również przez pojedynczego bandytę, który sterroryzowawszy domowników leśniczego zrabował 100 zł. gotówki leśniczego. Istnieje przypuszczenie, że napady te zostały dokonane przez bandytę Majewskiego, schwytego w listopadzie 1932 r.;
- 3/ w listopadzie 1931 r. dokonano włamania do urzędu Nadleśnictwa Łopka. Włamywacze rozpruli kasę i zrabowali 126 zł. gotówki skarbowej. Sprawców włamania nie ujęto;
- 4/ zimą 1932 r. dokonany został zamach na urząd Nadleśnictwa Ostrołęka. Kasiarze uszkodzili kasę, lecz pieniędzy nie zrabowali, gdyż zostali spłoszeni przez personel nadleśnictwa;
- 5/ w dniu 15.XII.1931 r. został zamordowany w lesie w Nadleśnictwie Jegiel gajowy Adolf Podbielski. Sprawca zabójstwa został wykryty przez policję.

7. Użytki uboczne. Uboczne użytkowanie lasu polega na udzielaniu ludności wiejskiej wypasu dla bydła, na sprzedaży kwitów na jagody i grzyby, na sprzedaży sianokosu na łąkach i na wydzierżawianiu gruntów ornych.

Z wypasów w lasach państwowych ludność korzystała w roku sprawozdawczym na zasadach z lat poprzednich. Nadleśnictwa, o ile tylko interesy lasów na to pozwalały, nie ograniczały terenów pastwiskowych, ani też ilości inwentarza.

Z pastwisk leśnych korzystała ludność wsi nieskomasowanych, zaś mieszkańcom wsi już skolonizowanych, odmawiano prawa wypasu w lasach, aczkolwiek i odnośnie tych ostatnich czyniono liczne wyjątki.

Miesięczne opłaty od 1-ej dorosłej sztuki inwentarza rogatego wynosiły zalicznie od miejscowości maksymalnie 4 zł., minimalnie 1 zł. Gospodarzom małorolnym, na podstawie zaświadczeń wójtów, udzielano zniżek od powyższych cen w granicach 30,40 do 50%.

Kwity na zbiór jagód i grzybów sprzedawano w cenie od 2 do 1 zł., za cały sezon, zaś w nadleśnictwach pogranicznych po 0,50 zł.

Łąki wydzierżawiano ludności wiejskiej w drodze licytacji,

przyczem poczyniono wszelkie udogodnienia, by każdy mógł na przetargu nabyć sianołos. W tym celu wystawiono na licytację drobne działki około 3.000 ha łąk nadbiebrzańskich w Nadleśnictwie Rajgród i około 1.300 ha łąk kapickich w Nadleśnictwie Grajewo, które to łąki w poprzednich latach były wystawiane na licytację w całości.

Gruntory orne w lasach są wydzielane w coraz to mniejszych ilościach, gdyż przeznaczone są wraz z haliznami do zalesienia.

8. Łowiectwo. W roku sprawozdawczym Dyrekcja szeregiem zarządzeń wprowadziła nowe racjonalne metody gospodarki łowieckiej, zmierzające do podniesienia zwierzostanu w lasach i zapewnienia zwierzynie należytej ochrony. Między innymi wydany został regulamin polowań w lasach państwowych oraz wprowadzony w życie nowy podział terenów łowieckich, mający na celu ustalenie zorganizowanej prawidłowej gospodarki łowieckiej w poszczególnych obwodach łowieckich.

Z ogólnej ilości terenów łowieckich 25% wydzielono do użytku administracji leśnej, a resztę rozbito na tereny przeznaczone do dzierżawy i zagospodarowane na stałe we własnym zarządzie w celach dochodowych.

9. Rybacko. Stan posiadania Dyrekcji w zakresie wód rybnych i rodzaj eksploatacji tych ostatnich w roku 1932 nie uległ zmianie prócz posunięcia się sprawy uregulowania /wykupna/ serwitutów wodnych w powiecie augustowskim i częściowo suwalskim. W związku z niezadawalającym stanem zarybienia jezior w dążeniu do poprawy tego stanu Dyrekcja od stycznia 1933 r. prowadzi na terenie powiatów augustowskiego i suwalskiego roboty taksacyjne na jeziorach państwowych, obejmujące zarówno studia nad drobną fauną i florą tychże jak też pomiary batymetryczne. Prace te prowadzone są przez specjalną drużynę złożoną ze specjalistów ichtjologów, pozostającą pod zwierzchniem fachowem kierownictwem konsultanta do spraw rybactwa przy Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych, prof. dr. Staffa. Prowadzone studia mają też za zadanie wybór miejsc na zakładanie punktów wylęgowych dla produkcji tych gatunków ryb, jakie znajdowałyby w badanych jeziorach właściwe warunki rozwoju, a znajdują się w nich w niedostatecznej ilości lub prawie w zupełnym zaniku /sieja jeziorowa/. Pomienione studia i prace dokonane zostały już na całym szeregu jezior augustowskich i prowadzone będą nadal i w roku 1933. W sprawie gospodarki rybnej Dyrekcja dąży do zmniejszenia powierzchni podlegających dzierżawie obiektów /rozbitcie grup jezior na mniejsze jednostki/, oraz do wydzielania tych jezior rybakom zawodowym, przyczem liczy na zainteresowanie się temi obiektami także rybaków wykwalifikowanych z zachodnich dzielnic Polski.

10. Podatki. W roku sprawozdawczym zapłacono podatki komunalne na sumę około 380.000 zł.

Najbardziej obciążone są podatkami nadleśnictwa Puszczy Augustowskiej, których powierzchnie leśne zajmują większą część gmin. Śród innych podatków poważną pozycję zajmuje podatek drogowy /około 30%/. W związku z tem Dyrekcja zmuszona jest zauwa-

żyć, że gospodarka drogowa samorządów nie idzie po linii interesów płatników tego podatku, gdyż drogi są naogół bardzo słabo remontowane, a zwłaszcza stan dróg publicznych położonych na terenie lasów państwowych jest w wielu miejscach fatalny.

11. Majątki państwowe. Stosownie do zarządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 25 lipca 1931 r. Nr. 2446-M.P., uzupełnionego pismem Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych z dnia 30 lipca 1931 r. Nr. 2516-M.P. Dyrekcja przyjęła pod swój zarząd od Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku majątki rolne państwowe i pocerkiewne, oraz dzierżawy wieczyste.

Ilościowo stan majątków na 1 października 1932 r. przedstawia się następująco:

Rodzaj majątków	Ilość obiektów	Powierzchnia w ha.	U w a g i
państwowe	236	10.927,13	
dzierżawy wieczyste	365	2.274,89	
pocerkiewne	81	6.057,06	
ogółem :	682	19.259,08	

Podział majątków państwowych według kategorii oraz pomiędzy poszczególne powiaty przedstawia się następująco:

P o w i a t	Ilość obiektów	P r z e z n a c z e n i e					Bez przeznaczenia obszar	Ogólny obszar
		Oświata rolna	Szkolnictwo powszechne	Cele publiczne	Parafie katolickie i prawosławne			
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Augustowski	51	479,58	101,79	-	78,70	13,17	673,24	
Białostocki	7	-	11,72	-	5,00	4833,88	4900,60	
Bielski	4	16,30	2,78	-	-	44,44	64,02	
Łomżyński	50	548,41	49,90	4,67	216,90	2778,52	3598,40	
Ostrołęcki	11	245,47	43,57	-	8,74	83,65	381,43	
Ostrowski	25	198,79	34,58	12,29	37,41	35,83	318,90	
Sokółski	2	16,74	-	-	-	0,22	16,96	
Szczuczynski	13	270,04	21,19	4,29	59,26	18,65	373,43	
Suwalski	73	297,20	175,32	55,49	64,79	7,35	600,15	
Wysoko-Mazowiecki	-	-	-	-	-	-	-	
Razem:	236	2073,03	440,85	76,74	470,80	7865,71	10927,13	

U w a g a: W ilości 470,80 przeznaczonych dla parafji katolickich i prawosławnych tylko 0,84 ha w powiecie augustowskim zostało przeznaczone dla parafji prawosławnej.

W skład majątków państwowych wchodzi 36 większych folwarków, wyłączonych jako ośrodki kultury rolniczej, przy parcelacji majątków państwowych.

Na terenie majątków państwowych znajduje się ogółem 183 różnego rodzaju budynków mieszkalnych i gospodarczych, zaś pocerkiewnych 90 budynków, łącznie 273 budynki, stan których w chwili przyjęcia w niektórych wypadkach wymagał opieki, wobec czego powstała konieczność uzyskania kredytów na remont przyjętych budynków tak państwowych jak i pocerkiewnych. Kredyty uzyskano i Dyrekcja w ubiegłym okresie już przystąpiła do remontu budynków /Pruska-Tajno, Przytuły, Biel, Stare-Kornino, Zerczyce/.

W dalszym ciągu, w przyszłym sezonie budowlanym roboty będą prowadzone w szerszej skali i na ten cel został zapreliminowany i zaakceptowany przez Dyrekcję Naczelną Lasów Państwowych odpowiedni kredyt.

W 80% tytuł własności majątków państwowych został uregulowany na imię Skarbu Państwa hipotecznie, pozostałe majątki nie mają urządzonej hipoteki, bądź z braku dowodów pomiarowych, bądź też postępowanie hipoteczne nie zostało zakończone.

Wszystkie majątki państwowe /z bardzo niewielkim wyjątkiem/ zostały pomierzone przez Okręgowy Urząd Ziemiański w Białymstoku z pozostawieniem znaków granicznych, które z biegiem czasu częściowo uległy zniszczeniu i wymagają odnowienia.

Granice w wyjątkowych wypadkach są zakłócone przez sąsiadów. Stan prawny majątków pocerkiewnych dotychczas nie został ostatecznie uregulowany.

W związku z projektowaną /w latach 1921-1923/ parcelacją majątków pocerkiewnych część tychże została pomierzona, sporządzono projekty parcelacyjne, zakwalifikowano nabywców parcel, lecz wskutek wstrzymania parcelacji /z powodu nieuregulowania tytułu własności /majątki te powróciły pod zarząd administracji dóbr państwowych i obecnie są administrowane przez Dyrekcję i wydzierżawione przeważnie osobom zakwalifikowanym przez Urząd Ziemiański na ich nabycie na warunkach reformy rolnej.

Pozostałe majątki pocerkiewne mierzone nie były, informacje o powierzchni oparte są na danych rosyjskich.

Wszystkie obiekty dochodowe znajdują się w dzierżawie u instytucji /Sejmiki, Gminy Dozory Szkolne i Kościelne/ lub u osób prywatnych, własnej administracji w majątkach rolnych Dyrekcja nie prowadzi.

Wysokość czynszu za wydzierżawianie grunty ustala się w zależności od warunków gleby, położenia obiektu: odległości od kolei, szosy i punktów komunikacyjnych, waha się ona od 30 do 150 klg. żyta z ha, w wyjątkowych wypadkach dochodzi do 215 klg. z ha /Miastków/.

Umowy dzierżawne na obiekty orne i inne użytki rolne opiewają na okres od 3 do 12 lat, większe kompleksy łąk są oddawane każdego roku z przetargu publicznego na zbiór trawy /Łąki Okrasińskie i Wola Zambrowska w powiecie łomżyńskim/.

Ciężkie warunki gospodarcze spowodowały, że dzierżawcy częściowo zalegają z opłacaniem należności umownych, przyczem daje się zauważyć, że drobni dzierżawcy w większości wypadków

lepiej wywiązują się z przyjętych na siebie obowiązków, niż dzierżawcy większych ośrodków.

W roku 1932/33 administracja wszystkich obiektów rolnych prócz dzierżaw wieczystych, przekazaną będzie nadleśnictwom, przez co ułatwi się stosunek dzierżawców do Skarbu Państwa.-

12. Praca społeczna. Jakkolwiek obowiązki służbowe prawie w zupełności absorbują czas i siły personelu administracji lasów państwowych, tem nie mniej pracownicy nadleśnictw chętnie biorą udział w pracy społecznej.

Praca ta w przyszłości przybierze niezawodnie większe rozmiary, gdyż tak Władze Centralne jak i Dyrekcja uznają użyteczność tej pracy i zalecają skoordynowanie wysiłków w tym kierunku z pracami władz administracji ogólnej.-

S P R A W O Z D A N I E

z działalności Dyrekcji Lasów Państwowych w Wilnie na terenie Województwa Białostockiego za rok gospodarczy 1931/32.

Powierzchnia i podział administracyjny. Z ogólnej ilości 41 nadleśnictw, podległych Dyrekcji Lasów Państwowych w Wilnie, o ogólnej powierzchni 461,710, 69 ha, na terenie województwa białostockiego leży 8 nadleśnictw, a mianowicie:

1.	Nadleśnictwo Bersztowskie	o powierzchni	- 11,884,80 ha
2.	" Druskienickie	"	- 18,547,35 "
3.	" Grodzieńskie	"	- 9,761,62 "
4.	" Hózańskie	"	- 12,991,05 "
5.	" Jeziorskie	"	- 7,628,83 "
6.	" Mostowskie	"	- 6,648,99 "
7.	" Głuszniewskie	"	- 8,170,70 "
8.	" Mustejskie	"	- 5,610,90 "

o powierzchni - 81,244,24 ha.

Personel. Na terenie wyżej wymienionych nadleśnictw pracuje 59 urzędników i 83 funkcjonariuszów niższych.

Dążąc do usprawnienia i podniesienia poziomu administracji lasów państwowych Dyrekcja przeprowadziła w roku bieżącym selekcję personelu, przez co ilość pracowników zatrudnionych w poszczególnych nadleśnictwach została zmniejszona, przy jednoczesnym podniesieniu sprawności samego aparatu administracyjnego.

Urządzenie lasów. Z liczby 8 nadleśnictw położonych na terenie województwa białostockiego 5 nadleśnictw, a mianowicie: Druskienickie, Hózańskie, Jeziorskie, Mustejskie i Głuszniewskie są urządzone definitywnie, w 2 zaś nadleśnictwach Bersztowskim i Głuszniewskim poczynione są prace przygotowawcze i dla nadleśnictw tych w najbliższej przyszłości będą sporządzone plany definitywnego urządzenia.

Zamiana gruntów. W okresie sprawozdawczym Dyrekcja Lasów na terenie województwa białostockiego w Nadleśnictwie Mostowskim przekazała na cele reformy rolnej w drodze scaleniowej 3,83 ha, otrzymała zaś wzamian 4,94 ha. Główną wytyczną Dyrekcji w sprawie zamiany gruntów jest dążenie do likwidacji enklaw, wyprostowania granic, oraz scalenia poszczególnych uroczysk lasów państwowych.

Odnowienie lasu. Na terenie nadleśnictw położonych w Województwie Białostockim odnowiono sztucznie /siewem i sadzeniem/ 712,88 ha, sposobem naturalnym, przy uprzednim przygotowaniu gleby 304,04 ha, razem 1.016,92 ha.

Prócz powyższych czynności dokonano poprawek i uzupełnień upraw z lat poprzednich na powierzchni 1.105,19 ha. Szkółek leśnych Dyrekcja na wyżej omawianym terenie posiada 6,60 ha; w których produkuje się przeważnie sadzonki sosny i świerku, jak również i innych gatunków jak: dębu, jesionu, klonu. Sadzonki te przeznaczone są w pierwszym rzędzie dla zaspokojenia własnych potrzeb Dyrekcji, do upraw leśnych i uzupełnień, zbywające zaś Dyrekcja sprzedaje po cenach minimalnych właścicielom lasów prywatnych. Na roboty związane z odnowieniem lasów państwowych na terenie województwa białostockiego wydatkowano w roku sprawozdawczym ca 53.500 zł.

Dla produkcji nasion gatunków iglastych miejscowego pochodzenia, co daje rękojmię wyhodowania w przyszłości odpowiednich dla miejscowych warunków klimatycznych drzewostanów, Dyrekcja posiada własne wykuszcarnie w nadleśnictwach Mostowskim, Mustejskim i Grodzieńskim. W okresie w/w w wykuszcarniach tych wyprodukowano 1.596,5 kg. nasion sosny i 241 kg. nasion świerku. Koszt produkcji 1 klg. nasion t.j. zbioru, dostawy szyszek, robocizny wykuszczenia, czyszczenia nasion, opaku, światła i t.p. wynosi około 8 zł. dla sosny 3½ dla świerku. Ilość wyprodukowanych przez wykuszcarnie w/w nasion nie tylko pokrywa własne potrzeby nadleśnictw, lecz Dyrekcja dysponuje jeszcze znaczną ilością nasion drzew iglastych na sprzedaż. Jakość nasion jest kontrolowaną w specjalnie urządzonej doświadczalni przy Dyrekcji i wynosi przeciętnie 90% siły kiełkowania dla sosny i 80% dla świerku. Obecnie Dyrekcja zalesia 2 razy większą powierzchnię w stosunku do powierzchni eksploatowanych zrębów.

W najbliższym okresie Dyrekcja zamierza utrzymać rozmiar robót zalesieniowych w skali dotychczasowej w celu szybszego zlikwidowania zaległości.

Ochrona lasu. W dziedzinie ochrony lasów Dyrekcja przejawia działalność w walce ze szkodnikami ze świata roślinnego, zwierzęcego, oraz ze szkodami, wyrządzanymi przez ludność. Najwięcej szkód w uprawach leśnych tak w roku sprawozdawczym jak i w ubiegłym wyrządziła larwa chrabąszcza, czyli t.zw. pędrak, bezpośrednia walka z którym daje dotychczas wszędzie małe rezultaty; najskuteczniejszym środkiem zapobiegawczym jest zbieranie i niszczenie owada doskonałego, t.j. chrabąszcza w czasie rójki; chcąc jednak aby akcja ta odniosła pożądany skutek, konieczny jest jak najszybszy współudział w pierwszym rzędzie miejscowej ludności, która jest również zainteresowana w tej akcji; chociażby ze względu na to, że pędrak jest również groźnym szkodnikiem w rolnictwie. Prócz wspomnianych szkód spowodowanych przez chrabąszcza, znaczne szkody wyrządził w uprawach sosnowych szeliniak /Hyllobius abietis/ niszcząc w poszczególnych wypadkach sadzonki w 20-40%. Środkami zwalczającymi, które stosowano z dobrym rezultatem, były zakładanie rowków pułapkowych, pułapek i zbieranie owadów.

Pozatem na nieznacznej powierzchni dał się zauważyć wzmożony żer cetyńców /Melophilus/, które były zwalczane przez zakładanie drzew pułapkowych. Zauważyć tu trzeba, że walka z cetyńcem jak i szeliniakiem następuje duże trudności, ponieważ owady te przenoszą się zwykle z sąsiadujących lasów prywatnych, zwłaszcza małej własności, gdzie środki zapobiegawcze, jak korowanie pni i materiałów drzewnych pozostających w lesie po l.

naja nie bywają przestrzegane. Następcza to ogromne trudności gospodarce leśnej państwowej i niweczy cały szereg zabiegów hodowlanych.

Ze świata roślinnego najpoważniejszym szkodnikiem była osutka - *Lophodermium pinastri*, która wystąpiła na uprawach sosnowych. Jako środek zwalczający było stosowane skutecznie opryskiwanie cieczą bordoską.

Pożary leśne. W ciągu roku sprawozdawczego na terenie nadleśnictw położonych w województwie białostockim było 4 wypadki pożarów leśnych w drzewostanach różnych klas wieku na ogólnej powierzchni 8,17 ha. Pożary przeważnie były przyziemne, powstałe w większości wypadków na skutek przyczyn niewyjaśnionych, należy przypuszczać, że spowodowane były nieostrożnym rzuceniem ognia /zapałki, papierosy/ przez przejeżdżającą drogami małą wiadomością w tym kierunku ludność miejscową; w akcji gaszenia w wielu wypadkach czynny udział brali funkcjonariusze policji. Straty powstałe z powodu pożarów sięgają 166,60 zł.

Jednocześnie Dyrekcja zaznacza, iż poważne szkody pośrednio i bezpośrednio wyrządza w lesie pasące się bydło; dla zabezpieczenia się od ewentualnych szkół w uprawach leśnych takowe grodzi się w zagrożonych miejscach.

Eksploatacja. W roku gospodarczym 1931/32 na terenie nadleśnictw, położonych w województwie białostockim wyrabano 601,31 ha, na których pozyskano 131,771 m³ masy drzewnej. Masa ta rozkłada się, jak następuje: drewna użytkowego 64,012 m³ drewna opałowego 63,320 m³, karpiny 1,582 m³, drobnicy 2,857 m³. Eksploatacja była prowadzona kosztem Skarbu Państwa i wyłącznie sposobem gospodarczym, t.j. bez zatrudnienia przedsiębiorców. Prócz wyróbki drewna użytkowego w stanie okrągłym /w dłużycach i kłociach/ w dużych rozmiarach dokonywany był przerób dłużyc na sortymenty ciosane, przeważnie eksportowe jak sleepery, podkłady kolejowe, kłoci fornierowe, olszowe i inne liściaste. Na eksploatację w nadleśnictwach, położonych na terenie województwa białostockiego Dyrekcja wydatkowała kwotę 435,620, zatrudniając prawie wyłącznie miejscową ludność. Jedynie przy wyrobie ciosu zatrudnieni byli częściowo robotnicy z północnych powiatów województwa wileńskiego, a mianowicie: braskawskiego, dziśnieńskiego i święciańskiego.

W stosunku do roku ubiegłego stawki za wyrób i wywóz sortymentów drzewnych zostały zmniejszone o 10-25%. Zmniejszając jednak stawki cennika za wyrób i wywóz drewna, Dyrekcja starała się podnieść wydajność pracy robotnika przez odpowiednią organizację pracy i kupno narzędzi lepszej jakości /siekiery i piły/, przez co mimo zmniejszenia cen za robociznę efekt dziennego zarobku robotnika nie został znacznie obniżony w stosunku do zarobków z roku ubiegłego.

Zakłady przemysłowe. Dyrekcja posiada we własnej administracji tartak 5-io gatowy w Jeziorach. W tartaku tym w okresie 1931/32 r. przetarło się około 23 tysięcy metrów zbitych dłużyc i kłód tartacznych sosnowych i świerkowych z Nadleśnictwa Jeziorskiego i sąsiednich nadleśnictw Puszczy Grodzieńskiej. Tartak wyrabia tarcicę na rynki krajowe i zagraniczne. Sprzedano w roku bieżącym różnych materiałów tartych 21,820 m³

o wartości 680,700 zł. i odpadów 17,500 m³ na sumę 14,820 zł. Celem lepszego wykorzystania surowca sosnowego zmagazynowanego przy st. Druskieniki, Dyrekcja wydzierżawiła dwugatowy tartak w Porzeczu k/Grodna do przetarcia około 6,000 m³ surowca na pozyskanie tarcicy, która jest całkowicie przeznaczona na pokrycie zawartych umów.

Ponadto Dyrekcja posiada kilka terpentyniarni wydzierżawionych miejscowym przemysłowcom.

Z b y t . Depresja na rynku drzewnym i nasycenie rynków krajowych, ujemnie wpłynęły na ukształtowanie się cen na sortymenty drzewne w okresie sprawozdawczym. Zainteresowanie ze strony kupców miejscowych drewnem było niewielkie. Wytworzyły się sprzyjające warunki do dalszego obniżenia cen na poszczególne sortymenty drzewne. Ten stan rzeczy zmusił producenta do skrupulatnej kalkulacji przy zawieraniu każdej transakcji drzewnej, by utrzymać je na poziomie rentowności.

Po zasileniu rynków lokalnych pozostałe drewno użytkowe, przeważnie standaryzowane sortymenty, sprzedane zostały na rynkach zagranicznych. W celu wykorzystania siły nabywczej miejscowej ludności Dyrekcja stosowała możliwe ulgi i udogodnienia przy sprzedaży drewna. Biedniejsze warstwy ludności wiejskiej chętnie korzystały z ustalonych kredytowych warunków nabycia drewna, które Dyrekcja sprzedawała na skrypty dłużne rozkładając spłaty należności za nabyte drewno na 12 do 24 rat miesięcznych.

Nadleśnictwa położone na terenie województwa białostockiego sprzedawały miejscowej ludności na skrypty dłużne w sprawozdawczym roku gospodarczym drewna użytkowego i opałowego na sumę 74,153. Zaległości z tytułu niewypłaconych rat na skrypty dłużne na dzień 1.X.1932 r. wynoszą 26,462. Okazało się, że zdolność płatnicza drobnych rolników jest zadawalająca, uczestników scalenia jednak jest gorszą, gdyż ci ostatni słabo wywiązują się ze swych zobowiązań. To samo można powiedzieć i o osadnikach.

Użytkowanie uboczne. Dochody z użytków ubocznych osiągane są z powierzchni leśnej i nieleśnej /łaki, grunty orne/. Użytkowanie wnętrza ziemi prowadzone jest w rozmiarach bardzo szczupłych, ograniczając się do pozyskania żwiru, kamieni i gliny. Innych bardziej cennych produktów kopalnianych na terenie Dyrekcji niema, lub też takie produkty jak torf, nie są ze względu na brak opłacalności eksploatowane.

Najpoważniejszą pozycją dochodową z użytkowania ubocznego powierzchni leśnej stanowi wypas inwentarza, należący do ludności zamieszkującej w pobliżu lasów państwowych.

Wymogi zagospodarowania lasów zmuszają Dyrekcję do stopniowego zmniejszenia obszarów oddawanych pod wypas. Biorąc jednak pod uwagę obecny poziom kultury rolniczej, jak również panujący kryzys gospodarczy, Dyrekcja w roku sprawozdawczym starała się zaspokoić w granicach możliwości zapotrzebowania na pastwiska, w wyniku czego na terenie nadleśnictw położonych w województwie białostockim wypasało się około 3,500 sztuk inwentarza. Przeciętne ceny za wypas wynosiły: ryczałtem za cały sezon 9 zł. od dorosłej sztuki inwentarza w strefie I, do której zaliczono tereny pastwiskowe położone w pobliżu większych

miast, oraz 4 zł. dla strefy II - t.j. terenów bardziej oddalonych od miast i kolei. W wypadkach godnych uwzględnienia stosowano zniżki opłat za wypas do 50% cen taksy. Za prawo zbioru owoców leśnych pobierano 3 zł. za sezon od 1 osoby, względnie po 50 gr. za jednorazowy wstęp do lasu. Zniżki 50% stosowane były dla ludności miejscowej ubogiej, dokonywującej zbioru płodów leśnych dla własnych potrzeb.

Znacznym źródłem z użytków powierzchni nieleśnej stanowi sprzedaż z przetargów trawozbiorów z łąk państwowych. Wobec zubożenia ludności rolniczej oferowane na przetargu ceny były znacznie niższe niż w latach ubiegłych, co spowodowało spadek dochodowości z łąk. Nadmienić należy, że dla ułatwienia nabycia parcel dla dokonywania na nich pokosów, stosowano pobieranie opłat częściowo w gotówce, częściowo skryptami dłużnymi.

Dyrekcja dąży, jednak dotychczas bez powodzenia, do wyzyskania terenów obfitujących w grzyby drogą wydzierżawienia tych terenów kooperatywom eksportującym wyżej wymienione owoce, oraz zamierza wydzierżawiać zarastające łąki mchem i krzewami na dłuższe okresy z obowiązkiem doprowadzenia w/w łąk do należytego stanu i podniesienia ich dochodowości przez dzierżawców.

Łowiectwo. W ciągu ubiegłego okresu gospodarczego przeprowadzony został nowy podział terenów Dyrekcji na obwody łowieckie. Obwody te zostały podzielone na: 1/ mateczniki, gdzie wszelkie polowania są wzbronione, 2/ tereny reprezentacyjne, gdzie odbywają się polowania dla gości, 3/ tereny administracyjne, gdzie polują urzędnicy Dyrekcji i nadleśnictw i 4/ tereny do użytkowania płatnego, czy to za pomocą dzierżawy, czy też za opłatą od polowania czy odstrzału.

W związku z nowym podziałem zarządzono od października 1932 r. przetargi na wszystkie niewydzierżawione dotychczas tereny łowieckie.

W ubiegłym okresie gospodarczym Dyrekcja zarządziła całkowity zakaz odstrzału borsuka, którego stan ilościowy w ostatnich latach uległ bardzo silnemu zmniejszeniu. Zamierzenia Dyrekcji w dziale łowiectwa na najbliższy okres gospodarczy - to ustalenie norm ilościowych odstrzałów zwierzyny i podniesienie stanu zwierzyny łownej.

Rybołówstwo. Użytkowanie wód prowadzone jest drogą wydzierżawienia rybołówstwa z przetargów. Wyniki tych przetargów ze względu na spadek cen na ryby dały znaczną zniżkę cen dzierżawnych, w stosunku do cen płaconych w 1930 r. Zamierzenia Dyrekcji na przyszłość w dziedzinie rybołówstwa obejmują akcję zarybienia wód państwowych, pomiary batymetryczne jezior, które są pracami wstępnymi do badań biologiczno-taksacyjnych i wreszcie przedwstępne do likwidacji serwitutów rybackich /praw wstępu/.

Majątki rolne. Po zwinięciu przy urzędach wojewódzkich inspektoratów majątków państwowych, stosownie do zarządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 25.VII.1931 r. Nr.2446/M.P. od dnia 1.X.1931 r. zarząd nad państwowymi majątkami rolnymi sprawowany jest przez Dyrekcję Lasów.

Od Urzędu Wojewódzkiego Dyrekcja Lasów przyjęła majątki rolne i obiekty o charakterze rolniczym, oraz prawa majątkowe Skarbu Państwa na terenie 1-go powiatu w ilości 53 obiektów rolnych o ogólnym obszarze 615,25 ha.

Na województwo białostockie przypadają następujące kategorie obiektów rolnych przyjętych przez Dyrekcję Lasów Państwowych w Wilnie:

	ilość	obszar ha
1/ Działki szkolne przedwojenne	10	14,07
2/ " " powojenne	18	43,94
3/ Obiekty zarezerwowane na szkolnictwo rolnicze	1	16,99
4/ Obiekty zarezerwowane na fermę rolniczą	1	162,68
5/ " " na cele publiczne	3	3,07
6/ Grunty wyłączone na potrzeby parafji rz.-katol.	6	88,93
7/ Grunty wyłączone na potrzeby parafji prawosławnej	10	281,32
8/ Działki cmentarne	4	4,25
O g ół e m: 53		615,25

Część tylko w/w obiektów jest dochodową i podlega wydzierżawieniu, reszta - to obiekty bezdochodowe, na które składają się: powojenne działki szkolne, obiekty zarezerwowane na cele publiczne, działki cmentarne i grunty wyłączone dla potrzeb parafji prawosławnej. Zarząd Dyrekcji nad temi działkami polega jedynie na utrzymaniu ewidencji takowych do chwili wydania przez władze ustawodawcze odpowiednich przepisów.

Z chwilą przejścia majątków rolnych pod zarząd Dyrekcji Lasów takowe zostały przydzielone do administracji poszczególnych nadleśnictw. Na każdy obiekt rolny nadleśnictwa sporządziły specjalne kwestjonariusze. Kwestjonariusze powyższe, sporządzone przez nadleśnictwa na podstawie materiałów uzyskanych od Urzędów Ziemskich lub przesłanych przez Dyrekcję i sprawdzonych na gruncie przez nadleśnictwa dały możliwość z jednej strony zapoznać się z obiektami rolnymi, z drugiej zaś, posłużyły Dyrekcji za podstawą do założenia ścisłej ewidencji do zorientowania się o stanie majątków rolnych.

Na przyszłość dążeniem Dyrekcji jest podniesienie dochodowości z administrowanych obiektów rolnych.

W tym celu przy lustracji majątków szczególną uwagę zwraca się na wykonanie przez dzierżawców warunków umowy, a przede wszystkim na przestrzeganie wprowadzonego płodozmianu, należytą uprawę gruntów, nawożenie takowych, na utrzymanie zabudowań w stanie używalności i opłacanie cen dzierżawnych w terminach ustalonych. Z dochodów osiąganych przez Dyrekcję z państwowych majątków rolnych, dokonywane będą kapitałowe re-

monty zabudowań, w pierwszym rzędzie w ośrodkach zarezerwowanych na cele oświaty i kultury rolniczej.-

Budownictwo. Wskutek przesilenia gospodarczego i konieczności gospodarowania pod znakiem szczególnej oszczędności, wydatki na budownictwo i uzupełnienie inwestycji są znacznie zmniejszone. Wykonano tylko najniezbędniejsze prace celem utrzymania w należytym stanie egzystujących budowli, komunikacji i urządzeń dla zabezpieczenia sprawnego funkcjonowania administracji leśnej.-

Działalność społeczna. Prócz pracy zawodowej pracownicy administracji lasów państwowych chętnie udzielają się wszelkiej pracy społecznej, przyjmując żywy udział w życiu rozproszonych na terenie organizacjach społecznych, jak to: ośrodkach kulturalno-oświatowych, związkach wychowania fizycznego, obrony państwa i stowarzyszeniach gospodarczych. W wielu wypadkach pracownicy leśni są inicjatorami zawiązywania się organizacji społecznych. Tak np. komitet leśny Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej istnieje od szeregu lat, odznaczając się pokaźną działalnością. Budżet komitetu na okres roczny wynosi około 8.000 zł.

Akcja niesienia pomocy bezrobotnym stała się aktywną z chwilą zorganizowania komitetu leśnego walki z bezrobociem. Dotychczas przelano na rzecz komitetu pomocy bezrobotnym województwa białostockiego ca 7.000 zł. Suma ta składa się z dobrowolnych ofiar pracowników leśnych / $\frac{1}{2}$ % miesięcznego uposażenia/ i sum uzyskiwanych ze sprzedaży znaczków. Działalność komitetu prowadzona jest bez przerwy.

W rozumieniu roli, jaką winni odegrać leśnicy w obronie państwa ostatnio zorganizowane zostało "Przysposobienie Wojskowe Funkcjonariuszów Dyrekcji Lasów Państwowych w Wilnie". Zarząd Przysposobienia rozwinął energiczną działalność i zawiązuje poparcie odnośnych organów państwowych, uruchomił dwutygodniowe kursy przysposobienia wojskowego leśników, słuchacze których będą instruktorami w poszczególnych Kołach Przysposobienia Wojskowego, które w myśl statutu P.W.F. i D.L.P. w Wilnie tworzy każde nadleśnictwo. Dalsza praca przy przysposobieniu wojskowego leśników, będzie prowadzona według ustalonego programu, uzgodnionego z miarodajnymi czynnikami.-

S P R A W O Z D A N I E

z działalności Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży
za rok 1931/32.

Podział administracyjny. Na terenie województwa białostockiego leży obszar Puszczy Białowieskiej, złożony z 18 nadleśnictw, oraz nadleśnictwa Jałowskie i Wołkowyskie, o powierzchni ogólnej 146.845 ha. Z wymienionych nadleśnictw Puszczańskich Nadleśnictwo Rezerwat o powierzchni 4.690 ha stanowi teren doświadczalny oraz Park Narodowy i jest przeto wyłączony z powierzchni użytkowania.-

Eksploatacja lasów. W roku sprawozdawczym na terenie powyższych nadleśnictw dokonano eksploatacji 1.410,06 ha zrębów czystych i częściowych i pozyskano masy drzewnej z użytków rębnych i międzyrębnych ogółem 383.278 m.3 oraz 12.668 m.3 karpiny. Eksploatację prowadzono przeważnie kosztem Skarbu Państwa i wyłącznie sposobem gospodarczym, bez udziału przedsiębiorców.

Pozyskany kosztem Skarbu materiał częściowo został wyrobiony w stanie okrągłym, częściowo - w stanie oprawnym i ciosanym, względnie przekazany do przetarcia na 3-ich własnych tartakach - w Hajnówce, Stoczku i Grudkach, jak również na wydzierżawionym tartaku w Paszuckich Budach.

Kosztem nabywców wyrobiono 94.694 m.3 drewna, w tym całą masę karpiny.

Ludności miejscowej sprzedano za gotówkę i kredytowo 169.124 m.3 grubizny oraz 5.275 m.3 drobnicy, czyli razem 174.399 m.3 drewna.-

Odnowienie lasów. Nowych upraw tak sadzeniem, jak i siewem - dokonano na powierzchni 1.409,49 ha z rozchodem na ten cel - 120.563,76 zł. Poza tem na powierzchni 236,75 ha nastąpiło odnowienie naturalne, czyli ogólna powierzchnia, zalesiona sztucznie i w sposób naturalny, wyniosła w roku sprawozdawczym 1.646,24 ha.

Ogólne zaś wydatki na cele odnowienia, licząc w tem kosztą robocizny, materiałów oraz pielęgnowanie upraw, wyniosły na omawianych terenach 199.476,28 zł.-

Inne wydatki gospodarcze. Z innych wydatków gospodarczych, oprócz tego, uskuteczniiono: na cele ochrony lasów od pożarów i szkodliwych owadów - 1.371,72 zł., na urządzenia lasów - 26.575,20 zł. i na meljoracje - 2.255,99 zł., - razem 30.202,91 zł.-

Użytkowanie uboczne. Użytkowanie uboczne obejmowało

przedewszystkiem wypas bydła w lasach, sprzedaż łąk na ukos, względnie gotowych zapasów siana, jak również trawozbiory, zbiór płodów leśnych, oraz dobywanie piasku i żwiru, - z ogólnym dochodem istotnym z powierzchni leśnej 57,237,21 zł., nieleśnej - 35,092,05 zł. i z wnętrza ziemi - 324,66 zł., razem 92,653,92 zł.-

Łowiectwo i rybołówstwo. Tereny łowieckie pozostawały wydzierżawione tylko w 2-ch nadleśnictwach - Jałowskiem i Wołkowyskiem - o powierzchni ogólnej 5.966,75 ha z dochodem w roku sprawozdawczym w sumie 822,36 zł. - Natomiast w lasach Puszczy Białowieskiej - 90.296 ha stanowiły teren, przeznaczony dla polowań reprezentacyjnych, reszta zaś powierzchni pozostawała w użytkowaniu własnej administracji. Dochód za ubitą z tej powierzchni zwierzynę wynosił 1.566,50 zł.

Na ochronę i utrzymanie zwierzostanu na terenach Puszczańskich wydawkowano 6.628,63 zł., oraz wypłacono odszkodowań właścicielom gruntów sąsiadujących za wyrządzone przez zwierzynę szkody - 302,20 zł.

Dochody z obiektów rybnych w nadleśnictwie Jałowskiem wynosiły - 223,00 zł.-

Hodowla żubrów. Na początku roku 1931/32 ogólna liczba żubrów w zwierzyncu, znajdującym się w Nadleśnictwie Zwierzynieckim wynosiła 11 sztuk, w tem: 2 byków, 5 krów i 4 cielęta. W ciągu roku jedna krowa - żubrzyca padła na skutek choroby; z 4-ch zaś cieląt, które w tym czasie przyszły na świat, jedno zginęło przy urodzeniu się; a drugie zabite zostało przez byka. Pozatem jeden najstarszy byczek /z roku ubiegłego/ został oddany do Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego. Do końca więc roku sprawozdawczego ogólna ilość żubrów nie uległa zmianie i składa się obecnie z 2-ch byków, 4-ch krów i 5 cieląt. Na utrzymanie ich wydawkowano 28.169,72 zł.-

Budowa i remont budynków administracyjnych. Prace budowlane w związku z rozbudową osiedli administracyjnych objęły 39 nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych z ogólnym rozchodem na ten cel 42.033,25 zł. Pozatem dokonano remontu w 7 budynkach na sumę 11.278,36 zł.-

Szkody i wykroczenia leśne. Ogólna ilość spraw tak z lat ubiegłych, jak i z roku sprawozdawczego, będących w toku załatwiania, wynosiła - 8.489 na sumę 255.764,56 zł. Z tej sumy uiszczono zostało dobrowolnie przez odnośnych osób 7.364,01 zł. w 783 sprawach. Zasądzono na korzyść nadleśnictw w/g 844 spraw - 28.280,43 zł. i umorzono 272 sprawy na sumę 17.832,30 zł.-

Szkoła dla leśniczych. Do znajdującej się pod zarządem Dyrekcji szkoły dla leśniczych przydzielono zostało na początku roku szkolnego 1931/32 - 32 uczniów. W ciągu roku jeden z nich zmarł, drugi opuścił szkołę na własne żądanie i trzeci został wydalony.

Ukończyło szkołę 21 uczniów, 3-ch otrzymało wyniki wymagające egzaminu poprawczego i 5 złożyło egzamin z wynikiem niedostatecznym.-

SPRAWOZDANIE

z działalności Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych
na terenie Województwa Białostockiego
za rok 1931.

I. Uwagi ogólne. Rok 1931 był okresem szczególnie niepomyślnym w działalności Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. Głęboki kryzys, który dotknął rolnictwo w większym jeszcze stopniu, niż inne dziedziny życia ekonomicznego, wytworzył poważne trudności i komplikacje w funkcjonowaniu Zakładu.

Pierwszą trudność, z jaką musiał walczyć Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych - to zmniejszenie wpływu składki ubezpieczeniowej i ciągłe narastanie zaległości z tytułu tych opłat. Zaległości, które w końcu roku 1930 wynosiły w dziale przymusowych ubezpieczeń budowlanych od ognia 36,6 miliona złotych, na dzień 31 grudnia 1931 r. wzrosły do sumy 47,4 mil. złotych. Stan taki, o ileby miał trwać nadal, groziłby poważnym niebezpieczeństwem, gdyż składka jest jedynym źródłem, z którego Zakład czerpie fundusze na wypłatę odszkodowań pogorzeliowych. Sytuację Zakładu komplikuje ponadto fakt, że samorządy powołane do zbierania składek ubezpieczeniowych, w szeregu wypadków zatrzymują samowolnie lub nawet przywłaszczają sobie pobrane kwoty, obracając je na własne potrzeby.

Zmiana takiego stanu rzeczy powinna nastąpić niezwłocznie. Zarówno ludność, jak i samorządy muszą zdać sobie sprawę, że ubezpieczenie bez składki istnieć nie może i że zahamowanie wpływów do Zakładu pociągnąć musiałoby za sobą opłakane skutki dla całej ludności ubezpieczonej. Zakład prowadzi w tym kierunku usilną propagandę za pośrednictwem inspektorów wojewódzkich i powiatowych, oczekując pomyślnych rezultatów. Jednakże sama propaganda nie jest środkiem wystarczającym, niezbędne jest wywarcie na organy samorządowe silnego nacisku ze strony władz nadzorczych, zmierzającego do zapewnienia Zakładowi normalnego dopływu środków, niezbędnych do wypłaty odszkodowań pogorzeliowych.

Niewątpliwie spadek wpływów składki pozostaje w związku z pogłębiającym się kryzysem i wynikającym stąd ogólnym zmniejszeniem ludności, szczególnie ludności wiejskiej. Należy wszakże wziąć pod uwagę, że w celu ulżenia ubezpieczonym Zakład poczynił już wszelkie możliwe ulgi przez obniżenie do minimum taryfy opłat, rozłożenie płatności składki na raty półroczne, wreszcie przez zmniejszenie sum ubezpieczenia, skutkiem czego uległa poważnej redukcji również globalna kwota składki. Kilkuświatowe opłaty, przypadające od ludności nie stanowią dla niej ciężaru ponad siły organów inkasujących i egzekucyjnych bez szczególnych trudności mogłyby być zebrane.

Druga poważna trudność, z jaką musiał walczyć Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych - to dalszy wzrost liczby po-

żarów i rozmiarów szkód ogniowych. Charakterystyczne są następujące cyfry, ilustrujące przebieg palności w trzech ostatnich latach:

w roku:						
1929	było	15621	pożarów,	w których	spłonęło	25425 nieruchomości
1930	"	17037	"	"	"	30539 "
1931	"	20222	"	"	"	36442 "

Przyczyny wzrostu palności należy upatrywać przede wszystkim w zmniejszeniu się czujności ubezpieczonych w związku z ogólnym spadkiem dobrobytu. Możliwość uzyskania odszkodowania pogorzelowego, odpowiadającego wysokiej sumie szacunku budowli i pozbycia się tą drogą trudności pieniężnych niewątpliwie powodowała zaniedbanie koniecznych, przy łatwopalnych drewnianych budynkach, środków ostrożności. W niektórych wypadkach trudne warunki materialne mogły się nawet stać powodem do wywoływania pożarów spekulacyjnych, a jeden umyślnie wywołany pożar mógł się rozszerzyć na całą wieś, czy miasteczko i spowodować olbrzymie straty.

Zakład przedsięwziął w okresie sprawozdawczym energiczne środki zaradcze w celu poprawy tej niepomysłnej zarówno dla niego, jak i dla ogólnej gospodarki państwowej sytuacji.

Środki te polegały na szczegółowym badaniu przyczyn pożarów przez organy Zakładu, przeprowadzające czynności likwidacyjne, w celu wykrycia winnych podpalania czy też nieostrożności. Współdziałano w tym kierunku z władzami państwowymi przez wyznaczenie nagród za wykrycie podpalaczy. Ponadto zastosowane zostało ogólne obniżenie sum ubezpieczenia budowli w granicach od 10 do 20%, mające na celu usunięcie pokusy umyślnego podpalania budowli w chęci zysku. Niezależnie od obniżek ogólnych, dokonywano w wielkiej liczbie indywidualne przeszacowania, zmierzające do zlikwidowania wszelkich znaczących odchyleń w szacunkach budowli od ich rzeczywistej wartości.

Przedsięwzięte środki nie dały wprawdzie zadawalających wyników w roku 1931 - jednakże w roku 1932 - dzięki nim - zanotowany został poważny spadek palności. Należy zatem przypuszczać, że rok 1931 był pod tym względem rokiem przełomowym.

Wobec przeżywanych trudności finansowych kierownictwo Zakładu zastosowało daleko posunięte oszczędności w wydatkach administracyjnych. Preliminarz budżetowy, przewidziany w kwocie 15,4 miliona złotych został w wykonaniu zmniejszony do 12,6 miliona zł. W stosunku do roku 1930 koszty administracyjne zostały obniżone o 1,6 miliona złotych.

II. Działalność ubezpieczeniowa na terenie województwa białostockiego.

1. W dziale przymusowych ubezpieczeń od ognia.

Na terenie województwa było ubezpieczonych w roku 1931 nieruchomości, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, ogółem - 224,917, z czego 182,222 nieruchomości wiejskich, 1,264 dworskich, 41,431 miejskich.

Ogólna suma ubezpieczenia powyższych nieruchomości wy-

nosiła złotych 1.277.423.670, co przeciętnie na jedną nieruchomość daje 5.680 zł.

Ogólna suma składek ubezpieczeniowych, przypadających za rok 1931 wyniosła 5.793.204,35 zł. tak, że przeciętna składka z jednej nieruchomości wyniosła 25,76 zł.

Na poczet zaległych należności za r. 1930 - 3.764.112,49 zł. oraz przypadających należności za r. 1931 /z opł. dod./ i należności odroczonej 5.964.039,93 zł.

r a z e m : 9.730.152,42 zł.

wpłynęło gotówką w r. 1931. 4.559.493,37 zł.

co stanowi 46,9% ogólnej należności, podlegającej zainkasowaniu w roku 1931.

W ciągu roku 1931 na terenie województwa były 1,192 pożary i spłonęło częściowo lub w całości 2,434 nieruchomości, przyczem ogólna suma odszkodowania za powyższe pożary wyniosła 4.643.372,17 zł., co przeciętnie na jedną nieruchomość spaloną daje 1.907,71 zł. odszkodowania, stosunek zaś sumy szkód do składki wyniósł 30,2%.

Pożarów zbiorowych /ponad 10 nieruchomości/ było na terenie województwa 27, przyczem ilość spalonych nieruchomości wynosiła 563.-

2. W dziale dobrowolnych ubezpieczeń od ognia.

a/ Przymusowe ubezpieczenia nieruchomości rolnych.

Przymus ubezpieczenia nieruchomości rolnych od ognia obowiązywał w roku 1931 na terenie powiatu grodzieńskiego, obejmując 32.196 gospodarstw rolnych.

Ogólna suma ubezpieczenia powyższych gospodarstw wynosiła 39.692.340 zł., tak, że przeciętna suma ubezpieczenia na jedno gospodarstwo rolne wyniosła 1.233 zł.

Składka ogólna wynosiła 212.513,41 zł.; na jedno gospodarstwo przeciętnie zł. 6,60.

W powyższej grupie ubezpieczeniowej było szkód 484. Ogólna suma odszkodowania wyniosła 113.071,41, a więc przeciętnie na 1 szkodę 233,95 zł.; stosunek sumy odszkodowań do składki wyniósł 61,7%.

b/ Indywidualne ubezpieczenie. W roku 1931 wystawiono 1.284 polisy na sumę składki 175.130,47 zł. i sumę ubezpieczenia 42.834.635 zł., przyczem przeciętna składka na jedną polisę wyniosła zł. 136,39.

W roku tym było szkód ogniowych 25 na ogólną sumę odszkodowania 476.958,12 zł., tak iż przeciętne odszkodowanie wyniosło 19.078,32 zł., stosunek zaś sumy odszkodowań do składki - 302,6%.

3. W dziale gradowych ubezpieczeń. W roku 1931 wystawiono 49 polis na ubezpieczenia ziemiopłodów od gradobicia, na ogólną sumę ubezpieczenia 661.934 zł. i składki 14.343,36 zł. Szkód było 4, przyczem suma odszkodowania wyniosła 5.299,53 zł., co stanowi 36,9% składki.

III. Działalność przeciwpożarowa. P.Z.U.W. udzielił w roku 1931 zasiłków w naturze, bądź w gotówce 228 strażom

pożarnym na terenie województwa na sumę 116.402 zł.

Wojewódzki Związek Straży Pożarnych uzyskał z P.Z.U.W. na prace organizacyjne w roku 1931 zasiłek bezzwrotny w wysokości 18.050 zł., z czego 902 zł. przekazano Głównemu Związkowi Straży Pożarnych na koszty Zjazdu.

Ponadto udzielono samorządom 5 pożyczek ulgowych na cele przeciwpożarowe w kwocie 92.000 zł.

Przez własnego instruktora pożarniczego P.Z.U.W. urządził na terenie województwa 5 kursów pożarnictwa w szkołach zawodowych i seminarjach nauczycielskich, w których wzięło udział 147 słuchaczy.-

IV. Działalność pożyczkowa /na cele budownictwa ogniotrwałego/. a/ Pożyczki ulgowe dla pogorzalców na ogniotrwałą odbudowę i pokrycie. W roku 1931 zostały przyznane przez Zakład na terenie województwa 42 pożyczki ulgowe na ogólną sumę 34.900 zł. Wszystkie pożyczki przypadły na ludność wiejską. Przeciętna kwota pożyczki wynosiła 850 zł.-

b/ Pożyczki dla samorządów. W roku 1931 udzielono 2 pożyczki na ogólną sumę 35.000 zł. na zakładanie wytwórni i składów ogniotrwałych materiałów budowlanych.-

SPRAWOZDANIE

z działalności

związków komunalnych

w świetle cyfr.

SPRAWOZDANIE

z działalności związków komunalnych

za 1931/32 r.

Związki komunalne i zmiana ich granic. W województwie białostockim na obszarze 32.313 klm.2 z ludnością powyżej 1.600.000 mieszkańców istniał w roku sprawozdawczym 241 związek komunalny, a mianowicie 13 związków powiatowych, 179 gmin wiejskich, 4 miasta wydzielone i 45 miast niewydzielonych.

W roku sprawozdawczym rozszerzone zostały granice miasta Druskienik przez włączenie z gminy wiejskiej Porzecze miejscowości Druskieniki wieś, Piaski, Kłoniczki oraz z gminy wiejskiej Marcinkańce miejscowości Poganka, Samouki i Młynek /Rozp. Rady Min. z dnia 2.VI.1931 r./. Zniesiony został z dniem 1.IV.1932 r. powiat kolneński i większą część jego - 3 gminy miejskie /Jedwabne, Kolno, Stawiski/ i 6 gmin wiejskich /Czerwone, Jedwabne, Mały-Płock, Przytuły, Rogienice, Stawiski/ włączono do powiatu łomżyńskiego, mniejszą część - 3 gminy wiejskie /Gawrychy, Łyse, Turośl/ do powiatu ostrołęckiego /Rozp. Rady Min. z dnia 21.XII.1931 r./.

Nadzór nad związkami komunalnymi. Wojewoda, jako władza I instancji, bezpośrednia, nad powiatowymi związkami komunalnymi i miastami wydzielonymi oraz jako władza II instancji, pośrednia, nad gminami wiejskimi i miastami wydzielonymi, rozstrząsał przy pomocy Wydziału Wojewódzkiego i Wydziału Samorządowego baczna opiekę nad działalnością związków komunalnych. Ciężkie położenie związków wymagało od władzy nadzorczej specjalnego badania działalności gospodarczej tych związków i wywierania wpływu na ich politykę gospodarczą w kierunku dostosowania zakresu ich działalności i związanych z nią wydatków do zmniejszającej się z powodu rosnącego kryzysu gospodarczego, siły podatkowej mieszkańców, a więc uzależnienia zakresu działalności związków od wysokości rzeczywistych dochodów.

Z tego punktu widzenia przy wprowadzeniu akcji oszczędnościowej i racjonalnej gospodarki skład personalny zarządów związków komunalnych oraz personel pracowniczy nabierał coraz większego znaczenia i na jego wartość moralną, stopień umiejętności prowadzenia gospodarki samorządowej, energję,

pracowitość i oszczędność władza nadzorcza musiała zwrócić baczniejszą uwagę. Nie odpowiadający minimum tych wymagań a szczególnie dopuszczający się zaniedbań, karygodnych występów i czynów o charakterze przestępstw kryminalnych byli usuwani z zajmowanych stanowisk i nawet pociągani do odpowiedzialności sądowej. Na wniosek wydziałów powiatowych jako władzy I instancji został zawieszony w urzędowaniu jeden burmistrz, złożony z urzędu jeden, odwołany z urlopu, jako urzędnik państwowy i z tego powodu zmuszony do złożenia mandatu jeden oraz 21 wójtów /z czego 7 z powiatu łomżyńskiego, 5 z białostockiego, 3 z bielskiego, 2 z ostrołęckiego, 2 z wysokomazowieckiego, 1 z sokólskiego, 1 z augustowskiego/.

Rozwiązano rady gminne w 7 gminach /z czego 4 rady w powiecie ostrołęckim, 2 w wysokomazowieckim, 1 w łomżyńskim/. Rozwiązanie rad gminnych łączyło się z zarządzeniem dokonania nowych wyborów. Wobec konieczności dopełnienia składu sejmików, wskutek utraty biernego prawa wyborczego przez członków, zarządzane były wybory uzupełniające w 37 gminach na 53 członków sejmików powiatowych.

Działalność lustracyjna Wydziału Samorządowego. Rozpoczęta w ubiegłym roku po dłuższej przerwie systematyczna szczegółowa kontrola związków komunalnych została w bieżącym roku prowadzona bez przerwy i rozciągnięta została na te związki komunalne, które od kilku lat nie były lustrwane, a których działalność gospodarczą nasuwała wiele zastrzeżeń co do jej racjonalności.

Dokonano szczegółowych lustracji /zbadanie całokształtu działalności/ następujących związków komunalnych: miasta Augustowa, Białegostoku i Grodna, powiatowych związków szczyńskiego w Grąjewie, wysokomazowieckiego oraz gospodarki zarządu Fundacja Sztabińska.

W grudniu 1931 r. i w pierwszej połowie stycznia 1932 r. przeprowadzono zbadanie na miejscu stanu finansowego wszystkich powiatowych związków komunalnych, miast wydzielonych oraz miast niewydzielonych powiatowych celem zorientowania się jaki jest stan wpływów i dokonanych wydatków związków komunalnych oraz stan ich aktywów i pasywów na dzień 1 grudnia 1931 r. i stosownie do wyników przeprowadzonej w ten sposób ankiety wydano zarządzenia stosowania odpowiedniej polityki gospodarczej w związkach komunalnych.

Ponadto przeprowadzone zostały częściowe lustracje w powiatowym związku komunalnym w Łomży /dochodzenie w sprawie nadużyć sekwestratora/ i w Komunalnej Kasie Oszczędności w Grodnie /dochodzenie w związku z ujawnionymi nadużyciami kasjera/.

Ogółem dokonano 32 lustracji, na które zużyto dni w podróży i na inspekcji 133 /z czego wojewódzki inspektor - 106 dni, naczelnik wydziału - 27 dni/.

Inspekcja związków komunalnych, prowadzona od ubiegłego roku planowo i systematycznie, dała bogaty i interesujący materiał sprawozdawczy, stwierdziła szereg braków, niedomagań i wad działalności związków komunalnych.

Poza skonstatowaniem w sprawozdaniu za rok ubiegły brakami w organizacji i funkcjonowaniu organów samorządu oraz w zakresie polityki gospodarczej i finansowej, stwierdzono wady w polityce personalnej związków, niedostateczne przygotowanie fachowe i wykształcenie ogólnie znacznej części pracowników ko-

munalnych, nieoszczędność w przyznawaniu w kilku wypadkach pracownikom związków komunalnych i urzędnikom państwowym dodatkowych wynagrodzeń z tytułu pełnienia czynności specjalnych w samorządzie, niedostateczność nadzoru ze strony wydziałów powiatowych nad miastami niewydzielonymi i gminami miejskimi. Stwierdzono, że w kilku powiatach nie była stosowana degresja przy wymiarze podatku gruntowego.

Zbadanie dokładne drogą lustracji rachunkowości i wykonania budżetów przez samorządy doprowadziło do dokładnego zapoznania się z ich stanem finansowym i umożliwiło rzeczywistą jego ocenę. Zdobyty podczas lustracji materiał posłużył do wypracowania szeregu wniosków, na podstawie których został wydany przez Wojewodę szereg zarządzeń, zmierzających do poprawy stanu organizacyjnego oraz gospodarki finansowej i działalności ogólnej związków komunalnych.

W wyniku, stwierdzonych przez inspekcję błędów i wad w gospodarce miasta Białegostoku w następnym roku 1932/33 została rada miejska rozwiązana i członkowie magistratu złożeni z urzędu, a na ich miejsce wyznaczony komisarz rządowy.

Nadzór nad działalnością inspekcyjną wydziałów powiatowych. Od powiatowych inspektorów samorządowych, pełniących z upoważnienia wydziałów powiatowych inspekcję gospodarki miast niewydzielonych i gmin wiejskich, Urząd Wojewódzki żądał stale dokonywania większej liczby inspekcji ogólnych /wszechstronnych/, uznając ten rodzaj inspekcji za najważniejszą funkcję działalności inspektora.

W styczniu 1932 roku wydane zostało zarządzenie wydziałom powiatowym nadsyłania Urzędowi Wojewódzkiemu odpisu protokołów z dokonanych przez inspektorów inspekcji ogólnych, aby móc ocenić dokładnie sposób i umijętność dokonywania inspekcji i wyciągnąć z wyników inspekcji odpowiednie wnioski.

Inspekcja przeprowadzona w 10 powiatach z polecenia wydziału powiatowego, poza trzema powiatami, gdzie jest postawiona należycie, pozostawia, mimo zwrócenia na nią od ubiegłego roku bacznej uwagi, wiele do życzenia i wymaga poprawy.

W roku sprawozdawczym w 13 powiatach 13 inspektorów i 2 zastępców dokonało łącznie 734 lustracji, z czego ogólnych 105 /z tej liczby 19 w miastach i 86 w gminach wiejskich/ na 224 związków komunalnych, znajdujących się pod nadzorem wydziałów powiatowych. Na dokonanie powyższej ilości inspekcji zużyto 923 dni.

Ilość inspekcji ogólnych była niedostateczną i sposób ich przeprowadzania wywalał odpowiednie zarządzenia Wojewody.

Warunki działalności związków komunalnych. Stan polityczny i gospodarczy całego państwa, obszar i ludność danego związku komunalnego oraz stan kulturalny i gospodarczy tej ludności z jednej strony, a wartości psychiczne członków organów samorządowych i personelu pomocniczego z drugiej strony kształtują działalność związków komunalnych.

Kryzys gospodarczy ogólnopolski, który rozpoczął się w roku 1929, nie zmniejszył w roku sprawozdawczym swego natężenia i oddziałał ujemnie na działalność wszystkich zwią-

ków komunalnych. Sytuację gospodarczą w całym państwie charakteryzują następujące zjawiska:

Po bardzo ostrym spadku cen zbóż bezpośrednio po żniwach 1930 r. spadek cen staje się powniejszy. Eksport zboża dość znaczny w początkach 1931 r. maleje. Wyczerpywanie się zapasów zboża, żyta, jęczmienia i owsa, przy niewielkim nadmiarze pszenicy umożliwiło sezonową wyżkę wszystkich zbóż na wiosnę. Zapasy pszenicy nie były wyczerpane, a przybył do nich plon równy poprzedniemu, zastępowanie bowiem uprawy żyta przez uprawę pszenicy trwało do jesieni 1931 r. Zbiory żyta były mniejsze o 12,5 miliona kwintali od poprzednich. Po żniwach 1931 r. zapanowało niezwykle na rynkach polskich zjawisko nadmiar i ostry spadek cen pszenicy przy łagodnych zmianach cen żyta. Ceny obu zbóż prawie się równają. Proces zastępowania uprawy żyta przez uprawę pszenicy został przerwany.

Znaczna podaż na rynek bydła wobec taniości nabiału i nieopłacalności produkcji mlecznej oraz świń, spowodowana rozwiniętą hodowlą wskutek taniości ziemniaków i wszelkich produktów roślinnych, spowodowała zwiększenie uboju dzięki dużemu spadkowi cen oraz zwiększenie spożycia własnego wsi. Eksport świń żywych zmniejszył się, wzrósł wywóz bekoni i szynki, jednak wartość tego wywozu maleje ze spadkiem cen, do czego przyczynia się wrześnieowy spadek waluty angielskiej. Rok kończy się przeciążeniem rynku wewnętrznego i znaczną niżką cen.

Wywóz masła i jaj wskutek coraz to nowych utrudnień importu zagranicą staje się dorywczy, zależny od krótkotrwałych możliwości. Ceny masła i jaj poza przemijającą poprawą na wiosnę dla masła i w jesieni dla jaj spadają przez cały rok katastrofalnie.

Wskutek powyżej zaznaczonego spadku cen na główne produkty gospodarstwa rolnego dochodowość gospodarstw wiejskich w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu się zmniejszała.

Sytuacja gospodarcza rolników w województwie białostockim nie różniła się od ogólnej sytuacji gospodarczej w całym państwie. Spadek cen charakteryzują ceny na żyto, pszenicę, trzodę i bydło. W kwietniu 1931 r. cena żyta wynosiła za 100 klg. - 19 zł., w następnych miesiącach tendencja zwykła, która w lipcu osiąga najwyższy poziom 26 zł., potem gwałtowny spadek w sierpniu do 19 zł., w następnych miesiącach ceny wahają się od 21 do 23 zł. Przeciętna cena pszenicy 26 zł. w m-cu kwietniu podnosi się w następnych miesiącach do 33 zł., w lipcu spada i w następnych miesiącach utrzymuje się z pewnymi wahaniami od 22 do 23 zł. Spadek cen trzody chlewnej jest znacznie większy: od ceny w kwietniu 129 zł. za 100 klg. przez wyżkę dochodzącą w sierpniu do 141 zł. staje się coraz większy i dochodzi w lutym 1933 r. do 78 zł. Cena mięsa wołowego, wynosząca w kwietniu 1,43 zł. spada coraz więcej i dochodzi w listopadzie do 0,76 zł., poczem w następnych miesiącach następuje wahanie z nieznacznymi odchyleniami.

W przemyśle w roku sprawozdawczym następuje dalszy rozwój kryzysu. W szybkim tempie zmniejsza się produkcja dóbr wytwórczych. Utrudnienie eksportowe spowodowane spadkiem funta i walut skandynawskich oraz ograniczeniami importowymi powodują w ostatnim kwartale 1931 r. zakłamanie się produkcji

zwłaszcza dóbr wytwórczych /żelazo/, w nieco słabszym stopniu dóbr spożywczych, na które znacznie wpływa zmniejszenie się siły nabywczej ludności. Mimo to ceny artykułów skartelizowanych utrzymują się na niezmiennym poziomie, ceny artykułów nieskartelizowanych wykazują ostry spadek.

W województwie białostockim sytuacja przemysłu włókienniczego, tej najczęściej rozwiniętej w województwie gałęzi przemysłu, była zmienną. Mimo braku konsumenta wyrobów włókienniczych na rynkach wewnętrznych i stąd tendencji niżkowej na tkaniny, rozwijający się eksport gotowych ubrań do Anglii i kolonii angielskich podtrzymywał pracę w fabrykach i ceny na tkaniny, wskutek jednak zamknięcia zdobytych rynków zagranicznych następuje ogólne znaczne zmniejszenie się produkcji. W innych gałęziach przemysłu uwidacznia się wzrastający spadek produkcji i cen.

Powyżej przedstawiona ciężka sytuacja rolnictwa i przemysłu, wywołuje coraz większe zmniejszenie dochodów w gospodarstwach rolnych i pogłębia nędzę na wsi, zmniejszenie zaś produkcji w przemyśle wywołuje coraz większy wzrost bezrobocia. Zamykanie rynków zagranicznych i coraz większa ciasnota wewnętrznego rynku zbytu powodowała dalszy upadek handlu /w porównaniu z rokiem 1930/, który w województwie białostockim wyraził się w zmniejszeniu liczby wykupionych świadectw przemysłowych o 5,7%, w obniżeniu przedsiębiorstwem handlowym podatku dochodowego o 61% i przemysłowego od obrotu o 22,9%.

Powyżej opisaną depresję ekonomiczną dotkliwie odczuły związki komunalne. Wskutek coraz większego osłabienia siły płatniczej ludności i zmniejszenia dochodów. To ostatnie zjawisko musiało pociągnąć z konieczności daleko posunięte oszczędności i redukcje w organizacji i działalności wszystkich związków komunalnych.

Rozwinięta zbyt szeroko działalność inwestycyjna związków komunalnych w latach ubiegłych, nieprzerwana w porę w początkach kryzysu gospodarczego oraz powstałe z tego powodu znaczne zadłużenie nie tylko długoterminowe, lecz, co najważniejsze, krótkoterminowe - pogorszyło sytuację finansową samorządów i postawiły niektóre z nich, prowadzące zbyt nieostrożną politykę inwestycyjną, w położenie bez wyjścia.

Cprócz stanu gospodarczego, na więcej lub mniej intensywną działalność w poszczególnych związkach komunalnych wpływały wielkość obszaru, struktura gleby, ilość ludności, stan kultury i stopień jej zamożności na terenie, objętym przez dany związek.

Rodzaje działalności oraz stopień natężenia tej działalności w normalnych dziedzinach uwidocznia analiza wykonania budżetów tych związków za rok sprawozdawczy.

Wykonanie budżetów powiatowych związków w ogólnych cyfrach. Jak widać z załączonej tablicy nr. 8, powiatowe związki w roku sprawozdawczym dokonały wydatków gotówką na sumę 6.638 tysięcy złotych, razem z załączonymi wydatkami na sumę 7.429 tysięcy, zebrały zaś dochodów 6.084 tysięcy /na pozycje budżetowe bieżącego roku/. Pozostało do ściągnięcia dochodów na sumę 1.655 tysięcy złotych.

Jeżeli porównamy wykonanie strony dochodowej budżetów zwyczajnych za 3 lata 1929/30, 1930/31 i 1931/32, to okaże się,

że dochody zwyczajne z każdym rokiem zmniejszały się /vide tablica 7/:

w r. 1929/30 dochody zwyczajne wynosiły 8.479 tys. zł.	
" " 1930/31 " " " " o 13% mniej	
" " 1931/32 " " " " o 35% mniej	

Znaczne zmniejszenie dochodów zwyczajnych spowodowane zostało nie zmniejszeniem stopy wymiarowej danin komunalnych, lecz zmniejszeniem wpływów kasowych, wskutek osłabienia przez rozwijający się kryzys gospodarczy siły płatniczej ludności.

Jeszcze większe zmniejszenie dochodów zobaczymy w wykonaniu budżetów nadzwyczajnych:

w r. 1929/30 dochody nadzwyczajne wynosiły 1.895 tys. zł.	
" " 1930/31 " " " " o 12% mniej	
" " 1931/32 " " " " o 68% mniej	

Tak znaczne zmniejszenie dochodów nadzwyczajnych spowodowane zostało celowym znacznym osłabieniem, a nawet zupełnym zaniedbaniem działalności inwestycyjnej przez powiatowe związki oraz trudnością otrzymania subwencji i pożyczek na cele inwestycyjne.

W związku ze zmniejszeniem się dochodów zmniejszyły się i wydatki zwyczajne:

w r. 1929/30 wydatki zwyczajne wynosiły 8.743 tys. zł.	
" " 1930/31 " " " " o 16% mniej	
" " 1931/32 " " " " o 36% mniej	

Zmniejszenia dokonano i w wydatkach nadzwyczajnych:

w r. 1929/30 wydatki nadzwyczajne - 2.760 tys. zł.	
" " 1930/31 " " " " - o 2,6% mniej	
" " 1931/32 " " " " - o 60% mniej	

Porównując preliminarze budżetowe za 3 ubiegłe lata i ich wykonanie po stronie wydatków zauważymy następujące zmniejszenie:

w r. 1929/30 wydatki preliminarzowane 16.070 tys. zł. wykonane w 71,6%	
" " 1930/31 " " " " mniej o 23% " " 81,1%	
" " 1931/32 " " " " o 41% " " 70%	

Zmniejszenia powyższe wskazują, że powiatowe związki, licząc się z rozwijającym kryzysem gospodarczym, zmniejszały z każdym rokiem coraz więcej swe preliminarze budżetowe, mimo to jednak nie udało się im zrealizować ich w całości i preliminarz ostatniego ubiegłego roku wykonany został w 70%.

Jeżeli porównamy wykonanie budżetów w wydatkach i dochodach to okaże się, że

	wynosiły	wydatki	dochody	różnica
w r. 1929/30	"	11.503 tys. zł.	10.375 tys. zł.	- 1.128 tys. zł.
" " 1930/31	"	10.015 " "	9.017 " "	- 998 " "
" " 1931/32	"	6.638 " "	6.084 " "	- 554 " "

a więc, że wydatki dokonane na rachunek odnośnych preliminarzy budżetowych przewyższały otrzymane dochody.

Oto szereg spostrzeżeń dokonanych z porównania ogólnych sum wykonania budżetów powiatowych związków. Porównanie wykonania poszczególnych budżetów daje następujące wyniki.

Wydatki powiatowych związków. Z zestawienia wydatków budżetów, dokonanego na załączonej tablicy Nr. 9, widzimy, że w 1931/32 r. 13 powiatowych związków wydało na rachunek pożyczki budżetowych 6.638.500 zł., pozostawało do uregulowania na rok następny 791.200 zł. czyli rzeczywiste wydatki tych

związków wynosiły 7.429.700 zł.

Z wymienionej ogólnej sumy wydatkowanej 6.638.500 zł. powiatowe związki użyły na pokrycie wydatków zwyczajnych 5.554.097 zł., a z tej sumy:

	s u m a	% ogólnej sumy
na administrację ogólną	1.011.889	18,2%
" oświatę	85.245	1,5%
" kulturę	9.030	0,2%
" opiekę społeczną	246.701	4,4%
" zdrowie i szpitalnictwo	576.062	10,4%
" weterynarię	214.214	3,9%
" bezpieczeństwo	50.540	0,9%
" rolnictwo	359.474	6,5%
" przemysł i handel	15.478	0,2%
" drogi	2.159.156	38,9%
świadczenia na rzecz związków		
prawno-publicznych	66.790	1,2%
" utrzymanie majątku	3.949	0,1%
" pokrycie deficytów przedsiębiorstw	24.995	0,4%
" raty i procenty pożyczek	670.161	12,1%
r ó z n e	29.127	0,5%
na pokrycie niedoborów lat ubiegłych	31.287	0,6%
	5.554.097	100%

Z zestawienia wydatków zwyczajnych widać, że największą sumę wydano na utrzymanie dróg i mostów, bo 38,9% ogólnej sumy wydatków; drugie miejsce zajmują wydatki na administrację - 18,2%, trzecie - wydatki na spłatę rat i procentów pożyczek 12,1%, trzecio zdrowotność - 10,4%, czwarte - rolnictwo 6,5%, piąte - opieka społeczna 4,4%, szóste weterynaria 3,9%, pozostałe wydatki nie przekraczają ogółem 5,6%.

1/ Wydatki na utrzymanie dróg, jak wykazują sprawozdania z zamknięć rachunkowych /tablica 9/, wynosiły 2.159.000 zł., z czego na drogi państwowe 856.000 zł. Choć suma ta była znacznie mniejszą od sum wydanych na ten cel w latach ubiegłych /w r. 1929/30 - 4.409.000 zł., w 1930/31 - 3.119.000 zł./ jednak stanowiła ona największy procentowo wydatek w budżetach powiatowych związków od 27,2% /szczeciński/ do 54,6% /białostocki/ ogółem 38,9%. Szczegółowe dane dotyczące utrzymania i budowy dróg znajdują się w sprawozdaniu Dyrekcji Robót Publicznych na str. 45.

2/ Wydatki na administrację. Po wydatkach na drogi powiatowe związki najczęściej wydały na administrację od 15,4% /białostocki/ do 23,3% /szczeciński/, przeciętnie 18,2%, cyfrowo od 54 tys. zł. /sokołowski, kolneński/ do sumy powyżej 100.000 zł. /biełski 117 tys. zł., białostocki 100 tys. zł./ Razem powiaty wydały 1.011 tys. zł. W porównaniu z latami ubiegłymi, w których wydatki wynosiły w 1929/30 r. 1.247 tys. zł. i w 1930/31 roku 1.176 tys. zł., zmniejszyły się w porównaniu z r. 1929/30 o 18%, z r. 1930/31 o 14%.

W ogólnej sumie wydanej na administrację, wydatki osobowe wyniosły 579 tys. zł., rzeczowe 432 tys. zł. /w tem na środki lokomocji 161 tys. zł./.

Wydatki osobowe największe były w związkach białostockim, bielskim, grodzieńskim, łomżyńskim, ostrowskim, wołkowyskim, gdzie przekraczały 50.000 zł. /maksimum 58 tys. zł./, w augustowskim 46 tys. zł., w kolneńskim, ostrołęckim, suwalskim, szczuczyńskim, wysoko-mazowieckim od 31 do 37 tys. zł., w sokólskim 29 tys. zł. Na powyższe różnice w wydatkach osobowych wpłynęły ilość zatrudnionych pracowników /od 6 do 11/, różnice w kategoriach i szczeblach ich uposażeń oraz wysokość dodatku komunalnego /od 0 do 25%/. Na wydatki rzeczowe administracyjne wydały od 21 tys. zł. do 30 tys. zł. związki kolneński, ostrołęcki, ostrowski, sokólski, suwalski, od 30 do 40 tys. zł. augustowski, grodzieński, łomżyński, szczuczyński, wołkowyski, wysoko-mazowiecki, 41 tys. zł. białostocki, bielski 61 tys. zł. Na różnicę w wydatkach rzeczowych wpływają ceny najmu lokali, wydatki na lokomocję /w 3 powiatach oprócz samochodu utrzymują się i konie/, wysokość diet i kosztów przejazdu członków sejmików i wydziałów.

3/ Wydatki na spłatę długów. Trzecie miejsce co do wysokości zajmują wydatki na spłatę długów. Stanowiły one 12,1% wszystkich wydatków zwyczajnych /od 5,2% do 20,2% budżetów poszczególnych związków/ i wynosiły 670 tys. zł. i były większe niż w latach ubiegłych, - w r. 1929/30 - 684 tys. zł., w r. 1930/31 - 646 tys. zł.

4/ Wydatki na zdrowotność i szpitalnictwo wynosiły w powiatowych związkach ogólną sumę 576 tys. zł. t.j. 10,4% wszystkich wydatków zwyczajnych. Poszczególne związki wydały od 5% /ostrołęcki do 19,6% /gródzieński/ ogólnej sumy swych zwyczajnych wydatków w cyfrach od 13 tys. zł. /kolneński/ do 108 tys. zł. /gródzieński/. Z ogólnej sumy 576 tys. zł. wydano na szpitalnictwo w postaci dopłat na pokrycie deficytów 190 tys. zł., na utrzymanie przychodni 113 tys. zł., na wychowanie fizyczne 77 tys. zł., pozostała suma na dozór sanitarny i zwalczanie chorób zakaźnych oraz niewielkie subsydia instytucjom i towarzystwom, mającym na celu opiekę nad zdrowiem. W porównaniu z latami ubiegłymi wydatki na zdrowie zmniejszyły się znacznie z 873 tys. zł. wydanych w r. 1929/30 i z 777 tys. zł. wydanych w r. 1930/31 spadły do sumy 576 tys. zł., a więc w porównaniu z r. 1929/30 o 34%. Liczba szpitali nie zmniejszyła się /wykaz szpitali na str. 19/ natomiast zmniejszyła się ilość leczących się w szpitalach oraz zaopatrzenie szpitali, w którym coraz więcej zaczęło się ujawniać braków, zmniejszała się i ilość lekarzy rejonowych z 38 w r. 1930/31 do 28 w końcu r. 1931. Szczegółowe sprawozdanie, dotyczące zdrowotności zamieszczono na str. 16. Poniżej umieszczona tablica ilustruje wydatki na szpitale.

Wykonanie budżetów szpitali w r. 1931/32.

S z p i t a l e	wydatki zwyczajne	w tym na ad- mini- strację	dochody zwyczajne	nadwyżka nad wy- datkami	dopłata z budżetu powiatu	zaleg- łość o- płat
augustowski	33800	21656	11187	22613	22613	53202
białostockiego powiatu	36458	24430	17890	18568	28168	5544
bielski	83137	35070	72773	10364	-	75490
gródzieński	143803	72490	88650	55153	55153	29813

S z p i t a l e	wydatki zwyczajne	w tym na ad- mini- strację	dochody zwyczajne	nadwyżka nad wy- datkami	dopłata z budżetu powiatu	zaleg- łość o- płat
kolneński	17387	8454	10220	7167	1855	34752
łomżyński	113458	52755	107601	5857	5857	104933
ostrołęcki	71361	35277	53204	18157	18157	23835
ostrowski	34004	14936	33439	565	6300	13958
sokólski	50189	21210	33570	16619	16619	2783
szczuczyński	33945	13246	12318	21627	21953	52158
wołkowyski	51808	27037	32407	19401	3752	81241
wys.-mazowiecki	51293	16548	41389	12904	12904	20257

5/ Wydatki na popieranie rolnictwa. Na ten cel powiatowe związki wydały 359 tys. zł. t.j. 6,5% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych. Poszczególne związki wydały: najmniej szczuczyński 6.900 zł.; od 10 do 20 tys. zł. - 4 związki - augustowski, ostrowski, ostrołęcki i białostocki, od 20 do 30 tys. zł. 4 związki kolneński, sokólski, wołkowyski i wysoko-mazowiecki, powyżej 40 tys. zł. - 4 związki grodzieński, łomżyński, suwalski i bielski /najwięcej 56 tys. zł./. W porównaniu z latami ubiegłymi wydatki te zmniejszyły się znacznie: w r. 1929/30 - 576 tys. zł., w r. 1930/31 - 485 tys., w r. 1931/32 - 359 tys., a więc w porównaniu z rokiem 1929/30 o 38%. Związki powiatowe utrzymywały referentów i instruktorów we własnym zakresie lub subsydjowały na ten cel Okr. Tow. Org. Roln. Kółek Roln. 9 związków dawały subwencje temu towarzystwu na akcję popierania rolnictwa lub przeznaczają niewielkie sumy na akcję prowadzoną we własnym zakresie. Wyniki prac nad popieraniem rolnictwa i hodowli znajdują się na str. 25.

Tak jak i w roku ubiegłym prowadzone były na terenie województwa 2 szkoły rolnicze: szkoła rolnicza gospodarstwa kocięcego w Kukowie, utrzymywana przez związek suwalski i szkoła rolnicza w Krzyżewie, utrzymywana przez właścicielkę Krzyżewa p. Karpowiczówną i subwencjonowaną przez związek wysoko-mazowiecki. Szkoła rolnicza męska wobec słabego zainteresowania się nią wydziałów powiatowych, zbyt małej frekwencji uczniów i braku dla nich stypendjów, utrzymuje się tylko dzięki nadzwyczajnemu poświęceniu się i oddaniu idei oświaty rolniczej p. Karpowiczówny.

Zootechniczny zakład doświadczalny w Swisłocz /powiat wołkowyski/, stacje doświadczalne rolnicze w Kisielnicy /pow. kolneński/, Elżbiecinie /pow. łomżyński/, subwencjonowane przez powiatowe związki, oraz formy wzorowe w 8 powiatach, dążą do podniesienia kultury rolniczej. Wobec zmniejszania się dochodowości powiatowych związków i konieczności pokrywania zwiększających się wskutek kryzysu gospodarczego deficytów form wzorowych, powstała tendencja do likwidowania tych form poddzierżawienia ich osobom trzecim lub zwrotu Ministerstwu Rolnictwa.

Spółdzielnie lniane w Niemczynie /pow. sokólski/ i w Iazku /pow. ostrołęcki/, tkackie w Lipnikach /kolneński/ i Myszynie /ostrołęcki/ oraz spółdzielca przetwórcza mięsa w Wołkowysku znajdowały się wskutek braku zbytu na rynkach w ciężkich bardzo warunkach i dają znaczne deficyty.

6/ Wydatki na opiekę społeczną. Na opiekę społeczną powiatowe

wo związki wydały 246.701 zł. t.j. 4,4% ogólnej sumy wydatków. Poszczególne związki od 0,2% /suwalski/ do 11,9% /kolnoński/ ogólnej sumy swoich wydatków zwyczajnych, ilościowo - suwalski najmniej 584 zł., od 1.000 do 10.000 zł. wołkowyski, komżyński, białostocki, od 10 do 20 tys. zł. ostrołęcki, sokólski, wysoko-mazowiecki, od 20 do 30 tys. zł. ostrowski, szczuczynski, augustowski, od 30 do 40 tys. zł. bielski, grodzieński, kolnoński. W porównaniu z latami ubiegłymi wydano mniej w r. 1929/30 - 364 tys. zł., w 1930/31 - 343 tys. zł., w r. 1931/32 - 246 tys. zł., a więc w porównaniu z r. 1929/30 o 32%. I w tym roku powiatowe związki oprócz udzielania doraźnej pomocy biednym, wydawanie zasiłków instytucjom dobroczynnym społecznym, pokrywania kosztów leczenia ubogich, utrzymywały zakłady opieki zamknięte: augustowski związek - schronisko dla dzieci i przytułek dla starców w Augustowie, bielski - schronisko dla dzieci w Orli, ostrołęcki schronisko dla chłopców w Ostrołęce, ostrowski - schronisko dla dziewcząt w Ostrowi-Mazowieckiej, szczuczynski - schronisko dla sierot i przytułek dla starców w Szczuczynie, wołkowyski - schronisko dla dzieci w Swisłoczy, kolnoński - przytułek w Pieńkach Borowych, oraz schroniska komżyński - w Łomży i mazowiecki w Tykocinie.

Wykonanie budżetów zakładów opiekuńczych w r. 1931/32.

Zakłady opiekuńcze związków.	wydatki zwyczajne.	w tym na administrację	dochody zwyczajne.	nadwyżka wydatków	dopłata z budżetu administr.	zalog. do opłat
augustowskiego	42229	14378	15657	26572	265	59716
białostockiego	-	-	-	-	-	-
bielskiego	64241	17725	62258	1983	13509	40727
grodzieńskiego	-	-	-	-	-	-
kolnońskiego	26599	8767	24632	1967	1967	7167
komżyńskiego	47337	13003	44980	2357	2357	32219
ostrołęckiego	35966	8795	33747	2219	-	-
ostrowskiego	36621	5729	34844	1777	1777	-
szczuczynskiego	32190	7565	11726	20464	17409	18036
wołkowyskiego	46216	10756	49192	-	604	96751
wys.-mazowieckiego	21504	4354	12208	9296	9296	32068

7/ Wydatki na weterynarię. Na ten cel wydały powiatowe związki 214 tys. zł. t.j. 3,9% ogólnej sumy wydatków, w porównaniu z rokiem ubiegłym mniej o 26 tys. zł.

Poszczególne związki wydały od 1,6% /ostrołęcki/ do 5,8% /wysoko-mazowiecki/, ilościowo od 5.700 zł. /ostrołęcki/ do 29 tys. zł. /komżyński/. Z wydanych sum dawały dodatkowe wynagrodzenie powiatowym lekarzom weterynarii do 50% wysokości ich urzędowych pensji, utrzymywały rejonowych lekarzy weterynarii, sejmikowych, oglądaczy mięsa, oraz lecznice dla zwierząt /augustowski, kolnoński, komżyński/. Szczegółowo sprawozdanie z działalności służby weterynaryjnej państwowej i samorządowej zamieszczono na str. 20. -

8/ Wydatki na oświatę zajmują dopiero ósme miejsce co do wysokości. Powiatowe związki wydały ogółem 85.245 zł., co stanowi 1,5% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych. W porównaniu z

ubiegłymi latami związki wydały mniej: gdy w 1929/30 r. - 216 tys. zł., w 1930/31 r. - 117 tys. zł., to w roku sprawozdawczym 1931/32 załódwie 85 tys. zł., a więc mniej o 60% w porównaniu z 1929/30 r. Poszczególne związki wydały od 0,2% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych /ostrowski/ do 2,2% /sokólski/ ilościowo od 1,5 tys. zł. /szczuczynski/ do 21 tys. /wołkowyski/. Z ogólnej sumy 85 tys. zł. najwięcej powiatowe związki /8 z nich/ wydały na oświatę pozaszkolną 32 tys. zł. Znaczną sumę stanowią wydatki związane ze szkolnictwem powszechnym - utrzymanie Rad Szkolnych i subwencjonowanie budowy szkół przez gminy wiejskie, bo także 32 tys. zł. Pozostałą sumę stanowią subwencje szkołom średnim, subwencje instytucjom powiatowym oraz stypendjów.

9/ Na bezpieczeństwo publiczne w postaci akcji przeciwpożarowej, powiatowe związki wydały 50 tys. zł. t.j. załódwie 0,9% ogólnej sumy zwyczajnych wydatków, znacznie mniej niż w latach ubiegłych /w 1929/30 r. - 147 tys. zł., w 1930/31 r. - 121 tys. zł./ w porównaniu z r. 1929/30 mniej o 66%. Na ten cel nie wydały związki: augustowski, prawie że nie bo po 100 zł. powiatowe związki suwalski i szczuczynski, pozostałe od 2 tys. zł. /sokólski/ do 8 tys. zł. /komżyński, przyczem na utrzymanie instruktorów straży ogniowej dokonywało wydatki tylko 7 powiatów.

10/ Na pokrycie deficytów przedsiębiorstw wydały powiatowe związki sumę 24.995 zł. t.j. 0,4% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych. Prowadziły one we własnym zakresie następujące przedsiębiorstwa i wykonały ich budżety w następujących cyfrach:

Nazwa związku	przedsiębiorstwa	datki	dochody	strata	zysk
Augustowski	ferma rolna w Dowspudzie i Szkocji	20049	6739	13310	-
Białostocki	ferma w Rafałowie	7577	8333	-	756
Bielski	biuro techniczne	26585	23585	3000	-
Grodzieński	ferma w Grandziechach	33664	30966	2698	-
Kolnoński	ferma w Małym-Plocku	50509	7504	43005	-
"	betoniarnia w Kolnie	53296	3019	50277	-
Łomżyński	ferma w Kupiskach	12377	12522	-	145
Ostrołęcki	rzeźnia w Goworowie	9187	8532	655	-
"	elektrownia w Myszyńcu	3430	3401	29	-
"	przetwórnia lnu w Łazku	86979	57763	29216	-
Sokólski	ferma w Sokółce	17142	14055	3087	-
"	księgarnia w Sokółce	22593	23288	-	695
Szczuczynski	ferma w Pruskiej i Zembrach	23074	21437	1637	-
"	elektrownia	148625	95894	52731	-

U w a g a : Strata w betoniarni i częściowo w przetwórnici lnu ma pokrycie w niesprzedanych wyrobach, znajdujących się na składzie.

11/ Na popieranie przemysłu i handlu powiatowe związki wydały 15.478 zł. t.j. 0,2% ogólnej sumy wydatków, z czego przeznaczyły 3 związki 1.404 zł. na popieranie przemysłu ludowego, pozostałą sumę na zasiłki szkołom zawodowym i stypendja.

12/ Wydatki na świadczenia na rzecz związków prawnopublicznych wyniosły 66.790 zł. t.j. 1,2% ogólnej sumy wydatków. Z tej sumy wydały 3 związki: białostocki, bielski, ostrołęcki 28 tys. zł. na pokrycie deficytów budżetowych gmin wiejskich, 2 związki: bielski i sokólski 9 tys. zł. gminom wiejskim na budowę szkół powszechnych, 4 związki powiatowe 1,7 tys. zł. na związek powiatów i 9 powiatów na wydział wojewódzki - 12 tys. zł. -

Wydatki różne. Do wydatków różnych w ogólnej sumie 29.127 zaliczono drobne subwencje stowarzyszeniom społecznym oraz wydatki nie objęte pozycjami budżetowymi.

Pokrycia niedoborów budżetowych z lat ubiegłych częściowo dokonał jeden powiat suwalski, przeznaczając na ten cel 31.287 zł. -

Wydatki nadzwyczajne powiatowych związków wyniosły w roku sprawozdawczym 1.084.685 zł., /vide tablica 9/, gdy w 1929/30 roku 2.760.458 zł., a w roku 1930/31 - 2.689.180 zł., a więc zmniejszyły się o 60% w porównaniu z rokiem 1929/30.

Z ogólnej sumy 1.084.685 zł. wydano:

na administrację /kupno domu, samochodu/...	43.024 zł.
na oświatę /budowa szkół/	42.632 "
na kulturę /budowa domów ludowych/	14.133 "
na opiekę społeczną /rozbudowa sierocińca/	12.014 "
na zdrowie /budowa szpitala w Choroszczy/	205.626 "
na rolnictwo /regulacja rzek i meljoracje/	119.578 "
na drogi / budowa /	243.816 "
na spłatę i konwersję pożyczek	236.362 "
na kapitał zakładowy K.K.O.	160.000 "
na akcję pokrycia ogniotrwałego dachów ...	7.500 "

Razem: 1.084.685 zł.

Wydatki na administrację - na kupno domu poniósł związek bielski, kupno samochodu białostocki; wydatki na budowę szkół 3 związki: kolneński, grodzieński i suwalski; wydatki na budowę domów ludowych - grodzieński; na budowę sierocińca - szczuczyński; na budowę dróg - 6 związków: augustowski, białostocki, grodzieński, kolneński, wołkowyski i wysokomażowiecki; na regulację rzek i meljoracje - grodzieński, kolneński, ostrołęcki, sokólski; konwersję pożyczek przeprowadził związek ostrowski, na budowę szpitala w Choroszczy złożyły składki wszystkie związki oprócz augustowskiego, związek szczuczyński złożył nieznaczną część składki. Do komunalnych kas oszczędności na spłatę wystawionych weksli na rachunek kapitału zakładowego wpłaciły 3 związki: grodzieński, kolneński i ostrowski. Akcję pokrycia ogniotrwałego domów

prowadził związek ostrowski.

Ogólne uwagi. Szczegółowe rozpatrzenie wydatków wykazuje, że powiatowe związki w roku sprawozdawczym nie rozpoczęły nowych prac, prowadziły tylko prace już rozpoczęte i wszystkie działy prowadzone były w mniejszym zakresie, a nawet niektóre z nich zaczęły podlegać stopniowej redukcji. Z tego powodu i sumy wydatkowane na poszczególne działy bez wyjątku w porównaniu z latami ubiegłymi 1929/30 zmniejszyły się znacznie. Zmniejszyły się też znacznie bo o 60% w porównaniu z rokiem 1929/30 wydatki inwestycyjne.

Dochody powiatowych związków. W roku sprawozdawczym wpłynęło do kas trzynastu powiatowych związków na konta poszczególnych pozycji budżetu zwyczajnego 5.484.576 zł./vide tablica 10/. Powyższą sumę otrzymano z następujących źródeł dochodowych:

	s u m a	%	Ogółem	%
1/ z podatków bezpośrednich			1.466.026	26,7
a/ z dodatku do podatku gruntowego	794.895	14		
b/ z dodatku do podatku przemysłowego	267.021	4,8		
c/ z udziału w podatku dochodowym	256.644	4,6		
d/ z podatku od gruntów państwowych	132.073	2,4		
e/ z podatku od przedm. zbytku	9.613	-		
f/ " " " psów	1.374	-		
2/ z podatków pośrednich			318.897	5,8
a/ z dodatku do podatku od spożycia	287.003	5,2		
b/ z dodatku do podatku na wyroby i sprzedaż trunków	31.894	0,5		
3/ z opłat			2.245.985	41,0
a/ jawnacyjnych	68.446	3,1		
administracyjnych	3.710	-		
opłat i dopłat na drogi	2.173.818	39		
4/ ze zwrotu kosztów przez związki prawnopubliczne ..			1.043.070	19
za utrzymanie dróg państw.	855.760	15,4		
za wymiar i pobór podatków od gmin wiejskich i miejskich zwrot za wydatki w rozmaitych działach	5.007	-		
	182.303	3,3		
5/ za korzystanie z zakładów publicznego			221.509	4,0
6/ z majątku			68.364	
7/ z zysku z przedsiębiorstw ..			45.599	
8/ z subwencji			36.346	
9/ z różnych			38.780	
			5.484.576	100%

Z powyższego zestawienia widać, że najwydatniejszym źródłem dochodów były opłaty, bo wyniosły 41% ogólnej sumy dochodów zwyczajnych z czego same opłaty i dopłaty drogowe stanowiły 39%. Podatki bezpośrednie wyniosły 26,7%, a z nich najwięcej dał dodatek do podatku gruntowego i wyniósł 14% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych.

Z podatków pośrednich dodatek do podatku od spożycia dał najwięcej - 5,2%.

Zwroty kosztów od Skarbu Państwa za utrzymanie dróg państwowych stanowiły 15,4%, zwroty od gmin wiejskich i miejskich wydatków poczynionych przez powiatowe związki w rozmaitych działach gospodarki wyniósł 3,3.

Wpływ za korzystanie z zakładów i urządzeń powiatowych związków jak to z przychodni lekarskich, z ambulatorjów weterynaryjnych, za badanie zwierząt, za porady w biurze pisania próśb itp. wyniósł 4,0.

Pozostałe dochody jak to z majątku nieruchomego, z przedsiębiorstw /czysty zysk/, z subwencji oraz z różnych źródeł wyniósł 3,5% ogólnej sumy dochodów.

Jeżeli porównamy zwyczajne dochody powiatowych związków roku sprawozdawczego z dochodami z roku 1929/30 i 1930/31, to okaże się, że dochody zwyczajne z każdym rokiem zmniejszają się i to znacznie.

w r. 1929/30.	w r. 1930/31.	w r. 1931/32.
8.479 tys. zł.	7.355 tys. zł.	5.484 tys. zł.
	mniej o 1.123 tys. zł.	mniej o 2.995 tys. zł.
	mniej o 13%	mniej o 35%

Przyczem wpływy z danin komunalnych znacznie się zmniejszyły:

w p ł y w y	w r. 1929/30.	w r. 1930/31.	w r. 1931/32.
z dodatków do podatków państwowych.....	2.599.300 zł.	2.210.400 zł.	1.637.457 zł.

mniej o 15% mniej o 37%

z podatków samoistnych	3.402.575 zł.	3.046.100 zł.	2.389.034 zł.
------------------------------	---------------	---------------	---------------

mniej o 10,7% mniej o 32,7%

Dochody nadzwyczajne powiatowych związków wynosiły w roku sprawozdawczym 600.526 zł. Zmniejszenie dochodów nadzwyczajnych było znacznie większe, niż dochodów zwyczajnych:

w r. 1929/30	w r. 1930/31.	w r. 1931/32.
1.896.000 zł.	1.661.700 zł.	600.526 zł.
	mniej o 12%	mniej o 68%.

Na ogólną sumę dochodów nadzwyczajnych 600.576 zł. składały się następujące źródła dochodowe: podatek inwestycyjny w 3 powiatach w sumie 40.581 zł. specjalne składki w 2 powiatach 58.292, pożyczki 394.386 /w tym konwersja starych pożyczek/, subwencje na regulację rzek i zalosienie 97.067 zł., sprzedaż ruchomości 4.500 zł.

Jeżeli ogólną sumę danin komunalnych, otrzymaną w budżecie zwyczajnym i nadzwyczajnym 4.125.364 zł. rozdzielimy na ilość mieszkańców na terenie powiatowych związków wynoszącą 1.448.035 zł. to na 1 mieszkańca przypadnie danin komunalnych 2,8 zł., gdy w roku poprzedzającym 1930/31 przypadało 3,8 zł.

Porównanie dochodów poszczególnych powiatowych związków wykaże nam następujące różnice:

powiatowe związki	ogólny dochód	dochód z danin	na 1 mieszkańca dochód	
			ogółem	z danin
augustowski	365,7	301,2	4,91	4,04
białostocki	676,1	430,2	4,92	3,13
bielski	617,3	495,8	3,05	2,45
grodzieński	685,8	443,3	4,21	2,72
kolneński	330,6	253,5	4,48	3,43
łomżyński	534,1	336,1	5,88	3,70
ostrołęcki	710,5	274,6	7,96	3,08
ostrowski	435,6	253,0	4,41	2,56
sokólski	225,6	234,7	2,18	2,27
suwalski	366,1	193,0	4,18	2,21
suczuczyński	219,6	138,5	3,22	2,03
wołkowyski	447,4	366,3	2,63	2,15
wysoko-mazowiecki	470,2	409,7	5,29	4,61
	6.084,6	4.129,9	4,20	2,85

Zadłużenie powiatowych związków. Działalność inwestycyjna powiatowych związków w latach ubiegłych, często zbyt szeroko rozwinięta, nie licząca się z realnymi dochodami oraz kryzys gospodarczy, przerywający dopływ pożyczek i z każdym rokiem zmniejszający dochody związków, spowodowały znaczne ich zadłużenie. Załączona tablica Nr. 12 wykazuje wysokość zadłużenia poszczególnych powiatowych związków.

Z tej tablicy widzimy, że powiatowe związki miały długów w dniu 1.IV.1932 r. 8.069 tys. zł., z czego długoterminowych 4.909 tys. zł. Długi więc długoterminowe wynosiły 60,8%, krótkoterminowe 39,2% ogólnego zadłużenia. Stosunek procentowy zadłużenia do ogólnej sumy dochodów zwyczajnych w budżetach wynosił 147%. Na jednego mieszkańca przypadło zadłużenia 5,57 zł.

Jeżeli porównamy powyższe zadłużenie z dnia 1.IV.1932 roku z zadłużeniem z poprzedzającego roku tj. z dnia 1.IV.1931 r., to okaże się jak to ilustruje powyższe zestawienie, że ogólna suma zadłużenia wzrosła w przeciągu roku sprawo-

zdawczego o 375 tys. zł., przyczem zadłużenie długoterminowe zwiększyło się znacznie o 409 tys. zł., zadłużenie zaś krótkoterminowe zmniejszyło się o 34 tys. zł. Zwiększenie zadłużenia długoterminowego spowodowane zostało w znacznej mierze zamianą pożyczek krótkoterminowych na długoterminowe. Zadłużenie na 1 mieszkańca wzrosło o 46 groszy. Charakterystyczne, że procentowy stosunek zadłużenia do ogólnej sumy dochodów zwyczajnych w budżetach wzrósł niepomrotnie z 71% do 147%. Ten znaczny wzrost stosunku procentowego spowodowany został nie tyle ogólnym wzrostem zadłużenia, ile znacznym zmniejszeniem się ogólnej sumy dochodów w budżetach powiatowych związków. Ogólna suma zadłużenia w powiatowych kasach oszczędności nie zmniejszyła się, lecz nieznacznie wzrosła z 874 tys. zł. do 885 tys. zł. tj. o 11 tys.

Zadłużenie powiatowych związków
/w tysiącach złotych/

w d.1/IV.31 r. w d.1/IV.32 r.

Zadłużenie długoterminowe	-	4.999,3	4.908,9
" krótkoterminowe	-		
/w instytucjach kredytowych/	-	2.039,3	1.910,2
Zadłużenia wekslowe	-	1.155,0	1.249,9
Ogółem zadłużenia	-	7.693,7	8.069,1
Ogólna suma dochodów zwyczajnych w budżetach	-	10.823,7	5.484,5
Stosunek % zadłużenia do sumy budżetu zwyczajnego /dochodów/	-	71 %	147 %
Przypada na 1 mieszkańca	-	5,31 zł.	5,57 zł.

Stan zadłużenia poszczególnych powiatowych związków w dniu 1.IV.1932 r. znacznie się różnił. Największe zadłużenie w cyfrach ponad 1 milion złotych miały dwa związki: ostrowski /1.351 tys. zł./ i grodzieński /1.188 tys. zł./, ponad 500 tys. zł. 6 związków: szczuczyński /915 tys. zł./, ostrołęcki, wołkowyski, suwalski, białostocki i augustowski; od 200 do 400 tys. zł. 4 związki: bielski, kolneński, łomżyński, sokólski. Najmniejsze zadłużenie miał związek wysoko-mazowiecki 105,9 tys. zł.

W stosunku do ogólnej sumy dochodów w budżecie największe procentowe zadłużenie miały związki: szczuczyński /434%/, ostrowski /320%/, suwalski /278%/, ostrołęcki /227%/, grodzieński /193%/, augustowski /190%/, i kolneński /109%/, bo przewyższające nawet kilkakrotnie ogólną sumę rocznego budżetu.

Na jednego mieszkańca powiatowego związku przypada najwięcej zadłużenia w ostrowskim 13,68 zł., szczuczyńskim 13,42 zł., ostrołęckim 8,47 zł. i augustowskim 8,13 zł. najmniej

w wysokim - mazowieckim 1,19 zł. i bielskim 1,80 zł.

M i a s t a. Na terenie województwa białostockiego znajduje się 49 miast. Mieszka w nich 388.670 osób, co stanowi 23,7% całej ludności województwa.

Co do wielkości miasta województwa można podzielić na 5 grup:

I grupę stanowią 4 miasta wydzielone z powiatów: Białystok, Grodno, Łomża i Suwałki, liczące do 21 do 90 tysięcy mieszkańców /Białystok i Grodno uprzemysłowione/.

II grupę stanowią 4 miasta powiatowe większe, liczące od 10 do 21 tys. mieszkańców: Augustów, Ostrołęka, Ostrow-Mazowiecka, Wołkowysk.

III grupę obejmuje 9 miast, liczących od 5 do 10 tys. mieszkańców: Bielsk-Podlaski, Kolno, Sokółka, Grajewo, Siemiaty - cze, Krynki, Zambrów, Szczuczyn, Łapy. Są to miasta powiatowe, siedziby władz administracji państwowej, lub miasta o obszerniejszym zasięgu handlowym, o większym rozwoju rzemiosła i przemysłu.

IV grupę stanowi 13 miast, liczących od 3 do 5 tys. mieszkańców, o charakterze rolniczym z domieszką charakteru handlowego. /Kilka z nich należy do okręgu przemysłowego białostockiego/ Goniadz, Knyszyn, Starosielce, Wasilków, Zabłudów, Brańsk, Ciechanowiec, Skidel, Dąbrowa, Sejny, Swiętokrzyszew, Wysoko-Mazowieckie.

V grupę stanowią miasta małe o charakterze rolniczym, liczące nie więcej niż 3.000 mieszkańców. Jest ich najwięcej, bo aż 19: Choroszcz, Supraśl, Buraż, Boćki, Dröhiczyn, Kleszczewo, Mielnik, Narew, Druskieniki, Indura, Jedwabne, Nowogród, Stawiski, Nowy-Dwór, Odelsk, Suchowola, Rajgród, Sokoły.

Gospodarka miast wydzielonych. Gospodarkę miast wydzielonych dokładnie przedstawiają rodzaje wydatków i dochodów oraz ich wysokość, umieszczone w zamknięciu rachunkowym za rok 1931/32 i zestawione w załączonych tablicach 13, 14 i 15.

Z przytoczonych danych cyfrowych / w tablicy 13/ widzimy, że 4 miasta wydzielone w roku sprawozdawczym otrzymały dochodów na sumę 6.900,1 tys. zł. i dokonały wydatków na sumę 6.899,5 tys. zł. Dochody tych miast przewyższyły wydatki o sumę nieznaczną - 600 zł. Przyczem nadwyżkę dochodów nad wydatkami miały tylko dwa miasta: Białystok - 203,7 tys. zł. Grodno - 48,3 tys. zł., pozostałe dwa miały nadwyżkę wydatków nad dochodami: Łomża niewielką bo 18,9 tys. zł., Suwałki - znaczną, bo 232,5 tys. zł.

Jeżeli do wykonanych wydatków dodamy wydatki z tego roku niedokonane zaległe, a do dochodów otrzymanych na pozycje budżetowe roku sprawozdawczego dodamy dochody zaległe, które winny być na rachunek tegoż budżetu ściągnięte w roku następnym, to okaże się, że miasta miały nadwyżkę wy-

datków nad dochodami: Białystok - 267,8 tys. zł., Grodno - 181,3 tys. zł., Suwałki - 232,5 tys. zł., tylko Łomża zrównała wydatki z dochodami.

Jeżeli porównamy wykonanie budżetów miast wydzielonych za lata 1929/30, 1930/31 i 1931/32, to okaże się, że dochody z każdym rokiem zmniejszały się: w r. 1930/31 o sumę 306 tys. zł. w r. 1931/32 o znaczną sumę 1,577 tys. zł. w porównaniu z latami poprzedzającymi. Natomiast wydatki w r. 1931/32 w porównaniu z rokiem 1930/31 wzrosły o znaczną sumę 1,625 tys. zł., a wydatki roku sprawozdawczego 1931/32 zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzedzającym 1930/31 o jeszcze większą sumę 2,993,2 zł.

Powyższe porównanie cyfr wskazuje, że zarządy miast w roku sprawozdawczym musiały się liczyć bardzo poważnie z rozwijającym się kryzysem gospodarczym, przejawiającym się w znacznym zmniejszeniu dochodów i dążyć do zmniejszenia w tymże stosunku swych wydatków.

Budżety poszczególnych miast zostały wykonane w dochodach zwyczajnych: Białegostoku w 76%, Grodna w 85%, Łomży w 84%, Suwałk w 90%, w dochodach nadzwyczajnych: Białegostoku w 66%, Grodna w 34%, Suwałk 51%.

Budżety zaś miast w wydatkach zwyczajnych zostały wykonane: Białegostoku w 72%, Grodna w 80%, Łomży w 92%, Suwałk w 92%, a w wydatkach nadzwyczajnych: Białegostoku w 57%, Grodna w 74%, Suwałki dokonały wydatków nadzwyczajnych więcej niż preliminowały, bo wyniosły 126% preliminowanych. Tak znaczne przekroczenie budżetowe wywołane zostało postanowieniem zarządu miasta wykończenia rozpoczętej budowy elektrowni bez względu na posiadanie w dochodach dostatecznego pokrycia wydatków.

Po tych ogólnych uwagach przejdę do analizy poszczególnych wydatków, charakteryzujących gospodarkę poszczególnych miast. Dane, dotyczące tych wydatków, zamieszczone są na tablicy 14/.

Największe sumy wydały miasta wydzielone na administrację ogólną od 17% /Suwałki/ do 25% /Grodno/ ogólnej sumy wydatków zwyczajnych, w cyfrach od 101 tys. zł. /Suwałki/ do 667 tys. zł. /Białystok/. Wynagrodzenie członków Magistratu wynosiło w Suwałkach 14,9 tys. zł., w Łomży 21,6 tys. zł., w Grodnie 53,9 tys. zł., w Białymstoku 41,9 tys. zł. /najwyższe wynagrodzenie w Grodnie/. Do zwiększenia się wydatków na administrację przyczyniła się reorganizacja biur meldunkowych i połączone z nią wydatki.

Drugie miejsce co do wysokości zajmują wydatki na zdrowotność i szpitalnictwo /w r. 1930/31, zajmowały trzecie miejsce, drugie wydatki na opiekę społeczną/. Miasta wydały 103 tys. zł. Łomża /12,8% ogólnej sumy wydatków/, 120 tys. Suwałki /20%/, 267 tys. Grodno /15,4% i 476 tys. Białystok /17,4%.

Miasta z wyjątkiem Łomży, utrzymywały szpitale: Białystok - szpital św. Rocha /chirurgiczny i wewnętrzny/, szpital żydowski /wewnętrzny i chirurgiczny/, szpital św. Łazarza /weneryczny/, szpital zakaźny i szpital położniczy w Zwierzyńcu; Grodno - szpital miejski z oddziałami wenerycznym i zakaźnym; Suwałki - szpital miejski /w tym samym budynku znajduje się odrębny szpital żydowski/. Do utrzymania szpitali Białystok

dopłacił 64 tys. zł., Grodno 115 tys., Suwałki 5 tys. zł.

Po wykończeniu budującego się w Białymstoku gmachu szpitalnego koniecznym byłoby przeprowadzić skomasywanie szpitali i w ten sposób zmniejszenia ich liczby, oraz racjonalniejszą specjalizację. W Grodnie Urząd Wojewódzki jak i w latach ubiegłych podkreśla nieracjonalność istnienia dwóch szpitali: powiatowego związku i miasta /nie licząc szpitala żydowskiego/ i uważa za konieczne połączyć je w jeden szpital. W Suwałkach szpital miejski, wskutek ciężkiej sytuacji finansowej miasta, posiada dużo braków, które należałoby usunąć.

Jako instytucje pomocnicze dla szpitali, Białystok utrzymuje aptekę miejską kosztem 76 tys. zł. i pracownię bakteriologiczną kosztem 24,9 tys., Suwałki - gabinet rentgenologiczny kosztem 6,9 tys. zł. i laboratorium - kosztem 4,6 tys. zł.

Oprócz wymienionych zakładów zdrowia miasta utrzymują ośrodki zdrowia i przychodnie: Białystok i Grodno - ambulatorium dla biednych chorych, Łomża - przychodnię przeciwgruźliczą i przeciwjagliczą, Suwałki - dom zdrowia. Przychodnie w Łomży i dom zdrowia w Suwałkach utrzymywane są wspólnie przez zarządy miast, powiatowe związki i Kasy Chorych.

Jedno tylko miasto Łomża utrzymuje łaźnię kosztem 5 tys. zł. Szczególnie brak łaźni daje się odczuwać w Białymstoku.

Białystok dobrze zorganizował pomoc lekarską dla biednych, udzielając pomocy ambulatoryjnej i za darmo lekarstw z własnej apteki, wydając na ten cel 35,7 tys. zł.

Miasta wydzielone posiadają starannie utrzymywane parki i skwery i na ich utrzymanie przeznaczają duże sumy: Białystok 36 tys. zł., Grodno - 34 tys., Łomża - 16 tys., Suwałki - 1,9 tys.

Trzecie miejsce zajmują wydatki na opiekę społeczną. Miasta na ten cel wydały znaczne sumy: Białystok 376 tys. zł. /13,7% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych/, Grodno 189 tys. /10,9%/, Łomża 161,7 tys. /20%/, Suwałki 83 tys. zł. /13,9%.

Wydatki miast na opiekę można podzielić na wydatki na opiekę nad matką i dzieckiem, nad starcami i kalekami, na opiekę pozakładową i zasiłki towarzystwom opieki społecznej.

Miasta utrzymywały własne zakłady opieki: Białystok - dwa zakłady opiekuńczo-wychowawcze, dom dla starców, stację opieki nad matką i dzieckiem i na utrzymywanie tych zakładów wydał 224,8 tys., Grodno - miejski zakład opieki nad nieuleczalnie chorymi, na który wydał 15,8 tys. zł., Łomża - schronisko dla dzieci do lat 3-ich, schronisko dla dzieci powyżej lat 3-ich i wydał na ten cel 56 tys. zł., Suwałki - schronisko dla dzieci i przytułek dla starców, na które wydał 49,8 tys. zł.

Miasta: Białystok, Grodno i Łomża dawały znaczne zasiłki na utrzymywanie zakładów zamkniętych, utrzymywanych przez stowarzyszenia społeczne. Białystok 45 tys. zł., Grodno 136 tys. zł., Łomża 27 tys. zł. oraz na inne cele opieki dały stowarzyszeniem Białystok 17,9 tys., Grodno 15,2 tys. zł.

Czwarte miejsce w wydatkach miast wydzielonych zajmują wydatki na oświatę. Miasta wydały na ten cel: Białystok - 282,8 tys. zł. /10,3% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych/, Grodno - 176,6 tys. /10,2%/, Łomża - 75,2 tys. /9,3%/, Suwałki - 42,9 tys. /7,2%.

Poza ustawowemi obowiązkami pokrywania wydatków rzeczowych szkół powszechnych /na co Białystok wydał 249 tys., Grodno 105 tys., Łomża 73,4 tys. i Suwałki 37,8 tys. zł./, miasta, oprócz Łomży, wydały subsydja szkołom prywatnym powszechnym /żydowskim/: Białystok 20 tys., Grodno 65 tys., Suwałki 4,7 tys. zł.

Jak w roku ubiegłym, Białystok prowadził jedną szkołę powszechną na wolnym powietrzu i oświatę pozaszkolną szerzył w miejskim uniwersytecie powszechnym.

Piąte miejsce zajmują wydatki na bezpieczeństwo. Miasta wydały na ten cel: Białystok 276 tys. zł. /10% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych/, Grodno 157 tys. zł. /9,1%/, Łomża 52,9 tys. zł. /6,5%/, Suwałki 72 tys. zł. /12,2%/-

Do wydatków na bezpieczeństwo należą głównie wydatki na oświetlenie miasta i na utrzymanie straży ogniowej.

Grodno, Łomża, Suwałki oświetlały ulice miasta z własnej elektrowni i obliczyły wydatki na ten cel - Grodno na 70 tys. zł., Łomża na 37 tys., Suwałki na 57 tys. Białystok otrzymywał światło z elektrowni akcyjnej koncesjonowanej i wydał 142,9 tys. zł.

Straże ogniowe miejskie z motoryzowanymi wozami i instrumentami pożarniczymi utrzymywały dwa większe miasta Białystok i Grodno i wydały znaczne sumy: Białystok 98 tys. zł., Grodno 81 tys. Ponadto miasta podtrzymywały istniejące straże ogniowe ochotnicze stając się subsydjami /Białystok 3 tys. zł., Grodno 4 tys., Łomża 8 tys., Suwałki 4 tys./, które w roku sprawozdawczym zmniejszyły się znacznie w porównaniu z latami ubiegłymi.

Do wydatków na bezpieczeństwo Białystok zaliczył wydatki w sumie 18 tys. zł. na utrzymanie referatu budowlanego.

Dopiero szóste miejsce zajmują wydatki na utrzymanie ulic i placów. Białystok wydał na ten cel 192 tys. zł. /7% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych/, Grodno 73 tys. /4,2%/, Łomża 38 tys. /4,7%/, Suwałki 11 tys. /1,9%/. Z ogólnej sumy 314 tys. zł. wydatki na oczyszczanie ulic wynosiły 101 tys. zł., pozostała suma została użyta na konserwację jezdni, trotuarów, mostów, dróg bitych. Jeżeli przyjąć pod uwagę cały stan jezdni i trotuarów w miastach, sumy na te cele są za małe.

W pozostałych wydatkach miast należy podkreślić utrzymanie przez miasta Białystok i Grodno bibliotek miejskich /Białystok wydał 35 tys. zł., Grodno 21 tys./ i utrzymywanie przez Grodno teatru miejskiego /wydatki na ten cel 52 tys. zł./, który jednocześnie jest w województwie białostockim teatrem objazdowym i który otrzymał znacznie większe subsydjum od Białegostoku w sumie 10,9 tys. zł. jako dopłatę do przedstawień, urządzanych w tym mieście.

Należy także zwrócić uwagę na utrzymywanie szkół do-kształcających dla terminatorów rzemieślniczych /Białystok wydał 51 tys. zł., Grodno 8,8 tys., Łomża 11 tys., Suwałki 4 tys. zł./.

Większy wydatek stanowiły kwaterunki wojskowe, na które Białystok wydał 17 tys. zł., Grodno 12 tys., Łomża i Suwałki po 9 tys. zł.

Na utrzymanie majątku komunalnego, a więc domów miejskich, hal targowych i gruntów miasta wydały - Białystok 32 tys. zł. /1,2%/, Grodno 23 tys. /1,3%/, Łomża 11 tys. /1,4%/, Suwałki 1,4 tys. /0,2%/-

Poza powyższymi wydatkami, przeznaczonemi na wykonanie zadań gospodarczych, miasta spłacały zaciągnięte długi. Wysockość spłaconych rat amortyzacyjnych i procentów wynosiła w roku sprawozdawczym w Białymstoku 273 tys. zł., w Grodnie 113 tys. zł., w Łomży 122 tys. zł. i w Suwałkach 143 tys. zł.

Wydatki na inwestycje. Mimo, że rok sprawozdawczy był rokiem kryzysowym, miasta wydzielone, z wyjątkiem Łomży, dokonywały inwestycji: Białystok wykańczał budowę chłodni na rzeźni miejskiej /przerwał budowę szpitala/. Grodno wybudowało szkołę powszechną kosztem 54 tys. zł., baraki dla bezdomnych kosztem 10 tys. zł. oraz przeprowadziło poważniejsze inwestycje w elektrowni kosztem 143 tys. zł. i w wodociągu kosztem 35 tys. zł. oraz zmotoryzowało straż ogniową kosztem 25 tys. zł. Suwałki budowały elektrownię, na co wydały 333 tys. zł. i zabezpieczyły nowobudujący się budynek szkoły powszechnej od niszczenia kosztem 8,9 tys. zł. /pokryty dachem, nie wykonany/.

Jako członkowie międzykomunalnego związku, miasta wpłaciły składki na budowę szpitala w Choroszczy w sumie około 60 tys. zł.

Dochody miast wydzielonych. Z załączonej tablicy 15-ej, zawierającej zestawienie dochodów miast, widać, że miasta wydzielone w roku sprawozdawczym otrzymały na rachunek pozycji budżetu zwyczajnego 6.299 tys. zł. /z czego Białystok 2.897 tys., Grodno 2.056 tys., Łomża 745 tys., Suwałki 211 tys./, na rachunek zaś pozycji budżetu nadzwyczajnego 601 tys. zł. /Białystok 313 tys. zł., Grodno 63 tys., Łomża 54 tys., Suwałki 170 tys./ Czyli razem 6.900 tys. zł.

W porównaniu z r. 1930/31, dochody zwyczajne wzrosły o 620 tys. zł., dochody zaś nadzwyczajne zmniejszyły się o 595 tys. zł.

Powyższe porównanie wskazuje, że miasta wyzyskały w roku sprawozdawczym w większym stopniu istniejące źródła dochodowe i zmniejszyły znacznie inwestycje, nie prelinując na nie sum lub nie mogąc ich wykonać wskutek braku dopływu pożyczek inwestycyjnych.

Największą część swoich dochodów otrzymały miasta z dodatków do podatków państwowych, z podatków samoistnych i z opłat.

Z pośród nich największe wpływy dały podatki bezpośrednie 2.499 tys. zł. Wyniosły one w Grodnie 28%, w Łomży 34%,

w Suwałkach 35%, w Białymstoku 48% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych. Przyczem znaczniejsze wpływy w stosunku do ogólnej sumy budżetu zwyczajnego dały podatki: - podatek przemysłowy od 10,2% /Grodno/ do 17% /Białystok/, udział w państwowym podatku dochodowym od 6,5% /Suwałki/ do 15,5% /Grodno/, podatek od nieruchomości od 3,1% /Grodno/ do 8,8% /Białystok/, z samostnych podatek od lokali od 4% /Łomża/ do 6,7% /Białystok/. Podatki pośrednie dały 421 tys.zł. Wyniosły one w Grodnie 6%, w Białymstoku 6,7%, w Suwałkach 7%, w Łomży 8%. Z nich najwięcej podatek od spożycia /alkoholu/ od 3% /Grodno/ do 5,4% /Łomża/ ogólnej sumy dochodów zwyczajnych.

Opłaty dały sumę 526 tys.zł. Wyniosły one w Grodnie 6%, w Białymstoku i Łomży 9%, w Suwałkach 10%, ogólnej sumy dochodów zwyczajnych. Z nich najwięcej dały opłaty od zaprotestowanych weksli od 1,8% /Białystok, Grodno, Suwałki/ do 3,8% /Łomża/, opłaty administracyjne od 0,7% /Suwałki/ do 4,3% /Białystok/ i opłaty rogatkowe w dużych miastach: w Łomży 2,1%, w Suwałkach 4,7% budżetu.

Razem podatki i opłaty dały sumę 3.397 tys.zł. Jeżeli powyższą sumę podatków i opłat podzielić na dochód z dodatków do podatków państwowych i na dochód z podatków i opłat samostnych, to otrzymamy wpływy z pierwszego źródła 2.051 tys.zł., z drugiego 1.346 tys.zł.

Z ogólnej sumy 3.397 tys.zł. podatków i opłat stanowiącej 53% ogólnej sumy budżetów zwyczajnych, Białystok otrzymał 1.868 tys.zł. tj. 64% zwyczajnego budżetu. Grodno otrzymało 832 tys.zł. tj. 40%, Łomża otrzymała 381 tys.zł. tj. 51%, Suwałki 315 tys.zł. tj. 52%.

Poza dochodami z podatków i opłat największym źródłem dochodowym były zyski z przedsiębiorstw, które wynosiły od 11,2% /Białystok/ do 38,4% /Grodno/ ogólnej sumy dochodów zwyczajnych - ogółem 1.551 tys.zł.

Następnym źródłem dochodowym był dochód z majątku, który dał ogółem 487 tys.zł., a wynosił od 6,4% /Grodno/ do 9,3% /Łomża/ ogólnej sumy dochodów zwyczajnych.

Znaczne źródło dochodowe stanowiły zwroty kosztów przez związki prawnopubliczne i osoby fizyczne, które dały ogółem sumę 392 tys.zł. od 3,8% /Łomża/ do 8,4% /Grodno/.

Mniej wydajnym źródłem był zwrot kosztów urządzeń i zakładów dobra publicznego, który dał ogółem sumę 294 tys.zł., od 3,1% /Łomża/ do 5,6% /Grodno/.

Najmniejsze źródła dochodowe to subwencje i zasiłki w ogólnej sumie 68 tys.zł., stanowiące od 0,3% /Łomża/ do 1,7% /Białystok/ ogólnej sumy dochodów zwyczajnych, oraz tak zwane różne, które dały 11,7 tys.zł. Obciążenie podatkowe na 1 mieszkańca było w Białymstoku 20 zł., Grodnie 17 zł., w Łomży 15 zł., w Suwałkach 15 zł.

Nadzwyczajne dochody stanowiły pożyczki, wynoszące 579 tys.zł. /w Białymstoku 294 tys.zł., w Suwałkach 170,8 tys.zł., Grodno 60 tys.zł., Łomża 54 tys.zł./ i sprzedaż nieruchomości na sumę 3.000 zł. w Grodnie. Do budżetu nadzwyczajnego Białystok wstawił subwencję 18,8 tys.zł.

Przedsiębiorstwa miejskie. Gospodarkę przedsiębiorstw miejskich, które jak wyżej zaznaczono, dały znaczny dochód 1.551 tys.zł., ilustrują następujące dane cyfrowe:

	dochody	wydatki	z y s k
Białystok - rzeźnia z tanią jatką	326 tys.zł.	199 tys.zł.	127 tys.zł.
Grodno - rzeźnia	136,9 " "	43,6 " "	93,3 " "
elektrownia..	915 " "	352 " "	563 " "
wodociągi ...	285 " "	156 " "	128 " "
lombard	18,5 " "	15,0 " "	3,5 " "
tabor miejski	9,2 " "	9,0 " "	0,2 " "
	o g ó ł e m z y s k :		788,0 " "
Łomża - rzeźnia	95,8 tys.zł.	38,0 tys.zł.	57,8 tys.zł.
elektrownia..	372,4 " "	194,5 " "	177,9 " "
betoniarnia..	5,5 " "	4,5 " "	1,0 " "
	o g ó ł e m z y s k :		236,7 " "
Suwałki - rzeźnia	100,6 tys.zł.	33,2 tys.zł.	67,4 tys.zł.
elektrownia .	389,8 " "	269,7 " "	120,1 " "
gospodarstwo rolne.....	19,2 " "	18,6 " "	0,6 " "
	o g ó ł e m z y s k :		188,4 " "

Z powyższych danych widać, że najmniej przedsiębiorstw prowadzi największe miasto Białystok. Największe dochody z przedsiębiorstw otrzymuje Grodno 788 tys.zł., co stanowi 38% ogólnej sumy dochodów zwyczajnych. Dochody z przedsiębiorstw w Łomży stanowią 32%, dochody w Suwałkach 33% zwyczajnego budżetu, gdy w Białymstoku zyski z własnego przedsiębiorstwa stanowią zaledwie 4%.

W porównaniu z rokiem poprzednim 1930/31 czysty dochód z przedsiębiorstw miejskich powiększył się o 178 tys.zł.

Zadłużenie miast wydzielonych na dzień 31.III.1931r. wykazuje poniżej umieszczona tablica:

Stan zadłużenia miast na 31/III.1932 r.

/ w tysiącach złotych /

M i a s t a	Suma dochodów budżetu zwyczajnego za 1931/32.	Pożyczki długoterminowe.	Pożyczki krótkoterminowe.	Razem zadłużenie.	W tem zobowiązań wekslowych.
Białystok	2.897	3.033	963	3.996	707,5
Grodno	2.056	1.958	149	2.107	132,4
Łomża	743	713	235	948	164,3
Suwałki	602	1.491	540	2.031	298,8
	6.298	7.195	1.887	9.082	1.303

Jak widać z tej tablicy zadłużenie 4 miast wydzielonych wynosiło znaczną sumę 9.082 tys.zł., co stanowi 144% zwyczajnych budżetów tych miast. Przyczem zadłużenie we wszystkich miastach przewyższa sumę ich zwyczajnych budżetów i stanowi Białegostoku 138%, Grodna 102%, Łomży 127%, Suwałk 337% ogólnej sumy zwyczajnych dochodów. Zadłużenie na 1 mieszkańca Suwałk wynosi 98 zł., Białegostoku 44 zł., Grodna 43 zł., Łomży 38 zł.

W najgorszym położeniu finansowym znajdują się Suwałki, gdyż posiadają bardzo wysokie zadłużenie krótkoterminowe - 540 tys.zł., które wobec niemożności spłacenia w terminie rat amortyzacyjnych oraz należnych od nich procentów, niepomiernie wzrasta. Położenie tym jest gorsze, że wskutek kryzysu gospodarczego źródła dochodowe miasta zmniejszają się z każdym rokiem. -

Działalność gospodarcza miast II grupy w świetle cyfr.
Do II grupy zaliczamy 4 miasta liczące od 10 do 21 tysięcy mieszkańców, niewydzielone z powiatów: Augustów, Ostrołęka, Ostrow-Mazowiecka i Wołkowysk. Działalność ich gospodarczą ilustruje wykonanie ich budżetów, przedstawione w cyfrach na załączonych tablicach 16, 17 i 18-ej.

Analizę wykonania budżetów tych miast przeprowadzimy szczegółową, gdyż poza Wołkowyskiem, którego gospodarka jest normalną, pozostałe miasta Augustów, Ostrołęka i Ostrow-Mazowiecka znajdują się w bardzo ciężkim położeniu finansowym wskutek nadmiernego zadłużenia spowodowanego zbyt szeroką działalnością inwestycyjną w latach ubiegłych.

Z ogólnego zestawienia wydatków i dochodów tych miast za rok sprawozdawczy widać, że miasta prelimitowały w budżetach swe dochody i wydatki na sumę 1.586 tys.zł., wydały 1.275 tys.zł. i otrzymały dochodów 1.324 tys.zł., t.j. wykonały budżet w wydatkach w 80%, w dochodach w 83%.

Wydatki zwyczajne miast wyniosły 1.103 tys.zł., dochody 1.183 tys.zł., a więc była nadwyżka dochodów nad wydatkami 80 tys.zł. Wydatki zaś nadzwyczajne wyniosły 172 tys.zł., dochody 140 tys.zł., a więc odwrotnie wydatki nadzwyczajne przewyższyły dochody o 32 tys.zł.

Porównanie z rokiem 1929/30 daje nam znaczne różnice:

w roku					
1929/30	dochody zwyczajne	1.239	tys.zł.	nadzwyczajne	160 tys.zł.
1931/32	"	1.183	"	"	140 " "
1929/30	wydatki zwyczajne	1.300	"	"	771 " "
1931/32	"	1.103	"	"	172 " "

Z powyższego zestawienia widzimy, że w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1929/30 dochody zwyczajne zmniejszyły się o sumę 56 tys.zł., co świadczy, że osłabienie siły płatniczej mieszkańców dało się i w tej grupie miast odczuć, wydatki zaś zwyczajne zmniejszyły się o znacznie większą sumę 197 tys.zł., co świadczy o dostosowaniu wydatków do dochodów.

z czego nie było w roku 1929/30. Rażące różnice daje porównanie dochodów i wydatków nadzwyczajnych: dochody nadzwyczajne w roku sprawozdawczym zmniejszyły się tylko o 20 tys.zł., wydatki zaś nadzwyczajne zmniejszyły się z 771 tys.zł. do sumy 172 tys.zł. Gdy więc w r. 1929/30 był przerost wydatków nadzwyczajnych nad dochodami nadzwyczajnymi o sumę olbrzymią 611 tys.zł. /przy jednoczesnym przeroście wydatków w zwyczajnym budżecie o 61 tys.zł./, to w roku sprawozdawczym przerost wydatków nadzwyczajnych wynosił zaledwie 32 tys.zł. przy nadwyżce dochodów zwyczajnych o 80 tys.zł. Powyższe różnice świadczą, że działalność inwestycyjna miast, szeroko zakrojona, nie licząca się w r. 1929/30 z brakiem pokrycia, zmniejszyła znacznie swój zakres i dostosowała się do realnych wpływów.

Z porównania dochodów i wydatków miast w roku sprawozdawczym widać, że dwa miasta Augustów i Wołkowysk miały nadwyżkę dochodów nad wydatkami: Augustów o 44,4 tys.zł., Wołkowysk o 16 tys.zł., dwa pozostałe Ostrołęka i Ostrow-Mazowiecka odwrotnie przewyżkę wydatków nad dochodami: Ostrołęka o 4 tys.zł., Ostrow-Mazowiecka o 17 tys.zł.

Przy rozpatrywaniu wydatków poszczególnych miast II grupy, /vide załączona tablica 17/ zwracają uwagę następujące cyfry:

	Augustów	Ostrołęka	Ostrow-Maz.	Wołkowysk
	/ w t y s i ą c a c h z ł o t y c h /			
Wydatki zwyczajne.....	219,2	323,2	284,6	276,0
Na 1 mieszkańca.....	18 zł.	24,9 zł.	17 zł.	18,7 zł.
z czego na	ogólnej sumy wydatków zwyczajnych			
administrację	29,2%	22,5%	27,1%	25,3%
oświatę.....	13,1	10,4	22,8	11,8
bezpieczeństwo	4,8	11,5	7,4	15,3
opiekę społeczną.....	6,0	7	14,2	7,7
zdrowotność....	2,5	6,7	8,4	4,3
utrzymanie ulic	1,6	3,8	1,7	2,0
majątek komunalny.....	2,3	1,8	1,2	3,0
przemysł i handel.....	0,8	1,4	-	0,3
sztuka i kultura.....	0,2	-	0,5	0,2
rolnictwo, weterynarja.....	0,9	0,1	-	1,8
pomiary i plany rozbudowy.....	-	-	0,4	-

	Augustów	Ostrołęka	Ostrów-Maz.	Wołkowysk
	ogólnej sumy wydatków zwyczajnych			
świadczenia na rzecz innych związków.....	-	0,2%	1,7%	4,4%
r ó ż n e ...	2,1	0,8	-	2,8
spłata długów	36,5	5,2	14,6	18,6
na pokrycie niedoboru....	-	28,5	-	2,5

Z powyższych cyfr widzimy, że wydatki zwyczajne miast II grupy wynosiły od 219 do 323 tys. zł., że na 1 mieszkańca wypadało tych wydatków najwięcej w Ostrołęce 24,9% zł., w Wołkowysku 18,7 zł., w Augustowie 18 zł., najmniej w Ostrowi-Mazowieckiej 17 zł.

Z ogólnych sum wydatków zwyczajnych najwięcej wydały miasta na administrację, bo od 22,5% /Ostrołęka/ do 29,2% /Augustów/ tych sum, co wynosiło od 64 do 77 tysięcy złotych. Zarząd miasta najwięcej kosztował w Wołkowysku 16 tys. zł., najmniej w Ostrowi-Mazowieckiej 3,5 tys. zł.

Drugim co do wysokości był wydatek na oświatę od 28 do 64 tys. zł. /Augustów, Ostrów-M./, od 10% /Ostrołęka/ do 22,8% /Ostrów-Mazowiecka/. Tak znaczna różnica w wydatkach na oświatę między Ostrowią a pozostałymi miastami spowodowana została tem, że gdy inne miasta wydały na szkolnictwo powszechne przeciętnie po 28 tys. zł., Ostrów wydała znacznie większą sumę 47 tysięcy; że na oświatę przedszkolną Ostrów wydała 6,5 tys. zł., gdy Ostrołęka tylko 1,8 tys., a pozostałe miasta nic nie wydały; że na prywatne szkolnictwo powszechne /szkoły żydowskie/ Ostrów wydała 6 tys. zł., gdy Wołkowysk tylko 3 tys., a pozostałe miasta nic; że na popieranie szkolnictwa średniego Ostrów wydała 3,7 tys. zł., gdy tylko jedno miasto Ostrołęka na ten cel wydało 3 tys. zł., wreszcie dlatego, że na oświatę pozaszkolną tylko Ostrów wydała 737 zł.

Trzecie miejsce zajęły wydatki na bezpieczeństwo od 4,8% /Augustów/ do 15% /Wołkowysk/. Do tych wydatków należała koszt oświetlenia miasta, utrzymanie aresztu i subsydja strażom ochotniczym. Prąd do oświetlania miasta Augustów otrzymywał z tartaku państwowego i wydał minimalną sumę 1,365 zł., gdyż rachunków za prąd nie uregulował. Pozostałe miasta otrzymywały oświetlenie z własnych elektrowni, przyczem koszt oświetlenia obliczone zostały w Ostrowi na 11,9 tys. zł., w Wołkowysku na 29 tys. zł., najdrożej w Ostrołęce 33 tys.

Najwięcej kosztowało utrzymanie aresztu w Augustowie 8,8 tys. zł., największe subsydjum na straż ogniową dał Wołkowysk 9 tys. zł.

Wydatki na opiekę społeczną zajęły czwarte miejsce i stanowiły od 6 do 14% ogólnej sumy wydatków. Miasta nie prowadziły własnych zakładów społecznych brały udział w utrzymywaniu powiatowych schronisk dla dzieci, umieszczając tam sieroty i wydając na ten cel znaczne sumy: Augustów 10 tys.

Ostrołęka 13 tys., Ostrów-Mazowiecka 28 tys., Wołkowysk 7 tys. zł., opieka nad dorosłymi polegała przeważnie na doraźnej pomocy i wydatki na ten cel wynosiły od 2,7 tys. zł. do 11 tys. /Ostrów/.

Wydatki na zdrowie stanowiły od 2 /Augustów/ do 8% /Ostrów/ ogólnej sumy wydatków. Najwięcej wydały miasta na pokrycie kosztów kuracyjnych w szpitalach: Ostrołęka i Ostrów po 13 tys. zł., Wołkowysk 4 tys., Augustów nie płacił należnych kosztów kuracyjnych. Zapomógł na utrzymywanie przychodni dawał Ostrów /3,3 tys. zł./ i Wołkowysk /1,9 tys. zł./. Łącznie utrzymywały tylko dwa miasta Augustów, Ostrołęka, wydając na ich utrzymanie Augustów 1,6 tys. zł., Ostrołęka 2,7 tys. zł. Lekarzy sanitarnych miejskich utrzymywały tylko dwa miasta Ostrów i Wołkowysk, wydając na ten cel Wołkowysk 2,9 tys., Ostrów 2,1 tys. zł. Utrzymywały ogrody i parki 3 miasta: Ostrów, Augustów, Ostrołęka, wydając na ten cel od 1 tys. do 4 tys. zł. Znaczniejsze sumy na wychowanie fizyczne poświęciły tylko dwa miasta Ostrów 2.000 zł. i Ostrołęka 900 zł., pozostałe miasta - sumy minimalne: Augustów 83 zł., Wołkowysk 102 zł.

Dopiero 6 miejsce zajmują wydatki na utrzymanie ulic i placów od 1,6% /Augustów/ do 3,8% /Ostrołęka/ ogólnej sumy wydatków. Przytem z ogólnej sumy wydanej w tym dziale 25,8 tys. zł., wydatki na oczyszczanie ulic i placów wyniosły 8 tys. zł., a wydatki na remont mostów, jezdní i trotuarów, ulic i dróg 16 tys. zł. /w tem Ostrów tylko 1,2 tys. zł./.

Oto najważniejsze działy gospodarki miast tej grupy i poniesione w tych działach wydatki.

Poza niemi miasta musiały konserwować majątek miejski i na ten cel wydały od 1,2% do 3% ogólnej sumy wydatków oraz spłacać zaciągnięte znaczne długi i na to poświęcać od 5% /Ostrołęka/ do 36,5% /Augustów/ swoich budżetów /od 16 do 80 tys. zł./.

Dwa miasta pokryły części niedoborów budżetowych z lat ubiegłych: Ostrołęka w sumie 91 tys. zł., Wołkowysk 7 tys. zł.

Wydatki nadzwyczajne miast II grupy wyniosły 172 tys.

zł. Większe sumy wydały Ostrów 124 tys. i Wołkowysk 44 tys. zł., pozostałe miasta minimalne sumy: Augustów 1,5 tys. zł., Ostrołęka 1,9 tys. zł., Ostrów wstawił do wydatków nadzwyczajnych spłatę długów w sumie 108 tys. zł., która właściwie jest pokryciem niedoboru z lat ubiegłych. Pozatem dokonał inwestycji w rzeźni kosztem 6 tys. zł., elektrowni kosztem 3,6 tys. zł., zaprowadził biuro ewidencji ruchu ludności kosztem 1,6 tys. zł. oraz za dokonanie lustracji rachunkowości komunalnej przez lustratorów Związku miast zapłacił 4,8 tys. zł. Wołkowysk dokonał budowy ulic i mostów kosztem 2,7 tys. zł., zaprowadził biuro ewidencji ruchu ludności kosztem 9,8 tys. zł., wydał na materiały pod budowę szkoły 4,9 tys. zł., na inwestycje w elektrowni 1,3 tys. zł. oraz ofiarował na odbudowę kościoła 1,1 tys. zł. Augustów kupił plac za 720 zł. i pokrył wydatki związane z wykonaniem budowy szkoły w sumie 790 zł. Ostrołęka wydała na inwestycje w rzeźni 905 zł. i na materiały do budowy hal targowych 1.000 zł.

Z wyliczonych wydatków widzimy, że tylko jedno miasto Wołkowysk dokonało większych inwestycji: budowy ulic kosztem

27 tys.zł., pozostałe wydatki inwestycyjne są drobne.-

Dochody zwyczajne miast II grupy przedstawia w cyfrach załączona tablica 18. Ogólne zestawienie dochodów daje następujące wyniki:

	Augustów - / w t y s i ą c a c h z ł o t y c h /	Ostrołęka	Ostrów-Mazów.	Wołkowysk
Dochody zwy- czajne.....	254	278	326	324
Na 1 mieszkań- ca.....	21,3	21,5	19,4	22
Podatki i opła- ty.....	109,8	95,4	162,3	182,4
Obciążenie na 1 mieszkańca...	9	7	9,6	12
w procentach do ogólnej sumy wydatków				
podatki bezpo- średnie.....	29,6	21,1	32,4	40
podatki pośred- nie.....	7	6,3	8,4	6
opłaty.....	6,5	6,9	8,9	10,2
zwroty kosztów przez związki prawno-publicz- nej osoby fizycz- nej.....	4,8	2,1	4,8	7,2
zwrot kosztów urządzeń i zak- ładów dobra pu- blicznego.....	4,0	12,1	2,8	5,6
dochód z mająt- ku.....	3,2	2,5	4,0	0,6
dochód z przed- siębiorstw....	44,4	44,2	33,5	30,3
subwencje	0,3	1,0	-	-
r ó z n e	0,2	3,8	0,2	0,1

Z powyższego zestawienia widać, że największymi źródłami dochodowymi dla miast były podatki i opłaty oraz do-
chody z przedsiębiorstw. Z ogólnej sumy dochodów 1.183.000
zł., podatki i opłaty wyniosły 550.000 zł., dochód z przed-

siębiorstw 459.000 zł. Pozostałą sumę 174.000 zł. dały zwro-
ty, dochód z majątku, subwencje i różne drobne dochody.

Na 1 mieszkańca wypadało w Augustowie dochodów 21,3,
w Ostrołęce 21,5 w Ostrowi 19,4, w Wołkowysku 22 zł. Obcią-
żenie zaś podatkami na 1 mieszkańca wynosiło w Augustowie
9 zł., w Ostrowi 9,6 zł., w Wołkowysku 12 zł., a w Ostrołę-
ce tylko 7 zł.

Wpływy z podatków i opłat w poszczególnych miastach
różniły się i zwrot ich nie szedł równoległe do ilości miesz-
kańców. Wołkowysk, liczący 14 tys. mieszkańców otrzymał z
tego źródła 182 tys.zł., gdy Ostrów mający 16 tys. mieszkań-
ców, otrzymała sumę mniejszą 162 tys., także Ostrołęka, li-
cząca 13 tys. mieszkańców, otrzymała sumę 95 tys.zł. mniejszą
od Augustowa, który otrzymał 109 tys.zł., a liczy tylko 12
tys. mieszkańców. Należy zaznaczyć, że Wołkowysk miał o jed-
no źródło podatkowe więcej niż inne miasta, mianowicie po-
datek od ładunków kolejowych, który dał 11 tys.zł.

Zwroty kosztów przez związki prawnopubliczne i oso-
by fizyczne dały sumę 57 tys.zł. Przyczem z tej sumy za
ściągnięcie podatków i składek i egzekucję obcych należności
miasta otrzymały 23 tys.zł. Zwrot za utrzymanie aresztantów
wykazały 2 miasta: Ostrów i Augustów na sumę 9 tys.zł. Zwrot
za dostarczenie kwater wojskowym otrzymały dwa miasta: Woł-
kowysk i Ostrów w sumie 8,3 tys.zł. Zwrot za druki meldun-
kowe wykazały 3 miasta: Augustów, Ostrołęka, Wołkowysk w su-
mie 13 tys.

Zwroty kosztów z urządzeń i zakładów dobra publiczne-
go wyniosły sumę 70,9 tys.zł. Najwięcej dały opłaty placowe,
rynkowe i z targowicy, bo sumę 64 tys.zł. Należy zaznaczyć, że
z tych źródeł otrzymały najwięcej Wołkowysk 18 tys.zł. i
Ostrołęka 30 tys.zł. Tak wysoki dochód Ostrołęki może być
wyjaśniony tym, że magistrat zaliczył do tego źródła także
i opłaty pobierane przy wjeździe do miasta t.zw. rogatkowe
i, że opłaty pobierane w Ostrołęce są nadmiernie wysokie, na
co już zwrócił uwagę Urząd Wojewódzki.

Dochód z majątku to głównie dochód z gruntów i placów,
który dał miastom 10 tys.zł., dochód z domów w sumie 5 tys.
zł. i dochód z majątku ruchomego 5 tys.zł.

Subwencje otrzymał tylko Augustów i Ostrołęka na pro-
wadzenie szkół dokształcających dla rzemieślników: Augustów
w sumie 660 zł., Ostrołęka w sumie 2.728 zł.

W dziale różnych Ostrołęka wstawiła jako dochody nie-
przewidziane dużą sumę 10 tys.zł., nie objaśniając zupełnie
ich pochodzenia.-

Dochody nadzwyczajne wyniosły w 4 miastach II grupy
140.369 zł.: Augustów otrzymał 10.679 zł. w postaci zwrotu
za kamień od przedsiębiorstwa, budującego szkołę miejską;
Ostrołęka otrzymała 42.990 zł., z czego 40.000 zł. z fundu-
szu pożyczkowo-zapomogowego i 2.990 zł. za sprzedaż placu.
Ostrów-Mazowiecka otrzymała 65.200 zł., z czego 1.200 jako
subwencję i 64.000 zł. jako pożyczkę. Wołkowysk otrzymał
22.000 zł. jako zwrot wydanych pożyczek budowlanych.-

Przedsiębiorstwa miejskie. Jak wskazaliśmy powyżej
miasta II grupy otrzymały z przedsiębiorstw miejskich znacz-

ne dochody, wynoszące 549 tys. zł. Wykaz tych przedsiębiorstw oraz ich dochodów i wydatków załączam

w tysiącach złotych			
	dochody	wydatki	zysk
Augustów - rzeźnia	34,5	11,7	22,8
gospodarstwo leśne	106	16	90
		czysty zysk	112,8
Ostrołęka - rzeźnia	32,4	5,9	26,5
elektrownia	168	72	96
		czysty zysk	122,5
Ostrów-Mazow. - rzeźnia	54,4	19,0	35,4
elektrownia	156,9	108,4	48,5
gospodarstwo leśne	48,3	6,5	41,8
		czysty zysk	125,7
Wołkowysk - rzeźnia	44,7	24,2	20,5
elektrownia	179,8	102,1	77,7
		czysty zysk	97,2

Jak widać . powyżej przytoczonych danych wszystkie miasta utrzymują rzeźnię i największy dochód z rzeźni ma Ostrów - 35 tys. zł., najmniejszy Wołkowysk 20 tys. zł. Miasta Ostrołęka, Ostrów i Wołkowysk prowadzą własne elektrownie i największy zysk daje elektrownia w Ostrołęce 96 tys. zł. Gospodarstwa leśne prowadzą dwa miasta: Augustów i Ostrów. Dochody z gospodarstw leśnych nadzwyczajnie zmalały z powodu spadku cen na drzewo, wskutek tego Augustów otrzymał tylko czysty zysk 90 tys. zł., Ostrów 41 tys. zł.

Zadłużenie miast II grupy pokazuje poniżej zamieszczona tabela:

M i a s t a	Budżet zwy- czajny w do- chodach	Zadłuże- nie dłu- gotermi- nowe.	Zadłuże- nie krótko- termino- we	w tem wskło- we.	razem
Augustów	254	393	450,6	322,7	843
Ostrołęka	278	508,8	211,2	111,9	720
Ostrów-Maz.	326	443,3	397,2	320,2	840,5
Wołkowysk	324	232,4	35,8	13,0	368,2

Jak widać z powyższej tablicy zadłużenie 3 miast: Augustowa, Ostrołęki i Ostrowi-Mazowieckiej jest nadmiernie

wysokie w stosunku do sumy dochodów w budżecie zwyczajnym wynosi w Augustowie 371%, w Ostrołęce 259%, w Ostrowi 257%, gdy w Wołkowysku tylko 113%. Przyczem zwraca uwagę nadzwyczaj wysokie zadłużenie krótkoterminowe, które nie pozwala prowadzić racjonalnej gospodarki budżetowej i wykonać należyte budżet.

Działalność gospodarcza miast III grupy /vide załączne tablice 19,20,21/. Do III grupy zaliczam 9 miast, liczących od 5 do 10 tys. mieszkańców: Bielsk-Podlaski, Siemiaty-cze /w powiecie bielskim/, Krynki /w grodzieńskim/, Kolno /w kolneńskim/, Zambrów /w łomżyńskim/, Sokółka /w sokólskim/, Grajewo, Szczuczyn /w szczuczynskim/, Łapy /w wysoko - mazo-wieckim/.

Miasta tej grupy wykonały w roku sprawozdawczym swe bud-żety w dochodach w 70%, w wydatkach w 79%.

Wydatki tych miast wyniosły 1.269.600 zł., dochody - 1.198.600 zł., wydatki więc przewyższyły dochody o 71 tys. zł. Nadwyżkę wydatków nad dochodami widzimy w 5 miastach: w Kryn-kach o 21,6 tys. zł., w Sokółce 18,5 tys., w Grajewie 22,5 tys., w Szczuczynie 11,8 tys., w Łapach 7,1 tys.

W porównaniu z wykonaniem budżetów w r. 1929/30 widzimy, że w roku sprawozdawczym wydatki zwyczajne zmniejszyły się o 160 tys. zł., nadzwyczajne zaś wzrosły o 205 tys. zł., dochody zwyczajne zmniejszyły się o 236 tys. zł., dochody zaś nadzw-yczajne wzrosły o 199 tys.

Powyższe porównanie wykazuje, że miasta tej grupy od-czuły kryzys gospodarczy przez znaczne zmniejszenie dochodów, że mimo zmniejszenia wydatków zwyczajnych 5 miast wydało wię-cej, niż miało dochodów, oraz, że mimo kryzysu 4 miasta doko-nały znacznych inwestycji.

Działalność gospodarczą poszczególnych miast tej grupy ilustrują następujące cyfry tych wydatków, wyciągnięte z za-łączonych tablic statystycznych:

9 miast III grupy wydatki zwyczajne	821 tys. zł.
Bielska, Krynek, Grajewa wydatki zwycz. od 100 do 136 " "	
pozostałych miast	" " " 60 " 100 " "

Na 1 mieszkańca wypadało wydatków:

w Łapach	9 zł.	w Szczuczynie ...	14,6 zł.
w Siemiatyczach..	10,6 " "	w Sokółce	15,4 " "
w Grajewie	13,2 " "	w Krynkach	17,9 " "
w Kolnie	13,5 " "	w Bielsku	19,4 " "
w Zambrowie	13,9 " "		

w tem wydano	- z ogólnej sumy 821 tys.zł.	- poszczególne miasta % wydatków zwyczaj- nych.
1/ na administrację	269,3 tys.zł.	od 25 % do 40 % /Bielsk/ - /Kolno/
2/ na oświatę	152,8 " "	od 14 % do 31 % /Krynki/ - /Łapy/
3/ na bezpieczeństwo.	98,1 " "	od 5,2 % do 20,2 % /Łapy/-/Siemiatycze/
4/ na zdrowotność ...	70,2 " "	od 5,3 % do 14,9 % /Zambrów/-/Siemiatycze/
5/ na spłatę długów.	68,4 " "	od 0,8 % do 23 % /Zambrów/-/Krynki/
6/ na opiekę społeczną	67,8 " "	od 1,7 % do 13,3 % /Łapy/ - /Kolno/
7/ na utrzymanie ulic	32,4 " "	od 1,5 % do 6,2 % /Grajewo/-/Siemiatycze/
8/ na rolnictwo, wete- rynarję.....	17,6 " "	od 0,1% do 4,8% /Siemiatycze/-/Sokółka/
9/ na utrzymanie ma- jtku.....	10,4 " "	od 0,1% do 3,2% /Kolno/-/Zambrów/
10/na świadczenia....	5,5 " "	od 0,2% do 1,2% /Szczuczyn/-/Siemiatycze/
11/różne	5,5 " "	do 4,6% /Zambrów/
12/na kulturę	4,5 " "	do 2,9% /Bielsk/
13/na pokrycie niedo- boru.....	11,6 " "	11,2% tylko /Krynki/

Powyższe zestawienie wydatków zwyczajnych wykazuje wysokość tych wydatków w poszczególnych działach gospodarki samorządowej i rozpiętość ich wysokości w poszczególnych miastach.

Zwraca uwagę wysokość wydatków na administrację od 25% do 40% ogólnej sumy wydatków tych miast, wyższa, niż w grupie miast I-ej /od 17% do 25%/ i II-ej /od 22% do 29%/, oraz wysokość wynagrodzenia zarządu, która w stosunku do ogólnej sumy wydatków osobowych jest za wysoką: w Bielsku wynosi 47%, w Krynkach 44%, w Grajewie 33%, w Sokółce 34% ogólnej sumy wydatków osobowych.

Rozpatrując wydatki na oświatę, widzimy, że oprócz wydatkowania sum na pokrycie wydatków rzeczowych szkół pow-

szechnych, 6 miast dawało subsydja szkołom powszechnym /Żydowski/, przytem w Bielsku i Krynkach subsydjum wynosi 61% sumy wydatków na państwowe szkolnictwo powszechne, w Siemiatyczach 35%. Tylko Kolno i Sokółka ponoszą wydatki na oświatę przedszkolną, tylko Zambrów na oświatę pozaszkolną. Bibliotekę miejską utrzymuje tylko Bielsk-Podlaski.

Miasta tej grupy nie utrzymują własnych zakładów społecznych, 3 miasta: Bielsk, Siemiatycze i Sokółka ponoszą wydatki na utrzymanie przychodni. Tylko jedna Sokółka wydała 1.424 zł. na utrzymanie ogrodu miejskiego. Na wychowanie fizyczne miasta wydały od 100 do 900 zł.

Na oświetlenie ulic i placów miasta wydały od 999 zł. /Sokółka/ do 12.037 zł. /Siemiatycze/, przytem własne elektrownie posiadały miasta: Szczuczyn i Krynki.

Na konserwację jezdni i trotuarów miasta wydały prze-
ważnie nieznaczne sumy od 231 zł. /Sokółka/ do 4752 zł. /Ła-
py/, na oczyszczanie ulic i placów od 116 zł. /Grajewo/ do
3.020 zł. /Sokółka/.

Wydatki nadzwyczajne. Miasta tej grupy wydały na in-
westycje 448,5 tys.zł. Większe inwestycje zostały dokonane
w 4 miastach: Krynki wydały 291,6 tys.zł. na budowę elektrow-
ni, na co otrzymały pożyczkę w sumie 273 tys.zł. Bielsk-Pod-
laski wydał na inwestycje 93 tys.zł., z czego na rozszerze-
nie gmach gimnazjum 10,9 tys.zł.; na budowę szkoły powszech-
nej 31,3, na remont mostu 2,8, przeprowadzenie kanałów 2,5
pozostałą sumę 45 tys. przeznaczył na fundusz budowlany
szkół. Bielsk pokrył te wydatki z sum otrzymanych za sprze-
daż części lasu miejskiego i placów miejskich. Grajewo wy-
dało 33 tys.zł. na budowę szkoły i otrzymało na pokrycie
tych wydatków subwencję od Skarbu 15.000 zł. Sokółka dokona-
ła budowy remizy kosztem 11,7 tys.zł. oraz inwestycji w bu-
dynku szkolnym kosztem 5,3 tys.zł. i na targowicy kosztem
3,4 tys.zł.-

Dochody miast III grupy. Miasta III grupy otrzymały
dochodów zwyczajnych w roku sprawozdawczym 316,9 tys.zł.,
przytem dochody poszczególnych miast w tej grupie wynosiły
od 58 tys.zł. /Łapy/ do 145 tys.zł. /Bielsk/. Dochody nad-
zwyczajne 3 miast z pośród 9-u, należących do tej grupy
wyniosły 331,9 tys.zł.

Dochody otrzymały miasta z następujących źródeł:

	ogółem	poszczególne miasta % dochodów zwyczaj- nych.
z podatków bezpośred- nych	391,2 tys. -	od 38 % do 63 % /Krynki/ - /Siemiatycze/
z podatków pośrednich	90,1 " -	od 5,7% do 15 % /Bielsk/-/Zambrów/
z opłat	75,2 " -	od 6,3% do 17 % /Krynki/ - /Łapy/

	ogółem	poszczególne miasta % dochodów zwyczaj- nych.
ze zwrotu kosztów przez związki prawno-publiczne	24,7 tys.	od 1,1 % do 6 % /Siemiatycze/-/Grajewo/
ze zwrotu kosztów urzą- dzeń i zakładów.....	92,6 "	od 1,7% do 32 % /Siemiatycze/-/Kolno/
z majątku.....	26,1 "	od 1,0% do 5,9 % /Krynki/ - /Bielsk/
z przedsiębiorstw	106,2 "	od 0,7% do 36 % /Łapy/ - /Krynki/
z różnych	8,3 "	od 0,1 % do 1,3 % /Zambrów/ - /Bielsk/

Obciążenie miast daninami komunalnymi /podatkami i opłatami/ wynosiło przeciętnie 9,58 zł. na 1 mieszkańca, a w poszczególnych miastach:

w Szczuczynie	7,4 zł.	w Siemiatyczach	9,6 zł.
Łapach	7,5 "	Zambrówie....	10,0 "
Kolnie.....	8,2 "	Sokółce	11,0 "
Krynkach;...	9,0 "	Bielsku	13,1
Grajewie...	9,4 "		

Dochody nadzwyczajne miały tylko 3 miasta: Bielsk - 89.250 zł. /ze sprzedaży części lasu miejskiego 84.014 zł. ze sprzedaży placów 5,2 tys. zł./, Krynki 277.731 zł. /z pożyczki na budowę elektrowni 273.834 zł. ze zwrotu pożyczek na rozbudowę 3.897 zł./, Grajewo 15.000 zł. z subwencji ze Skarbu na budowę szkoły.-

Przedsiębiorstwa miejskie. Poniżej umieszczona tabela wykazuje, że z 9 miast siedem utrzymuje rzeźnię jako własne przedsiębiorstwa, dwa miasta posiadają elektrownie, jedną cegielnię.

Przedsiębiorstwa

Miasta	Przedsiębior- stwa	dochody	wydatki	z y s k
Bielsk	- rzeźnia.....	24.257 zł.	12.212 zł.	12.045 zł.
Kolno	- "	9.311 "	2.874 "	6.437 "
Krynki	- "	15.700 "	6.998 "	8.702 "

Miasta	Przedsiębior- stwa	dochody	wydatki	z y s k
Krynki	- elektrownia -	62.268 zł.	35.744 zł.	26.524 zł.
Łapy	- rzeźnia....	11.150 "	2.720 "	8.430 "
Sokółka	- "	13.907 "	6.903 "	7.004 "
Siemiatycze	- "	15.029 "	5.986 "	9.103 "
Szczuczyn	- "	6.235 "	942 "	5.293 "
"	- elektrownia -	26.940 "	21.805 "	5.135 "
Zambrów	- cegielnia -	11.402 "	3.861 "	7.541 "

Zadłużenie miast. Trzy miasta: Kolno, Łapy, Siemiatycze nie mają długów, stan zadłużenia pozostałych miast przedstawia następujący wykaz:

Zadłużenie na 1/IV.1932 r.

	Bielsk	Krynki	Zambrów	Sokółka	Grajewo	Szczuczyn.
długoterminowe	84,1	284,5	2,4	12,0	133,9	65,8
krótkoterminowe	16,5	49,5			33,3	0,3
razem	100,6	334,0	2,4	12,0	167,2	66,1
na sumach prze- chodnich.....	8,3	56,9	12,4	3,1	4,2	9,7

Z powyższej tabeli widzimy, że najwięcej zadłużone są Krynki: długi wynoszą 348% rocznych dochodów zwyczajnych, zadłużenie Grajewa wynosi 145%, Bielska 144% tychże dochodów.-

Działalność gospodarstwa miast IV grupy. Do tej grupy należy 13 miast, liczących od 3 do 5 tysięcy mieszkańców: Goniadz, Knyszyn, Starosielce, Wasilków Zabłudów /w powiecie białostockim/, Brańsk, Ciechanowiec /w bielskim/, Skidel /w grodzieńskim/, Dąbrowa /w sokólskim/, Sejny /w suwalskim/, Swisłocz /w wołkowyskim/, Tykocin i Wysokie-Mazowieckie /w wysoko-mazowieckim/.

W roku sprawozdawczym miasta tej grupy wydały 657,3 tys. zł., otrzymały dochodów 584,9. Wydatki więc przewyższyły dochody o 72,6 tys. zł. Przyczem tylko jedno miasto miało nadwyżkę dochodów nad wydatkami Wysoko-Mazowieckie. Miasta więc tej grupy nie liczyły się z zasadą, że wydatki trzeba dostosować do dochodów.

Budżety zwyczajne tych miast zostały wykonane przeciętnie w 71%, nadzwyczajne w 58%.

Wydatki miast IV grupy. Rodzaje wydatków tych miast

oraz ich wysokość, charakteryzujące ich gospodarkę, wykaże następująca tablica:

13 miast wydało	657,3 tys.zł.
w tem wydatki zwyczajne.....	563,8 " "
" " " nadzwyczajne.....	93,6 " "

Wydatki na 1 mieszkańca wyniosły:

w Goniądzu	6,6 zł.	w Skidlu	17,6 zł.
w Knyszynie	14,7 " "	w Dąbrowie.....	9,9 " "
w Starosielcach.....	9,1 " "	w Sejnach.....	17,4 " "
w Wasilkowie	12,2 " "	w Swisłoczy.....	14,4 " "
w Zabłudowie.....	14,1 " "	w Tykocinie.....	9,2 " "
w Brańsku.....	16,8 " "	w Wysokiem-Mazo- wieckiem.....	17,8 " "
w Ciechanowcu.....	12,0 " "		

Z wydanej sumy wydatków zwyczajnych miasta wydały:

na administrację...	239,5 tys.zł.	od 24,7% do 57%	/Knyszyn/-/Tykocin/
" oświatę.....	93,5 " "	od 11,8% do 26,7%	/Ciechanowiec/-/Starosielce/
" bezpieczeństwo..	56,2 " "	od 0,2% do 18 %	/Starosielce/-/Skidel/
" utrzymanie ulic	40,3 " "	od 0,5% do 19,7%	/Sejny/ - /Goniądz/
" zdrowotność.....	25,8 " "	od 0,6% do 15,9%	/Tykocin/-/Ciechano- wiec/
" opiekę społeczną	18,7 " "	od 0,1 % do 20,4%	/Tykocin/-/Swisłocz/
" rolnictwi i wete- ryncję.....	13,0 " "	od 0,7% do 9,3%	/Knyszyn/-/Zabłudów/
" konserwację mają- tku.....	6,2 " "	do 5% /Zabłudów/	
" kulturę /4 miasta/	1,6 " "	od 0,2 % do 1,5%	/Swisłocz/-/Staro- sielce/

na różne 8,3 tys.zł. od 0,2% do 6,7%
/Ciechanowiec/-/Brańsk/

" spłatę długów..59,5 " " od 0% do 46%
/Ciechanowiec/-/Knyszyn/

Z powyższych danych cyfrowych widać, że granice wydatków na 1 mieszkańca sięgały od 6,6 zł. do 17,8 zł., że z pośród wydatków największymi były wydatki na administrację, wynoszące najwyższą stosunkowo sumę w Tykocinie ponad połowę ogólnej sumy wydatków, przeciętnie 42% tej sumy, na oświatę przeciętnie 16%, bezpieczeństwo 10% i spłatę długów 15%. Razem te 4 rodzaje wydatków wyniosły 83% zwyczajnych budżetów, pozostawiając 17% na pozostałe rodzaje.

Z pośród wydatków zwracają uwagę: wynagrodzenie członków zarządu miasta, które stanowi 25% ogólnej sumy wydatków osobowych, wydatki na prywatne szkolnictwo w 6 miastach: w Skidlu /2,5 tys.zł./, w Swisłoczy /1,3 tys.zł./, w Wasilkowie /1,0 tys.zł./, utrzymanie przychodni leczniczych w Ciechanowcu i Sejnach, znaczne subsydia strażom ogniowym w Skidlu /10,6 tys.zł./, w Wasilkowie, Zabłudowie, Ciechanowcu /2 tys.zł./, wydatki na oświetlenie w Brańsku /5,2 tys.zł./, w Ciechanowcu /4,6 tys.zł./, w Sejnach /3,2 tys.zł./, w Wysokiem-Mazowieckiem /5,3 tys.zł./, a których w 6 miastach zupełnie nie ma, większe, stosunkowo do innych grup miast, wydatki, na utrzymanie ulic i placów.

Wydatki nadzwyczajne. 10 miast wydało na inwestycje 93,7 tys.zł. Najwięcej wydały miasta na budowę rzeźni: Wasilków 18,3 tys.zł., Skidel 9,2 tys., Sejny 6,6 tys., Swisłocz stawiała budynek magistratu i wydała 10,7 tys., Dąbrowa budowała remizę strażacką kosztem 10 tys.zł., Ciechanowiec szkołę, na którą wydał 6 tys.zł., Skidel wykonał podjazd do targowicy kosztem 6,9 tys.zł. Oprócz tego Wysockie-Mazowieckie zakupiło za 20 tys.zł. dla straży ogniowej autocysterne, a Knyszyn wagę wozową za 2,9 tys.zł..

Dochody zwyczajne. miast wyniosły 516,9 tys.zł. i zostały otrzymane z następujących źródeł:

z podatków bezpośrednich.....	223,9 tys.zł.	ogólnej sumy dochodów od 34% do 61%	/Dąbrowa/ - /Swisłocz/
z podatków pośrednich	71,9 " "	od 9 % do 21 %	/Skidel/ - /Goniądz/
z opłat	46,9 " "	od 4 % do 14 %	/Zabłudów/ - /Dąbrowa/
ze zwrotu kosztów przez związki praw- no-publiczne.....	30,8 " "	od 0,8 % do 34 %	/Swisłocz/ - /Staro- sielce/

ze zwrotu kosztów
urządzeń i zakładów.... 75,6 tys. zł. od 3 % do 26%
ogólnej sumy dochodów
/Starosielce/ - /Knyszyn/

z majątku..... 14,5 " " od 0 % do 7 %
/Wysokie-Mazowieckie/
z przedsiębiorstw..... 44,6 " " od 0 % do 33 %
/Zabłudów/
z subwencji..... 1,5 " " -
z różnych..... 7,1 " " -

Obciążenie podatkami i opłatami na 1 mieszkańca było:

w Wasilkowie 4,53 zł. w Sejnach..... 7,57 zł.
w Knyszynie..... 5,35 " w Zabłudowie... 7,63 "
w Starosielcach..... 5,33 " w Skidlu 8,13 "
w Goniądzu 5,66 " w Brańsku 8,77 "
w Tykocinie..... 5,77 " w Wysokiem-Mazowieckiem..... 9,16 "
w Ciechanowcu..... 6,80 " w Swiskocz..... 10,46 "

Nadzwyczajne dochody miały tylko 4 miasta: Knyszyn otrzymał zwrot pożyczki budowlanej w sumie 7.781 zł., oraz pożyczkę w sumie 19.156 zł., którą zużył na spłatę pożyczki budowlanej, Wasilków otrzymał pożyczkę 9.500 zł. na budowę rzeźni, Skidel pożyczki na sumę 7400 zł., które użył na budowę rzeźni, Wysokie-Mazowieckie otrzymało pożyczkę 12.000 zł. na zakup autocysterny dla straży ogniowej.

Przedsiębiorstwa miejskie: Rzeźnie utrzymywały we własnym zarządzie tylko 6 miast: Zabłudów, Brańsk, Ciechanowiec, Skidel, Swiskocz. elektrownię tylko jedno miasto - Brańsk, betoniarnie jedno miasto Ciechanowiec. Zysk przedsiębiorstw wykazuje poniżej umieszczona tablica.

Miasta	przedsiębiorstwa	dochody	wydatki	z y s k
Brańsk	rzeźnia	11827	5531	6296
"	elektrownia.....	29356	21829	7527
Ciechanowiec	rzeźnia.....	12822	2462	5360
"	betoniarnia.....	5015	3847	1168
Skidel	rzeźnia.....	9304	5106	4198
Swiskocz	rzeźnia.....	4062	1295	2767
"	elektrownia.....	26263	25050	1213
Sejny	rzeźnia.....	8261	2109	6152
"	elektrownia.....	24598	23529	1069
Zabłudów	rzeźnia.....	14909	4516	9393

Zadłużenie miast IV grupy przedstawia następująca tablica:

M i a s t a	z a d ł u ż e n i e			
	długoterminowe	krótkoterminowe	razem	w tem wekslowe
Goniądz.....	-	5.567	5.567	1.190
Knyszyn.....	-	1.113	1.113	-
Starosielce.....	-	9.050	9.050	-
Wasilków.....	9.500	43.040	52.540	800
Zabłudów.....	31.994	1.955	32.949	-
Brańsk.....	53.510	88.984	142.494	5.600
Ciechanowiec.....	2.700	22.617	25.317	-
Skidel	32.200	23.412	55.612	7.035
Dąbrowa.....	-	9.533	9.533	5.150
Sejny.....	47.520	41.517	89.037	10.382
Swiskocz.....	-	47.714	47.714	11.392
Tykocin.....	-	42.262	42.262	550
Wysokie-Mazowieckie.....	50.574	41.010	91.584	-
	227.998	377.774	605.772	42.099

Jak widać z powyższej tablicy największe zadłużenie, powyżej jednorocznej sumy dochodów zwyczajnych, mają miasta Brańsk /142 tys. zł. - 220% tej sumy/, Wysokie-Mazowieckie /170%/, Sejny /260%/, Wasilków /200%/, Tykocin /140%/, zadłużenie równe tej sumie mają miasta Skidel i Swiskocz /100%/. Przyczem zadłużenie długoterminowe ma tylko 7 miast, z których dwa mniej niż po 10.000 zł., pozostałe powyżej 30 tys. zł. Wszystkie miasta mają zadłużenie krótkoterminowe i to znaczne: Brańsk 88 tys. zł. 5 miast powyżej 40.000 zł., dwa miasta powyżej 20.000 zł. -

Działalność gospodarcza miast V grupy. /vide załączone tablice 25, 26, 27/. Do tej grupy należy 19 miast, liczących poniżej 3.000 mieszkańców: Choroszcz, Supraśl, Buraż /w powiecie białostockim/, Boćki, Drohiczyn, Kleszczewo, Mielnik, Narew /w bielskim/, Druskieniki, Indura /w grodzieńskim/, Jędrabne, Stawiski /w kolneńskim/, Nowogród /w łomżyńskim/.

Brok /w ostrowskim/, Nowy Dwór, Odelsk, Suchowola /w sokólskim/, Rajgród /w szczuczyńskim/, Sokoły /w wysoko-nazowieckim/.

Z pośród tych miast należałoby oddzielnie rozpatrywać miasto Druskieniki, które, chociaż liczy 2,060 mieszkańców, jednak jako miasto, włączone w zdrojowisko, posiada odrębny charakter, większe od innych miast źródła dochodowe, większy, niż inne miasta budżet, dosięgający 111 tys. zł., gdy pozostałe miasta tej grupy mają od 7 tys. zł. do 61 tys. zł.

W roku sprawozdawczym miasta V-aj grupy dokonały wydatków zwyczajnych na sumę 522,4 tys. zł. /w tem Druskieniki na 70 tys. zł./, nadzwyczajnych na sumę 35,5 tys. zł. /w tem Druskieniki 9 tys. zł., razem 557,9 tys. zł.

Dochody tych miast zwyczajne wynosiły 488,8 tys. zł. /w tem Druskieniki 85,6 tys. zł./, nadzwyczajne 23,4 tys. zł. /w tem Druskieniki 4,2 tys. zł./, razem 512,2 tys. zł.

Widzimy, że wydatki przewyższyły dochody o 45,7 tys. zł. Z dziewiętnastu miast osiem: Suraz, Boćki, Mielnik, Indura, Nowogród, Stawiski, Brok, Sokoły miały wydatki zwyczajne większe niż dochody.

Budżety zwyczajne w dochodach tych miast zostały wykonane przeciętnie w 73%, nadzwyczajne w 31%.

Wydatki miast V grupy. Poniżej zamieszczone cyfrowe dane wykazują rodzaje wydatków i ich wysokość i charakteryzują wyraźnie gospodarkę miast:

19 miast wydało	557,9	tys. zł.
w tem wydatki zwyczajne	522,4	" "
" " " nadzwyczajne	35,5	" "
wydatki na 1 mieszkańca wyniosły:		
w Choroszczu	6,4	zł.
" Supraślu	8,4	"
" Suraz	9,6	"
" Boćkach	8,1	"
" Drohiczyń	9,8	"
" Kleszczelach	12,1	"
" Mielniku	8,0	"
" Narwi	8,3	"
" Druskienikach	38,8	"
" Indurze	17,5	"
Jedwabnem	15,8	zł.
Nowogrodzie	12,2	"
Stawiskach	19,0	"
Broku	13,1	"
Nowym-Dworze	5,5	"
Odelsku	4,3	"
Suchowoli	8,7	"
Rajgrodzie	9,7	"
Sokołach	26,7	"

Z ogólnej sumy wydatków zwyczajnych miasta tej grupy wydały:

		ogólnej sumy wydatków
1/ na administrację	235,8	tys. zł. - od 30,7% do 76,7% /Stawiski/ /Odelsk/
2/ na oświatę	84,2	" " - od 1,6% do 25,5% /Odelsk/ /Drohiczyn/
3/ na spłatę długów	43,2	" " - od 0,0% do 31% /6 miast/ /Brok/
4/ na bezpieczeństwo	41,2	" " - od 0,2% do 19,3% /Narew/ /Sokoły/
5/ na zdrowotność	20,6	" " - od 0,4% do 9,8% /Narew/ /Rajgród/
6/ na utrzymanie ulic	19,1	" " - od 0,1% do 10% /Stawiski/ /Sokoły/
7/ na opiekę społeczną	14,0	" " - od 0,1% do 13,3% /Odelsk, Suchowola/ /Nowogród/
8/ na rolnictwo i weterynarię	13,9	" " - od 0,0% do 13,9% /5 miast/ /Jedwabne/
9/ świadczenia na rzecz związków publiczno-prawnych	7,8	" " - od 0,1% do 8% /Nowogród/ /Druskieniki/
10/ na utrzymanie majątku	6,3	" " - od 0,0% do 14,3% /3 miasta/ /Narew/
11/ r ó ż n e	6,6	" " - od 0,0% do 10% /3 miasta/ /Brok/

Z powyższej tablicy oraz z tablic załączonych 26 i 27 widać, że wysokość wydatków w poszczególnych miastach tej grupy różni się znacznie. Uzdrowisko Druskieniki ma największe wydatki zwyczajne, bo ponad 40 tys., Jedwabne, Brok ponad 30 tys., 6 miast: Supraśl, Drohiczyn, Kleszczele, Nowogród, Suchowola, Rajgród ponad 20 tys. 5 miast: Choroszcz, Suraz, Boćki, Mielnik, Narew ponad 10 tys., a nawet mniej niż 10 tys. zł. wydały dwa miasta: Nowy Dwór i Odelsk.

Wydatki na administrację w tej grupie miast stanowią największy wydatek, znacznie wyższy, niż w poprzednich grupach miast, bo wynoszący przeciętnie 45% ogólnej sumy wydatków. Niżej przeciętnej normy wydały na administrację /od 30% do 45%/ tylko 4 miasta, w pozostałych 15 miastach wydatki te wynosiły od 45% do 76%. Przytem wydatki na zarząd miasta wynosiły ponad 50% ogólnej sumy wydatków osobowych.

Poza wydatkami ustawowymi, ograniczonymi do minimum, poniosły miasta wydatki następujące, na które należy zwrócić uwagę:

W dziale oświaty 3 miasta popierały zasiłkami prywatne szkolnictwo powszechne: Kleszczele /1.000 zł./, Indura /3.000 zł./ i Suchowola /917 zł./, jeno miasto popierało gimnazjum - Drohiczyn /888 zł./.

W dziale zdrowia 2 miasta subsydjowały przychodnie: Druskieniki /189 zł./ i Rajgród /2.025 zł./, jedno miasto Druskieniki utrzymawało lekarza miejskiego /3.528 zł./ wspólnie z Kasą Chorych. Na wychowanie fizyczne miasta wydały od 20 zł. do 330 zł. /Druskieniki/, jedno tylko miasto Indura dało większą sumę 642 zł., 3 miasta nic nie dały.

W dziale bezpieczeństwa znaczniejsze subsydja strażom ogniowym ponad 500 zł. do 1.700 zł. dało tylko 6 miast. Sokoły poniosły znaczny wydatek na utrzymanie sądu - 6.000 zł. Na osiedlenie ulic miasta wydały minimalne sumy, znaczniejsze sumy wydało tylko 7 miast: Supraśl /1.272 zł./, Druskieniki /3.666 zł./, Jedwabne /1.698 zł./, Stawiski /4.981 zł./, Brok /1.145 zł./, Nowy-Dwór /1.707 zł./ i Sokoły /1.924 zł./.

Na utrzymanie ulic i placów mniej niż 500 zł. wydało 9 miast, ponad 500 zł., a mniej niż 1.000 zł. dwa miasta, od 1.000 zł. do 1.500 zł. 5 miast, większe sumy wydały Suraz /1.670 zł./, Jedwabne /1.762 zł./ i największą sumę Sokoły - 5.400 zł.

Na spłatę długów większe sumy wydały 4 miasta: Druskieniki 12,7 tys. zł., Brok 10,6 tys. zł., Rajgród 4,3 tys. zł. i Sokoły 4,1 tys. zł.

Pokryły częściowo deficyt z lat ubiegłych Kleszczele /853 zł./, Jedwabne /3.600 zł./ i Stawiski /25 tys. zł./.

Wydatki nadzwyczajne, większe miało tylko 6 miast: Druskieniki wydały 9.149 zł. na nowe bruki i urządzenie rynku, Nowy-Dwór wydał 10.047 zł. i Brok 4.325 zł. na budowę ratuszów, Suchowola na rzeźnię 1.855 zł., Indura 3.203 zł. i Kleszczele 2.501 zł. na budowę szkół.

Dochody miast V grupy. 19 miast otrzymało w roku sprawozdawczym dochodów zwyczajnych na sumę 489 tys. zł., nadzwyczajnych 23 tys. zł. Dochody zwyczajne otrzymano z następujących źródeł:

	tysiące złotych	poszczególne miasta ogólnej sumy dochodów
z podatków bezpośrednich...	192,9	- od 22% do 61%
" " pośrednich.....	69,5	- " 7% " 41%
z opłat	39,3	- " 5% " 14%
ze zwrotu kosztów przez związki prawnopubliczne...	35,4	- " 0,4% " 11%
ze zwrotu kosztów urządzeń i zakładów dobra publicznego	79,6	- " 0,4% " 43%

	tysiące złotych	poszczególne miasta ogólnej sumy dochodów
z majątku.....	28,4	- od 0,3% do 13%
z przedsiębiorstw.....	26,8	- do 19,8 %
z subwencji	2,7	-
z różnych.....	11,8	- do 11 %

Z powyższych danych widać, że różnice w wysokości źródeł dochodowych w poszczególnych miastach były znaczne.

Obciążenie mieszkańców podatkami i opłatami na 1 mieszkańca wynosiło:

w Suraz	2,6 zł.	w Kleszczelach....	5,2 zł.
" Mielniku.....	3,2 "	" Rajgrodzie.....	6,0 "
" Jodelsku.....	3,6 "	" Stawiskach.....	6,5 "
" Broku.....	4,6 "	" Suchowoli.....	7,1 "
" Choroszezy....	4,8 "	" Jedwabnem.....	7,2 "
" Narwi.....	5,0 "	" Indurze.....	7,8 "
" Boćkach.....	5,5 "	" Sokołach.....	8,5 "
" Nowym-Dworze..	5,3 "	" Druskienikach..	32,5 "
" Drohiczylinie...	5,6 "		
" Nowogrodzie....	5,7 "		

Dochody nadzwyczajne otrzymało tylko 6 miast: Mielnik 1.000 zł. ze sprzedaży części lasu, Druskieniki 4.249 zł. jako zwrot pożyczki udzielonej Komitetowi Budowy Kościoła, Indura otrzymała pożyczkę w sumie 3.600 zł., Brok otrzymał 7.500 zł. tytułem pożyczki i 1.265 zł. za sprzedany plac, Nowy-Dwór otrzymał 5.880 zł. za sprzedaż gruntów miejskich.

Przedsiębiorstwa miejskie. 11 miast utrzymywało rzeźnię, jedno z nich Stawiski miało własną elektrownię. Poniżej umieszczona tablica wykazuje wysokość zysków z tych przedsiębiorstw:

M i a s t a	Przedsiębiorstwa	dochody	wydatki	zysk
Boćki	r z e ź n i a	2.574	2.544	30
Drohiczyn....	"	2.748	2.536	212
Kleszczele....	"	2.513	701	1.812

M i a s t a	Przedsiębiorstwa	dochody	wydatki	zysk
Narew	r z e ż n i a	1.067	246	821
Druskieniki	"	6.703	4.820	1.883
Indura	"	10.305	6.080	4.225
Jedwabne	"	4.035	2.061	1.974
Nowogród	"	1.514	48	1.466
Stawiski	"	5.637	1.367	4.270
Rajgród	"	1.395	283	1.112
Stawiski	elektrownia	16.051	14.212	1.839
Brok	cegielnia	3.833	5.425	-
ogółem czystego zysku				19.644

Zwracają uwagę zbyt małe dochody z elektrowni. Przyczyną zbyt wysokie koszty eksploatacyjne, gdyż ilość prądu, wytwarzanego przez zbyt silne motory przerasta znacznie zapotrzebowanie.

Zadłużenie miast. Następująca tablica wykazuje wysokość zadłużenia miast:

M i a s t a	z a d ł u ż e n i e			
	długoterminowe	krótkoterminowe	razem	w tem wekslowe
Choroszcz	500	8.781	9.281	-
Supraśl	-	5.965	5.965	-
Suraz	25.318	4.353	29.671	-
Boćki	-	2.268	2.268	-
Drohiczyn	2.700	22.617	25.317	-
Kleszczele	-	3.250	3.250	-
Mielnik	-	4.180	4.180	-
Narew	-	5.120	5.120	-
Druskieniki	106.770	46.428	153.198	2.766
Indura	3.168	8.343	11.511	1.900
Jedwabne	-	2.204	2.204	-
Nowogród	-	17.224	17.224	-
Stawiski	48.000	56.197	104.197	35.436
Brok	23.694	24.439	48.133	7.200
Nowy-Dwór	-	8.291	8.291	2.900
Odelsk	-	2.563	2.563	-
Suchowola	-	13.130	13.130	4.150
Rajgród	-	7.595	7.595	-
Sokoły	4.850	13.915	18.765	7.525
	215.000	256.863	471.863	61.877

Z powyższej tablicy oraz z porównania zadłużenia z dochodami zwyczajnymi widać, że w 15 miastach zadłużenie nie przewyższało ogólnej sumy otrzymanych rocznych dochodów, wyjątek stanowią 4 miasta, które miały większe zadłużenie: Suraz, Drohiczyn, Druskieniki i Stawiski. Przytem zwraca uwagę zbyt wysokie zadłużenie krótkoterminowe w stosunku do zadłużenia długoterminowego, które podważa normalne prowadzenie gospodarki samorządowej. W najcięższym położeniu znajdują się Stawiski, których zadłużenie przerasta dwukrotnie sumę rocznych dochodów i które posiada zbyt wysokie zadłużenie wekslowe.

Gospodarka gmin wiejskich w świetle cyfr /patrz tablice 28 - 41/. W województwie białostockim w 13 powiatach było w roku sprawozdawczym 179 gmin wiejskich z ludnością 1.254.000 /ilość mieszkańców podana przez urzędy gminne/.

Zaludnienie poszczególnych gmin wykaże następująca tablica:

P o w i a t y	przecięt. na ilość mieszkańców w gminie.	Podział gmin w/g ilości mieszkańców					
		do 3 tys.	do 5 tys.	do 7 tys.	do 9 tys.	do 11 tys.	powyżej 11 tys.
Augustowski	5.255	2	2	6	2	-	-
Białostocki	7.501	-	1	6	4	3	1
Bielski	8.186	-	2	7	3	7	2
Grodziński	7.117	-	2	8	10	1	-
Kolneński	7.084	-	-	7	2	-	-
Łomżyński	6.350	-	3	4	5	1	-
Ostrołęcki	7.362	-	2	4	2	2	1
Ostrowski	7.023	-	3	2	4	1	1
Sokołski	7.376	1	2	2	3	3	1
Suwalski	4.727	3	6	8	1	-	-
Szczuczynski	5.195	-	6	4	-	-	-
Wołkowyski	9.590	-	-	3	5	3	5
Wys.-Mazowiecki	7.368	-	-	6	2	2	-
w województwie	7.008	6	29	67	43	23	11

Z powyższej tablicy widać: 1/ że pod względem zaludnienia największe gminy znajdują się w powiatach bielskim, wołkowyskim i grodzińskim, najmniejsze w szczuczynskim, augustowskim, suwalskim, 2/ że gminy w województwie białostockim mają od 2.330 mieszkańców /Andrzejewo/ do 18.300 m. /Białowieża/, 3/ że z ogólnej liczby 179 gmin, najwięcej gmin, bo 139, mamy z ludnością od 5.000 do 9.000 tys. mieszkańców i one stanowią właściwy typ gminy wiejskiej województwa, 4/ że 35 gmin, liczących mniej niż 5.000 mieszkańców są gminami zbyt małymi i większość z nich winna być skasowana lub skomasowana z innymi sąsiednimi gminami.

Wykonanie budżetów gmin wiejskich przedstawiają następujące cyfry:

	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h		
	zwyczajne	nadzwyczajne	razem
wydatki	6.866	181	7.048
dochody	6.029	72	6.102
nadwyżka wydatków	837 tys. zł.	109 tys. zł.	946 tys. zł.

Należy zwrócić uwagę, że do wydatków w gminach zaliczone zostały nie tylko faktycznie dokonane wydatki, lecz i zaległe, które należy uregulować, a do dochodów faktyczne wpływy na rachunek budżetu i na rachunek zaległości z lat ubiegłych.

Z powyższego zestawienia cyfrowego widzimy, że gminy wiejskie wskutek zmniejszenia dochodów pod wpływem kryzysu gospodarczego wydały o znaczną sumę 946 tys. zł. więcej niż otrzymały dochodów.

Wykonanie budżetów poszczególnych gmin wiejskich ilustruje następująca tablica:

P o w i a t y	ilość gmin	ilość gmin z nadwyżką wydatków	nadwyżka w tysiącach złotych	wydatki na 1 mieszkańca zł.	wydatki na 1 ha złotych
Augustowski	12	12	186	7,02	2,75
Białostocki	15	8	13	4,31	2,14
Bielski	21	18	109	5,05	2,15
Grodziński	21	16	26	6,77	2,85
Kolneński	9	8	41	5,44	2,63
Łomżyński	13	7	53	6,25	3,18
Ostrołęcki	11	10	52	5,85	3,12
Ostrowski	11	8	51	5,26	3,47
Sokółski	12	8	46	4,33	2,06
Suwalski	18	18	83	5,06	2,19
Szczuczynski	10	7	76	9,11	3,66
Wółkowyski	16	14	69	4,34	1,93
Wys.-Mazowiecki	10	8	126	6,63	3,59
	179	142	931	5,99	2,59

Z powyższej tablicy widzimy, 1/ że na 179 gmin 142 gminy miały nadwyżkę wydatków nad dochodami, 2/ że w powiecie augustowskim i suwalskim nie było ani jednej gminy, która miałaby nadwyżkę dochodów, że największą ilość gmin z nadwyżką dochodów była w powiecie białostockim: siedem na ogólną ilość 15 gmin i w łomżyńskim: sześć na ogólną ilość 13 gmin, 3/ że wypadało wydatków na 1 mieszkańca najwięcej w powiecie szczuczynskim 9,11 zł. i augustowskim 7,02 zł., 4/ że wydatków na 1 ha było najwięcej w szczuczynskim 3,66 zł., w wysoko-mazowieckim 3,59 zł., najmniej w wółkowyskim 1,93 zł., w sokółskim 2,06 zł.

Należy podkreślić, że z ogólnej sumy wydatków, zwyczajnych 6.867 tys. zł., wydatki na administrację wyniosły 3.226 tys. zł., czyli przeciętnie 47% ogólnej sumy wydatków. Były jednak gminy, których wydatki na administrację dochodziły do 80% ogólnej sumy wydatków.

Z ogólnej sumy 6.102 tys. zł. otrzymanych przez gminy dochodów daniny komunalne wyniosły 5.218 tys. zł., z czego

dodatek do podatku gruntowego dał	499.031 zł.
" " " przemysłowego dał ...	147.871 "
" " " od spożycia dał	155.927 "

dodatek do podatku od patentów na wyrób i sprzedaż trunków.	19.479 zł.
podatek od gruntów państwowych	54.204 "
" " od umów notarialnych	64.762 "
" " wyrównawczy	3.824.171 "
i n n e	463.186 "

Z powyższych cyfr widzimy, że najwydatniejszym źródłem dochodowym był podatek wyrównawczy, stanowiący 62% ogólnej sumy dochodów, gdy podatek gruntowy stanowił zaledwie 8%, przemysłowy 2,4%, od spożycia 2,5%.

Obciążenie gmin na 1 mieszkańca i na 1 ha opodatkowanych gruntów w poszczególnych powiatach było następujące:

	na 1 m.	na 1 ha
w augustowskim	3,62	1,42
białostockim	3,60	1,60
bielskim	3,79	1,62
grodzińskim	5,84	2,46
kolneńskim	4,45	2,15
łomżyńskim	5,19	2,64
ostrołęckim	4,35	2,32
ostrowskim	2,49	1,65
sokółskim	3,55	1,68
suwalskim	3,68	1,59
szczuczynskim	7,13	2,86
wółkowyskim	3,38	1,51
wysoko-mazowieckim ..	4,0	2,17
w województwie	4,16	1,91.

Największe obciążenie na 1 mieszkańca było w szczuczynskim 7,13 zł., najmniejsze w ostrowskim 2,49 zł., największe na 1 ha w szczuczynskim 2,86 zł., najmniejsze w augustowskim 1,42 zł. -

Zadłużenie gmin. Zadłużenie długoterminowe na dzień 1.IV.1932 r. miały tylko gminy 10 powiatów i wynosiło stosunkowo nieznaczną sumę 253.743 zł., przy czym największe zadłużenie miały gminy powiatu grodzińskiego 83.300 zł. i szczuczynskiego 44.737 zł. /z powodu budowy szkół/. Krótkoterminowe zobowiązania, do których zaliczone zostały zaległości bierne, miały gminy wszystkich 13 powiatów i wynosiło 3.256.389 zł. Najwięcej zobowiązań krótkoterminowych miały gminy powiatów augustowskiego 322 tys. zł., grodzińskiego 344 tys., suwalskiego 331 tys., wółkowyskiego 322 tys. i bielskiego 303 tys., najmniej tego zadłużenia miały gminy powiatu sokółskiego 106 tys. zł., kolneńskiego 138 tys. i wysoko-mazowieckiego 158 tys.

Ogólna suma zadłużenia długoterminowego i krótkoterminowego 3.515 tys. zł. w stosunku do ogólnej sumy otrzymanych dochodów zwyczajnych stanowi 58%.

Ogólne uwagi, dotyczące działalności związków komunalnych. Przedstawiamy powyżej sprawozdanie z działalności w świetle cyfr związków komunalnych na terenie województwa za rok 1931/32 nawiązując następujące spostrzeżenia:

Kryzys gospodarczy spowodował znaczne zmniejszenie dochodów związków komunalnych wskutek z jednej strony osłabienia siły płatniczej mieszkańców, z drugiej niemożności otrzymania pożyczek długoterminowych na rozpoczęcie inwestycji.

Stopień zmniejszenia dochodów ilustrują następujące cyfry:

Związki komunalne w r. 1931/32 otrzymały na rachunek pozycji budżetowych dochodów na ogólną sumę 22.120 tys. zł., w tem powiatowe związki otrzymały 5.484 tys. zł., miasta wydzielone 6.900 tys. zł., miasta niewydzielone 3.619 tys. zł., gminy wiejskie 6.117 tys. zł.

W porównaniu z dochodami w r. 1929/30, w którym rozpoczynający się kryzys nie wywarł jeszcze swego ujemnego wpływu na gospodarkę samorządów, ogólna suma dochodów zmniejszyła się o 8.909 tys. zł. /o 29%/ w tem dochody powiatowych związków o 4.891 tys. zł. /o 47%/, miast wydzielonych o 1.884 tys. zł. /o 21%/, miast niewydzielonych o 409 tys. zł. /o 10%/, gmin wiejskich o 1.859 tys. zł. /o 23%/.

W związku ze zmniejszeniem dochodów zmniejszyły się znacznie i wydatki w porównaniu z wydatkami w roku 1929/30. Wydatki powiatowych związków zmniejszyły się o 4.865 tys. zł. /o 42%/, miast o 2.346 tys. zł. /o 10%/.

Znaczne zmniejszenie przejawia się w wydatkach nadzwyczajnych, świadczące o zmniejszeniu się działalności inwestycyjnej samorządów, które w roku 1931/32 tylko wykonały rozpoczęte inwestycje.

Wydatki nadzwyczajne powiatowych związków wynosiły w roku 1929/30 - 2.760 tys. zł., w roku 1931/32 tylko 1.895 tys. zł. tj. mniej o 68%. Wydatki nadzwyczajne miast wyniosły w roku 1929/30 - 2.434.000 zł., w roku 1931/32 tylko 1.770.000 zł. tj. mniej o 27%.

Znaczne zmniejszenie dochodów komunalnych związków, trudność zahamowania istniejącego pędu inwestycyjnego oraz rozbudowa poszczególnych działów gospodarki samorządowej w okresie dobrej konjunktury i niezorientowanie się w porę niektórych zarządów tych związków co do konieczności zmiany polityki gospodarczej w związku z rozwijającym się kryzysem - wywołała nadmierne zadłużenie niektórych związków i uniemożliwiły prowadzenie racjonalnej gospodarki.

Z powiatowych związków znalazły się z powyższych przyczyn w bardzo ciężkim położeniu związki ostrowski i szczuczyński, w których zadłużenie w stosunku do ogólnej sumy dochodów zwyczajnych wyniosło w ostrowskim 320%, w szczuczyńskim 434%; z miast wydzielonych Suwałki, których zadłużenie wynosi 337% ogólnej sumy dochodów zwyczajnych. Z większych miast niewydzielonych w ciężkim położeniu znajdują się miasta: Augustów /z zadłużeniem wynoszącym 331% ogólnej sumy dochodów/, Ostrołęka - /259%/, Ostrów-Mazowiecka /257%/, Krynki /348%/, z mniejszych miast Brańsk, Sejny i Stawiski.

KOMUNALNE KASY OSZCZĘDNOŚCI.

I. Powiatowe i Miejskie Kasy Oszczędności.

Na terenie województwa białostockiego czynnych było w 1931 r. 15 powiatowych i miejskich komunalnych kas oszczędności, zorganizowanych na zasadach prawnych Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności /Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 339/. Z powyższej liczby czynnych było 13 kas powiatowych, tj. w każdym mieście powiatowym po jednej i 2 kasy miejskie: w Broku n/B. powiatu ostrowskiego i w Druskienikach powiatu grodzieńskiego.

Stan finansowy komunalnych kas oszczędności jest przedstawiony w załączonej tablicy, sporządzonej na podstawie sprawozdań poszczególnych kas za r. 1931.

Ilość wkładów w porównaniu z r. 1930 wzrosła w r. 1931 o 1.426 przy jednoczesnym wzroście ogólnej sumy wkładów o złotych 586.705, co świadczy o stopniowym zwiększaniu się zaufania do kas komunalnych.

Ogólna suma wkładów zł. 4.469.388 składa się z kwoty zł. 3.375.375, stanowiącej wkłady w komunalnych kasach osób fizycznych i firm prywatnych oraz z kwoty zł. 1.094.013 ulokowanej w kasach przez instytucje państwowe, samorządowe i inne prawno-publiczne. Na pierwszym miejscu pod względem wysokości złożonych wkładów znajdują się kasy: grodzieńska - zł. 868.156 i białostocka - zł. 853.497, następnie idą: łomżyńska - zł. 772.714, bielska - zł. 580.846 i ostrołęcka - zł. 393.698. Reszta kas ma wkładów mniej od 200.000 zł. każda. Najmniejsze sumy wkładów mają kasa suwalska - zł. 48.905, wysoko-mazowiecka - zł. 70.380 i szczuczyńska - zł. 109.428.

Kapitały zakładowe w kasach wzrosły o zł. 122.500 i stanowią obecnie sumę zł. 1.035.000, rezerwy zwiększyły się o zł. 62.636 i dochodzą obecnie do sumy zł. 206.669.

Najwyższy kapitał zakładowy posiada kasa w Grodnie - złotych 150.000. Po zł. 100.000 kapitału zakładowego mają kasy w Białymstoku, Bielsku-Podlaskim, Kolnie, Łomży, Ostrołęce i Wołkowysku. Pozostałe kasy mają kapitały zakładowe w wysokości od zł. 5.000 do zł. 50.000. Konieczność zwiększenia kapitałów zakładowych kas zahamowana jest obecnie wielkimi trudnościami finansowymi, z którymi walczą wszystkie związki komunalne.

Suma udzielonych przez kasy pożyczek zmniejszyła się o zł. 1.068.969 i wyraża się w r. 1931 w sumie zł. 9.001.901. Pod względem wysokości ogólnej sumy udzielonych pożyczek najlepiej stoją kasy: w Grodnie - zł. 1.949.964, w Białymstoku - zł. 1.264.227 i w Łomży - zł. 1.095.037. Poza pożyczkami na cele ogólnokomunalne, kasy oszczędności udzieliły szeregu pożyczek na zlecenie państwowych instytucji kredytowych na nawozy sztuczne, ogniotrwałe krycie dachów, rejestrowy zastaw zboża, popieranie rzemiosła i t.p., ułatwiając w ten sposób ludności szybsze otrzymanie kredytu.

Nadzór nad komunalnymi kasami oszczędności sprawują władze wojewódzkie. Nadzór ten polegał na kontroli działalności tych instytucji przez dokładne sprawdzanie przesyłanych sprawozdań o stanie finansowym kas, przez dokonywanie nadzwyczajnych lustracji oraz przez sprawdzanie legalności dokonywanych przez kasy operacji. Oprócz Urzędu Wojewódzkiego kontrolę nad kasami dokonywał Związek Miejskich i Powiatowych Kas przez delegowanych do kas dla lustracji rewidentów. W r. 1931 Związek Kas przeprowadził rewizję we wszystkich kasach, oprócz nie należących do związku kasy w Broku n/Bugiem. W Augustowie rewizja była przeprowadzona dwukrotnie. Dodatkowo kasy w Grodnie, Ostrowi-Mazowieckiej, Suwałkach i Grajewie zostały zlustrowane przez rewidentów Państwowego Banku Rolnego /ostrowska kasa dwukrotnie/, w lustracji dokonywanej przez rewidentów Związku w Sokółce, Grajewie i Wołkowysku brał udział delegat Urzędu Wojewódzkiego. Wyniki rewizji posłużyły władzom wojewódzkim do wydania szeregu zarządzeń, mających na celu usunięcie stwierdzonych uchybień i niedokładności.

II. Gminne Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowe.

Stan ilościowy gminnych kas /vide tablica 43/wr. 1931 operacyjnym nie uległ zmianie. Wszystkie 47 kas zarejestrowane w dniu 31.XII.1930, były w roku sprawozdawczym czynne, lecz wskutek przeżywanego kryzysu gospodarczego w warunkach gorszych w porównaniu z rokiem poprzednim.

Oprócz kas gminnych na terenie województwa funkcjonowały kasy spółdzielcze Stefczyka, oraz banki spółdzielcze chrześcijańskie i żydowskie. W powiatach: augustowskim, bielskim, grodzieńskim i suwalskim kas gminnych nie było, natomiast były w tych powiatach dość liczne kasy Stefczyka.

Kapitały zakładowe kas /wpłacone/ w roku 1931 zwiększyły się z sumy zł. 234.850 do sumy zł. 271.947 tj. o zł. 37.097 /15,8%/. Kapitały zasobowe w porównaniu z rokiem 1930 wzrosły o zł. 17.403 /60,7% i w dniu 31.XII.1931 roku stanowią sumę zł. 46.059.

Wkłady oszczędnościowe wzrosły z sumy zł. 284.677 w r. 1930 do sumy zł. 310.142 tj. o zł. 25.465 /8,9%/. W powiatach: białostockim, ostrowskim i wysoko-mazowieckim suma wkładów zmniejszyła się, natomiast w pozostałej części województwa wkłady wzrosły.

W roku 1931 gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe udzieliły ludności pożyczek na sumę zł. 745.245 co w porów-

naniu z sumą zł. 1.136.003 pożyczek w roku 1930, świadczy o zmniejszeniu tego działu o zł. 390.761 /34,4%.

Zadłużenie kas z tytułu otrzymanych kredytów zmniejszyło się znacznie na dzień 31.XII.1931, a mianowicie:

Instytucja kredytująca	Zadłużenie na		zmniejszenie kredytów.	zwiększenie kredytów.	% %
	31.XII. 1930 r.	31.XII. 1931 r.			
Państwowy Bank Rolny.....	548.666	349.239	199.427	-	36,3
Komunalne Kasy Oszczędności..	9.595	14.789	-	5.194	54,1
Bank Gospodarstwa Krajowego	5.000	-	5.000	-	100
Ogółem :	563.261	364.028	204.427	5.194	35,4
			199.233		

W pierwszej instancji nadzór nad kasami sprawują wydziały powiatowe, które dokonywują przez inspektorów samorządowych rewizji kas i badają księgowość kas oraz dokonane przez nich operacje.

Państwowy Bank Rolny, który wyłącznie kredytuje kasy gminne, dąży do racjonalnego prowadzenia i uporządkowania rachunkowości, urządzając kursy dla inspektorów samorządu gminnego oraz kierowników i rachmistrzów kas.

Sprawozdanie

z działalności Wydziału Wojewódzkiego i Rady Wojewódzkiej.

Skład personalny Wydziału Wojewódzkiego uległ w roku sprawozdawczym zmianie. W dniu 4.II.1932 r. zmarł członek Wydziału Zygmunt Sokołowski, który wykazał w okresie pełnienia swych obowiązków dokładną znajomość praw i życia samorządów, troskę o racjonalny rozwój gospodarki samorządowej, zdrowy bezstronny sąd i inicjatywę. Jego miejsce zajął zastępca Maurycy O'Brien de Lacy, prezydent m. Grodna.

Skład Wydziału stanowili z urzędu: 1/ wojewoda Marjan Zyndram-Kościałkowski jako przewodniczący, w jego zastępstwie wicewojewoda Czesław Zawistowski, 2/ prezes Izby Skarbowej Ferdynand Świtalski i Stefan Büchner /od 20.X.1931r./ i w ich zastępstwie kierownik oddziału Izby Aleksander Danowski, 3/ naczelnik Wydziału Samorządowego Stanisław Kaczyński, 4/ jeden z urzędników Urzędu Wojewódzkiego powoływany przez wojewodę w charakterze referującego sprawy; z wyboru: 5/ Jerzy Jabłoński, 6/ Karol Wańkowicz, 7/ Zygmunt Sokołowski do dnia 4.II.1932 r. i od 23.III.1932 r. Maurycy O'Brien de Lacy.

Wydział Wojewódzki odbył posiedzeń w ubiegłym roku 12, a mianowicie w dniach. 16 stycznia, 15, 23 i 24 marca, 24 kwiet-

nia, 7 i 25 maja, 7 czerwca, 1 i 15 lipca, 12 sierpnia i 4 listopada. Na posiedzeniach tych rozpatrzono 475 spraw.

Wedle podziału na poszczególne kategorie spraw, należących do właściwości Wydziału Wojewódzkiego, rozpatrzono:

a/ budżetów zasadniczych i dodatkowych, uchwał w sprawie zwiększenia i zmiany kredytów budżetowych, statutów i uchwał finansowych, uchwał w sprawie nabycia, pozbycia, zmiany i obciążenia komunalnego majątku nieruchomości, udzielenia gwarancji przez związki komunalne, statutów etatów, spraw związanych z uposażeniem członków zarządów i pracowników komunalnych - 165;

b/ odwołań od decyzji Wydziałów Powiatowych i miast wydzielonych w sprawach budżetowych i finansowych - 218;

c/ spraw, wiążących się z wykonywaniem nadzoru nad związkami komunalnymi /lustracje, gospodarka związków, unieważnienie uchwał organów komunalnych/ - 7;

d/ spraw, które w myśl szczególnych postanowień obowiązujących ustaw i rozporządzeń są specjalnie zastrzeżone do decyzji Wydziałowi Wojewódzkiemu /budżetowe Wydziału Wojewódzkiego, zmiany statutów K.K.O. i nadzór nad kasami, statuty szpitali i zakładów leczniczych itd./ - 26.

Łącznie z głosem stanowczym załatwił Wydział Wojewódzki spraw 416.

Z głosem doradczym współdziałał Wydział Wojewódzki przy załatwieniu 56 spraw, a w szczególności w sprawach, dotyczących tworzenia i znaczenia, tudzież zmiany granic miast i gmin wiejskich, rozwiązywania rad miejskich i gminnych, zawieszania w urzędowaniu i składania z urzędu burmistrzów i wójtów, w sprawach dyscyplinarnych, wójtów i sołtysów, a ponadto w sprawach, które kierowane były na Wydział bez obowiązku ustawowego, celem wydania przez niego opinii w sprawach zasadniczych, mających większe znaczenie dla ludności całego województwa. Taką sprawą była sprawa zmierzająca do obniżenia i ujednolinitenia na terenie całego województwa wysokości opłat za wydawanie świadectw pochodzenia zwierząt, rogatkowych, targowych, placowych, rzeźnianych, pobieranych przez związki komunalne.

W zastępstwie rady wojewódzkiej rozpatrzył Wydział Wojewódzki 3 sprawy, ze względu na ich pilny charakter, a to sprawę wyznaczenia 1 członka do Państwowej Rady Samorządowej i dwukrotnie sprawę, wyznaczenia 3 kandydatów i ich zastępców do komisji odwoławczej do spraw podatku dochodowego.

Sekretariat Wydziału Wojewódzkiego składał się z 3 osób: sekretarza, buchaltera-statystyka i maszynistki. Z dn. 1.IV.1932 r. ustąpił sekretarz Wydziału Karpinski. Ze względów oszczędnościowych etat sekretarza obsadzony nie został, obowiązki jego spełniał buchalter-statystyk. Dopiero od 29.IX.1932 r. sekretarzem Wydziału został zastępca naczelnika Wydziału Samorządowego.

Sekretariat był podporządkowany naczelnikowi wydziału samorządowego. Oprócz przygotowywania spraw na Wydział, prowadzenia protokołu, posiedzeń Rady, Komisji i Wydziału Wojewódzkiego, sekretariat, doposażając pracę Wydziału Samorządowego, załatwiał sprawy, dotyczące działalności komunalnych kas oszczędności i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych oraz przeprowadzał kontrolę tej działalności. Ponadto gromadził dane statystyczne, dotyczące rozmaitych dziedzin życia samorządowego i opracowywał na podstawie sprawozdania gospodarki samorządów.

W wydatki, związane z funkcjonowaniem Wydziału Wojewódzkiego i utrzymaniem jego sekretariatu wyniosły w roku budżetowym 1931/32 - 29.179 zł.65 gr. Z sumy tej przypada: 1/ na pokrycie zaległości biernych z r.1930/31 - 2.250 zł.55 gr., 2/ na diety i koszt podróży członków Wydziału Wojewódzkiego 1.451 zł.37 gr., 3/ na wydatki osobowe i rzeczowe biura Wydziału 23.543 zł.37 gr., 4/ na wydatki na cele ogólne 1.935 zł. 36 gr.

W skład Rady Wojewódzkiej wchodziło 17 członków z powiatu augustowskiego Witold Klukowski, z białostockiego Michał Jaroszewicz, z bielskiego Alfons Erdman, z grodzieńskiego Jerzy de Virion, z kolneńskiego Aleksander Madrak, z łomżyńskiego Jerzy Jabłoński, z ostrołęckiego Mieczysław Borowski, z ostrowskiego Stanisław Lipski, z sokólskiego - Karol Wańkowicz, z suwalskiego Konstanty Krzywicki, ze szczecińskiego Zygmunt Sokołowski, z wołkowyskiego Adolf Bittner-Glindzicz, z wysoko-mazowieckiego Szczepan Stępczyński, z miast wydzielonych: Białegostoku Wiktor Kulikowski, Grodna ks. Antoni Kuryłłowicz, Łomży Władysław Świdorski i Suwałk Wawrzyniec Gałaj.

Na miejsce Zygmunta Sokołowskiego zmarłego w dniu 4.II.1932 r. wybrany został w listopadzie 1932 r. Ludwik Chojnowski.

Rada Wojewódzka odbyła jedno posiedzenie 16 marca 1932 r. przy udziale 14 członków Rady, na którym wysłuchała sprawozdania wojewody z działalności administracji państwowej i samorządów, przeprowadziła dyskusję nad poszczególnymi zagadnieniami, omawianymi w tem sprawozdaniu, dokonała wyborów dwóch zastępców członków Wydziału Wojewódzkiego, delegatów do Wojewódzkiej Komisji Turystycznej i Wojewódzkiego Komitetu Finansowo-Rolnego oraz omówiła sprawę wytwórczości i spożycia krajowego lnu i konopi.

Stan funduszy emerytalnych

w dniu 1/XI.1932r.

Samodzielne fundusze emerytalne istnieją przy 12 wydziałach powiatowych i 4 miastach wydzielonych. Do powiatowych funduszy emerytalnych należą pracownicy powiatowych związków, miast niewydzielonych i urzędów gminnych; do funduszy miejskich pracownicy miejscy magistratów, zakładów i przedsiębiorstw miejskich.

Z ogólnej liczby 179 gmin wiejskich tylko 1 gmina z powiatu wysoko-mazowieckiego nie przystąpiła do powiatowego funduszu emerytalnego; z ogólnej liczby 45 miast niewydzie-

lonych tylko 6 miast nie przystąpiło do funduszków powiatowych.

Ponadto ubezpieczyły swych pracowników w powiatowych funduszach emerytalnych 4 największe kasy oszczędnościowe.

Z ogólnej liczby ubezpieczonych /1489 osob/, /większość /802 osoby/ należą do 12 powiatowych funduszków emerytalnych, 687 osób zaś należy do 4 funduszków przy miastach wydzielonych.

Pomimo, że 4 miasta wydzielone przystąpiły samorzutnie znacznie wcześniej do zorganizowania funduszków emerytalnych, przed uregulowaniem tej sprawy przez władze nadzorcze i że miały możliwość wcześniej przystąpić do gromadzenia kapitału emerytalnego, obecny kapitał emerytalny tych miast /286.450 zł./ jest 5 razy mniejszy od sumy kapitałów emerytalnych powiatowych związków /1.152.474 zł./.

A tymczasem miasta wydzielone wypłacają świadczenia emerytalne 95 osobom, powiatowe związki tylko 27, przyczem świadczenia emerytalne miesięczne wypłacane przez miasta wynoszą 11.616 zł., gdy wypłacone przez powiatowe związki tylko 3.404 zł. Miesięczny wpływ ze składek pracowników i dopłat związków komunalnych do funduszków emerytalnych miast wydzielonych wynosi 12.700 zł., do funduszków zaś powiatowych związków 18.866 zł.

Powiatowe związki komunalne z ogólnej sumy kapitału emerytalnego 1.152.474 zł. ulokowały z bezpieczeństwem pupilarnem w komunalnych kasach oszczędności 516.633 zł. - czyli połowę kapitału; miasta wydzielone, dopiero pod presją władz nadzorczych, rozpoczęły tę akcję, lokując zaledwie 10.085 zł. w instytucjach kredytowych.

Niewydzielenie funduszków emerytalnych z kas miejskich pozbawiło te fundusze w miastach wydzielonych odsetek, co uwidoczniła porównanie wysokości rocznych odsetek od kapitałów emerytalnych w powiatowych funduszach /56.868 zł./ z nikłą sumą 3 tys. zł., jaką stanowią odsetki w funduszach miast wydzielonych.

Zaległe składki i opłaty do funduszków emerytalnych miast wydzielonych wynoszą 36.776 zł., a do funduszków powiatowych związków sumę 453.789 zł.

Z powyżej przytoczonych danych cyfrowych dają się zauważyć następujące niedomagania w organizacji funduszków emerytalnych:

1/ zbyt wielkie sumy zaległych składek i dopłat emerytalnych niewpłaconych do funduszków emerytalnych przez związki komunalne,

2/ zbyt niskie oprocentowanie funduszu emerytalnego, znajdującego się w kasach miejskich i nawet w instytucjach kredytowych,

3/ zadłużenie się w funduszach emerytalnych związków komunalnych, a głównie miast przez wydatkowanie, znajdujących się w kasach tych związków sum emerytalnych na potrzeby związków.



S P I S R Z E C Z Y.

I część -	Administracja	str.
	Administracja ogólna	1
	Opieka społeczna	11
	Zdrowotność i szpitalnictwo	16
	Weterynarja	20
	Rolnictwo	25
	Ochrona lasów	33
	Przemysł, handel, rzemiosło	37
	Apropozycja	41
	Roboty publiczne	43
	Oświata	48
	Działalność Izby Skarbowej	58
	" Okręgowego Urzędu Ziemskiego.	66
	" Dyrekcji Lasów w Siedlcach.	73
	" Dyrekcji Lasów w Wilnie	80
	" Dyrekcji Lasów w Białowieży	87
	" Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych	89

II część - Działalność samorządów w świetle cyfr.

Związki Komunalne	93
Nadzór nad związkami	93
Działalność gospodarcza w świetle cyfr	
" powiatowych związków	97
" miast wydzielonych	109
" " od 10 do 20 tys. mieszk.	116
" " od 5 do 10 tys. mieszk.	123

	str.
Działalność miast od 3 do 5 tys. mieszk.	127
" " do 3 tys. mieszkańców	131
" gmin wiejskich	137
Stan finansowy kas komunalnych oszczędnościowych	141
Stan finansowy kas gminnych	142
Działalność Wydziału i Rady Wojewódzkiej.	143
Stan funduszy emerytalnych	145.

W y k a z	
załączonych tablic statystycznych	
	Nr. tabl.
1. Ludność Województwa Białostockiego	I
2. Wykaz długości dróg	1
3. Budowa dróg	2
4. Remonty dróg bitych	3
5. Wydatki powiatowych związków na drogi	4
6. Wydatki miast na drogi	5
7. Praca szarwarkowa na drogach	6
8. Zestawienie porównawcze dochodów powiatowych związków	7
9. " " wydatków " "	8
10. Wydatki powiatowych związków	9
11. Dochody powiatowych związków	10
12. Zadłużenie powiatowych związków	12
13. Zestawienie ogólne dochodów i wydatków miast wydzielonych / I grupy /	13
14. Wydatki miast wydzielonych	14
15. Dochody " "	15
16. Zestawienie dochodów i wydatków miast II grupy /od 10 do 20 tys. mieszk./	16
17. Wydatki miast II grupy	17
18. Dochody " " "	18
19. Zestawienie ogólne dochodów i wydatków miast III grupy /od 5 do 10 tys. mieszk./	19
20. Wydatki miast III grupy	20
21. Dochody " " "	21
22. Zestawienie ogólne dochodów i wydatków miast IV grupy /od 3 do 5 tys. mieszk./	22
23. Wydatki miast IV grupy	23

	Nr. tabl.
24. Dochody miast IV grupy	24
25. Zestawienie ogólne dochodów i wydatków miast V grupy	25
26. Wydatki miast V grupy	26
27. Dochody " " "	27
28. Wykonanie budżetów gmin powiatu augustowskiego	28
29. " " " " białostockiego	29
30. " " " " bielskiego	30
31. " " " " grodzieńskiego	31
32. " " " " kolneńskiego	32
33. " " " " łomżyńskiego	33
34. " " " " ostrołęckiego	34
35. " " " " ostrowskiego	35
36. " " " " sokólskiego	36
37. " " " " szczuczynskiego	37
38. " " " " wołkowyskiego	38
39. " " " " wys.-mazowieckiego	39
40. " " " " suwalskiego	40
41. Ogólne zestawienie stanu finansowego gmin	41
42. Stan finansowy komunalnych kas oszczędności	42
43. " " gminnych kas pożyczk.-oszczędnościow.	43
44. Stan funduszków emerytalnych	44.

Ludność województwa Białostockiego w po-
równaniu z rocznymi świadczeniami komunalnymi i powiatami

Nazwy powiatów i miast wydzie- lonych.	Ogółem.	Ludności		
		w miastach wydzielonych		w miastach wydzielonych
		Ilość miast	Ilość mieszkańców	Ilość miast
Augustów pow.....	74519	-	-	1
Białystok pow.....	137339	-	-	8
Białystok m.....	90507	1	90507	-
Bielsk-Podlaski pow.....	202282	-	-	9
Grodno pow.....	162938	-	-	4
Grodno m.....	48392	1	48392	-
Kolno pow.....	73834	-	-	3
Łomża pow.....	90819	-	-	2
Łomża m.....	24601	1	24601	-
Ostrołęka pow.....	89254	-	-	1
Ostrów-Maz. pow.....	98805	-	-	2
Sokółka pow.....	103264	-	-	5
Suwałki pow.....	87522	-	-	1
Suwałki m.....	20788	1	20788	-
Szczuczyn pow.....	68227	-	-	3
Żółkiewsk pow.....	17356	-	-	2
Żyrardów pow.....	88876	-	-	4
Ogółem: ..	1632323	4	184355	45

1. Wykaz długości dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych o twardej nawierzchni
bite i brukowane i gruntowych w kilometrach
Stan na 1 kwiecień 1931r.

	Państwowe		Wojewódzkie		Powiatowe	
	twardej nawierzchni.	gruntowych.	twardej nawierzchni.	gruntowych.	twardej nawierzchni.	gruntowych.
.....	98,2	-	18,8	25,9	67,5	45
.....	166,7	-	72,5	48,0	107,1	189
.....	168,3	30,7	50,3	64,5	23,8	166
.....	154,7	49,0	14,7	58,7	79,7	182
.....	60,5	-	51,7	-	71,0	11
.....	158,1	-	65,0	-	99,2	12
.....	76,8	20,0	15,0	9,1	58,5	33
.....	75,7	-	43,2	-	78,2	32
.....	94,7	-	8,4	37,7	63,3	207
.....	37,6	-	106,8	-	44,6	33
i	70,1	-	51,0	-	30,5	-
.....	96,1	79,0	18,5	101,0	11,2	210,9
ceki....	56,8	-	33,7	-	66,1	32,4
RAZEM:	1314,3	178,7	549,6	344,9	800,7	1158,3

powiatowych o twardej nawierzchni
1931r.

Ogółem		Na 1000 mieszkańców przypada dróg bitych w km.			Na 100 km. ² przypada dróg bitych w km.		
twardej nawierzchni.	gruntowych.	państwowych.	samo-rządowych.	ogółem.	państwowych.	samo-rządowych.	ogółem.
184,5	71,6	1,3	1,2	2,5	4,9	4,3	9,2
346,3	237,3	0,7	0,8	1,5	5,3	5,7	11,0
242,4	261,5	0,8	0,4	1,2	3,5	1,6	5,1
249,1	290,6	0,7	0,4	1,2	3,4	2,0	5,4
183,2	11,3	0,8	1,7	2,5	4,0	8,0	12,0
322,3	12,5	1,4	1,4	2,8	8,9	9,2	18,1
160,3	62,8	0,9	0,8	1,7	4,7	4,5	9,2
197,1	32,5	0,8	1,2	2,0	5,1	8,2	13,3
166,4	244,8	0,9	0,7	1,6	4,1	3,1	7,1
189,0	33,7	0,3	1,4	1,7	1,7	6,8	8,5
151,6	-	1,0	1,2	2,2	4,8	5,6	10,4
125,8	390,9	0,6	0,2	0,7	2,5	0,8	3,2
156,6	32,4	0,6	1,1	1,7	3,9	6,9	10,8
2664,6	1681,9	0,8	0,8	1,6	4,1	4,2	8,3

Budowa dróg samorządowych w roku 1931/32.

POWIATY.	Zbudowano całkowicie w km.				Wydatkowane na roboty przy budowie dróg w złotych.						
	Wojew.	Powiat	Gmin- nych.	Razem	Wojew.	Pow.	Gminnych	Razem	w tym		
									z pomocy państwo- we.	udział spółek drogowych	fundusze własne samorząd.
Augustowski	-	-	-	-	41205	-	-	41205	-	-	41205
Białostocki	-	0,7	1,4	2,1	121066	90	33783	245384	142251	54939	4994
Bielski	-	4,3	-	4,3	64430	15	10926	326458	-	261824	4634
Grodzieński	-	1,8	-	1,8	-	-	-	51551	-	-	51551
Kolneński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Komżyński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostrowski	-	0,8	-	0,8	-	1	-	18116	-	18116	-
Sokółski	0,4	0,8	-	1,2	14167	1	-	69368	-	-	69368
Suwalski	-	-	-	-	-	-	-	2073	-	-	2073
Szczuczynski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wołkowyski	-	-	-	-	17676	-	-	17676	-	-	17676
rys.-Mazowiecki	-	-	3,5	3,5	-	-	121148	121228	-	71436	49792
RAZEM:...	0,4	8,4	4,9	13,7	253544	37	261862	893059	142251	406315	344493
								100%	16,0%	45,5%	38,5%

MD-

POWIATY.	Wykonano kapitalnych remontów w kilometrach					Dotar- drogi
	Pań- stwo- we	Samorządowe			Ogółem	Pań- stwo- we
		Wojew.	Powiat.	Razem		
Angustowski	-	130450	7515	-	-	178
Białostocki	7,6	3,1	-	3,1	10,7	2691
Bielski	-	-	1191	-	-	162
Grodziński	4,8	-	-	-	4,8	2792
Kolneński	-	-	-	-	-	65
Komąński	4,0	1	3,6	3,6	7,6	2028
Ostrołęcki	-	-	1,9	1,9	1,9	347
Ostrowski	18,3	-	-	-	18,3	3224
Sokółski	1,2	-	-	-	1,2	857
Suwalski	1,0	-	-	-	1,0	674
Szczytyński	1,5	-	-	-	1,5	322
Wękloski	-	-	-	-	-	101
Wys.-Mazowiecki	-	-	-	-	-	684
RAZEM: ..	36,4	3,1	5,5	8,6	47,0	14125

TABLICA 4.

4. Wydatki na utrzymanie dróg i mostów w złotych.

POWIATY.	Państwo- we.	Samorządowe.			OGÓŁN.	Na 1 km. drogi o twardości nawierzchni.		
		wojewódz- kie.	powiatowe.	razem		państwo- we.	samorządowe.	razem.
Augustowski	42250	13584	54774	68358	110608	430	792	600
Białostocki	190480	79128	77560	156688	347168	1143	872	1003
Bielski	85120	67163	61302	128465	213585	506	1734	881
Grodziński	86322	11931	31406	43337	129659	558	459	521
Kolneński	24916	23682	37177	60859	85775	412	496	468
Łomżyński	122954	42329	61536	103865	226819	778	633	704
Ostrołęcki	33830	22518	96172	118690	152520	440	1615	1015
Ostrowski	101600	33383	77440	110823	212423	1342	913	1078
Sokółski	39040	6926	30776	37702	76742	412	526	461
Suwałski	19550	49370	23967	73337	92887	520	484	491
Szczyrzyński	28795	26195	19526	45721	74516	411	561	492
Wołkowyski	57326	42663	57778	100441	157767	597	3382	1254
Wys.-Mazowiecki	24556	20959	61808	82767	107323	432	829	685
RAZEM: ...	856739	439831	691222	1131053	987792	652	838	746.-

Wydatki miast na drogi, ulice i place
publiczne w złotych

MIASTA.	1919/1923	1929/30	1930/31	1931/32	Razem.	Rok 1931/32 w stosunku procentowym do lat 1919-1931.
<u>Miasta wydzielone.</u>						
Białystok	1817054	330779	540078	199608	2887519	6,9%
Grodno	296033	59798	83723	30464	470198	6,4"
Komża	250000	39522	58558	38356	386436	9,9"
Suwałki	228195	38152	18139	11148	295634	3,8"
RAZEM: ...	2591282	468431	700498	279576	4039787	
	64,2%	11,6%	17,3%	6,9%	100%	
<u>Miasta niewydzielone z powiatów.</u>						
Augustowskiego	28750	7550	8839	2115	47254	4,5%
Białostockiego	76099	44652	35647	28799	185147	15,5"
Bielskiego	134810	39727	30329	16650	221516	7,5"
Grodzińskiego	92709	20022	20329	15947	149007	10,7"
Kolneńskiego	64445	17777	14182	5500	101904	5,4"
Komżyńskiego	46000	9191	12616	4881	72688	6,8"
Ostrołęckiego	90258	44118	29912	12209	176497	6,9"
Ostrowskiego	80000	12245	-	812	93057	0,9"
Sokólskiego	132064	33768	26691	12047	204570	5,9"
Suwałskiego	35000	12000	10000	6000	63000	9,5"
Szczuczynskiego ...	87315	17608	11348	3955	120226	3,2"
Wołkowyskiego	45000	21000	16000	8000	90000	8,9"
Wysoko-Mazowieckiego	68447	20483	12854	6054	107838	5,6"
RAZEM:...	980847	300141	228747	122969	1632709	7,6"
	60,0%	18,4%	14,0%	7,6%	100%	

TABELA 6.

6. Praca szarwarkowa na drogach gminnych:

	Ilość gmin		Długość dróg.		Stosowane szarwarki		Zbudowano dróg w km.		Zbudowano		Wartość dniówek szarwarkowych		Wartość dniówek w złotych			Dostarczone beczki z olejem	Udzielono zasiłków pieniężnych w zł.	Personel		Maszyny	Kursy
	Wiejskich	Miej. skich	Brak.	Grunt.	w gminach wiejsk.	w gminach miejsk.	Brak.	Ulepsza.	Mostów.	Przepraw.	Piech. szarw.	Konnych.	Piech. szarw.	Konnych.	RAZEM.			Stacy.	Sezonowi.		
1...	12	1	15,0	778,0	12	1	-	-	11	68	14505	8303	58304	92674	150978	-	-	1	-	-	-
1...	15	8	46,5	2352	15	4	4,4	55,3	13	127	17161	34065	51483	204390	255873	5096	18998	3	52	29	1/50
....	21	9	11,0	4019,0	20	7	13,4	30,7	4	47	51134	-	177748	-	177748	1690	-	2	40	-	-
1...	18	3	6	3205,4	18	-	2,7	4,2	32	39	33001	26266	82500	185941	268441	6066	34007	-	38	-	2/50
....	9	3	61,3	1320	9	-	12,0	36,0	8	42	14220	6300	45660	26400	72060	5600	2100	1	10	-	1/40
....	19	2	56,2	528	19	1	10,3	31,3	8	21	9750	3920	19500	13520	43020	2105	-	4	10	-	-
....	12	1	0,6	672	10	-	0,4	38,8	4	-	7358	3810	22074	34137	56211	190	13245	1	3	-	-
....	11	2	14,7	1803,8	10	1	1,0	54,4	2	2	5344	5928	15973	42751	58724	240	26135	1	-	-	-
....	12	5	122,5	1016	12	4	1,5	21,8	6	18	21000	11763	74400	80600	155000	1250	10361	1	30	-	1/36
....	17	1	1,2	756	17	0	2,0	25	1	32	22100	13300	66300	106400	172700	1200	-	1	-	1	-
ski...	10	3	53,8	743,2	10	1	5,5	49,3	11	65	22012	24944	66036	149664	215700	7299	9987	1	24	2	10/160
1....	16	2	82,2	2734	16	-	1,5	78,2	39	30	41490	14939	123470	118682	242152	2759	16466	4	67	-	-
iecki	10	4	5,5	820,3	10	4	3,5	24,1	3	16	4758	5325	20480	45986	66466	2335	2000	1	-	-	-
RM:	182	44	476,5	20747,7	178	23	58,2	449,1	142	507	254933	159863	823928	1111145	1935173	45820	133299	21	274	32	16/920.

Zestawienie dochodów

TABLICA

powiatowych związków komunalnych za lata 1929/30, 30/31 i 31/32
/w tysiącach złotych/

Nazwa miejscowości	Preliminowane w r.1929/30.			Preliminowane w r.1930/31			Prelimi- nowane w r.1931/2	Wykonane w roku 1929/30.						Wykonane w roku 1930/31.						Wykonane w roku 1931/32.							
	Zwyczaj- ne.	Nadzw- yczajne.	Razem.	Zwyczaj- ne.	Nadzw- yczajne.	Razem.		Zwyczaj- ne.	Nadzw- yczajne.	Razem.	% wyko- nania	Nadzw- yczajne.	Razem.	% wyko- nania	Zwyczaj- ne.	% wyko- nania	Nadzw- yczajne.	Razem.	% wyko- nania	Zwyczaj- ne.	% wyko- nania	Nadzw- yczajne.	Razem.	% wyko- nania	Zaległe.	Rzeczywi- ste.	
Łowicki	624,6	336,2	960,8	610,3	540,0	1150,3	540,8	119,6	660,4	362,6	53,5	106,9	469,5	48,9	375,2	61,5	136,1	561,3	48,8	318,4	53,9	47,3	365,7	55,4	12,9	378,6	
Łowicki	1072,7	221,5	1294,2	1252,3	35,0	1287,3	711,7	4,5	716,2	553,0	51,6	150,0	703,0	54,5	819,3	65,4	53,5	872,8	67,8	671,6	94,4	4,5	676,1	95,0	188,9	865,-	
Łowicki	1290,4	618,1	1908,5	1118,4	-	1118,4	1073,6	-	1073,6	1110,2	86,0	204,5	1314,7	68,0	1036,4	92,7	-	1036,4	92,7	617,3	55,6	-	617,3	57,5	214,4	831,7	
Łowicki	868,6	522,7	1391,3	1109,5	147,6	1257,1	808,5	114,1	922,6	600,7	69,0	292,2	892,9	64,2	851,7	76,8	612,5	1464,2	116,5	615,8	46,2	70,0	685,8	84,8	163,9	849,7	
Łowicki	683,4	86,0	769,4	614,5	63,8	678,3	562,4	36,0	598,4	587,6	86,4	93,0	690,6	88,3	461,7	75,1	133,5	595,2	87,7	300,0	53,3	30,6	330,6	58,8	193,0	523,6	
Łowicki	1134,9	162,1	1297,0	992,1	88,5	1080,6	730,6	-	730,6	1029,7	91,1	183,4	1213,1	93,5	737,3	74,3	20,4	757,7	70,1	523,2	71,6	10,9	534,1	73,1	202,6	736,7	
Łowicki	1038,1	1036,4	2074,5	759,0	281,0	1040,0	569,5	100,0	669,5	704,5	67,9	148,9	853,4	41,2	422,1	55,6	298,9	721,0	69,3	331,9	58,3	103,7	435,6	76,5	15,9	411,5	
Łowicki	1209,6	430,3	1639,9	898,8	-	898,8	651,0	296,9	947,9	718,1	59,3	295,0	1013,1	61,9	465,6	51,8	19,9	485,5	54,0	421,2	64,7	299,3	710,5	109,1	116,9	827,4	
Łowicki	805,8	31,0	836,8	607,5	30,0	637,5	507,5	7,7	515,2	743,7	92,3	44,7	738,4	93,8	441,2	72,6	15,0	456,2	71,6	331,1	65,2	35,0	366,1	72,1	20,5	386,6	
Łowicki	657,2	329,9	987,1	643,3	117,2	760,5	481,8	217,2	699,0	353,2	53,5	129,3	482,5	48,9	315,0	49,0	188,9	503,9	66,3	225,5	46,8	0,1	225,6	46,8	126,9	352,5	
Łowicki	625,5	45,1	670,6	539,9	98,8	638,7	489,6	19,9	509,5	341,6	54,6	163,1	504,7	75,3	270,9	50,2	73,1	344,0	53,9	210,7	43,0	8,9	219,6	44,9	269,9	489,5	
Łowicki	1048,3	25,0	1073,3	865,9	82,5	948,4	636,9	65,0	751,9	762,4	72,6	15,0	777,4	72,6	635,7	73,4	60,0	695,7	73,4	447,4	69,1	-	447,4	65,1	99,3	546,7	
Łowicki	1029,6	-	1029,6	812,1	44,0	856,1	610,0	-	610,0	612,1	59,5	69,7	681,8	66,3	523,5	64,4	-	523,5	61,1	470,2	77,1	-	470,2	77,1	30,4	500,6	
Łowicki	12088,7	3844,3	15933,0	10823,8	1528,4	12352,2	8423,9	980,9	9404,8	8479,4	70,1	1895,7	10375,1	65,1	7355,6	68,0	1361,8	9017,4	73,0	5484,3	63,1	600,3	6084,6	72,2	1655,50	7740,10	
				Zmniejszone w po- równaniu z rokiem 1929/30 o sumy			Zmniejs- zone w po- równaniu z rokiem 1930/31																				
				-12649	-2315,9	-3580,8	-2399,9	-547,5	-2947,4						-1123,8		-133,9	-1397,7		-1871,3		-1061,5	-2932,8				
				procentowo o				procentowo o									procentowo o				procentowo o						
				10,5%	60,2%	22,5%	22,3%	-35,8%	-23,9%						-13,3%		-12,3%	-13,1%		-25,4%		-63,9%	-32,5%				

powiatowych związków komunalnych za lata 1929/30, 30/31, 31/32
w tysiącach złotych

TABLICE

Nazwa Powiatowego Związku.	Preliminowane na r.1929/30.			Preliminowane na r.1930/31.			Preliminowane na r.1931/32.			Wykonane w r.1929/30.					Wykonane w r.1930/31.					Wykonane w r.1931/32.						
	Zwyczajne.	Nadzwyczajne.	Razem.	Zwyczajne.	Nadzwyczajne.	Razem.	Zwyczajne.	Nadzwyczajne.	Razem.	Zwyczajne.	% wykonania.	Nadzwyczajne.	Razem.	% wykonania.	Zwyczajne.	% wykonania.	Nadzwyczajne.	Razem.	% wykonania.	Zwyczajne.	% wykonania.	Nadzwyczajne.	Razem.	% wykonania.	Zaległe.	Rzeczywiste.
Augustowski ...	624,5	336,2	960,7	629,4	520,9	1150,3	504,7	155,7	660,4	398,1	64,2	282,0	680,1	70,8	469,7	74,6	204,9	674,5	58,6	361,4	71,6	50,5	411,9	62,4	47,1	459,0
Białostocki ...	1064,4	229,6	1294,1	1157,8	129,5	1287,3	609,9	106,3	716,2	687,1	64,8	105,6	792,7	61,4	852,2	73,7	83,8	936,9	72,8	651,4	106,8	58,9	710,3	99,2	42,8	753,1
Bielski	1270,5	638,0	1908,5	1030,4	28,0	1118,4	1015,1	38,5	1073,6	1120,6	88,2	234,3	1354,9	70,9	725,5	70,4	285,1	1010,6	90,4	630,9	62,2	68,4	699,3	65,1	41,1	740,4
Grodzieński ...	816,2	712,9	1529,1	1083,1	174,0	1257,1	611,4	311,2	922,6	693,1	84,5	430,7	1123,8	73,5	709,5	65,5	993,7	1703,2	135,4	555,6	90,9	174,3	729,9	79,1	62,3	792,2
Kolneński	693,4	86,0	769,4	614,5	63,8	678,4	429,8	168,6	598,4	512,2	75,3	161,3	673,5	87,5	546,4	88,9	96,2	642,5	94,7	276,5	64,3	157,8	434,3	72,6	72,5	506,8
Łomżyński	1134,9	162,1	1297,0	992,1	88,5	1080,6	712,1	18,5	730,6	986,6	87,3	197,2	1183,8	91,3	848,4	85,5	103,3	951,7	88,1	591,1	83,0	16,6	607,7	83,2	68,9	676,6
Ostrołęcki	1012,5	1062,0	2074,5	697,6	342,5	1040,1	569,5	100,-	669,5	654,7	64,8	247,6	902,3	43,5	460,1	66,0	324,5	784,6	75,4	356,7	62,6	109,9	466,6	69,7	78,9	545,5
Ostrowski	1139,7	500,2	1639,9	898,8	-	898,8	651,0	296,9	947,9	750,3	65,8	178,8	921,1	56,9	505,1	56,2	95,7	600,8	66,8	481,0	73,9	278,7	759,7	80,1	35,1	794,8
Sokółski	743,4	93,4	836,8	490,1	147,4	637,5	397,1	118,1	515,2	714,8	96,5	138,1	852,9	101,9	383,4	78,2	43,6	427,1	67,0	328,1	82,6	21,3	349,4	67,8	32,6	382,0
Suwański	657,2	329,9	987,1	643,3	117,2	760,5	481,8	217,2	699,0	523,6	93,5	141,7	665,3	67,3	351,5	54,6	119,1	470,6	61,9	325,1	67,5	20,5	345,6	49,4	96,6	442,2
Szczytyński ..	625,6	45,0	670,6	539,9	98,8	638,7	489,6	19,9	509,5	450,6	71,5	145,6	596,2	88,9	427,9	79,3	79,4	507,3	79,4	281,0	57,4	12,7	293,7	57,6	104,9	398,6
Wąkrowski	770,2	303,1	1073,3	679,8	268,6	948,4	608,7	143,2	751,9	665,5	86,4	212,8	878,3	81,8	566,3	83,3	165,0	731,3	77,1	424,5	69,7	38,4	462,9	61,6	36,5	499,4
Wys.-Mazowiecki	808,2	221,4	1029,6	695,8	160,3	856,1	523,9	86,1	610,0	586,0	72,3	284,5	870,5	84,5	479,7	68,9	95,1	574,8	67,1	290,6	55,5	76,6	367,2	60,2	71,9	439,1
Razem: ..	11350,6	4720,0	16070,6	10152,7	2199,5	12352,2	7604,6	1800,2	9404,8	8743,2	77,0	2760,2	11503,4	71,6	7326,7	72,2	2689,2	10015,9	81,1	5553,9	73,0	1084,6	6638,5	70,6	791,2	7429,7
				Zmniejszone w porównaniu z rokiem 1929/30			Zmniejszone w porównaniu z rokiem 1930/31			Zmniejszone w porównaniu z r.1929/30					Zmniejszone w porównaniu z rokiem 1930/31											
				-1197,9 -2520,5 -3718,4			-2548,1 -399,3 -2947,4			-1416,5 -71,0 -1487,5					-1772,9 -1604,6 -3377,4											
				procentowo			procentowo			procentowo					procentowo											
				-10,6% -53,4% -			-25,1% -18,2% -23,9%			-16,2% -2,6% -12,9%					-24,2% -59,7% -33,7%											

Zestawienie wydatków

Rodzaj wydatków.	Augustowski.		Białostocki.		
WYDATKI REZERWISTE	459083		753155		74
A. Wydatki zwyczajne	361417	100	651373	100	63.9
I. Administracja ogólna	76525	21.2	100118	15.4	11
1/ Wydatki osobowe	46035		58529		5
2/ Wydatki rzeczowe	30490		41589		6
w tem: a/ utrzymanie lokalu	3148		12459		
b/ biura	4488		7518		
c/ środki lokomocji	14768		9365		2
d/ diety i koszty podróży	6735		10799		2
II. Oświata	5017	1.4	2928	0.4	1
1/ przedszkolna	-		-		
2/ pozaszkolna	814		1758		6
3/ szkolnictwo powszechne	1255		-		
4/ " " średnie	-		-		
5/ subwencje	250		1170		
6/ stypendja	2698		-		
III. Kultura i sztuka /subwencje/	500	0.1	200		
IV. Opieka społeczna	29103	8.1	8051	1.2	39.6
1/ dopłata do utrzymania schroniska dla dzieci	21309		-		14
2/ dotę przytułku dla starców	6492		-		
3/ utrzymanie sierot i starców	-		-		18
4/ zasiłki	475		7550		3
5/ na pomoc doraźną	827		501		2
6/ koszty leczenia	-		-		
V. Zdrowotność i szpitalnictwo	40922	11.3	74426	11.4	56
1/ utrzymanie służby zdrowia	3610		27947		9
2/ walka z chorobami zakaźnymi	236		2831		3
3/ dopłata do utrzymania szpitali	21814		28168		
4/ utrzymanie przychodni, punktów rejonowych	7253		11745		32.3
5/ zasiłki dla P.W. i W.P.	8009		3335		6
6/ zasiłki dla zakładów i stowarzyszeń	-		500		2
7/ na kolonje letnie	-		-		
8/ inne	-		-		
VI. Weterynaria	19372	5.4	15838	2.4	13
1/ służba weterynaryjna	19372		15838		13
2/ lecznice	-		-		
3/ stacje kopulacyjne	-		-		
4/ leczenie publiczne	-		3320	0.5	7
5/ służba przeciwpożarowa	-		-		
6/ strażakom i związkom strażackim	-		3320		6
7/ utrzymanie instruktorów	-		-		
8/ na akcje bezpieczeństwa	-		-		
VII. Popieranie rolnictwa	11603	3.2	19102	2.9	56
1/ utrzymanie instruktorów i referentów rolnych	9734		10914		40
2/ popieranie rolnictwa	260		-		
3/ " " hodowli	704		836		2
4/ przysposobienie rolnicze	-		-		
5/ oświata rolnicza	875		-		
6/ zalesianie nieużytków	-		6553		
7/ subsydja O.T.O. i K.R.	-		-		
8/ udział i subsydja spółdzielniom	30		994		
9/ inne subsydja	-		-		
10/ meljoracje	-		-		
IX. Popieranie przemysłu i handlu	-		429	0.1	
1/ przemysł ludowy	-		429		
2/ zasiłki	-		-		
3/ subsydja	-		-		
X. Utrzymanie dróg	12840	33.7	354909	54.6	2
1/ państwowych	42050		190480		
2/ powiatowych i wojewódzkich	79790		149169		1
3/ gminnych	-		15260		
XI. Świadczenia na rzecz innych związków prawnopublicznych	713	0.2	12780	2.0	
1/ na pokrycie deficytów budżetowych gminy	-		11000		
2/ na budowę szkół	-		-		
3/ na Wydział Wojewódzki	544		1460		
4/ na Związek Powiatów	169		320		
5/ za wymiar i pobór podatków	-		-		
XII. Utrzymanie majątku	-		700	0.1	
Utrzymanie nieruchomości	-		700		
XIII. Deficyty przedsiębiorstw	16797	4.6	2393	0.4	
XIV. Amortyzacja i procenty długów	37217	10.3	55579	8.5	
XV. Różne	1808	0.5	600	0.1	
1/ zasiłki	-		600		
2/ inne	1808		-		
XVI. Na pokrycie niedoboru lat ubiegłych	-		-		
B. WYDATKI NADZWYKZAJNE	50540		53945		
1/ kupno samochodu	-		4089		
2/ " domu	-		1496		
3/ budowa szkół powszechnych	-		-		
4/ " sierocińca	-		-		
5/ " szkoły rolniczej	-		-		
6/ " domów ludowych	-		-		
7/ " szpitala w Ochozdrożu	-		20089		
8/ " dróg	50540		32981		
9/ regulacja rzek i meljoracja	-		-		
10/ zalesianie nieużytków	-		-		
11/ na kapitał zakładowy K.K.O.	-		-		
12/ spłata pożyczek	-		-		
13/ różnica kursu przy spieniężeniu obligacji	-		-		
14/ na akcje pokrycia ogniotrwałego dachów	-		-		
15/ kupno akcji B.G.K.	-		-		
16/ spłata rachunku otwartego kredytu w P.B.K.	-		-		
C. ZALEGŁOŚCI BIERNE	47126		42847		

Rodzaj dochodów.	Augustowski.		Białostocki	
DOCHODY KRAJOWE	378740		886786	
DOCHODY KRAJOWE	318438	100	671657	100
I. Podatki bezpośrednie	108778	34.2	200196	29.8
1. Dodatki do państw. podatk. bezpośrednich:				
a/ do podatku gruntowego	45298		101923	
b/ " " przemyślowego	16194		27404	
c/ " " od nieruchomości ..	-		-	
2. Udział w państw. podatku dochod..	10271		64503	
3. Samoistne:				
a/ podatek od gruntów państwowych	36785		3337	
b/ " " od przedmiotów zbytku.	230		2657	
c/ " " od psów	-		373	
II. Podatki pośrednie	18008	5.7	31019	4.6
1. Dodatki do państw. podatków pośrednich:				
a/ do podatku od spożycia	15936		26525	
b/ do podatku na wyrób i sprzedaż trunków	2072		4494	
III. Opłaty	127097	39.9	199000	29.6
1. Dodatki do opłat państwowych:				
a/ alienacyjne /od umów rejentaln/	3581		15479	
b/ od spadków i darowizn	-		-	
2. Samoistne:				
a/ administracyjne	-		681	
b/ opłaty na utrzymanie dróg	120217		182840	
c/ dopłaty za nadmierne zużycie dróg	455		-	
d/ odsetki	2844		-	
IV. Zwrot kosztów przez związki państw. -publiczne	43895	13.8	210548	31.3
a/ utrzymanie dróg państwowych ..	42050		190480	
b/ opieka społeczna	-		-	
c/ zdrowotność	-		3909	
d/ pomoc rolna i weterynaryjna ..	-		-	
e/ oświata	-		-	
f/ utrzymanie dróg i techników ..	1600		15588	
g/ wymiar podatków	245		570	
h/ inne	-		-	
V. Zwrot kosztów za korzystanie z za- rządów dobra publicznego	13798	4.3	11195	1.7
a/ opłaty w przychodniach lekarsk.	-		534	
b/ " w ambulat. weterynaryjnych	8083		-	
c/ " za urzęd. badanie zwierząt.	3726		10661	
d/ " za świadectwa pochodz. zwier- ząt	1989		-	
e/ zwrot za świadczenia w naturze	-		-	
f/ opł. biura porad prawnych	-		-	
VI. Dochód z majątku	-		5927	0.9
a/ z majątku nieruchomego	-		2429	
b/ " administrowanego	-		-	
c/ z akcji i kapitałów	-		1998	
d/ z środków lekomości	-		1500	
e/ ze sprzedaży inwentarza	-		-	
VII. Czysty zysk z przedsiębiorstw ...	6732	2.1	-	
VIII. Subwencje i zasiłki	-		12795	1.9
IX. Różne	123		981	0.2
a/ kar	123		201	
b/ inne	-		780	
B. DOCHODY NADZWYKZAJNE	47325		4500	
1/ Podatek inwestycyjny	-		-	
2/ Specjalne składki	47325		-	
3/ Pożyczki	-		-	
4/ Zwrot wycanych pożyczek i pro- centów	-		-	
5/ Subwencje na zalesienie	-		-	
6/ " na regulacje rzek i odwodnienie	-		4500	
7/ Sprzedaż inwentarza	-		-	
C. NADWYŻKA BUDŻETU Z R. 1929/30	-		21655	
D. DOCHODY ZALICZNE	13977		188974	

Stan zadłużenia powiatowych związków komunalnych w d. 31 marca 1932r.

Nazwa powiatowego związku.	Ogólna suma dochodów budżetu zwykłego.	Suma zadłużenia		
		pożyczki		w ogółem
		długoterm.	krótkoterm.	
Augustowski	318438	465825	108468	318
Białostocki	67165	300086	299655	211
Bielski	617276	343744	8000	124
Grodzieński	615886	646876	221663	3201
Kolneński	300026	122500	175804	312
Łomżyński	523178	163220	76574	53
Ostrołęcki	331922	481023	107820	1670
Ostrowski	421251	538928	628190	1841
Sokółski	331155	152685	38969	612
Suwalski	225467	495214	86174	460
Szczytyński	210693	468019	100524	3468
Wołkowyski	447414	662360	22370	209
Wysoko-Mazowiecki	470208	68505	36000	14
Razem:	5484571	4908977	1910211	12499

MD.-

Zestawienie wydatków i dochodów
w r. 1929/30, 1930/31

Wydatki /w tys

Nazwy miejscowości	Wykonane w r. 1929/30.			Wykonane w r. 1930/31.			Preliminowane w r. 1930/31.		
	zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	razem
Białystok	3734,5	729,7	4464,2	3969,8	639,7	4609,5	3780,7	473,5	4254,2
Grodno	1699,7	313,1	2012,8	2357,7	502,7	2860,4	2145,7	453,3	2599,0
Łomża	803,6	11,1	814,7	897,8	318,3	1216,1	877,5	-	877,5
Żuwałki	765,8	209,6	975,4	725,4	481,3	1206,7	654,8	323,0	977,8
	7003,6	1263,5	8267,1	7950,7	1942,0	9892,7	7458,7	1279,8	8738,5

Dochody /w tys

Nazwy miejscowości	Wykonane w r. 1929/30.			Wykonane w r. 1930/31.			Preliminowane w r. 1930/31.		
	zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	razem
Białystok	4351,1	532,0	4883,1	3450,8	459,5	3910,3	3780,7	473,5	4254,2
Grodno	2100,6	52,7	2153,3	2352,1	468,1	2820,2	2415,6	183,4	2599,0
Łomża	762,7	18,2	780,9	789,8	247,2	1037,0	877,5	-	877,5
Żuwałki	776,8	190,0	966,8	688,0	22,0	710,0	664,7	313,1	977,8
	7991,2	792,9	8784,1	7280,7	1196,8	8477,5	7738,5	970,0	8708,5

Zestawienie wydatków i dochodów
miast, liczących od 10 do 20 tys. mieszkańców
według zamknięcia rachunkowego za rok 1931/2
Wydatki /w tysiącach zł./.

TABLICA 17.

Miasta.	ilość mieszkań- ców.	Wykonane w roku 1929/30.			Preliminowane w r. 1931/2.			Wykonane w r. 1931/2.						
		zwyczaj.	nadzwycz.	razem.	zwycz.	nadzwycz.	razem.	zwycz.	%	nadzwycz.	%	razem.	%	zaległe.
Augustów	11897	342,0	150,6	492,6	294,1	-	294,1	219,2	74,5	1,5	-	220,7	75,0	28,3
Ostrołęka	12940	339,2	121,0	460,2	413,3	75,0	488,3	323,2	78,2	1,9	2,5	325,1	66,6	66,8
Ostrów-Mazow..	16756	277,2	454,1	731,3	350,6	37,3	387,9	284,6	81,2	124,3	333,2	408,9	105,4	33,4
Wołkowysk	14701	342,4	46,2	388,6	359,6	56,8	416,4	276,0	76,8	44,8	78,9	320,8	77,0	52,7
	56294	1300,8	771,9	2072,7	1417,6	169,1	1586,7	1103,0	77,8	172,5	102,0	1275,5	80,3	181,2

Dochody.

Miasta.	Otrzymane w r. 1929/30.			Preliminowane w r. 1931/2.			Wykonane w r. 1931/2.						
	zwyczajne	nadzwycz.	razem.	zwycz.	nadzwycz.	razem.	zwycz.	%	nadzwycz.	%	razem.	%	zaległe.
Augustów	308,8	-	308,8	294,1	-	294,1	254,5	86,5	10,6	-	265,1	90,1	8,1
Ostrołęka	236,8	40,7	277,5	413,3	75,0	488,3	278,4	57,4	42,9	57,2	321,3	65,8	66,8
Ostrów-Mazowiecka	336,3	70,0	406,3	356,2	31,7	387,9	326,0	91,5	65,2	205,7	391,2	100,9	39,2
Wołkowysk	357,1	50,0	407,1	416,4	-	416,4	324,4	77,9	22,0	-	346,4	83,2	36,6
	1239,0	160,7	1399,7	1480,0	106,7	1586,7	1183,3	80,0	140,7	131,9	1324,0	83,4	150,7

Rodzaj wydatków.	Augustów.		Ostrołęka.		Ostrów-Mazow.		Wołkowysk.	
A. Wydatki zwyczajne	219266	100	323215	100	284601	100	276028	100
I. Administracja ogólna	64317	29.2	72623	22.5	77168	27.1	70183	25.3
a/ wydatki osobowe	53671		57277		52712		52726	
w tem wynagrodzenie zarządu	7707		7363		3529		16566	
b/ wydatki rzeczowe	10646		15346		24456		17458	
II. Oświata	28762	13.1	34043	10.4	64516	22.8	32442	11.8
a/ przedszkolna	-		1887		6581		-	
b/ szkolnictwo powszechne	28762		29156		47448		28782	
w tem dodatek mieszkaniowy	6810		6704		7560		6410	
c/ prywatne szkolnictwo powszechne ..	-		-		6000		3203	
d/ szkolnictwo średnie	-		3000		-		-	
e/ oświata pozaszkolna	-		-		6737		-	
f/ zasiłki uczniom	-		-		3750		57	
III. Sztuka i kultura	418	0.2	50		1546	0.5	492	0.2
a/ biblioteki miejskie	-		-		1546		-	
b/ subsydja	418		50		-		492	
IV. Opieka społeczna	13072	6.0	22588	7.0	40344	14.2	21207	7.7
a/ udział w utrzymaniu schroniska dla			13720		28467		-	
dzieci	10724		-		-		-	
b/ udział w utrzymaniu schroniska dla	-		-		-		-	
starców	-		-		-		7093	
c/ utrzymanie dzieci	-		2047		-		-	
d/ " starców	-		6821		11052		4523	
e/ pomoc ubogim	2748		-		825		9591	
f/ zapomogi stowarzyszeniom opieki ..	-		-		-		-	
V. Zdrowotność i szpitalnictwo	5416	2.5	21672	6.7	24030	8.4	11732	4.3
a/ utrzymanie przychodni	-		-		3337		1921	
b/ służba zdrowia	-		-		2150		2952	
c/ walka z chorobami zakaźnymi	-		207		-		52	
d/ kąpiele	1602		2764		-		-	
e/ studnie i wodociągi	439		-		540		551	
f/ kanalizacja i rowy	-		-		91		-	
g/ ogrody i parki	2550		4115		1020		-	
h/ wychowanie fizyczne	83		900		2000		102	
i/ koszty kuracyjne za ubogich	-		13686		13492		4603	
j/ pomoc lekarska ubogim	433		-		-		-	
k/ subsydja towarzystwom społecznym ..	-		-		1400		1551	
VI. Weterynaria i rolnictwo	2003	0.9	288	0.1	-		5151	1.8
a/ utrzymanie targowicy	1645		206		-		5151	
b/ inne	358		82		-		-	
VII. Przemysł i handel	1690	0.8	4444	1.4	-		710	0.3
szkoły dokształcające miejskie ...	1690		4444		-		710	
VIII. Bezpieczeństwo publiczne	10611	4.8	37280	11.5	21132	7.4	42224	15.3
a/ subsydja strażom ochotniczym	427		1892		-		9289	
b/ referat budowlany	-		1224		2080		-	
c/ utrzymanie aresztu	8819		-		6878		2749	
d/ " lokalu policji/ oświaty/	-		525		159		-	
e/ " rakarni	-		-		-		1084	
f/ oświetlenie ulic i placów	1365		33639		11995		29111	
IX. Utrzymanie ulic i placów	3457	1.6	12199	3.8	4799	1.7	5421	2.0
a/ nadzór techniczny	-		3568		-		-	
b/ remont mostów i mostków	799		-		1263		-	
c/ konserwacja jezdní i trotuarów ...	322		4157		-		4037	
d/ oczyszczanie ulic i placów	221		4474		3536		1384	
e/ wydatki związ. z robotami szarwark.	2115		-		-		-	
X. Pomiary i plany rozbudowy	-		111		1020	0.4	-	
XI. Majątek komunalny	4948	2.3	5897	1.8	3504	1.2	8153	3.0
a/ utrzymanie domów miejskich	528		4366		-		6115	
b/ " jatek	-		-		3504		-	
c/ " gruntów	4420		109		-		50	
d/ uregulowanie prawa własności	-		1422		-		1988	
XII. Deficyty przedsiębiorstw	-		180		-		-	
deficyt cementowni	-		180		-		-	
XIII. Spłata długów /rat i procentów/ ..	80071	36.5	16670	5.2	41662	14.6	51254	18.6
XIV. Świadczenia na rzecz innych związków			713	0.2	4901	1.7	12230	4.4
prawno-publicznych	-		-		-		-	
a/ na rzecz związku i koła miast	-		540		588		-	
b/ kwatunki i pobór	-		173		4313		12230	
XV. Różne	4501	2.1	2479	0.8	-		7826	2.8
a/ kontrola gospodarki miejskiej	-		1852		-		-	
b/ wydatki na tabliczki domów	1185		-		-		-	
c/ umorzenie należności	601		-		-		-	
d/ na fundusz dyspozyc. Marsz. Piłsudskie	-		-		-		-	
go	1000		-		-		-	
e/ inne	1715		627		-		248	
f/ zwrot sum wpłacon. przez sekwestrat.	-		-		-		7578	
XVI. Na pokrycie niedoboru	-		91976	28.5	-		7003	2.5
B. Wydatki nadzwyczajne	1510		1905		124356		44838	
a/ za kupiony plac	720		-		-		-	
b/ na inwestycje	-		905		6097		-	
c/ na budowę hal	1000		-		-		-	
d/ na odbudowę kościoła	-		-		-		1118	
e/ inwestycje w elektrowni miejskiej ..	-		-		3615		1301	
f/ budowa ulic i mostów	-		-		-		27708	
g/ budowa szkół	790		-		-		4897	
h/ na zaprowadzenie biura ewidencji	-		-		-		-	
ruchu ludności	-		-		1674		9814	
i/ za prace bilansowe	-		-		4827		-	
j/ spłata pożyczek i procentów	-		-		108143		-	
C. Wydatki zaległe	28314		66874		33380		52777	

Zestawienie dochodów
miast liczących od 10 do 21 tysięcy mieszkańców
według zamknięcia rachunkowego za rok 1931/32.

TABELA 18

Rodzaj dochodów.	Augustów.		Ostrołęka.		Ostrów-Nazów.		Wołkowysk.	
A. Dochody zwyczajne	254478	100	278383	100	326052	100	324440	100
I. Podatki bezpośrednie	75355	29.6	58367	21.1	105696	32.4	29880	40.0
1. Dodatki do podatków państwowych ..	63487		49145		92644		102447	
a/ do podatku gruntowego	2927		1401		532		519	
b/ " " przemysłowego	42551		30729		59884		68095	
c/ " " nieruchomości	3389		5576		6670		3986	
d/ udział w państw. podatku dochod..	14620		11439		25558		29877	
2. Podatki samoistne	11868		9722		13052		27403	
a/ od placów niezabudowanych	-		563		-		-	
b/ " lokali	6946		5761		11773		12031	
c/ hotelowy	605		422		167		700	
d/ od przedmiotów zbytku	47		24		-		289	
e/ " plakatów i szyldów	2103		2663		966		2729	
f/ " psów	-		289		110		421	
g/ " spadków i darowizn	-		-		36		103	
h/ " ładunków kolejowych	-		-		-		11130	
i/ kary za zwłokę od podatków samoistnych	2167		-		-		-	
II. Podatki pośrednie	17920	7.0	17423	6.3	27504	8.4	19516	6.0
1. Dodatek do państw. podatku od spożycia	16050		15600		25318		17343	
2. Podatki samoistne od zabaw i widowisk	1870		1823		2186		2173	
III. Opłaty	16593	6.5	19193	6.9	29107	8.9	33076	10.2
1. Dodatki do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż trunków	4990		2356		402		3656	
2. Od zaprotęstowanych weksli	5601		7972		11433		12260	
3. Opłaty alienacyjne	2630		1992		6507		6194	
4. Od czynności notarialnych	-		-		1295		-	
5. Opłaty samoistne:								
opłaty administracyjne	3377		6373		9470		10966	
IV. Zwroty kosztów przez związki prawnopubliczne i osoby fizyczne	12170	.8	5880	2.1	15763	4.8	23241	7.2
1. Zwrot za ściąganie podatków i składek	1845		3189		3151		2823	
2. Zwrot kosztów egzekucji	-		1530		3957		8021	
3. " za utrzymanie aresztu	4669		-		4304		-	
4. " wypłaconych stypendjów	420		-		-		-	
5. " za dostarcz. kwater wojskow..	-		-		3700		5686	
6. " kosztów biura kontroli ruchu ludności / druki meldunkowe/	631		1161		-		6712	
7. Zamiana świadczeń naturalnych	2741		-		-		-	
8. Zwrot za rejestrację bezrobotnych	534		-		1565		-	
9. Inne zwroty	1290		-		-		-	
V. Zwrot kosztów urzędów i zakładów dobra publicznego	10233	.0	33632	12.1	8969	2.8	18158	5.6
1. Za lokale, światło i opał pracowników miejskich	175		-		-		-	
2. Opłaty placowe i targowe	2610		30000		3064		18158	
3. " na targowicy	5015		521		4815		-	
4. " z żaźni	1149		2532		-		-	
5. " w bibliotece	-		-		647		-	
6. Za postój autobusów i dorożek	120		403		-		-	
7. " ubezpieczenie wieprzu	759		176		443		-	
8. Inne zwroty	405		-		-		-	
VI. Dochód z majątku	8026	.2	7025	2.5	12859	4.0	2009	0.6
1. Z gruntów i placów	3953		3187		2557		736	
2. " ogrodów	324		-		-		-	
3. " domów	-		1430		9468		767	
4. " dzierżawy tartaku	-		1518		-		-	
5. " majątku ruchomego	3299		670		834		506	
6. " rzek	450		220		-		-	
7. "	-		-		-		-	
VII. Czysty zysk z przedsiębiorstw	112945	44.4	123118	44.2	125431	38.5	98249	30.3
1. Z rzeźni i taniej jatki	22854		26529		35014		20552	
2. " elektrowni	-		96589		48574		77697	
3. " lasów	90089		-		41843		-	
VIII. Subwencje i zasiłki	661	.3	2728	1.0	-	-	-	-
Na prowadzenie szkoły dokształcając.	661		2728		-		-	
IX. Różne	577	.2	10517	3.8	723	0.2	311	0.1
1. Kary	34		-		723		14	
2. Nieprzewidziane	543		10517		-		297	
B. Dochody nadzwyczajne	10679		42990		65200		22000	
1. Subwencje	-		40000		1200		-	
2. Pożyczki	-		-		64000		-	
3. Ze sprzedaży nieruchomości	-		2990		-		-	
4. Firmie "Suchowolski" za pobrany kamień pod budowę szkoły	10679		-		-		22000	
5. Zwrot pożyczki budowlanej	-		-		-		-	
C. Dochody zaległe	8124		66874		39226		36692	

Zestawienie wydatków i dochodów
miast, liczących od 5000 do 10000 m.
według zamknięcia rachunkowego za
Wydatki / w tys.

Miasta.	Ilość ludności.	Wykonane w r.1929/30.			Preliminow.		r.1931/2.	Wykonane w r.1931/32.						
		Zwyczaj- ne.	nadzw- yczajne.	razem.	zwyczaj- ne.	nadzw- czajne.		razem.	zw- yczajne.	%	nadzw- yczajne.	%	razem.	zaległe.
Bielsk-Podlaski	6951	160,4	25,9	186,3	161,2		170,2	135,4	84,0	93,2	1035,5	228,6	168,8	37618
Siemiatyże	6837	81,6	47,4	129,0	88,1		108,1	72,7	82,5	2,9	14,5	75,6	69,9	533
Krynki	5796	82,9	3,3	86,2	141,1		423,0	103,8	73,6	291,6	103,4	395,4	93,5	24794
Kolno	5272	78,3	-	78,3	87,5		87,5	71,5	81,7	-	-	71,5	81,7	-
Zambrów	6060	91,7	13,5	105,2	95,5		148,5	84,8	88,8	0,6	1,1	85,4	57,5	11227
Sokółka	6242	145,0	1,0	146,0	119,5		143,7	96,3	80,6	22,0	90,9	118,3	82,3	6942
Grajewo	9084	164,9	144,6	309,5	170,1	16	334,1	120,3	70,7	33,1	20,2	153,4	45,9	41830
Szczuczyn	5167	100,0	-	100,0	93,7		93,7	75,7	80,8	-	-	75,7	80,8	9723
Łapy	6656	76,3	7,8	84,1	75,3	1	90,8	60,6	79,9	5,1	34,0	65,7	72,4	14481
Razem:..	58065	981,1	243,5	1224,6	1032,5	56	1599,6	821,1	79,5	448,5	79,1	1269,5	79,4	147148

Dochody.

Miasta.	Wykonane w r.1929/30			Preliminow.		r.1931/2.	Wykonane w r.1931/2.						
	zwyczaj- ne.	nadzw- yczajne.	razem.	zwyczaj- ne.	nadzw- yczajne.		razem.	zwyczaj- ne.	%	nadzw- yczajne.	%	razem.	zaległe.
Bielsk-Podlaski	161,2	32,4	193,6	161,2		170,2	145,4	90,2	89,2	991,1	234,6	137,8	14698
Siemiatyże	108,8	20,3	129,1	108,1		108,1	76,2	70,5	-	-	76,2	70,5	846
Krynki	74,2	-	74,2	142,5	28	423,0	93,1	67,4	277,7	99,0	373,8	88,4	4805
Kolno	83,8	-	83,8	87,5		87,5	73,4	83,9	-	-	73,4	83,9	-
Zambrów	105,4	-	105,4	98,5		148,5	87,4	88,7	-	-	87,4	58,9	4108
Sokółka	146,8	-	146,8	132,1	1	143,7	99,8	75,5	-	-	99,8	62,5	8946
Grajewo	182,5	130,0	312,5	184,1	12	334,0	115,9	63,0	15,0	10,0	130,9	39,2	7495
Szczuczyn	105,2	-	105,2	93,7		93,7	63,9	68,2	-	-	63,9	68,2	10903
Łapy	84,5	-	84,5	83,3		90,8	58,6	70,3	-	-	58,6	64,5	12310
Razem:..	1032,4	182,1	1235,1	1091,0	50	1699,5	816,7	74,9	381,9	75,1	1198,6	70,5	54411

Zestawienie wydatków
miast od 5000 do 1000 mieszkańców według samorządów
dla roku 1931/32.

Rodzaj wydatków	Bielsk-Podlaski	Siemiatycze	Krynki	Kolno	Zambrów	Sokółka	Grajewo	Szczuczyn	Zapy									
A. WYDATKI ZWYCZAJNE	135346	100	72737	100	103804	100	71532	100	84795	100	96238	100	120267	100	75664	100	60650	100
I. Administracja ogólna	34080	25.3	23599	32.5	34904	33.6	28769	40.1	27772	32.8	30412	31.6	45683	38.0	19920	26.4	24231	39.9
a/ wydatki osobowe	27162		18496		26322		24643		19605		22579		35506		18066		20274	
w tym wynagrodzenia	12975		4439		11950		5591		533		7607		11951		3454		4616	
b/ wydatki rzeczowe	6918		5103		8082		4126		8167		7833		10177		3854		3957	
II. Oświata	21950	16.2	12741	17.5	14506	14.0	11992	16.8	18492	21.8	22667	23.6	19085	15.9	12343	16.3	19065	31.4
a/ przedszkolna							600				1579				100			
b/ szkoln. powszechna	12536		9391		8696		11392		16640		18388		18796		11918		19065	
c/ prywatne szkolnictwo																		
powszechna	7694		3350		5310						2700		289		325			
d/ szkolnictwo średnie											320							
e/ oświata pozaszkolna											1532							
f/ subdyja towarzystwa	250				500													
g/ zasiłki uczniom	1470																	
III. Sztuka i kultura	3860	2.9	434	0.6	205	0.2			79	0.1								
a/ biblioteki miejskie	3850		234		205				79									
b/ subdyja instytucji i t-wom kulturalnym	10		50															
c/ pomniki			50															
IV. Opieka społeczna	11178	8.3	2995	4.1	2899	2.8	9487	13.2	7012	8.3	9047	9.4	13612	11.3	10542	13.9	1001	1.7
a/ nad dziećmi i starcami			2995				7257		8677		6907		6961		8075		961	
b/ dofinans. pomoc ubogim	5728						500		2389		540		2752		1917		40	
c/ koszty pogrzebów													539					
d/ opieka nad inwalid.																		
pracy													2400					
e/ akcja pomocy bezrob.					1285				58				400					
f/ zasiłki t-wom opiek. społecznej	5450				1614		1730		1938		1600		680		550			
V. Zdrowotność i sanit.	12378	9.1	10870	14.9	6442	6.2	6429	9.0	4510	5.3	7412	7.7	9362	7.8	6332	9.0	5996	9.9
a/ utrzymanie przychodni	1400		3500								1706							
b/ dozór sanitarny	2380						192						2266					
c/ walka z chorobami zakaźnymi	1837		140		24		127				189		248		201			
d/ kąpiele i kąpieliska									175									
e/ studnie i wodociągi	988		325				1015		2692		63		172		30			
f/ ogrody i parki, sławy											1424							
g/ wychowanie fizyczne	350		900		698		200		500		882		610		136		100	
h/ koszty kuracyjne za ubogich	3847		5905		5496		4895		1143		3178		4655		6265		5896	
i/ pomoc lekarska ubogim													1411					
j/ subdyja na kolonje letnie			100												200			
k/ zasiłki instytucjom i towarzystwom	1495				224													
VI. Weterynaria i roln.	4340	3.2	27	0.1	1061	1.5	1813	2.5	1884	1.0	4605	4.8	3185	2.6	140	0.2	100	0.2
a/ dozór weterynaryjny	656										1809							
b/ utrzymanie targowiska	3184		27		680		1813		1884		2586		3185		140			
c/ inne dla kółek rolniczych	500				901						210						100	
VII. Bezpieczeństwo publiczne	14409	10.6	14685	20.2	5153	5.0	8510	11.9	14329	16.9	8763	9.1	17305	14.4	11792	15.6	3168	5.2
a/ subdyja strażom ochotniczym	4050		991		1080		1000		5000		6735		1205		300			
b/ sekcja kominiarska							115											
c/ referent budowlany			1200															
d/ utrzymanie sądu																		
e/ utrzymanie aresztu	371		23		423		2932		1849		329		7547		2422		1065	
f/ "lokalu policji"	100		134		50				150		200		2108		42		23	
g/ "stróż"	88								2400				4437		1920		60	
h/ "rakarni"			300															
i/ oświetlenie ulic i placów	9800		12037		3600		4463		4930		999		4116		5000		1920	
VIII. Utrzymanie ulic i placów	6825	5.0	4538	6.2	1966	1.9	3920	5.5	2953	3.5	3260	3.3	1746	1.5	2138	2.8	5052	8.3
a/ remont mostów i mostków																		
b/ utrzymanie dróg bit.	1385												71		451			
c/ konserw. jezdni i trotuarów	4140		2562		250		2131		2761		231		1254		393		4752	
d/ oczyszcz. ulic i placów	1300		1947		1716		1789				3020		116		1252			
e/ sadzenie drzew i krzewów			29						192		9		305		102		300	
IX. Pomiar i plany roz. budowy											500	0.5						
X. Majątek komunalny	3990	2.9	1135	1.6	100	0.1	81	0.1	2752	3.2			2241	1.9	131	0.2		
a/ utrzym. domów miejsk.	1390		1065						639				2030		131			
b/ ubezpieczenie ruchom.							81											
c/ utrzym. hal targow.																		
d/ dzierżawa placu													40					
e/ utrzymanie lasu	2100								360				150					
f/ uregul. prawa własne	500		70		100								21					
g/ wydatki na rzeźnię									1753									
XI. Spłata długów	18694	13.8			23825	23.0			690	0.8	6743	7.0	6796	5.7	11638	15.4		
a/ rat amortyz. i proc.	8959				23825				690		6743		6796		11638			
b/ należności firmom	9735																	
XII. Świadc. społeczne na rzecz innych władz	500	0.4	886	1.2	282	0.3	417	0.6	425	0.5	2396	2.5	262	0.2	118	0.2	200	0.3
a/ na rzecz związku i kół miast			406		30		280											

TABLICA

MD.

Zestawienie dochodów
miast od 5000 do 10000 mieszkańców według sam-
chodów rachunkowe za rok 1931/32.

Rodzaj dochodów.	Biełsk-Podlaski		Siemiatycze		Krynki		Kolno		Zambrów		Sokółka		Grajewo		Szczuczyn		Łapy	
A. DOCHODY ZWYCZAJNE	145431	100	76175	100	96085	100	73453	100	97491	100	99885	100	115939	100	63921	100	58670	100
I. PODATKI BEZPOŚREDNIE	69923	48	49087	63	36527	38.2	26095	35.2	41393	42.3	47542	47.5	60301	52.1	26481	41.4	32755	55.9
1. Dodatki do podatków państw.	62322		42937		31111		24836		36578		39369		51222		22750		37520	
a/ od podatku gruntowego ..	742		577		384		477		676		568		642		352		638	
b/ " " przemysłowego ..	44318		34765		23658		19183		19830		24729		29232		16157		10912	
c/ " " od nieruchomości ..	4070		-		3009		582		1864		3774		6740		1175		3068	
2. Udział w państw. pod. dochod.	13192		7645		4090		4589		14208		10298		14848		5066		12852	
3. Podatki samoistne	7601		5100		5516		3259		4815		8174		9079		3731		5215	
a/ od lokali	7355		4543		4170		3064		4454		7086		6906		2548		3693	
b/ od sbytku mieszkaniowego	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
c/ hotelowy	40		47		-		20		-		43		26		-		-	
d/ od przedmiotów sbytku ..	161		29		20		-		-		264		61		71		833	
e/ od palenisk i szynków ..	-		369		1346		-		-		744		2010		1112		501	
f/ od piw	5		61		-		81		60		37		176		-		185	
g/ od sadków i darowizn ..	40		51		-		-		-		-		-		-		23	
h/ kary za zwłokę od podat-	-		-		-		74		301		-		-		-		-	
ków samoistnych	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
II. PODATKI ROŚLINIARSTWA	8261	5.7	10436	13.8	9536	9.9	7666	10.4	13170	15.1	11160	11.2	14749	12.8	7810	12.2	7236	12.4
1. Dodatki od państw. podatku	8118		10430		9536		7666		12392		10382		13456		7690		6999	
od spójnia	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
2. Podatki samoistne od zabaw	143		56		-		-		773		773		1293		130		287	
i widowisk	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
III. OPŁATY	12763	8.8	7269	9.5	6100	6.3	7249	9.9	6295	7.2	9951	10	11040	9.5	4236	6.6	10279	17.5
1. Dodatki do opłat od patent	1589		38		700		1422		1200		2754		1670		734		1400	
na wynajm i sprzedaż trunków	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
2. Od zapobiegawczych weksli	5144		3584		1505		3936		2120		4099		3579		1640		460	
3. Opłaty licencyjne/od umów	1493		1081		1542		470		2462		989		1826		1023		2301	
4. Opłaty samoistne:																		
a/ opłaty i dopłaty drogowe	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
b/ administracyjne ..	4537		2565		2383		1401		513		2109		3965		840		4098	
IV. ZWROT KOSZTÓW PRZEZ																		
WŁAŚCICIELA PUBLICZNE																		
1. Zwrot kosztów podatków	1917	1.3	912	1.1	2893	3.0	484	0.7	3972	4.4	3264	3.3	7009	6.1	2706	4.2	1672	2.8
i sbytu	1734		888		1836		484		-		1715		1638		445		1058	
2. Zwrot kosztów egzekucji ..	-		-		393		-		-		391		-		-		-	
3. " za utrzymanie aresztu	183		-		225		-		-		38		-		-		-	
4. " " aresztowanych	-		-		-		-		-		-		2877		-		-	
5. " kosztów utrzymania	-		-		-		-		3404		-		2196		2261		176	
szkół	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
6. Zwrot od nauczycieli za	-		-		419		-		-		-		-		-		-	
nauczanie	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
7. Zwrot kosztów biura kontro	-		-		-		-		468		-		-		-		419	
li rachunku ludności/drukarni	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
określone	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
8. Inne	-		24		-		-		-		1121		98		-		19	
V. ZWROT KOSZTÓW URZĄDZEN I																		
WŁAŚCICIELA PUBLICZNEGO																		
1. Opłaty na targowicy	21948	15.1	1266	1.7	3491	3.1	23398	31.9	9335	10.7	13428	13.4	9095	7.8	10709	16.8	-	-
2. " placowe i brukowe ..	14705		1030		2560		73521		4517		13428		-		3463		-	
3. " w biblioteczce	5843		236		931		16046		4818		-		9095		7246		-	
4. " w bibliotece	1400		-		-		-		-		-		-		-		-	
VI. DOCHÓD Z MAJĄTKU	8623	5.9	1950	2.6	932	1.0	368	0.5	2500	2.9	5211	5.2	2840	2.4	1187	1.9	2500	4.3
1. Z gruntów, placów i lasu ..	2401		-		-		-		-		2018		1595		1000		-	
2. Z domów	6222		1950		-		-		-		3193		750		-		-	
3. Z hal targowych	-		-		-		-		-		-		495		-		-	
4. Ze stacji benzynowej	-		-		500		-		2500		-		-		-		-	
5. Z majątku ruchomego	-		-		432		368		-		-		-		187		-	
6. Z dzierżawy targowicy	-		-		-		-		-		-		-		-		2500	
VII. OZYSKI Z WYKŁADÓW																		
1. Z rzeźni i taniej jatki ..	20045	13.9	5926	7.8	35243	36.7	3130	4.3	10792	12.3	7005	7.0	9479	8.2	10429	16.3	4109	0.7
2. Z elektrowni	12045		5926		9719		3130		6945		7005		9479		5294		4109	
3. Z cegielni	8000		-		26524		-		-		-		-		5135		-	
4. Z cegielni	-		-		-		-		3947		-		-		-		-	
VIII. RÓŻNE	1951	1.3	280	0.4	1263	1.3	623	0.8	64	0.1	2323	2.3	1426	1.2	363	0.6	69	0.1
1. Kary	35		-		38		-		-		69		412		65		35	
2. Nieprzewidziane	1916		280		1225		623		64		2254		1014		298		34	
IX. NADWYŻKA Z R. 1929/30	-		-		-		2445	3.3	-		76	0.1	-		-		-	
B. DOCHODY NADWYŻAJĄCE	89250		-		277731		-		-		-		15000		-		-	
1. Subwencje	-		-		-		-		-		-		15000		-		-	
2. Pożyczki	-		-		273834		-		-		-		-		-		-	
3. Zwrot pożyczki na rozbudowę	-		-		3397		-		-		-		-		-		-	
4. Ze sprzedaży nieruchomości	89250		-		-		-		-		-		-		-		-	
C. DOCHODY ZALOGOWE	3531		846		4805		-		4108		-		7494		10903		12610	

Zestawienie dochodów i wydatków

TABLICA 22.-

miast, liczących od 3000 do 5000 mieszkańców

według zamknięcia rachunkowego za rok 1931/2

/w tysiącach złotych/.

M i a s t a .	Ilość ludno- ści.	Wydatki preliminarow.			Dochody preliminarow.			Wydatki wykonane.						Dochody wykonane.						Zale- głe wydat- ki.	Zale- głe dochody.
		zwy- czajne	nadzw- yczajne	razem	zwy- czajne	nadzw- yczajne	razem	zwy- czajne.	%	nadzw- yczajne.	razem	%	zwy- czajne	%	nadzw- yczajne	%	razem	%			
Goniadz	3440	35,4	0,5	35,9	35,9	-	35,9	29,3	82,8	0,8	160,0	30,1	83,8	26,2	73,0	-	-	26,2	73,0	4,4	4,6
Knyszyn	4121	51,7	-	51,7	51,7	-	51,7	57,3	111,8	3,0	-	60,8	117,4	33,9	65,6	26,9	-	60,8	117,6	1,1	1,3
Starosielce	3417	36,2	-	36,2	35,2	1,0	36,2	31,1	85,9	-	-	31,1	85,9	29,6	84,1	-	-	29,6	81,8	2,1	4,0
Wasilków	4816	54,3	22,9	77,2	54,3	22,9	77,2	39,7	73,1	13,3	82,1	58,5	75,3	26,1	48,1	9,7	42,4	35,8	46,4	14,8	9,9
Zabłudów	3144	48,2	1,2	49,4	49,4	-	49,4	44,0	91,3	1,1	91,7	45,1	91,3	44,9	90,9	-	-	44,9	90,9	1,9	3,4
Brańsk	4214	75,9	-	75,9	75,9	-	75,9	66,6	87,7	-	-	66,6	87,7	64,6	85,1	-	-	64,6	85,1	6,2	5,7
Ciechanowiec	4030	57,9	7,0	64,9	64,9	-	64,9	42,0	72,5	6,4	91,4	48,4	74,6	40,5	62,2	-	-	40,5	62,2	0,2	2,0
Skidel	3809	70,2	15,3	86,5	73,1	13,4	86,5	57,3	82,3	16,1	98,8	73,9	85,4	55,9	76,5	-	-	55,9	64,6	8,4	1,8
Dąbrowa	3493	29,8	10,0	39,8	39,8	-	39,8	24,9	83,6	10,0	100,0	34,9	87,7	29,0	72,9	11,4	-	40,4	101,5	4,4	5,2
Sejny	3025	71,6	60,0	131,6	71,6	60,0	131,6	46,1	64,4	6,7	11,2	52,8	40,0	34,2	47,8	-	-	34,2	26,0	7,4	27,9
Swisłocz	3734	46,8	7,5	54,3	54,3	-	54,3	43,1	92,1	10,7	142,7	53,9	99,3	47,9	88,2	-	-	47,9	79,0	8,8	3,3
Tykocin	3302	39,2	-	39,2	39,2	-	39,2	30,3	77,3	-	-	30,3	77,3	30,4	77,6	-	-	30,4	77,6	10,0	3,6
Wysoko-Mazowieckie	3967	75,2	20,0	96,2	16,2	20,0	96,2	51,0	66,9	20,0	100,0	71,0	73,8	53,7	70,5	20,0	100,0	73,7	76,6	17,1	11,7
Razem:	48512	693,4	145,4	838,8	721,5	117,3	838,8	553,7	81,3	93,6	64,3	657,3	79,6	516,9	71,6	68,0	58,0	584,9	69,1	86,8	84,4
MD.-																					

TABLICA 23.

Wielkość
rok 1931/32.

Skidel.	Dąbrowa.		Sejny.		Świsłocz.		Tykocin.		Wysokie- -Mazowieckie		
137	100	24856	100	46108	100	43122	100	30304	100	51000	100
91890	43.3	13344	53.7	21882	47.5	17826	41.3	17226	57.0	22950	45.0
548		9683		18840		11563		11694		19248	
15		2003		4183		3414		3256		5675	
8242		3661		3042		6263		5532		3702	
759	16.9	5043	20.3	7133	15.5	6593	15.3	6204	20.5	10550	20.7
48		-		-		-		-		250	
99		5043		7133		5243		6204		9650	
366		-		-		1300		-		650	
3850		-		-		50		-		-	
100		-		-		-		-		-	
243		-		-		-		-		-	
		-		-		66	0.2	-		336	0.7
		-		-		-		-		44	
9		-		-		66		-		45	
9		-		-		-		-		247	
58	2.7	231	0.9	1217	2.6	8801	20.4	30	0.1	239	0.5
58		144		910		8016		-		100	
100		87		307		785		30		139	
		-		-		-		-		-	
29	5.1	516	2.1	2050	4.4	2635	6.1	190	0.6	773	1.5
		-		1413		-		-		-	
		416		-		-		-		-	
31		-		226		771		175		44	
37		-		-		-		-		-	
07		100		5		100		-		540	
51		-		406		1265		-		189	
		-		-		499		15		-	
		-		-		-		-		-	
99	3.3	792	3.2	-		1199	2.8	1200	4.0	303	0.6
		-		-		-		1200		303	
		792		-		1143		-		-	
		-		-		-56		-		-	
		-		-		-		-		-	
1	9.6	796	3.2	6567	14.2	1438	3.3	3466	11.4	8195	16.1
96		600		-		1398		150		-	
64		-		-		-		-		-	

miast, liczących od 3 do 5 tysięcy
według zamknięcia rachunkowego za

Kryszyn.		Starosielce.		Wasilków.		Zabłudów.		Brańsk.		Giechanów.	
57811	100	31147	100	39695	100	44093	100	66574	100	41998	100
14262	24.7	13896	44.6	19101	48.1	18174	41.2	21811	32.8	18944	45.1
10293		11898		15141		14274		18462		15544	
2342		3729		3653		2386		2766		2400	
3969		1998		3960		3900		3349		3400	
7331	12.7	8315	26.7	7814	9.7	5314	12.1	9210	13.8	4959	11.8
-		-		-		350		-		4959	
7131		8315		6794		4964		8810		1684	
200		-		1020		-		400		-	
-		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		-		-	
-		461	1.5	-		-		358	0.5	448	1.1
-		461		-		-		8		446	
-		-		-		-		150		-	
-		-		-		-		200		2	
493	0.9	562	1.8	1429	3.6	2366	5.4	841	1.3	691	1.4
-		-		1250		-		-		341	
293		562		179		1966		591		146	
200		-		-		400		250		204	
656	1.1	777	2.5	3256	8.2	2912	6.6	1998	2.0	6696	15.4
-		-		200		-		285		5902	
-		153		81		112		-		500	
96		-		90		-		500		80	
45		-		-		-		-		77	
300		50		500		200		15		33	
215		574		2285		2600		401		104	
-		-		400		-		497		-	
420	0.7	750	2.4	500	1.3	4081	9.3	1197	1.8	299	0
-		-		-		3307		202		-	
270		680		-		774		995		299	
150		70		500		-		-		-	
-		-		-		-		-		-	
1431	2.5	50	0.2	3144	7.9	2597	5.9	7355	11.0	8369	
1214		50		2262		2082		856		202	
-		-		-		-		-		100	0

1999	8.6	4268	13.7	2847	7.2	1836	4.2	6733	10.1	1331	379	295	26	4642	1331
217	-	-	-	-	-	100	-	500	-	-	-	-	-	-	-
3182	-	-	-	-	-	932	-	5005	-	-	-	-	-	-	-
302	-	-	-	-	-	112	-	1228	-	-	-	-	-	-	-
647	-	-	-	-	-	315	-	152	-	-	-	-	-	-	-
647	1.1	-	-	1000	2.5	2225	5.0	1189	1.8	62	62	62	62	62	62
26937	46.6	1758	5.6	322	0.8	3797	8.6	11182	16.8	-	-	-	-	-	-
26937	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100	0.2	68	0.2	-	-	91	0.2	214	0.3	100	100	100	100	100	100
100	-	68	-	-	-	91	-	214	-	100	100	100	100	100	100
535	0.9	242	0.8	282	0.7	700	1.6	4487	6.7	99	99	99	99	99	99
2996	-	-	-	18815	-	1149	-	-	-	6360	6360	6360	6360	6360	6360
1113	-	-	-	-	-	1955	-	6171	-	200	200	200	200	200	200

Rodzaj wydatków.	Goniedz.	
<u>A. WYDATKI ZWYCZAJNE</u>	29334	100
<u>I. Administracja ogólna</u>	15108	51.5
a/ wydatki osobowe	12646	
w tem wynagrodzenie zarządu	4255	
b/ wydatki rzeczowe	2462	
<u>II. Oświata</u>	5295	18.2
a/ przedszkolna	-	
b/ szkolnictwo powszechne	5295	
" " " prywatne	-	
d/ oświata pozaszkolna	-	
e/ na fundusz budowy gmachu szkolnego	-	
<u>III. Sztuka i kultura</u>	-	
a/ biblioteki miejskie	-	
b/ subsydja instytucjom i towarzystwom kulturalnym	-	
c/ inne	-	
<u>IV. Opieka społeczna</u>	305	1.0
a/ opieka nad sierotami i starcami	-	
b/ doraźna pomoc ubogim	305	
c/ zasiłki t- wem opieki społecznej	-	
<u>V. Zdrowotność i szpitalnictwo</u>	391	1.3
a/ utrzymanie przychodni	-	
b/ dozór sanitarny	-	
c/ walka z chorobami zakaźnymi	-	
d/ studnie i wodociągi	-	
e/ ogrody i parki	-	
f/ wychowanie fizyczne	91	
g/ koszty kuracyjne za ubogich	300	
h/ pomoc lekarska ubogim	-	
i/ subsydja dla towarzystw i inne	-	
<u>VI. Weterynaria i rolnictwo</u>	402	1.4
a/ dozór weterynaryjny	-	
b/ utrzymanie targowiska	402	
d/ inne	-	
<u>VII. Przemysł i handel</u>	-	
<u>VIII. Bezpieczeństwo publiczne</u>	2049	7.0
a/ subsydja strażom ochotniczym	437	
b/ udział w utrzymaniu architektury	-	

Rodzaj dochodów.	Goniądz.		Kr
A. DOCHODY ZWYCZAJNE	26217	100	3392
I. Podatki bezpośrednie	11431	43.7	1347
1. Dodatki do podatków państwowych:			
a/ do podatku gruntowego	565		85
b/ " " przemysłowego	7637		952
c/ " " nieruchomości	245		42
2. Udział w państwowym podatku dochodów	1761		126
3. Podatki samoistne:			
a/ od placów niezabudowanych	16		-
b/ " lokali	660		91
c/ " przedmiotów zbytku			1
d/ " plakatów i szyldów	429		45
e/ " psów			-
f/ " spadków i darowizn	118		-
g/ lary za zwłokę od podatków samoist.	-		-
II. Podatki pośrednie	5643	21.5	674
1. Dodatek do państw. podatku od spożycia	5623		674
2. Podatki samoistne:			
od zabaw i widowisk	20		-
III. Opłaty	2385	9.1	183
1. Dodatki do opłat od patentów na wy-			
rób i sprzedaż trunków	368		-
2. Od zaprotestowanych weksli	251		17
3. Opłaty alienacyjne /od umów/	287		69
4. " samoistne:			
a/ i dopłaty drogowe	1035		40
b/ administracyjne	444		56
IV. Zwroty kosztów przez związki prawno-pu-			
bliczne i osoby fizyczne	451	1.7	134
1. Zwrot za ściąganie podatków i składek	117		56
2. " kosztów egzekucji	334		73
3. " za utrzymanie sądu	-		-
4. " aresztu	-		-
5. " kosztów utrzymania szkoły	-		-
6. " poboru wojskowego	-		3
7. " biura kontroli ruchu	-		-
8. " ludności /druki meldunkowe/	-		-
9. Inne zwroty	-		19
V. Zwrot kosztów urządzeń i zakładów dobra			
publicznego	4565	17.4	9016
1. Opłaty za korzystanie z placów i bru-			
ków	2585		6518
2. Opłaty na targowicy i targowe	1570		2498
3. " w bibliotece	-		-
4. " za leczenie w ambulansie	-		-
5. " za czyszczenie kominów	-		-
6. Dochód z rakiarni	90		-
7. " z promu i służby	320		-
VI. Dochód z majątku	1631	6.2	1173
1. Z gruntów i placów	1631		1153
2. " domów	-		-
3. " budek, kiosków, skupów	-		-
4. " stacji benzynowej	-		-
5. " majątku ruchomego	-		20
6. " sprzedaży cementu	-		-
VII. Czysty zysk z przedsiębiorstw	-		-
1. Z rzeźni i taniej jatki	-		-
2. " betoniarni	-		-
VIII. Subwencje i zasiłki	-		-
Od sejmiku	-		-
IX. Różne	111	0.4	324
1. Z kar	41		324
2. Inne	70		19
B. DOCHODY NADZWYCZAJNE	-		2693
1. Subwencje	-		-
2. Pożyczki	-		1915
3. Zwrot pożyczki budowlanej	-		778
4. Z likwidacji miejsk. kasy oszczędn.	-		-
C. DOCHODY ZALICZNE	4558		1275

Zestawienie wydatków i dochodów
miast, liczących poniżej 3000 mieszkańców
według zamknięcia rachunkowego za r. 1931/2
/w tysiącach złotych/.

Tabela 25.

M i a s t a .	Ilość ludności	Preliminowane wydatki			Preliminow. dochody .			Wykonane wydatki.								Wykonane dochody .								wydatki zale- głe.	docho- dy zale- głe.
		zwy- czajne	nadzw- yczajne	razem.	zwy- czajne.	nadzw- yczajne.	razem.	zwy- czajne.	%	nadzw- yczajne.	%	razem	%	zwy- czajne.	%	nadzw- yczajne.	%	razem	%						
Broszecz	2511	36,7	3,8	40,5	40,5	-	40,5	15,8	43,1	0,1	2,6	15,9	39,3	16,9	41,7	-	-	16,9	41,7	4,7	3,5				
Brasław	2943	35,3	2,0	37,3	37,3	-	37,3	24,9	70,5	-	-	24,9	66,8	25,1	67,3	-	-	25,1	67,3	1,9	10,2				
Buraż	1380	17,2	0,3	17,5	17,5	-	17,5	12,5	72,7	0,6	200,0	12,1	74,9	10,2	58,3	-	-	10,2	58,3	2,4	5,2				
Łódki	2159	18,8	-	18,8	18,8	-	18,8	17,6	93,6	-	-	17,6	93,6	12,2	54,9	-	-	12,2	54,9	1,2	1,3				
Łobaczyn	2323	27,3	-	27,3	27,3	-	27,3	22,3	83,5	-	-	22,8	83,5	22,8	83,5	-	-	22,8	83,5	1,2	1,2				
Łoszczewo	2028	25,3	4,5	29,8	29,8	-	29,8	22,2	87,7	2,5	55,6	24,7	82,9	25,1	84,2	-	-	25,1	84,2	1,7	1,4				
Łuków	1383	15,1	1,0	16,1	15,1	1,0	16,1	11,1	73,5	-	-	11,1	63,9	8,4	55,6	1,0	100,0	9,4	58,4	1,4	2,7				
Łuków	1305	13,6	-	13,6	13,6	-	13,6	10,5	80,1	-	-	10,9	80,1	11,2	82,4	-	-	11,2	82,4	2,2	0,9				
Łuków	2060	102,0	9,9	111,9	111,9	-	111,9	70,8	69,4	9,1	91,9	79,9	71,4	85,6	76,5	4,2	-	89,8	80,3	32,0	31,9				
Łuków	2642	45,7	8,0	53,7	49,3	4,4	53,7	42,9	93,9	3,3	41,3	46,2	86,0	35,3	71,6	3,6	81,8	38,9	72,4	1,3	3,1				
Łuków	2158	45,9	-	45,9	45,9	-	45,9	34,3	74,5	-	-	24,2	74,5	35,4	77,1	-	-	35,4	77,1	-	-				
Łuków	2346	36,5	3,0	39,5	38,4	1,1	39,5	28,7	73,6	-	-	28,7	72,7	26,3	68,5	-	-	26,3	66,6	7,8	9,6				
Łuków	2935	100,8	-	100,8	34,1	66,7	100,8	55,7	55,3	-	-	55,7	55,3	31,4	92,1	-	-	31,4	31,5	4,8	2,1				
Łuków	2972	28,3	3,3	31,6	30,6	1,0	31,6	34,2	120,8	4,8	145,5	39,0	123,4	25,4	83,0	8,7	870,0	34,1	107,9	6,0	4,8				
Łuków	1597	10,4	-	10,4	10,4	-	10,4	8,8	84,6	10,4	-	19,2	184,6	10,8	103,3	5,9	-	16,7	160,6	4,9	1,5				
Łuków	1408	7,4	-	7,4	7,4	-	7,4	6,1	82,4	0,2	-	6,3	85,1	6,0	81,1	-	6,0	6,0	81,1	1,5	0,5				
Łuków	2904	42,1	5,0	47,1	47,1	-	47,1	23,3	60,1	3,7	74,0	29,0	61,6	30,0	63,7	-	39,0	30,0	63,7	3,3	5,4				
Łuków	2439	31,6	-	31,6	31,6	-	31,6	23,7	75,0	-	-	23,7	75,0	23,2	73,4	-	-	23,2	73,4	4,8	4,8				
Łuków	2025	61,1	-	61,1	61,1	-	61,1	54,2	88,7	0,8	-	55,0	90,0	47,5	77,7	-	-	47,5	77,7	6,4	2,7				
Ogółem ...	41518	701,1	40,8	741,9	667,7	74,2	741,9	522,4	74,5	35,5	87,0	557,9	75,2	488,8	73,2	23,4	31,5	512,2	69,0	89,5	92,8				

Wykonanie budżetów w r. 1931/32

gmin wiejskich powiatu Augustowskiego.

N. N.	Nazwa gminy.	Ludność.	ka opo- datkowa- nych.	Stan czynny majątku / aktywa /				Stan bierny majątku / pasywa /						zwyczaj- ne ogó- łem.	w tem na admini- strację ogólną.	Wykonanie budżetu w wydatkach.				Wykonanie budżetu w dochodach																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
				wartość nierucho- mości.	wartość rucho- mości.	inne aktywa.	Ogólna suma sta- nu czyn- nego.	zobowiązania		sumy przecho- dnie.	fundu- sze spe- cjalne.	inne pa- sywa	ogólna suma sta- nu bier- nego.			skate ogółem i %.	nadwy- czajne.	razem wydatki.	przypadek na:		dochody zwyczaj- ne.	docho- dy nadwy- czajne	razem do- chodów.	ogólna suma ko- munalnych	obciążenie		podatki do podatków				podatki samoistne																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
								długoter- minowe.	krótko- termino- we.										1	2					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								</

Wykonanie budżetu w wydatkach																														Wykonanie budżetu w dochodach											
N. N.	Nazwa gminy.	Ludność.	ha opodat- kowanych.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach						Wykonanie budżetu w dochodach																						
				wa- tość nieru- chomości.	wa- tość rucho- mości.	inne aktywa.	ogólna suma sta- nu czyn- nego.	zobowiązania	sumy przecho- dzące	fundu- sze spe- cjalne.	inne pasy- wa.	ogólna suma sta- nu bier- nego.	swy- czaj- ne ogó- łem.	w tym na:		nadzw- yczajne	razem wydatki.	przypada na:		docho- dy zwy- czajne.	docho- dy nad- zwyczaj- ne.	razem docho- dów.	ogółem danin ko- munal- nych.	obciążenie		dodatki do podatków				podatki samoistne											
								krótko- termino- we.	krótko- termino- we.					admin. ogólna.	spółte- długów.			1 miesz- kanca.	1 ha.					na 1 miesz- kanca.	na 1 ha.	grunto- wego.	przem- ysłowego.	od spo- życia.	od paten- tów na wy- rób i szre- daż traw- nych.	od grun- tów pań- stwowych.	od umów notar- jalnych.	wyrówna- wczą.	inne.								
1.	Białostoczek	5129	6786	21790	1460	701	23951	-	18055	9271	-	27326	21102	12017	-	-	21102	3,94	2,14	24839	-	24839	10695	3,95	2,13	75	-	985	-	-	-	8904	731								
2.	Choroszcz	6680	13741	13000	6450	1794	21244	-	6557	4397	-	10954	27292	13526	-	-	27292	4,27	1,86	31369	-	31369	24341	2,07	1,85	5609	568	85	-	-	-	16157	1156								
3.	Czarna - Wieś ...	6082	17888	19300	3196	2951	25447	-	26750	8669	-	35419	29218	12511	-	-	29218	3,20	2,32	26179	-	26178	17259	1,09	0,79	-	3757	780	303	-	69	10966	1384								
4.	Dojlidy	4810	12633	25550	5338	1289	32177	-	9882	7300	-	17244	23462	15322	-	62	23462	1,57	1,93	33695	-	33695	18696	1,57	1,92	2117	-	-	-	-	-	15492	1087								
5.	Dolistowo	9988	20152	22870	6312	508	29690	-	11369	3097	-	14466	41056	15982	-	-	41056	3,88	1,79	45673	-	45672	33588	3,87	1,78	3162	-	-	-	-	-	29913	513								
6.	Goniadz	5462	13189	10000	6017	20532	36549	-	8176	-	-	8176	33232	16828	-	-	33232	5,93	1,99	30170	-	30170	29370	5,92	1,98	5482	565	642	15	-	-	20728	1938								
7.	Gródek	7145	14507	33797	15294	5848	54939	-	13609	14720	-	29629	39102	19040	-	-	39102	5,04	1,62	31099	-	31099	25776	5,04	1,99	1396	-	-	-	-	-	16306	8074								
8.	Juchnowiec	7880	11505	29370	4356	2088	35814	-	10104	4931	-	15035	30403	13459	-	-	30403	3,77	2,25	23945	-	23945	26327	3,76	2,24	5381	408	1044	158	-	1030	17269	1037								
9.	Kalinówka	10433	22591	59180	7116	3850	70146	7000	13842	6358	-	27417	50959	19263	2685	-	50959	4,80	1,23	56601	-	56601	46790	4,79	1,25	4783	4199	1409	208	135	475	31931	3650								
10.	Krypno	8957	21959	30000	2665	25489	58154	-	27972	19107	-	48354	60861	16240	-	1000	61861	4,99	1,89	42132	-	42132	40438	4,98	1,88	8111	-	-	-	-	-	31844	483								
11.	Michałowo	5425	10164	34718	2359	1297	38374	-	22884	6658	-	29637	31222	17579	-	-	31222	5,13	2,16	28635	-	28635	20921	5,12	2,24	689	505	-	-	-	-	-	16977	2750							
12.	Obrubniki	7195	15320	17820	3578	2530	23928	-	6711	457	-	7471	27783	13485	-	-	27783	3,73	1,52	26877	-	26877	24053	2,42	1,66	3572	738	998	-	339	-	17193	1213								
13.	Trzcianna	9381	25145	12000	4733	6637	23370	-	32780	16358	-	49138	45196	16803	-	-	45196	4,41	1,32	21831	-	91831	20111	4,41	1,37	3157	-	-	-	121	-	13653	3180								
14.	Zabłudów	11952	35087	94125	12450	360	106935	-	35079	5854	-	40933	52178	22970	-	4381	56559	4,85	1,40	64754	-	64754	43048	4,59	1,39	9345	-	2886	-	-	-	27062	3755								
15.	Zawyki	6000	11797	24600	1723	1903	28226	-	5150	3113	-	8561	22858	13360	-	-	22858	4,00	1,82	30934	-	30934	23225	3,99	1,82	4249	-	-	-	-	-	18068	908								
Ogółem: ..		112519	252464	448120	83047	77777	608944	7000	248920	110290	-	369760	535924	238385	2685	5381	541305	4,81	2,14	518733	-	518733	404638	3,60	1,60	57128	10740	9596	684	595	1574	292463	31859								

N. gminy.	Ludność.	ha opodatkowanych.	Stan czynny majątku /aktywa/					Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach						Wykonanie budżetu w dochodach																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
			wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	długotermin.	krótkotermin.	sumy przecho- dnie.	fundusze specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyčajne ogóln.	administr. ogólna.	spółdzielcze.	nadzwyczajne.	razem wydatki.	przypadek na: 1 mieszkanca.	1 ha.	dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów.	ogólna suma dochodów.	obciążenie na 1 mieszkańca.	na 1 ha.	dotacje do podatków			podatki samostne																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								

Wykonanie budżetów w r. 1931/32 gmin wiejskich powiatu Grodzieskiego.

TABELA 31

N. N.	Nazwa gminy.	Ludność.	ha opodatkowanych.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach						Wykonanie budżetu w dochodach.															
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania długoterminowe.	zobowiązania krótkoterminowe.	sumy przechodnie.	fundusze specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczajne ogółem.	w tym na: admin. ogólna.	spłaty długów i t.p.	na dawczajne.	razem wydatki.	przeypada na: 1 mieszkańca.	1 ha.	dochody zwyczajne.	dochody na d. zwyczajne.	razem dochodów.	ogółem danin komunalnych.	na 1 mieszkańca.	na 1 ha.	gruntowego.	przemysłowego.	od spółdzielni i t.p.	od państwa i t.p.	od gmin i państw. jalnych.	od umów wyrównawczych.	inne.	
1.	Berszty	4185	23742	24187	11873	16351	52411	-	-	-	10265	2238	12503	42090	29017	20	2322	44412	10,74	1,87	52171	-	52171	47678	11,52	1,93	762	-	1219	-	1858	-	40740	3099
2.	M. Brzostowica	6556	14640	60514	7546	8764	76824	-	8067	176	-	-	8243	40345	26097	1032	-	40345	6,15	2,69	46886	-	46886	46222	7,05	3,07	2965	225	548	-	-	101	30939	11444
3.	W. Brzostowica	6809	12894	17352	9504	6137	32993	-	39854	313	-	-	40167	62699	30900	3104	-	62699	9,21	4,87	59855	-	59855	43852	6,44	2,47	2216	3366	622	282	-	63	30341	6962
4.	Dubno	5116	15561	15240	2239	2902	20431	-	11919	4598	-	-	16517	43494	26918	-	-	43494	6,90	2,80	43257	-	43257	29550	4,74	1,90	-	66	389	-	388	1	20330	8376
5.	W. Łysymonty	5534	13892	141795	4866	17616	16277	5500	29913	580	-	15200	51193	47331	26079	5877	1436	48767	8,81	3,51	47143	220	47363	48498	6,82	2,51	3376	271	618	68	-	5	33035	11075
6.	Gudziewicz	5345	14450	39075	4453	5575	49103	3600	15747	1461	-	5700	26508	48024	21428	263	-	38024	5,51	2,21	31380	-	31380	26471	5,10	2,30	1457	231	614	-	-	105	21368	2696
7.	Hołynka	7970	18698	54210	10858	10432	75500	17000	30441	908	1882	-	50231	39052	24534	1444	-	39052	4,89	2,09	36937	-	36937	28540	4,68	1,99	1942	156	462	-	-	31	25949	-
8.	Hornica	8171	15800	27400	7404	8299	43103	4000	4000	3978	6577	-	18555	43908	27662	1000	-	43908	5,35	2,80	43924	-	43924	40170	4,90	2,60	2636	1250	1000	-	40	-	30009	5185
9.	Heża	7545	16314	36650	6206	15779	58635	2800	10919	225	-	-	13944	44583	24941	544	-	44588	5,50	2,47	42195	-	42195	42214	5,50	2,44	3726	-	597	-	1384	-	34526	1981
10.	Jezioro	8855	20167	49550	11501	5036	60087	7000	17566	265	-	-	24830	55091	30378	534	3557	59643	6,74	2,95	59094	607	59701	53221	6,12	2,95	4391	314	926	-	-	224	36288	11078
11.	Indura	8698	18191	64650	10850	14285	89785	3550	5938	459	-	9165	19112	53596	33135	1421	2650	56246	6,46	3,35	60819	-	60819	54992	6,20	1,59	1028	2422	1245	98	2013	-	34863	13318
12.	Krynki	4893	8942	8000	2429	1753	12182	-	11884	290	18	-	12192	27735	19727	-	-	27735	5,51	3,36	25049	-	25049	23943	4,75	2,69	767	-	-	-	26	-	17639	5511
13.	Łasza	6369	13872	15600	5162	12608	33370	6000	6265	272	-	5953	18490	43063	24428	3625	12082	55145	7,88	3,97	53110	-	53110	53834	7,69	3,88	2624	350	718	-	-	16	40728	9398
14.	Łunna	8495	12982	58482	9162	15623	83267	13000	22578	3638	-	5455	44671	55777	34616	80	-	55777	6,57	4,30	43817	-	43817	31851	3,75	2,45	2376	2180	859	250	-	18	18574	7594
15.	Marcinków	5733	21791	32759	12663	733	46155	-	16093	2724	-	-	18817	34019	30381	-	3638	37657	9,13	1,90	45581	-	45581	45581	8,20	1,40	-	-	-	-	-	-	37099	8482
16.	Mosty	8087	14644	91590	9050	1902	102542	-	17780	836	-	-	18616	49451	27722	3488	70	49521	6,12	3,38	44440	-	44440	36448	5,35	2,95	1200	1413	652	185	616	136	23808	8438
17.	Porzecze	8166	30964	69800	9682	5633	95115	-	13104	935	-	1892	15931	63096	30858	-	8694	71790	8,88	1,82	63461	13	63474	57163	7,07	1,08	1108	-	-	-	2205	-	42535	11315
18.	Skidel	10890	20038	86485	22473	37122	146080	14600	25228	1197	-	25587	66612	55720	54829	891	350	56070	5,15	2,92	49345	661	50006	46338	4,26	2,31	2760	503	860	-	13	360	33515	83277
19.	Wiercieliński	8283	15084	24497	5885	28138	58520	-	33280	11065	-	25954	70299	46556	27430	-	1431	47987	5,80	3,16	38692	636	39328	37476	4,40	2,41	1531	109	848	50	725	-	28832	5881
20.	Wolpa	7044	20357	6000	5700	11970	23670	-	13656	15158	10086	-	38900	38382	23860	-	-	38382	5,52	2,66	48159	-	48159	39386	5,57	2,74	2706	1528	753	75	38	-	25504	8782
21.	Wydmala	6721	12340	52160	7460	5805	65425	11250	9890	4901	-	730	26771	51118	26213	3660	-	51118	7,61	4,42	42128	6840	48968	38991	5,80	3,59	3684	543	635	15	-	116	25578	8420
RAZEM:		149465	355363	975996	177016	232463	1385475	88300	344122	53979	28828	97874	613103	976105	601148	26982	36230	1012335	6,45	2,96	977443	8977	986420	872419	5,99	2,44	43305	14927	13565	1023	9306	1176	632255	156862

Lp.	Nazwa gminy.	Ludność	ha opodatkowanych	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach								Wykonanie budżetu w dochodach														
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania		sumy przechodnie.	fundusze specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczajne ogólne.	w tem na:			nadzwyczajne.	razem wydatki	przypada na:		dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów.	ogółem danin komunalnych.	obciążenie		dodatki do podatków				podatki samoistne			
								długotermin.	krótkotermin.						admin. ogólna.	spłaty dług. i kr.	1 mies.			1 kw.	1 ha.					na 1 miesz.	na 1 ha.	gruntowego.	przemysłowo-gosp.	od spożycia.	od patent. na wyroby przem.	od grunt. państw.	od umów notarialn.	wyrównawczy.	inne.
1.	Czerwone	6687	13420	111331	10508	2235	124074	10837	54370	2236	-	-	67443	32142	12947	1698	-	32142	4,81	2,40	25556	-	25556	24025	3,59	1,66	2397	165	788	2	724	197	17332	2420	
2.	Gawrychy	6911	18558	22400	9000	1699	33099	-	6249	-	-	-	6249	43121	14512	-	-	43121	6,24	2,32	37936	-	37936	33798	4,89	1,70	2162	493	1306	-	3676	631	24078	1452	
3.	Jedwabne	6574	13551	14500	12414	1300	28214	1767	6561	-	1000	-	9328	36001	16280	-	-	36001	6,40	3,10	42181	-	42181	40467	6,16	2,75	7186	56	787	25	-	1918	27804	2691	
4.	Łyse	8002	17478	39936	-	693	40629	-	10271	626	-	-	10897	37796	13970	1750	-	37796	4,72	2,16	36531	-	36531	31267	3,90	1,58	1932	861	897	221	1414	655	22038	3249	
5.	Mały-Płock	6898	12660	39080	7341	4934	51355	2400	9364	16393	-	-	28157	39310	17231	-	-	39310	5,70	3,11	28713	-	28713	23740	3,44	1,64	1080	229	845	127	-	543	17544	3372	
6.	Przytuły	7505	14992	22946	8388	1898	33232	-	17754	5932	-	-	23686	43200	18535	3210	-	43200	5,76	2,88	39469	-	39469	37610	5,01	2,35	5947	149	928	14	788	628	26721	2435	
7.	Regienice	6105	13130	19000	2400	1208	22608	-	16367	8437	-	-	24804	46405	16991	491	-	46405	7,60	3,53	35542	-	35542	35529	5,82	2,56	8442	123	750	37	-	550	24041	1586	
8.	Stawiski	6817	13302	42400	11343	557	54300	-	7525	7953	-	-	15478	40706	14569	700	-	40706	5,97	3,06	36529	-	36529	33836	4,97	2,30	5432	922	828	100	-	893	23860	1801	
9.	Turośl	8263	14960	82835	2119	2034	86988	-	9547	507	-	-	10054	28100	13417	1271	-	28100	3,40	1,88	23128	-	23128	23214	2,81	1,42	1473	201	967	4	2837	239	14991	2502	
	Razem:.	63762	132051	394428	63513	16558	474499	15004	138008	42084	1000	-	196096	346781	138452	9120	-	346781	5,44	2,63	305585	-	305585	283486	4,45	2,15	36051	3199	8096	530	9439	6254	193409	21508	

Lp.	Nazwa gminy.	Ludność.	ha opodatkowanych.	Stan czynny majątku /aktywa/			Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach.						Wykonanie budżetu w dochodach.																
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stan. czynnego.	zobowiązania		sumy przechodzące spójnie.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczajne ogólne.	w tym na:		nadzwyczajne.	razem wydatki.	przypada na:		dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów.	ogółem danin komunalnych.	obciążenie		dodatki do podatków				podatki samoistne				
								długoterminowe.	krótkoterminowe.					admin. ogólna.	spłata długów i %.			1 mieszkańca.	1 ha.					na 1 mieszkańca.	na 1 ha.	gruntowego.	przemysłowego.	od spożycia.	od patent na wyroby i sprzedaż trunków.	od gruntów państwowych.	od umów notarialnych.	wyrównawczy.	inne.	
1.	Bożejewo	8404	11960	90000	10000	2360	102360	-	17909	5440	-	-	23349	49984	20061	-	-	49984	5,95	4,18	44747	-	44747	40895	4,87	3,10	2140	1674	1218	-	-	429	34226	1208
2.	Chlebotki	4652	11670	46375	9717	2445	58537	-	8858	2570	-	-	11428	37383	15163	-	-	37383	8,04	3,20	34193	-	34193	31922	6,86	2,59	290	335	1008	-	-	260	27561	2468
3.	Długoborz	7232	15469	60700	1660	969	63329	-	23337	162	38	-	22537	44145	19243	-	-	44145	6,10	2,86	45585	-	45585	42794	5,92	2,62	6176	317	1170	-	-	733	23306	1092
4.	Drozdowo	9722	15124	110746	23411	1419	134876	427	19480	9460	-	22777	4644	57692	17261	78	-	57692	5,93	3,82	48508	-	48508	44040	4,62	2,19	5099	1865	1274	-	473	648	33252	2329
5.	Kołaki	3730	7430	49550	4539	3736	57825	-	10506	-	-	-	10506	24627	10505	250	-	24627	6,60	3,31	21551	-	21551	21118	5,66	2,57	724	322	496	-	-	739	18405	432
6.	Kupiski	7727	13254	236632	16122	64	252818	27414	37079	64	-	-	64558	44027	13048	-	-	44027	5,70	3,52	36095	-	36095	36095	4,67	2,49	2605	604	1015	-	701	1018	28721	1431
7.	Lubotyń	4686	8720	20450	7016	1063	28529	-	12018	610	-	-	12628	28472	13149	-	-	28472	6,08	3,27	28634	-	28634	28298	6,04	3,14	2942	163	654	-	197	38	21874	2430
8.	Miastkowo	5444	11008	-	7779	20119	27898	-	11809	1620	-	-	13430	33660	12134	-	300	33960	6,24	3,08	30089	-	30089	29988	5,51	2,58	2813	403	710	-	-	431	23698	1933
9.	Puchały	7290	14246	58950	8499	5430	72879	1800	12000	1361	-	-	15161	36040	15552	-	-	36040	4,94	2,53	30401	-	30401	29351	4,03	1,83	2974	1449	981	-	-	844	23069	34
10.	Rutki	7285	13901	59970	10876	2231	73077	-	10791	219	405	-	11415	50852	16774	-	1900	52752	7,24	3,79	35833	-	35833	24784	3,40	1,51	2887	1691	755	-	-	1200	17955	296
11.	Szczepankowo	5921	11772	195300	3195	20933	219428	-	500	-	-	-	500	30054	12081	-	-	30054	5,08	2,55	30452	-	30452	29782	5,03	2,37	1648	199	800	-	-	862	24207	2066
12.	Szumowo	5108	17841	73028	10592	4627	88247	-	2206	124	-	-	2330	35256	15133	-	-	35256	6,90	1,81	35231	-	35231	33938	6,64	1,78	3830	497	699	-	929	679	24551	2753
13.	Śniadowo	5359	9928	72800	9148	1513	83461	-	4834	1410	-	-	6244	40845	15753	-	500	41345	7,72	4,17	41763	-	41763	34506	6,44	3,11	1176	1587	688	-	-	505	27603	2947
Razem: ..		82560	162323	1073801	122554	66909	1263264	2964	170321	23040	443	12278	235724	513037	195857	328	2700	515737	6,25	3,18	463082	-	463082	428411	5,19	2,64	35304	11106	11468	-	2300	8386	338428	21419

N. N.	Nazwa gminy	Ludność	Lp. opodatkow. w. ch.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach.							Wykonanie budżetu w dochodach.																
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania		sumy przechodzące.	fundusze specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczajne ogóln.	w tym na:		nadzwyczajne.	razem wydatki.	przypada na:		dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów.	ogółem danin komunalnych.	obciążenie na 1 mieszkańca.	na 1 ha.	dotądki do podatków					podatki samoistne				
								długoterminowe.	krótkoterminowe.						admin. ogólna.	spłaty dług. i %.			1 mieszkanca.	1 ha.							grunтового.	przemysłowego.	od społecznego życia.	od patent. na wyrób i sprzedaż trunków.	od gruntów państw. i państw. jalnych.	od umów wyrównawczy.	inne.			
1.	Czarnia	5693	10817	8993	8298	2159	80450	4000	13149	3936	-	1300	22385	27809	15370	-	8852	36661	4,88	2,57	27979	1500	29479	26085	4,58	2,22	1829	251	969	-	-	68	22008	96		
2.	Czerwin	7918	14785	76190	12490	1766	90446	-	16721	113	7041	-	2387	43896	18538	-	500	44396	5,54	2,97	41591	-	41594	34041	4,30	1,79	4127	719	1004	-	-	713	17592	9846		
3.	Durlasy	5472	14595	34556	37014	697	42268	-	5648	246	7774	-	13668	25131	14067	-	-	25131	4,57	1,72	20693	-	20693	20024	3,66	1,27	2353	64	580	-	-	303	14761	1963		
4.	Goworowo	7604	8868	76140	8495	9417	94032	1500	41617	17490	-	760	61367	50202	20600	209	-	50202	6,60	5,66	43652	-	43652	26556	3,49	2,41	1250	2971	954	-	-	833	19176	1372		
5.	Kadzidko	9144	21030	53442	10707	2408	71558	-	6863	137	3885	-	10885	44027	15596	-	-	44027	4,81	2,09	58535	-	58535	52721	5,76	2,27	5759	575	1021	-	308	709	41764	2585		
6.	Myszyniec	13021	22025	45806	12139	8532	67477	-	46291	1918	7503	4360	60072	77841	24845	-	-	77841	5,98	3,53	65567	-	65567	56356	4,33	1,90	4558	2349	1573	-	4	283	36164	11425		
7.	Nakły	3031	7121	9455	6125	147	15727	-	7773	-	4476	-	12249	15721	9805	-	500	16221	5,19	2,20	10669	-	10669	12332	4,06	1,59	1491	189	314	-	-	219	9222	897		
8.	Piski	3868	7236	24300	6291	2367	42938	-	17993	3070	-	-	21063	20453	12075	-	2180	22633	5,29	2,82	17510	-	17510	15714	4,07	1,86	1715	117	491	-	-	414	11223	1754		
9.	Rzekun	9657	14101	20430	4636	1196	34552	-	45232	3521	-	-	48753	59290	16843	-	2555	61845	6,14	4,20	51827	-	51827	38109	3,96	2,15	4999	662	1033	-	320	1365	23822	5908		
10.	Szczawin	5154	11327	30935	10458	5258	49650	-	8555	515	3055	1	12125	32172	16736	-	-	32172	6,24	2,80	32866	-	32866	29092	5,64	2,33	3596	164	655	-	-	1388	22787	502		
11.	Troszyn	6697	13010	84670	11548	3281	99500	6000	30528	4828	-	-	41356	36731	12782	1002	4000	40731	5,48	2,82	27804	-	27804	25135	3,76	1,52	2010	266	731	-	-	579	17664	3815		
	Razem: ...	77259	144915	55317	98201	37230	688518	11500	240370	35774	32734	6420	327798	433273	160307	1211	18587	451860	5,8	3,12	398693	1500	400193	336165	4,35	2,32	33687	8387	9375	-	632	6874	236183	41027		

N. N.	Nazwa gminy.	Ludność.	na opo- datkowa- nych.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					zwyczaj- ne ogól- ne.	w tem admini- strację ogólną.	Wykonanie budżetu w wydatkach					Wykonanie budżetu w dochodach.														
				wartość nierucho- mości.	wartość ruchomo- ści.	inne aktywa.	ogólna suma sta- nu czyn- nego.	zobowiązania		sumy przecho- dzące.	fundu- sze spe- cjalne.	inne pa- sywa.			ogólna suma sta- nu bier- nego.	na:		dochody zwyczaj- ne.	docho- dy nad- zwycz.	razem docho- dów.	ogółem danin ko- munal- nych.	obciążenie		dodatki do podatków				podatki samoistne						
								długoter- minowe.	krótko- termino- we.							spłatę długów i %	nadzw- yczajne.					razem wydat- ki.	przypada na: 1 miesz- kańca	1 ha.	1 miesz- kańca	na 1 ha.	grunto- wego.	przemy- słowego.	od spo- życia.	od pat- na wy- rób i sprzed- trunk.	od grunt. państwa	od umów notar- jalnych	wyrów- nawczy.	inne.
1.	Boguty	4626	8234	13500	2100	1292	16892	-	14674	5620	-	351	20645	29573	20873	-	-	29573	6,39	3,59	24463	-	24463	15943	5,80	3,20	3035	-	-	-	-	-	11039	1869
2.	Brąszczyk	8099	11200	10890	3187	5470	19547	-	22606	14046	-	649	37301	44552	26303	-	-	44552	5,50	3,98	44853	-	44853	28033	5,40	3,50	140	380	-	-	1338	-	24846	1329
3.	Długosiedź	10325	13465	60000	5060	2596	67656	-	17677	5327	-	185	23189	51810	27124	-	1750	53560	5,18	3,98	45589	-	45589	23876	3,55	3,01	1073	2500	324	-	1087	650	14706	3536
4.	Jasienica	7033	13376	36500	3862	2378	42740	-	26298	7646	-	-	33944	36691	20880	-	-	36691	5,22	2,74	25675	-	25675	14989	4,92	2,49	2171	-	-	-	-	-	12498	320
5.	Komorowo	12906	20508	199300	3284	7067	209651	-	70532	6534	-	-	77066	62148	34143	-	-	62148	4,89	3,03	55617	-	55617	28243	4,69	2,69	-	-	-	-	-	111	22976	5156
6.	Nur	4945	7010	15150	8996	443	24539	-	9956	12	-	-	9963	26955	16691	-	-	26955	5,45	3,84	27905	-	27905	16730	5,01	2,92	1282	826	-656	-	-	712	12706	548
7.	Orko	8852	9649	41610	1933	567	44110	-	30368	6925	-	808	38101	34538	17626	-	-	34538	3,89	3,58	32373	-	32373	10826	2,89	2,30	938	-	-	-	281	-	8801	806
8.	Poręba	6443	13246	13564	2565	1895	18024	-	18330	1220	-	1	1951	40655	20592	-	2743	43398	6,73	3,27	37870	-	37870	24888	4,67	2,58	853	-	-	-	-	-	23589	446
9.	Szulbórze-Koty ..	5770	9778	27500	4832	2211	34543	-	23542	10232	-	317	34141	31946	19085	-	-	31946	5,54	3,27	19371	-	19371	12222	4,10	2,30	1000	-	-	-	-	1000	10048	174
10.	Warchoły	4899	7292	26860	5036	22532	54428	-	3223	15597	-	688	19508	28577	18124	-	-	28577	5,83	3,92	28668	-	28668	11772	4,55	2,86	2173	-	-	-	-	-	9189	410
11.	Zaręby-Kościelne.	7092	8870	54970	2650	5574	62994	-	26092	7393	-	-	33485	34082	20852	-	-	34082	4,95	3,84	32780	-	32780	14401	3,99	2,87	2315	-	-	-	-	-	11286	800
RAZEM: ..		80990	122628	499844	43505	51825	595274	-	263948	80602	-	2349	346819	421527	242293	-	4493	426020	5,26	3,47	375164	-	375164	201923	2,49	1,65	14980	3706	980	-	2706	2473	161684	15394.

Wykonanie budżetów w r. 1931/32 gmin wiejskich powiatu Sokólskiego

L. p.	Nazwa gminy	Ludność	na opodat-kowanych	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/				Wykonanie budżetu				w wydatkach				Wykonanie budżetu w dochodach.														
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania		sumy prze-chod-nie.	fun-dusz specjal-ne.	inne pasy-wa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczaj-ne ogółem.	w tem na:		nadzwyczajne	razem wydatki	przypała na		dochody zwyczaj-ne.	dochody nadzwyczaj-ne.	razem dochodów	ogółem danin ko-munalnych	obciążenie		dodatki do podatków				podatki samoistne			
								długo-termin.	krótko-termin.						admini-strację	spłatę długów i %.			1 miesiąc	1 ha.					na 1 miesiąc	na 1 ha.	grun-towe-go.	prze-mysłowo-go.	od spo-życia.	od pa-ment. rob. y. sprac-trunków.	od grun-tów pań-stwowych.	od unów notary-jackich.	wyrów-nowczy	inne
1.	Dąbrowa	11469	20270	70900	18453	6414	95827	-	8770	1891	-	4408	15068	46781	21620	-	-	46781	4,08	2,31	38607	-	38607	37521	3,27	1,64	3706	155	1317	-	-	653	30728	982
2.	Janów	7607	14990	22385	19624	6050	48059	-	6163	329	-	990	7422	31716	13822	-	-	31716	4,17	2,11	33413	-	33413	30965	4,07	2,06	1907	1682	1236	-	452	199	23557	1931
3.	Korycin	7527	16571	59379	20006	6507	85892	-	10267	19282	-	2435	31983	33286	13729	1050	-	33286	4,42	2,01	32508	-	32508	27428	3,17	1,65	3926	823	1099	-	-	320	20262	987
4.	Kuźnica	10447	19775	68940	5495	1006	75441	-	30876	81	-	3694	34650	43322	16184	2618	7613	50935	4,87	2,57	41255	-	41255	36100	3,64	1,93	3517	1814	1236	-	-	465	29018	2050
5.	Nowy-Dwór	4904	10983	26443	9354	1055	36852	-	3953	980	-	847	5790	21984	10323	-	-	21984	4,48	2,00	23512	-	23512	21928	4,47	1,99	2064	43	481	-	-	151	16529	660
6.	Odelsk	6590	12232	37482	13495	1359	52336	-	5720	123	-	-	5944	24950	12058	1200	-	24950	3,92	2,04	27199	-	27199	24875	3,77	2,03	1977	85	624	-	-	139	21372	977
7.	Sidra	5507	10766	25050	4839	2107	31996	-	7373	589	-	-	7933	18926	8759	-	-	18926	3,57	1,75	13324	-	13324	18943	3,53	1,77	1674	135	630	-	-	232	15633	442
8.	Sokolany	3930	9421	28584	4139	7530	40253	-	19179	5402	-	-	24581	38090	9038	-	-	38090	9,95	4,04	14857	-	14857	13832	3,61	1,46	736	71	492	-	-	83	12250	200
9.	Sokołka	10134	18120	44200	11215	6116	61833	5777	-	311	-	500	6586	37980	17865	-	-	37980	3,75	2,08	38179	-	38179	36102	3,58	1,98	4111	63	1247	-	588	642	28902	761
10.	Suchowola	8443	8443	16072	7553	3568	27198	-	6259	-	-	3151	9410	32684	15243	-	-	32684	3,87	1,86	31690	-	31690	28952	3,19	1,53	3834	101	1294	-	136	159	20686	742
11.	Szudziałkowo	9998	9998	14495	11270	2594	28389	-	4807	299	-	1347	6454	37052	15451	-	-	37052	3,71	1,22	34794	-	34794	30348	3,03	1,00	2411	326	1237	-	-	98	25762	517
12.	Zalasie	2268	4964	-	2455	342	2797	-	2290	599	15	95	3659	6908	5908	-	-	6908	3,93	1,79	7747	-	7747	7532	3,32	1,51	718	20	366	-	-	43	6275	112
	razem:	98514	185884	413930	127898	44710	596538	5777	106197	29826	15	17467	159282	375679	159979	4868	7613	383292	4,33	2,06	337085		337085	314526	3,58	1,68	30491	5595	11449		1174	3084	252874	9870

Wykonanie budżetów w r.1931/32 gmin wiejskich powiatu Szczyrzyńskiego.

Lp.	Nazwa gminy.	Ludność.	na opodatkowanych	Stan czynny majątku /aktyw/				Stan bierny majątku /pasywa/				Wykonanie budżetu w wydatkach						Wykonanie budżetu w dochodach																
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania		sumy przechodzące	fundacje specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biernego.	zwyczajne ogółem.	w tym na:		nadzwyczajne.	razem wydatki	przypada na:		dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów.	ogółem danin komunalnych.	obciążenie		dotatki do podatków				podatki samolotne			
								długotermin.	krótkotermin.						admin. ogólna.	spłacone dług.			1 mies. kanca.	1 ha.					na 1 miesz.	na 1 ha.	gruntowego.	przemysłowego.	od spożycia.	od patent. na wyroby sprzedane.	od grunt. państwa.	od umów notarialn.	wyrównawczy.	inne.
1.	Bekda	4915	16205	19270	3201	1019	23491	-	28065	471	-	-	28536	39688	19340	-	-	39688	3,50	1,31	25199	-	25199	17545	5,12	1,55	489	100	580	26	1205	381	14429	335
2.	Białaszewo	4125	12073	53430	2482	483	56394	4782	51165	481	-	-	56428	37277	21402	-	-	27277	7,57	3,09	30580	-	30580	37703	7,66	3,02	5906	168	532	27	512	472	27561	2525
3.	Bogusze	6097	13521	124100	3800	3208	131109	12287	45609	2965	-	-	60861	56227	20947	11272	-	56227	9,18	4,16	45333	-	45333	42233	7,84	3,02	2897	382	1260	52	-	827	36495	320
4.	Grabowo	4935	11277	51250	4465	348	56063	5800	29685	291	-	- 212	35988	52028	23019	11272	11277	63305	12,40	5,48	42360	-	42360	39766	14,50	6,35	3526	761	1214	117	-	385	29652	4110
5.	Lachowo	4903	11815	28910	3010	1111	33031	-	27275	440	-	-	27715	37956	19219	-	-	37956	7,74	3,21	40156	-	40156	41878	13,45	5,76	8501	1421	4631	277	-	3038	21890	2121
6.	Pruska	4369	19101	75850	2793	14792	93435	21868	29421	-	-	-	51289	32443	14805	962	10000	42443	5,52	1,20	37277	-	37277	36645	7,57	1,94	3135	-	595	-	3269	-	29539	107
7.	Radziłów	6529	9815	6535	4653	1366	12555	-	19708	39	-	- 70	19817	45837	21091	-	-	45837	4,00	2,67	50620	-	50620	43280	6,54	4,21	5400	1548	782	252	-	651	31633	3014
8.	Ruda	4008	14534	40330	3485	723	44538	-	13521	-	-	-	13521	31734	17407	-	-	31734	6,47	1,32	39373	-	39373	38987	11,74	2,53	1820	139	441	42	3873	194	26071	6407
9.	Szczuczyn	5995	11556	57970	1438	970	60378	-	49170	4118	-	-	53288	83136	22037	4749	-	83136	13,80	7,19	48189	-	48189	42569	16,82	8,46	1409	106	2488	360	-	955	34176	3075
10.	Wąsosz	5226	9475	37400	2912	568	40912	-	13202	86	-	-	13288	35895	18305	1227	-	35895	6,80	3,79	38573	-	38573	29719	3,89	3,65	2051	1657	1286	416	1169	796	19487	2857
	Ogółem :.....	51952	129372	495045	32274	24508	551907	44737	306321	2391	-	224	350731	452221	197573	20181	21277	473498	9,11	3,66	397662	-	397662	370325	7,13	2,86	35134	6282	13809	1569	10028	7699	270933	24871

Wykonanie budżetów w r.1931/32 gmin wiejskich powiatu Wolkowskiego.

TABLICA

N. N.	Nazwa gminy.	ha opo- datkowa Ludność.	ha opodatk- owanych.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/				Wykonanie budżetu w wydatkach						Wykonanie budżetu w dochodach.																
				wartość nieru- chomości.	wartość rucho- mości.	inne aktywa.	ogólna suma sta- nu czyn- nego.	dług- termin.	krótko- termin.	sumy prze- chodnie	fundu- sze spe- cjalne.	inne pasywa.	ogólna suma sta- nu bier- nego.	zwyčaj- ne.	w tem na: admin. ogólna.	spłatę długów i %.	na dzwy- czajne.	razem wydatki.	przypada na: 1 miesz- kańca	1 ha	dochody zwyčaj- ne.	dochody nadzw- yczajne.	razem dochodów.	ogółem danin ko- munalnych	Obciążenie		dodatki do podatków			Podatki samoistne				
																								na 1 miesz- kańca	na 1 ha.	grunto- wego.	przem- słowe- go.	od spo- życia.	od patent- u na wyro- b i sprzedaż trunków.	od grun- tów państw.	od umów notar- jalnych	wyrów- nawczy.	inne.	
1.	Biskupiec	7511	16155	36220	11155	3575	50950	-	5657	635	-	3859	10151	29491	17915	-	-	29491	3,93	1,83	32197	-	32197	31450	5,00	1,94	3086	802	756	-	212	45	25209	1345
2.	Izabelin	8992	20825	42860	4072	6510	53442	-	20060	603	1000	-	21663	48241	22842	1030	1000	49241	5,48	2,37	41080	2481	43561	40085	4,43	1,93	4196	685	826	375	-	66	32619	1318
3.	Jakówka	9086	23832	49050	11380	9379	69809	-	15898	466	-	2551	18915	35705	18082	-	3000	38705	4,26	1,62	35713	-	35713	33502	3,63	1,05	3321	1144	789	163	324	36	24732	2992
4.	Krzemienica	12543	14151	38600	2500	3323	44423	-	27150	506	10167	1327	39150	42359	22189	-	-	42359	3,38	2,99	37870	-	37870	37400	2,98	2,64	1119	689	1557	44	157	89	31628	2116
5.	Łysków	11616	32655	56037	4758	2078	67873	2834	37453	11421	-	-	51709	43621	18609	1936	2500	46121	3,97	1,49	33006	-	33006	32160	2,76	0,96	1814	1087	955	100	-	170	25171	2862
6.	Międzyrzec	10648	21808	58515	6584	13482	78581	-	14538	2043	-	10208	26788	37446	24554	182	-	37446	3,52	1,72	31652	13150	44802	30506	2,87	1,40	2388	232	982	125	57	234	24394	2094
7.	Mścibów	7112	13739	90250	10466	4232	104948	-	14809	118	1106	-	16033	33531	14804	-	-	33531	4,71	2,44	28224	-	28224	26829	3,77	1,95	2845	607	668	163	-	34	21032	1482
8.	Piaski	12513	26305	125450	21910	14659	169019	5000	37491	3515	-	5860	51867	53340	26674	1187	-	53339	4,26	2,03	45691	-	45691	41714	3,34	1,54	2663	2061	1160	200	141	236	30815	4445
9.	Podorosk	7841	18198	99010	10606	5103	114719	-	27470	35	-	-	27505	32454	19262	119	-	32454	4,42	1,79	26405	-	26405	20281	2,76	1,12	1253	389	802	115	-	58	16587	1076
10.	Porozów	13353	45705	51163	14045	8974	74182	-	23817	1697	12347	5736	43597	46721	21359	-	12920	59642	4,46	1,33	36784	12451	49235	35865	2,69	0,79	3440	1768	1557	175	2235	47	26079	1765
11.	Roś	9923	15904	68304	6885	3856	79045	-	12149	242	-	-	12391	43776	23216	-	-	43776	4,73	2,74	39966	-	39966	36628	3,96	2,05	2871	3058	801	250	-	92	26502	3055
12.	Świsłocz	16350	46802	154100	18161	15130	187391	-	43910	1286	-	7880	53076	67927	34222	3750	6000	73927	4,53	1,57	68133	-	68133	63822	3,91	1,36	4338	460	1298	-	771	290	55112	1552
13.	Szydłowice	5642	11275	38700	1111	5278	46089	-	6405	-	-	-	6405	25058	14531	-	-	25058	4,53	2,22	22182	-	22182	21559	3,82	1,91	2513	100	700	-	38	58	17202	946
14.	Tamopol	5615	12649	104400	8458	1162	114020	-	7949	248	-	-	8197	21966	14228	-	-	21966	3,91	1,61	20755	-	20755	19622	3,51	1,55	2779	218	563	15	194	6	15104	744
15.	Tereszaki	6310	13682	18900	8294	3056	30250	-	9762	45	28730	-	38537	25468	15310	-	11029	36497	5,78	2,66	23148	11029	34177	20381	3,23	1,49	2245	164	703	44	-	128	15339	1757
16.	Zelwa	8394	11381	60630	7974	8102	76706	-	17915	697	7155	4274	30040	37886	16859	-	5000	42886	5,10	3,76	34995	47	35466	28222	3,36	2,48	1903	4659	661	287	45	91	13056	7519
Razem: ..		153449	345066	1092189	148359	107899	1348447	7834	322433	23557	60505	41695	456024	624990	324656	8204	41449	666439	4,43	2,12	557801	39582	597383	520026	3,38	1,63	42766	18125	14576	2056	3174	1680	400581	37068

Wykonanie budżetów w r. 1931/32 gmin wiejskich powiatu Wysoko-Mazowieckiego.

M.Z.

L. p.	Nazwa gminy	Ludność	Liczba opodatkowanych	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/				Wykonanie budżetu w wydatkach.						Wykonanie budżetu w dochodach.																
				wartość nieruchomości.	wartość ruchomości.	inne aktywa.	ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania		sumy przednie	fundusze specjalne.	inne pasywa.	ogólna suma stanu biern.	zwyczajne ogółem	w tym na:		nadzwyczajne	razem wydatki	przypada na		dochody zwyczajne.	dochody nadzwyczajne.	razem dochodów	ogółem danin komunalnych	Obciążenie		dodatki do podatków			podatki samoistne				
								długoterminowe.	krótkoterminowe						admin. ogólna	spłaty długów i %			1 mieszkańca	1 ha					na 1 mieszkańca	na 1 ha	gruntowego.	przemysłowego.	od spożycia.	od patentów na wyroby i sprzęt.	od gruntów państwowych	od umów notarialnych	wyrównawczy	inne
1.	Dmochy-Glinki	7677	9479	122000	10769	-	132769	-	17951	-	-	-	17951	62301	24830	-	-	62301	8,12	4,73	45735	-	45735	34064	4,44	3,6	3118	5597	4093	1126	-	-	19975	155
2.	Klukowo	10930	16660	36197	4273	666	41136	-	51070	666	-	-	51736	102174	24152	-	-	102174	9,35	6,40	52051	-	52051	35738	3,27	2,15	127	3316	1647	6000	-	-	24698	-
3.	Kowalewsczyzna	5582	11278	25013	9130	2420	36571	-	14739	861	-	-	15601	32107	12834	-	-	32107	5,75	2,80	36859	-	36859	17472	3,15	1,55	1905	-	602	-	-	-	14965	-
4.	Piekuty	6625	12862	52035	10878	2041	64954	-	7771	6317	-	-	16088	34316	15776	-	-	34316	5,18	2,70	21913	-	21913	19897	3,00	1,54	1969	-	3353	-	-	-	14575	-
5.	Podwiątne	6388	11709	28787	4041	486	33314	-	13845	6847	-	-	20692	45912	17763	-	-	45912	7,19	3,96	25902	-	25902	24516	3,84	2,09	5073	261	1069	25	-	902	17186	-
6.	Piszczaty	5994	12625	29610	7021	1034	37665	-	11421	8913	-	-	20334	30131	12829	-	-	30131	5,03	2,59	23816	-	23816	28075	4,68	2,22	1615	200	1204	-	-	1348	23708	-
7.	Sokoły	6275	12713	18170	3244	4000	25414	-	7867	1053	-	-	8920	27916	11199	-	-	27916	4,45	2,60	32484	-	32484	25219	4,02	2,00	5612	87	1229	-	-	3225	15066	-
8.	Stelmachowo	5591	12714	22100	5415	1411	28926	-	17437	1367	-	-	18804	36479	14341	-	-	36479	6,52	2,92	29233	-	29233	28539	5,10	2,24	3155	-	900	-	-	560	23924	-
9.	Szepietowo	10603	18780	69640	4361	2397	76395	-	-	2164	-	-	2164	61194	28064	2015	2776	63970	6,03	3,43	57908	-	57908	50925	4,80	2,71	11928	-	8417	-	-	3383	27192	-
10.	Wys.-Mazowieckie	8019	17300	38500	5398	460	44358	-	16524	11990	-	-	28513	53523	15330	300	-	53523	6,67	3,09	36255	-	36255	30464	3,80	1,76	5080	415	1138	-	-	1386	22445	-
Razem :		73684	136120	442052	64538	14915	521505	-	158625	42178	-	-	200803	486053	177118	2315	2776	488929	6,63	3,59	362156	-	362156	294959	4,00	2,17	39582	9873	23652	7151	-	10809	203734	155

Wykonanie budżetów w r.1931/32 gmin wiejskich powiatu Suwalskiego.

N. N.	Nazwa gminy.	Ludność	ha opodat- kowanych	Stan czynny majątku/aktywa/				Stan bierny majątku/pasywa/					Wykonanie budżetu w wydatkach.						Wykonanie budżetu w dochodach.															
				wartość nierucho- mości i.	wartość ruchomo- ści i.	inne aktywa.	Ogólna suma stanu czynnego.	zobowiązania długoter- minowe.	krótko- terminowe.	sumy prze- chod- nie.	fundu- sze spe- cjalne.	inne pa- sywa.	Ogólna suma sta- nu bier- nego.	zwyczajne ogółem.	w tym na: admi- nistra- cję ogół- ną.	spłata długów i %.	na dzwy- czaj- ne.	razem wydat- ki.	przypadek na: 1 miesz- kanca.	1 ha.	dochody zwyczaj- ne.	dochody nadzwyczaj- ne.	razem dochodów.	Ogólna suma komun- alnych.	obciążenie 1 miesz- kanca.	na 1 ha.	grunto- wego.	prze- mysłowo- wego.	od społecz- ności.	inne dotrzym- ujące	od grun- tów państwa	od umów po- tencjal- nych.	wyrów- nawczy.	inne.
1.	Andrzejewo	2333	5042	3400	400	50	3850	-	11841	-	-	945	12786	15104	5989	-	-	15104	6,47	2,99	12195	-	12195	5252	2,25	1,04	1479	-	-	-	-	-	3492	281
2.	Berżniki	3939	7865	32380	3280	1600	37260	-	22208	763	4102	-	27073	23982	7243	-	-	23982	6,09	3,05	15026	-	15026	15026	3,81	1,91	1352	-	-	-	262	-	11845	1567
3.	Gzostków	4244	8273	1000	1266	109	2375	-	16669	-	-	-	16669	19573	9621	-	-	19573	4,61	2,36	19731	-	19731	19731	4,65	2,38	2363	-	25	-	-	-	15070	1273
4.	Filipów	2833	2802	11900	346	122	12368	-	12727	79	-	-	12806	13868	3987	-	-	13868	4,89	4,95	9350	-	9350	9351	3,30	3,34	754	-	-	-	-	-	8596	-
5.	Giby	6515	14894	14950	855	5734	21539	-	37332	30	502	-	37864	36479	14851	-	-	36479	5,60	2,45	31014	-	31014	28845	4,83	1,94	1303	93	798	73	-	100	26477	-
6.	Huta	5891	9052	7240	2145	33203	42588	-	11653	261	5000	38679	55594	23580	14688	-	-	23580	4,00	2,60	14919	-	14919	8304	1,41	0,92	2084	-	-	-	50	-	4951	1219
7.	Jeleniewo	5910	11428	11800	865	3393	16053	-	9355	1653	-	-	11008	24612	14735	-	-	24612	4,16	2,15	23957	-	23957	20098	3,40	1,76	3606	-	-	-	-	-	13189	3303
8.	Kadaryszki	5515	9691	23394	-	970	24364	-	7393	51	200	-	7643	21498	10299	-	-	21498	3,90	2,22	20229	-	20229	20229	3,67	2,08	2901	-	-	-	-	-	17018	310
9.	Koniecibór	4184	6078	17746	1165	2706	21517	-	11232	227	-	-	11460	14666	7848	-	-	14666	3,50	2,41	12365	-	12365	12365	2,96	2,03	1543	-	-	-	-	-	10365	456
10.	Kuków	7019	13935	17820	1508	2312	21640	-	11003	1394	-	-	12397	37504	14833	-	-	37504	5,34	2,69	36112	-	36112	27789	3,96	2,92	4265	81	1880	84	-	871	19964	624
11.	Krasnopol	6896	13112	25350	1637	326	27213	-	41697	707	850	-	43214	43576	19667	-	-	43576	6,32	3,32	37492	-	37492	31517	4,75	2,40	2679	-	750	-	233	-	27478	377
12.	Krasnowo	3421	7937	1500	1245	-	2745	-	22579	-	-	-	22579	26042	11263	-	-	26042	7,61	3,28	12891	-	12891	17424	5,09	2,20	1604	-	1379	-	-	-	14186	175
13.	Pawłówek	4451	10010	9840	1294	374	11508	-	13864	985	-	45	14895	25076	11381	-	-	25076	5,63	2,50	19034	-	19034	19034	4,28	1,90	1876	-	1273	-	-	-	15390	1495
14.	Przeróśl	2029	2588	3385	562	218	4165	-	3305	755	-	2179	6238	13082	6989	1311	-	13082	6,45	5,05	12389	-	12389	12244	6,03	4,73	1194	626	1464	-	9	401	7419	741
15.	Sejny	6100	11020	13530	853	1746	16129	-	34661	1825	-	1077	37564	26169	19284	-	3000	29169	3,65	2,02	22284	-	22284	22284	3,65	2,02	3981	-	790	392	27	-	16619	740
16.	Wólka	5071	8411	14716	719	7666	23101	-	22005	1025	-	-	23029	16375	9866	-	-	16375	3,23	1,95	13999	-	13999	16375	3,23	1,95	1682	-	737	123	-	-	13956	-
17.	Wiśajny	5390	9176	9200	1815	1256	12271	-	26755	1070	-	282	28106	31299	11937	-	-	31299	5,81	3,41	20137	-	20137	20694	3,84	2,25	1831	-	1520	-	36	-	16276	1031
18.	Zaboryszki	3312	6487	15320	240	845	16405	-	14996	52	-	-	15048	15437	6737	-	-	15437	4,61	2,38	8923	-	8923	6310	1,88	0,97	2061	-	850	-	-	-	2967	432
RAZEM: ..		85093	196713	234471	20095	62630	317196	-	331235	10877	10654	43207	395973	427942	201218	1311	3000	430942	5,03	2,18	341987	-	341987	312872	3,68	1,59	38653	800	11466	677	617	1372	245258	14024

N. N.	Nazwa gminy.	Ludność.	ha opo- datkowa- nych.	Stan czynny majątku /aktywa/				Stan bierny majątku /pasywa/					zwyczaj- ne ogó- łem.	w tem admini- strację ogólną.	Wykonanie budżetu w wydatkach.					Wykonanie budżetu w dochodach.														
				wartość nierucho- mości.	wartość ruchomo- ści.	inne aktywa.	ogólna suma sta- nu czyn- nego.	zobowiązania		fundu- sze spe- cjalne.	inne pa- sywa.	ogólna suma sta- nu bier- nego.			na: spółtę- żności i ogólną.	nadzw- yczajne.	razem wydatki.	przypada na:		dochody zwyczaj- ne.	doch- dy na dzwy- czajne	razem do- chodów.	ogółem danin ko- munalnych	obciążenie		dochody do podatków				podatki samoistne				
								długoter- minowe.	krótko- termino- we.									1 miesz- kańca.	1 ha.					1 miesz- kańca.	na 1 ha.	grun- towego.	przem- ysłowego.	od spo- życy.	od pat- na wyro- bów i sprzed- awanków	od grun- tów państw.	od umów notar- jaln.	wyrów- nawczy.	inne.	
1.	Augustowski	63058	161157	565782	83836	99669	749287	20000	322009	153540	671	3268	499488	423169	216501	7000	19390	442559	7,02	2,75	250176	6833	257009	228106	3,62	1,42	24292	5122	9168	3683	10023	2655	147471	25693
2.	Białostocki	112519	252464	448120	83047	77777	608944	7000	243920	110290	-	3550	369760	535924	238385	2685	5380	541304	4,81	3,14	518733	-	518733	404638	3,60	1,60	57128	10740	9595	684	595	1574	292463	31859
3.	Bielecki	171914	402496	923066	56444	131041	1115551	28960	303380	85228	102183	21394	541135	850049	372540	16200	18543	868592	5,05	2,15	743990	15440	759370	650775	3,79	1,62	57663	50006	18728	2106	4211	10726	443898	63437
4.	Grodzieński	149465	355363	975996	177016	232463	1385475	88300	344122	53979	28828	97874	613103	976105	601148	26982	36230	1012335	6,77	2,85	977443	8977	986420	872419	5,84	2,46	43305	14927	13565	1023	9306	1176	632255	156862
5.	Kolneński	63762	132051	394423	63513	16553	474499	15004	133008	42084	1000	-	196096	346781	138452	9120	-	346781	5,44	2,63	305585	-	305585	283486	4,45	2,15	36051	3199	8096	530	9439	6254	198409	21508
6.	Komiatyński	82560	162323	1073801	122554	66909	1283264	29641	170321	23040	443	12279	235724	513037	195357	328	2700	515737	6,25	3,18	463082	-	463082	428411	5,19	2,64	35304	11106	11468	-	2300	8386	338428	21419
7.	Ostrołęcki	77259	144915	552917	98201	37230	685348	11500	240370	35774	33734	6420	327798	433273	160307	1210	18587	451860	5,85	3,12	398693	1500	400193	336165	4,35	2,32	33697	8387	9375	-	632	6874	236183	41027
8.	Ostrowski	80990	122628	499844	43505	51825	595174	-	263948	80602	-	2349	346899	421527	242293	-	4493	426020	5,26	3,47	375164	-	375164	201923	2,49	1,65	14980	3706	980	-	2706	2473	161684	15394
9.	Sokółski	88514	185834	413930	127898	44710	536538	5777	106197	28826	15	17467	159282	375679	159979	4868	7613	383292	4,33	2,06	337085	-	337085	314526	3,55	1,68	30481	5595	11449	-	1174	3084	252874	9869
10.	Świdawski	85093	195713	234471	20095	62630	317196	-	331235	10877	10654	43207	395973	427942	201218	1311	3000	430942	5,06	2,19	342007	-	342007	312872	3,68	1,59	38658	800	11466	677	617	1372	245258	14024
11.	Szczuczkiński	51952	12832	495045	32274	24588	551907	44737	306321	8891	-	262	360731	452221	197573	20181	21277	473498	9,11	3,66	397662	-	397662	370325	7,13	2,86	35134	6282	13809	1569	10023	7699	270933	24871
12.	Wąkrowy	153449	345066	1092189	148369	107899	1348447	7834	322433	23557	60505	41695	456024	624990	324656	8204	41449	666439	4,34	1,93	557801	39502	597383	520026	3,38	1,51	42766	18125	14576	2056	3174	1680	400581	37068
13.	Wysoko-Mazowiecki	73694	136120	442052	64538	14915	521505	-	158625	42178	-	-	200803	436053	177118	2315	2776	438829	6,63	3,59	362156	-	362156	294959	4,0	2,17	39582	9876	23652	7151	-	10809	203734	155
RAZEM:		1254437	2726553	8116641	1121280	968214	10206135	253743	3256389	699866	238033	249785	4702816	6866750	3226027	100404	181438	7048183	5,99	2,59	6029517	72332	6101849	5218631	4,44	1,1	489031	147871	155927	19479	54204	64762	3824171	463186

Wyszczególnienie dochodów	Choroszcz.	Supraśl.	Żurak.	Brok.	Drohiczyn.	Kleszczewo.	Mielnik.	Narew.	Druskiéniki.	Indura.	Jedwabne.	Nowogród.	Stawiski.	Brok.	Nowy-Dwór.	Odesk.	Suchowola.	Rajgród.	Sokoły.																	
Dochody rzeczyste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																	
z wywózki	16996	100	26135	100	12235	100	22847	100	25077	100	8375	100	11212	100	85590	100	35293	100	35404	100	26281	100	31413	100	25408	100	10800	100	6020	100	30028	100	23217	100	47498	100
ziemoprawne	7095	41,7	15433	61,4	6625	54,7	7475	32,7	7564	30,2	2113	25,2	4008	35,7	54859	61,2	13395	37,9	9449	26,7	5635	22,2	11766	37,4	5966	23,5	4943	42,8	2176	36,1	13249	44,1	8675	37,4	11258	23,7
z do podatków państwowych z:																																				
podatku gruntowego	3463		6,1		757		238		754		397		199		11043		572		1633		1476		637		863		818		476		1325		749		116	
" przemysłowego	539		4034		4456		4182		4989		967		2653		6430		6304		3172		2887		6054		2971		1674		244		6367		3818		7648	
" nieruchomości	1153		2034		263		305		37		37		107		2170		5172		3172		2887		949		173		910		397		1263		486		447	
z w państwowym podatku dochod.	80		4050		1033		1594		1104		429		644		3443		1578		698		1216		1078		705		606		364		2042		2355		1619	
z samolotów:																																				
z placów niezabudowanych	-		59		-		-		-		-		-		3175		82		-		-		74		-		-		-		-		-		-	
z opłat	1132		3937		145		800		707		83		251		16087		1553		2535		-		-		1017		-		-		41		209		-	
z wywózki	-		479		-		-		-		-		-		12497		-		-		-		-		-		-		-		1678		860		1430	
z wywózki	-		169		-		-		-		-		-		348		68		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		236		-		-		-		-		-		207		842		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		93		-		-		-		-		-		201		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
z wywózki	-		-		-		-																													

Grodzieski.		Kolnenski.		Lomzynski.		Ostrolecki.		Ostrowski.		Sokolski.		Swalski.		Szczuczynski.		Wolkowyski.		Wysoko-Mazowiecki.	
792224		506840		676681		55590		794773		382088		442172		398587		499435		439555	
555615	100	276471	100	591109	100	356755	100	481020	100	328108	100	325128	100	280998	100	424543	100	290599	100
87367	15.7	54702	19.8	93051	15.7	59829	16.8	80188	16.7	54661	16.7	66003	20.3	65544	23.3	85580	20.2	71028	24.4
51139		33232		59648		36722		50934		29268		39293		31799		50987		37089	
36228		21470		34403		23107		29254		25393		26710		33745		34593		33939	
5767		4456		2355		2047		2986		2494		1570		1579		13330		6208	
7022		2998		8339		5777		7430		2667		4926		7381		5982		6230	
13233		6476		14158		10235		9270		14104		12545		15853		6225		12835	
9097		6721		9543		852		8608		6128		7293		7997		9056		7464	
7672	1.4	3649	1.3	12440	2.1	3000	0.8	1082	0.2	7236	2.2	1706	0.5	1593	0.6	21559	5.1	5677	2.0
1190		3186		7350		-		-		7236		-		-		1080		3292	
3707		463		3290		-		1082		-		1606		-		17801		-	
2775		-		1500		3000		-		-		100		1593		2678		2385	
6083	1.0	15		550	0.1	-		-		100		-		-		1582	0.4	-	
30467	5.5	32893	11.9	8384	1.4	17893	5.0	26841	5.6	16005	4.9	584	0.2	22646	8.1	3970	0.9	10535	3.6
-		-		2356		-		-		13520		-		14781		604		9296	
21216		11895		-		-		-		-		-		2629		-		-	
5218		8564		4185		15796		23688		688		445		5236		1374		747	
4033		4793		-		2097		3000		1050		39		-		1992		20	
-		800		14		-		153		747		100		-		-		472	
108647	19.6	13040	4.7	79704	13.6	17888	5.0	24726	5.1	38595	11.8	21495	6.6	28725	10.2	42652	10.0	28558	9.4
20099		2850		34917		13680		10829		10932		18832		-		2572		3261	
55153		1856		1753		-		569		3092		394		2887		765		1175	
22689		3394		21860		-		6300		16619		-		21953		3753		12904	
10706		4940		2160		1667		-		-		499		-		26863		4128	
-		-		10022		2541		5028		7892		770		3885		8199		6157	
-		-		300		-		-		60		1000		-		500		810	
-		-		8492		-		2000		-		-		-		-		123	
14640	2.6	18195	6.6	29072	4.9	5785	1.6	26832	5.6	11765	3.5	18304	5.6	15279	5.4	8739	2.1	16752	5.4
14640		14377		22609		5785		25454		11765		18304		15279		8739		16752	
-		3818		6462		-		-		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		1378		-		-		-		-		-	
7791	1.4	2800	1.0	8100	1.4	5724	1.6	3323	0.7	2194	0.7	100		100		5214	1.2	4171	1.1
1601		-		8100		550		650		2194		100		100		765		-	
6190		2900		-		5174		2500		-		-		-		4449		2971	
-		-		-		-		173		-		-		-		-		1200	
40867	7.4	29832	10.8	46360	7.8	18641	5.2	13239	2.8	22512	6.9	40876	12.6	6951	2.5	25360	6.0	27310	9.4
34199		-		8578		15189		-		-		19325		4935		16200		7105	
-		-		197		18		-		709		155		400		4092		-	
-		-		8481		886		-		2093		4913		1616		3452		11583	
110		2109		17800		1506		12209		14596		3305		-		1616		777	
-		-		4000		100		-		4318		808		-		-		7000	
-		-		-		-		-		798		4043		-		-		-	
27	0.4	1359	0.5	2000	0.2	5676	1.6	2587	0.5	70		680	0.2	-		-		200	0.4
-		934		-		5676		1524		70		680		-		-		200	
27		425		2000		-		1033		-		-		-		-		-	
189053	23.6	83340	30.2	251718	43.2	14509	39.8	319044	45.5	143869	43.8	93486	28.8	76721	27.2	170212	40.1	104470	35.4
86322		25082		136754		33670		104619		33929		19550		26385		55382		22956	
44022		53301		107320		98503		11425		109940		73986		45721		99313		81514	
28709		-		16144		9518		-		-		-		4515		15517		-	
4725	0.9	1211	0.4	5513	0.2	16902	4.7	-		4558	1.4	1253	0.4	-		3119	0.7	642	0.4
-		-		-		15000		-		-		-		-		-		-	
1800		-		2500		200		-		2077		-		-		958		500	
3225		1211		532		1702		-		2481		1250		-		2161		142	
-		-		2381		-		-		-		-		-		-		-	
-	0.2	356	0.1	32		500	0.1	-		947	0.3	-		436	0.2	-		-	
-		356		32		500		-		947		-		436		-		-	
2693	0.5	-		-		-		-		3107	0.2	-		-		-		-	
61221	14.6	35036	12.7	49185	8.3	62825	17.8	77536	16.1	22489	6.9	49355	15.2	36526	20.2	55556	13.3	15037	5.2
4387	0.8	-		2000	0.3	564	0.2	5632	1.2	-		-		6377	2.3	-		629	2.1
302		-		1500		65		-		-		-		200		-		6219	
4055		-		500		519		5632		-		-		6177		-		-	
-		-		-		-		-		-		31216	9.6	-		-		-	
17432		15763		16625		109907		278676		21321		20498		12727		38408		76624	
-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
15400		17772		655		-		-		-		5468		12014		-		-	
184		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
14138		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
23000		12731		18970		14767		19814		15220		15000		713		23052		15551	
42901		51065		-		-		-		-		-		-		15056		51073	
2037		16300		-		95140		-		6101		-		-		-		-	
75000		60000		-		-		15000		-		-		-		-		10000	
-		-		-		-		73507		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		18750		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		7500		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		8220		-		-		-		-		-	
-		-		-		-		16885		-		-		-		-		-	
62297		72501		69947		78923		5077		32659		95576		104362		36484		7192	

d/utrzymanie sądu	441	
e/ " aresztu	288	
f/ " lokalu policji	13	
g/ " rakarni	870	
h/oświetlenie ulic i placów	-	
i/inne	-	
IX. Utrzymanie ulic i placów	5768	19.7
a/nadzór techniczny	-	
b/remont mostów i mostków	-	
c/utrzymanie dróg bitych	857	
d/konserwacja jezdni i trotuarów	4911	
e/oczyszczenie ulic i placów	-	
f/zadrzewienie ulic	-	
g/inne	-	
X. Pomiar i plany rozbudowy	-	
XI. Majątek komunalny	-	
a/utrzymanie domów miejskich	-	
b/ " gruntów i lasów	-	
c/uregulowanie prawa własności	-	
d/wydatki na utrzymanie rzeźni koncesjon.	-	
e/inne	-	
XII. Deficyty przedsiębiorstw	-	
XIII. Spłata długów	-	
rat amortyzacyjnych i procentów	-	
XIV. Świadczenia na rzecz innych związków	16	
prawno-publicznych	-	
a/na rzecz związku i koła miast	16	
b/kwaterunki i pobór	-	
XV. Różne	-	
a/subwencje	-	
b/różne	-	
B. WYDATKI NADZWYCZAJNE	780	
a/wybory do rady miejskiej	-	
b/budowa magistratu	-	
c/ " rzeźni miejskiej	-	
d/na elektrownię	-	
e/budowa remizy strażackiej	-	
f/kupno autocysterny	-	
g/budowa podjazdu do targowicy	-	
h/ " domu szkolnego	-	
i/ " studni	-	
j/kupno wagi wozowej	-	
C. WYDATKI ZA IEGŁE	4377	

Zestawienie
dochodów powiatowych związków komunalnych według zarządcia rachunkowego za
rok 1931/32.

TABLICA

ski	Grodziski.		Kolneński.		Łomżyński.		Ostrołęcki.		Ostrowski.		Sokółski.		Suwalski.		Szczuczński.		Wołkowyski.		Wysoko-Mazowiecki.		
73		849861		584712		736755		451599		827551		386668		352539		499485		611713		500662	
75	100	615886	100	300026	100	523178	100	331922	100	421251	100	331155	100	225467	100	210693	100	447414	100	470208	100
91	34.4	144150	23.4	76953	25.6	100952	19.3	94054	28.3	81049	19.2	83417	25.3	65704	29.1	54035	25.6	129122	28.9	115085	24.5
99		63933		49861		57996		55548		40692		50772		48853		27315		69923		74342	
27		31419		7452		16590		13564		18335		13678		8057		10333		32728		17650	
		3710		470		-		-		-		-		-		1225		-		-	
99		21705		6007		22083		13749		9782		12431		7946		14962		19151		21255	
26		22788		13103		3268		9333		11821		7504		848		-		5360		-	
		280		60		845		1476		419		-		-		200		1939		1688	
		315		-		220		84		-		32		-		-		-		150	
13	5.8	33814	5.5	18096	6.0	24852	4.8	22815	6.9	24818	5.9	24247	7.3	24065	10.7	11614	5.5	30146	6.7	20190	4.3
42		29950		17440		22549		19232		21235		23065		21750		11071		28001		18007	
71		3864		656		2303		3583		3583		1182		2315		543		2145		2183	
30	40.2	265294	43.1	140249	46.7	199239	38.1	144284	3.5	147178	34.9	127037	38.4	103157	45.7	63950	30.4	206993	46.3	274377	58.4
01		2474		4467		6495		7182		5521		5056		1715		2608		1643		7324	
25		467		165		-		420		65		397		-		407		876		207	
04		218801		135536		175494		136632		141592		121583		101442		50795		204474		266846	
		4352		81		17300		-		-		-		-		10140		-		-	
41	17.2	123599	20.9	34707	11.6	141238	27.0	50815	5.3	104447	24.8	85533	25.8	26397	11.7	28327	13.4	57062	12.8	25441	5.4
20		86322		25082		130754		33630		104400		33840		19550		26395		55380		22956	
41		20782		8564		14276		14276		-		9120		6653		-		1120		2280	
57		12024		754		7720		-		-		-		100		423		-		-	
26		187		268		-		2750		-		6848		-		-		-		-	
00		6000		-		2360		159		47		35546		-		-		36		205	
		2002		39		404		-		-		199		94		160		525		-	
		1282		-		-		-		-		-		-		1344		-		-	
99	1.0	18218	2.9	24936	8.3	42635	8.1	239		48231	11.4	-		3849	1.7	18614	8.8	10136	2.3	23399	5.0
15		11451		-		-		239		-		-		-		-		10025		-	
13		612		501		1698		-		-		-		-		-		110		-	
		4723		12540		36752		-		27856		-		3849		18614		-		23399	
		-		11895		4185		-		19667		-		-		-		-		-	
		1392		-		-		-		708		-		-		-		-		-	
16	0.8	10890	1.8	4710	1.6	14017	2.7	2382	0.7	6654	1.6	3321	1.0	1957	0.9	347	0.2	2817	0.5	10432	2.2
		2735		2729		11037		160		1424		976		-		-		-		7900	
2		769		169		457		1249		5230		-		1705		347		1015		1117	
3		2500		1025		2523		886		-		504		246		-		420		420	
		4886		787		-		97		-		1841		-		-		546		546	
		-		-		-		-		-		6694	2.0	-		32166	15.3	-		-	
15	0.2	-		-		-		16247	5.0	6300	1.5	-		-		-		-		-	
1	0.4	14921	2.4	375	0.2	205		1077	0.3	2574	0.6	886	0.3	344	0.2	1639	0.8	11140	2.5	1284	0.2
		-		-		185		140		99		-		-		-		82		138	
		14921		375		20		937		2475		886		344		1639		11058		1146	
		70000		30676		10967		103675		289386		35000		107		8890		-		-	
		-		18180		-		13404		-		-		107		8890		-		-	
		70000		-		10967		5700		289386		35000		-		-		-		-	
		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
		-		12496		-		-		-		-		-		-		-		-	
		-		-		-		84571		-		-		-		-		-		-	
		-		-		-		-		-		-		-		-		-		-	
		-		60945		-		-		-		-		-		-		65000		-	
54		163975		193065		202610		15992		116914		20513		126965		209902		99299		-	

ampla
brnia

nr ch	w gminach wiejskich		Po- wierzoka nia w klasach
	Ilość gmin	Ilość mieszkańca	
97	12	62622	2011
72	15	111567	3094
-	-	-	41
230	21	171052	4775
107	21	148631	4606
-	-	-	-
65	9	63469	1529
06	13	82413	1785
-	-	-	-
40	11	76314	1636
28	11	79077	1479
64	12	87620	2329
25	18	84497	2235
-	-	-	-
90	13	51537	1446
33	16	151921	3893
50	10	72926	1456
82	179	2242646	32313

wydzielonych

32.

TABLICA 13.

otych/

Wykonane w r. 1932/1933.						zaległe
zwyczajne	%	nadzwyczajne	%	razem	%	
2737,7	72,4	269,7	57,0	3007,4	70,7	732,2
1734,1	80,8	336,6	74,3	2070,7	79,7	401,3
811,3	92,5	5,0	-	816,3	93,0	45,8
596,2	92,5	408,9	126,6	1005,1	102,8	53,1
5879,3	78,8	1020,2	80,0	6899,5	79,2	1232,4

otych/

Wykonane w r. 1932/1933.						zaległe
zwyczajne	%	nadzwyczajne	%	razem	%	
2897,7	76,6	313,4	66,2	3211,1	75,5	260,7
2056,0	85,1	65,0	34,5	2119,0	81,5	171,7
743,4	84,7	54,0	-	797,4	107,3	64,7
601,8	90,5	170,8	51,6	772,6	79,0	53,1
6298,9	81,4	601,2	62,0	6900,1	79,2	550,2